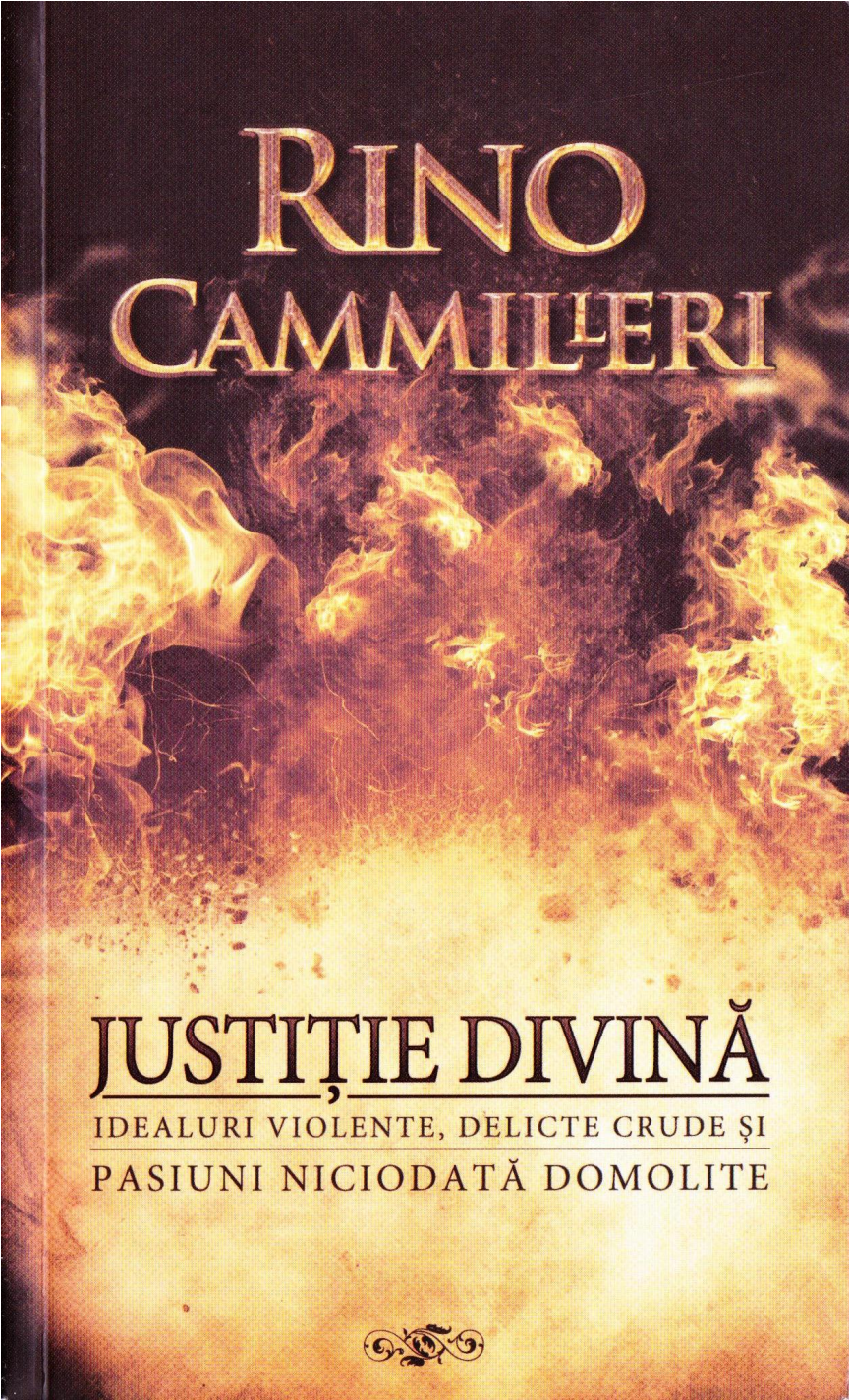

The background of the book cover is a dramatic, high-contrast image of intense flames and fire. The fire is bright yellow and orange, with dark, swirling smoke rising from it. The overall tone is dark and fiery, suggesting themes of destruction, passion, or divine fire.

RINO
CAMMILLERI

JUSTIȚIE DIVINĂ

IDEALURI VIOLENTE, DELICTE CRUDE ȘI
PASIUNI NICIODATĂ DOMOLITE

RINO CAMMILLERI

JUSTIȚIE DIVINĂ

editura rao

Descrierea CIP a bibliotecii Naționale a României

CAMMILLERI, RINO

Justiție divină / Rino Cammilleri; trad.: Cerasela Barbone
– București: Editura RAO, 2012

ISBN 978-606-609-231-9

I. Barbone, Cerasela (trad.)

821.133.1-31 = 135.1

Editura RAO
Grupul Editorial RAO
Str. Turda nr. 117-119, București, ROMÂNIA
www.raobooks.com
www.rao.ro

RINO CAMMILLERI
Immortale Odium
© 2007 RES Libri S.p.A. Milano
Toate drepturile rezervate

Traducere din limba italiană
CERASELA BARBONE

© Editura RAO, 2007
pentru versiunea în limba română

2012

ISBN 978-606-609-231-9

Un delict

Aerul nocturn era nemișcat și umed. O pâclă subțire de zăpușeală se ridica de pe stradă până aproape de osiile roților de la trăsura care, cu un zgomot insuportabil, se învârteau pe pavaj.

În ciuda huruitului care zguduia noaptea pe strada pustie, *Onorevole*^[1] Artemisio Manfroni, deputat ales în parlamentul Regatului pentru circumscripția din capitala provinciei sale, sforăia pe cînste tolănit pe banca din piele foarte fină și ruptă, descusută. Zguduirile vehiculului și vacarmul nu îl deranjau. Dimpotrivă, dormea atât de profund, încât salturile regulate și monotone practic îl legănau.

Părăsise capitala de numai două zile pentru o vacanță de vară la vila lui de la țară și, după ce-și îmbrățișase familia, mai ales pe numeroșii nepoței, își petrecuse prima zi de odihnă primind vizite continue, una după alta, ale notabilităților din Cesena venite să-și prezinte omagiile. Cărțile de vizită se stivuiseră pe tava de la intrare și servitorii aduseseră, pe măsură ce soseau, păhărele de lichior, cești și ceșcuțe de ceai și cafea, în funcție de oră.

Pentru petiționari, în schimb, *Onorevole* dăduse dispoziție că va fi timp mai încolo, peste câteva zile; oricum, socotea să rămână acolo cel puțin o lună. Cel mai enervant dintre ei va fi, o știa deja, contabilul Casali, care se ocupa de aspectul fiscal al afacerilor sale. Omul știa prea mult despre acestea și nu mai putea fi refuzat. Dar voia un mic ajutor ca să deschidă o agenție loto, iar cererea ridica o problemă de conștiință. Nu din cauza recomandării în sine, nici vorbă, nici pentru probabila mită de câteva mii de lire pe care ar implica-o, nu.

Faptul era că masoneria, din care se simțea onorat că face parte, avea printre scopurile ei filantropice și abolirea jocului la loto, pe care Fraternitatea o considera o adevărată taxă pe credulitatea poporului, contrară deci Progresului și științei.

Desigur, unanimitatea între Frați în legătură cu subiectul era încă departe de a fi atinsă. Fie pentru că nu puțini dintre ei își trăgeau un anume avantaj, fie pentru că Statul, care în mare parte coincidea cu ei înșiși, încasa. Și apoi era tot vorba de o invenție a fratelui Giacomo Casanova, care își câștigase un renume pe lângă multe curți europene cu acea formă de contribuție liberă populară la averile de stat.

Printre vizitele de curtoazie nu se putea nega că totuși cea mai plăcută fusese cea a Fratelui care-l invitase solemn la agapa organizată în onoarea lui, în splendidul salon din Loggia Alla Virtù, în prezența elitei orășenești, pe lângă demnitarii veniți special din alte locuri.

Chiar dacă se lăuda a fi un zdravăn băutor, *Commendatore*^[2] și nu mai puțin *Onorevole* aproape că nu reuși să execute, la ultimele trei toasturi, complicatul gest cu paharul prescris înainte să-l golească: avu nevoie să fie ajutat să ridice cotul, în mijlocul unor puternice aplauze. Fu, în fine, dus de braț la trăsura lui; după ce îi aranjaseră și îi curățaseră de urme de suc mustățile răsucite, Frații se treziră cu mânușile albe striate de negrul vopselei pe care transpirația începuse să o dizolve.

Vizitiul Gesualdo se clătina pe capră, răpus de oboseală. Erau aproape șase ore de când stătea acolo, fără ca nimeni să-și fi amintit de el ca să-i ducă, nu zic o pulpă de pui, dar măcar o fărâmbă. Foamea, căldura și plictiseala îi provocaseră un fel de toropeală și numai vocea neinteligibilă a stăpânului său îl scutură atât cât era nevoie să-l facă să ia o poziție mai demnă.

Deschise și închise ochii de mai multe ori ca să-și recapete luciditatea și îl aștepta pe *Commendatore* nu mai puțin *Onorevole* să fie urcat în trăsură. Corpolența lui și faptul că de două ori rată treapta cerură câteva minute pentru operațiune. În sfârșit, auzi ușa trântită și veselele urări de „Noapte bună!” de final. Eliberă deci frâna și, plesnind limba printre dinți, porni. La început la pas și, aproape imediat, la trap. Era chiar târziu.

Bărbatul care aștepta răbdător în întunericul dens al ulicioarei auzi apropiindu-se vehiculul zgomotos și își îți capul de după colț ca să se asigure că este trăsura bună. Precauție

inutilă pentru că toată seara nu o pierduse din vedere. Însă prudența nu era niciodată de prisos.

Stinse țigara și o aruncă printre celelalte pe care le fumase în toate orele acelea. Își scoase jobenul și, cu o lovitură în vârf, îl aplatiză ca să-l bage în buzunarul mantalei negre, strânse în talie, care îl înfășură până la picioare. Își aranjă cu gesturi rapide jumătatea de manta, își ridică din nou gulerul. Își puse din nou mănușile și scoase dintr-un alt buzunar o glugă, tot neagră, pe care și-o trase pe cap. În tenebrele ulicioarei se putea vedea numai albul ochilor săi, lăsați descoperiți de două găuri rotunde pe care o cârpeală zdravănă le întărise într-un, probabil, fost ciorap gros de mătase.

Așteptă ca trăsura să ajungă în dreptul lui, o lăsă să treacă, dar imediat, cu câteva salturi precise, se agăță de partea din spate a acoperișului. Din două mișcări ajunse pe o latură a vehiculului, așezând un picior pe scară și mâna pe mânerul ușii. Nu făcu niciun zgomot, iar vizitiul, cu tot acel vacarm de roți și copite, n-ar fi putut să-l audă. Nici diferența de greutate nu fusese simțită, date fiind zdruncinăturile aproape continue.

Bărbatul deschise, se strecură înăuntru și închise în urma lui.

Onorevole dormea și respirația sa, care putea a alcool, se simțea și de sub glugă, în acel spațiu îngust. Bărbatul îl atinse pe un umăr, dar *Onorevole* era prea scufundat în somn ca să-și dea seama. Cu mâna înmănușată îi deschise haina și trase afară din buzunărașul vestei lăntișorul lung de argint al ceasului, de care erau atârinate diverse pandantive și medalii. Le făcu să alunece printre degete și, în sfârșit, găsi ceea ce căuta: o medalie cu inscripția „Immortale odium”. O smulse și o băgă în buzunar.

Simțind smucitura, *Onorevole* deschise brusc ochii și ultimul lucru pe care-l văzu fu un om mascat aplecat peste el, care îi astupă gura cu o mână și cu cealaltă îi înfipse un pumnal în inimă.

Bărbatul așteptă câteva secunde ca să se asigure că *Onorevole* era mort. Apoi, după ce-și puse cuțitul în buzunar, scoase capul pe fereastră să verifice dacă vizitiul băgase ceva

de seamă.

Nimic, omul mâna caii ca de obicei.

Asasinul deschise ușa, se echilibra pe scară, o închise la loc și sări pe pământ, alegându-și, cu o săritură, un punct al străzii în care lumina lămpilor cu gaz nu ajungea.

Întunericul îl înghiți înainte să atingă solul.

Preotul

Era o dimineată luminoasă și proaspătă, dintre cele care, la Napoli, îți alină sufletul când deschizi fereastra și vezi soarele și cerul albastru. Aerul înțepător îndeamnă la bună dispoziție și ești bucuros că exiști. Deguști cafeaua, al cărei miros te ajunge din urmă din alte case, și te întinzi la lumină prețuind murmurul vesel din orașul cel mai frumos din lume, chemările lălăite ale căruțașilor, acordeonul cântărețului ambulant care fredonează cântecul despre Caterina care l-a lăsat pentru un altul și el care moare din cauza infamiei.

Și, în timp ce surâzi în fața panoramei și sufletul ți se înalță către înălțimi sublime, un tip care descarcă trăsuri se insinuează cu vocea lui indiscretă și strică totul.

— *Don Gaetano! Don Gaeta'!* Ieșiți la fereastră!

Atunci, îți privești în oglindă fața pe jumătate albă de săpun, arunci prosopul pe umăr și, cu lama de bărbierit în mână, te duci să te uiți cine e și ce vrea.

— Vin, vin! Ce e cu toată graba asta la prima oră? Uite-l aici pe *don Gaetano*. Și tu cine ești? Ce e?

Cel care striga era un băiețandru de vreo treisprezece-paisprezece ani, desculț, cu picioarele murdare și unghiile negre, pantaloni până la glezne, zdrențăroși, cu niște petice în genunchi; cămașa jumătate înăuntru, jumătate pe afară, care într-o vreme probabil fusese albă; mâneci suflecate de mai multe ori; o jiletă ruptă ai cărei nasturi, cei rămași, atârnav; o șapcă asortată cu restul și ținută, respectuos, în mâini; un chip ager și preocupat, o urmă de puf deasupra buzei, păr blond spălăcit și ciufulit. Transpirat de fugă, zbiera către preotul apărut la fereastră.

Acesta își iți capul robust: nas acvilin, sprâncene pătrate, ochi închiși la culoare și ironici, păr des și dat pe spate în onduleuri pronunțate. Expresia chipului era blândă, dar părea să spună, în același timp, că, pe acea blândețe era mai bine să nu mizezi.

— *Don* Gaetano, veniți, repede! Profesorul Anzalone e pe moarte!

Anzalone? Acel mason înfocat anticlerical?

— Și ce mă interesează pe mine? Cine te trimite, băiete?

— Mi-a spus el! *Don* Gaeta', ăla e pe ducă, grăbiți-vă!

Preotul se încruntă, neîncredător.

— Ți-a spus el? Ești sigur?

— Da, da! Vă vrea pe dumneavoastră! Coborâți, vă rog!

Don Gaetano Alicante nu așteptă să i se spună de două ori. Dispăru imediat din cadrul ferestrei în timp ce băiatul, jos, tropăia.

Puse lama de bărbierit pe marginea lighenașului aburind, se șterse la nimereală cu prosopul și alergă să-și pună haina preotească. O trecu peste cap, ca de obicei. Cu acel rând de nasturi nesfârșiți, de la gât la picioare, i-ar fi trebuit o viață; așa că, seara, înainte să se culce, îi desfăcea numai pe primii șapte și și-o scotea pe deasupra. Acum, cu o mână se încheia la nasturi și cu cealaltă apuca clanța ușii, deschizând-o larg și precipitându-se pe scări fără ca măcar să încuie. De altfel, în afară de faptul că nu era nimic de furat, nimeni n-ar fi îndrăznit. Și nu doar de teamă respectuoasă. *Don* Gaetano avea un metru optzeci, umerii lați, cu două mâini capabile să îndoiaie fierul forjat al unei porți.

Sărind câte trei trepte odată, coborî la primul etaj și începu să lovească într-o ușă.

— Nicola! Nico'! Nicolì', deschide, grăbește-te! Anzalone e pe moarte!

Ușa se deschise brusc și apăru un preot cu o față îngrozită, îmbrăcat, bărbierit și pieptănat.

Don Nicola Esposito era, cum spunea numele lui, un copil abandonat. Îl auziseră plângând într-o dimineață în roata din deschizătura zidului mănăstirii călugărițelor din congregația

Mântuitorului și-l crescuseră în orfelinatul lor. *Don* Gaetano, duhovnicul lor, a fost cel care a înțeles semnele vocației sacerdotale la acel băiețel timid și slab. El îi plătise studiile și obținuse acordul cardinalului arhiepiscop să-l poată avea ca secund. Acum, la douăzeci și cinci de ani, *don* Nicola era mâna dreaptă, foarte de încredere, a lui *don* Alicante, care pentru el reprezenta unicul tată pe care-l avea.

Tânărul preot avea un trup plăpând, ochi mari, albaștri, frunte încă și mai lată din cauza unei cheliri precoc; asta, adăugată amplei tonsuri și părului blond subțire, făcea să-i pară capul prea mare pentru trunchiul cernit care trebuia să-l susțină. Slab de plămâni, predicile lui la altar nu erau răsunătoare precum cele ale mentorului său, dar bunătatea sufletului unită cu o dezarmantă simplitate lăsa urme în inima credincioșilor.

Îi trebui o clipă să apuce, în ordine, haina lungă, sfeștocul, cutiuța cu anafură și crucifixul și se precipită în urma lui *don* Gaetano, fără să spună nimic.

În stradă, porniră cu pas susținut în spatele ștrengarului. Dar, după câțiva metri, *don* Gaetano îl apucă pe acesta de un umăr, îl întoarse spre sine și îi spuse aproape la ureche:

— Băiete, acu' tu te duci. Ține, și îi puse în mână o monedă scoasă din buzunar. Nu vorbi cu nimeni!

Băiatul dădu din cap, îi sărută mâna și dispăru. Cei doi preoți, care din grabă își uitaseră pălăriile, înaintară cu pas agitat, șoptind rugăciuni scurte. Pe stradă răspundeau prin semne celor care îi salutau, ocolindu-i politicos pe petiționari și pe agasanți. Desigur, dacă s-ar fi dus să-l spovedească și să-l împărtășească pe un bun creștin, cu totul alta ar fi fost coregrafia. Toți s-ar fi dat respectuos la o parte la trecerea lor, scoțându-și pălăria și închinându-se. Dar, de data aceasta, nu erau copii de cor și pahare acoperite cu stofa prețioasă, nici mantii de dantelă și cădelnițe.

Da, pentru că profesorul Anzalone era unul dintre cei mai renumiți anticlericali din cartier, unul fără Dumnezeu, dintotdeauna: autor de cântece și satire împotriva soiului rău preoțesc, ținea la căpătâi un tablou în care Garibaldi

binecuvânta poporul, cu o Italie țâțoasă și înveșmântată în tricolor, într-un spectacol de stele cu cinci vârfuri care păreau focurile de artificii de la Piedigrotta^[3]. Nimeni nu era la fel de priceput ca el să improvizeze toasturi în versuri, al căror protagonist negativ era, ca întotdeauna, papa. În vinerea sfântă, ca să educe – cum spunea el – poporul, se ducea să cumpere un kilogram de cârnați de la alți măcelari în fiecare an, având grijă să-i înștiințeze pe toți cei prezenți, cu voce tare, că el nu credea în superstițiile bisericești.

Se spunea – și el se păzise bine să nu dezmintă – că luase parte, la Roma, la asaltul asupra cortegiului funerar al lui Pius al IX-lea^[4]. Procesiunea avusese loc în timpul nopții, la lumina torțelor, tocmai pentru a evita necazuri de acest fel. Însă, aflându-se vestea, se terminase cu ciomăgeli pe pod, între cei care strigau: „În Tibru cu porcul!” și cei care apărau sicriul. Dacă această participare a lui la glorioasa acțiune era tare îndoielnică, nu și cea de la Anticoncilio^[5] cu raționaliști și anticlericali, convocat pentru a răspunde Conciliului pe care episcopii îl celebrau în aceleași zile la Vatican și care se terminase cu proclamarea infailibilității papei, adică maximul de obscurantism.

Anticoncilio se ținuse la Napoli, cei mai bătrâni și-l aminteau bine. Și pentru că fusese tocmai Anzalone cel care aruncase totul în aer când luase cuvântul ca să dea vina pe Napoleon al III-lea^[6], vinovat că-și ține zuavii^[7] să apere Roma și că împiedică astfel împlinirea destinelor naționale. Discursul înflăcărat fusese întrerupt de delegatul poliției, care primise ordine precise: cât timp se luau de preoți, totul era în regulă; dar, dacă se atinge subiectul politică, să intervină. Astfel, Evenimentul internațional fusese dizolvat de autorități. Și Anzalone devenise un martir al gândirii libere.

Acum, în mod cât se poate de evident, moartea, pentru el, nu se mai prezenta ca problema altcuiva. Nu era prima oară când frica îi împinge la orice pe atei profesioniști; dar, sigur, schimbarea bruscă al lui Anzalone era chiar răsunătoare. Prea răsunătoare, se gândea *don* Gaetano înaintând. Și avea dreptate. Află că temerile lui erau foarte întemeiate când el și

don Nicola intrară pe poarta clădirii și urcară treptele spre apartamentul pe care Anzalone, văduv, îl împărțea cu fiica domnișoară (o tânără de toată isprava cu greu botezată: de mama ei, sfântă martiră, pe ascuns).

În fața ușii, stăteau de pază doi bărbați cu un aspect impunător. Prin crăpătura ușii, întredeschisă, se auzeau sughițuri.

Cei doi, în haine civile și închise la culoare, mănuși și gambetă, alertați de zgomotul de pași de pe trepte deveniseră atenți. Când îi văzură pe preoți încercară să se pună în fața ușii, dar ajunseră pe jos, unul într-o parte și altul în cealaltă, îmbrânciți de *don* Gaetano care, fără măcar să deschidă gura, îi zburase.

Bărbații se ridicară sprinteni și urmă o încăierare pe cinste, în timp ce don Nicola, ager ca o pisică, intra rapid pe ușă.

Ieși de acolo după un sfert de oră și îl găsi pe don Gaetano împărțind pumni.

— Gata?

— Gata.

În acel moment *don* Gaetano îi arse unuia un zdravăn șut în fund, făcându-l să se rostogolească pe scări. Apoi se întorsese spre celălalt, ridicând pumnul. Acela își apără fața cu coatele, înspăimântat, și merse cu spatele spre scară. Când găsi treapta, se întoarse și coborî în grabă. La primul palier, văzând că nu este urmărit, întoarse capul și urlă:

— Popă blestemat, o să mi-o plătești!

Și fugi.

Don Gaetano se aplecă peste scară și îi transmise din spate un sonor:

— Salutări surorii tale, fiule! Apoi, aranjându-și părul, spuse: Să mergem, înainte să vină înapoi cu întăriri.

— Hei, Nicoli', după încăierarea aia, cafeaua asta pare o sorbitură din paradis!

Don Gaetano puse ceașca pe masă, se șterse la gură cu degetul și se întinse pe scaun. Pe fereastra deschisă se auzeau zgomotele orașului Napoli și el se simțea chiar bine.

Don Nicola își mai turnă încă o dată cafea, suflând înainte să bea.

— Băiete, fii atent cu toată cafeaua asta, că pe urmă la noapte nu dormi!

— Nu vă faceți griji, *don 'Aita'*. Oricât de rău o să fie, voi recita recviemuri pentru profesor.

Alicante se înfurie și, pentru o clipă, își pierde buna dispoziție.

— *Don 'Aita'*, *don 'Aita'*... se maimuțări, gesticulând și strâmbându-se. Ce e cu *don 'Aita'* ăsta? Numele meu e *Gaetano*, *don Gaetano*, vrei să-ți bagi asta în cap o dată pentru totdeauna? Și ce e cu familiaritatea asta?

Dar celălalt nu se clinti. Era obișnuit cu caracterul nașului său: din când în când izbucnea, și întotdeauna când te așteptai mai puțin. Dar îi trecea repede; așa că nu era cazul să se preocupe. Și apoi se comporta așa numai cu el. Bineînțeles, pentru că îl considera ca un fiu.

Într-adevăr, *don Gaetano* începu imediat să zâmbească, de parcă nu se întâmplase nimic, și clătină din cap:

— Da, da, fă pe istețul, dar aceea a fost, în mod sigur, liturghia pe care am spus-o pentru izbăvirea lui. A lui *Anzalone*, vreau să zic. Tu îți sugeai încă degetul mare când sfânta lui soție, Dumnezeu să-i dea fericire, a venit la mine, plângând și ascunzându-se de soțul ei. Plângea că nu era rău, că ea ținea la el, că ideile acelea i le băgaseră în cap cei din anturajul rău... Eu i-am promis o liturghie, așa cum i-a fost dorința. Și, după cum ai văzut, *Madonna di Montevergine* l-a iertat când și-a dat ultima suflare.

— Într-adevăr, nu m-aș fi gândit niciodată că aș putea să-l spovedesc pe *Anzalone*. Și cei doi șmecheri erau masoni?

— Poate că da, poate că nu. Nu toți masonii sunt anticlericali și nu toți anticlericali sunt masoni. Ce ți-a spus fiica lui?

— Ei, biata fată, n-am avut prea mult timp să vorbim, evident! În timp ce oficiai slujba pentru muribund, am prins, din ce bolborosea printre lacrimi, că de două zile tatăl ei delira, că se înțelegea doar că vrea un preot, adică pe dumneavoastră.

Acum, dată fiind vânturarea de medici și cunoștințe pe la căpătâiul profesorului, e clar că cineva a decis să pună doi bărbați cumsecade acolo, în fața ușii, ca să nu apară surprize.

— Dar surpriza i-am făcut-o noi, nu, Nicoli'? Cu ajutorul Fecioarei, se înțelege! râse *don* Gaetano.

— Trebuie să ne așteptăm la răzbunări? întrebă, cu oarecare neliniște, tânărul preot.

Don Gaetano deveni serios, privi cerul prin fereastră, păru să reflecteze. Apoi spuse:

— Nu, nu cred. După părerea mea, o vor încasa și vor tăcea. Cu condiția să tăcem și noi. Să-ți explic. Cercurile anticlericale se tem cel mai mult să nu folosim, în scop propagandistic, convertirea unui *de cuius*^[8] în momentul morții. Dacă oprim aici afacerea, nu au niciun interes să facă din noi niște martiri, chiar și numai pentru o ciomăgeală. Nu, fii liniștit! În mod paradoxal, pericolul real îi paște pe cei doi energumeni dacă vorbesc despre povestea asta. Așa că noi ne pitulăm și problema e încheiată.

— Și fata? mai întrebă *don* Nicola, puțin mai liniștit.

— Aia e altă discuție. A rămas singură pe lume și în mod sigur vor avea grijă de ea prietenii tatălui său. Masonii sunt și filantropi și se ajută mult unul pe celălalt; aspru exemplu pentru noi, care ne chemăm creștini, să nu uiți asta! Dacă, în schimb, fata va decide să vină la noi, o voi ruga pe Costanzina să se ocupe de asta.

— Vreți să spuneți maica Maria Eustorgia delle Cinque Piaghe?

— Uf, Nicoli', aceea pentru mine rămâne tot Costanzina De Bustis, stareța, da, din congregația Mântuitorului, dar și dragă soră pentru mine și mamă pentru tine! Bine, acu' termin cu bărbieritul.

Don Gaetano își sprijini palmele pe genunchi și se ridică de pe scaun. Își scutură un picior amorțit și începu să-și descheie rasa. Și *don* Nicola se ridică și, ducându-se spre ușă, spuse:

— Mai am vreo jumătate de oră înainte de liturghie. Astăzi trebuie să o spun pentru călugărițele Imaculatei Concepțiuni. Poate mai citesc vreo câteva pagini din cartea aceea despre

Cavour.

Celălalt, care se săpunea, îl privi ironic în oglindă.

— Adică ce, nu ai ceva mai bun de citit?

Tânărul preot se opri cu degetele pe clanță, ridică din umeri și răspunse:

— Hm, trebuie să vă mărturisesc că mă întreb dacă, în fond, n-o avea dreptate el.

Don Gaetano se încruntă, se opri din bărbierit și se întoarse.

— Ce înseamnă asta?

Don Nicola se înroși stânjenit și îngăimă:

— Păi, poate e adevărat, poate abolirea puterii temporare...

— ... a curățat Biserica și religia. Da, știu poezia asta!

În acel moment, *don Gaetano* devenise serios, chiar sever.

— Dar, ia zi-mi, dacă vin la tine acasă și te alung de acolo spunându-ți că am făcut-o pentru binele tău, tu ce-mi spui? Tinere, pe aceia nu-i interesează decât să pună mâna pe toată peninsula, cum să nu! Garibaldi, Cavour, Vittorione și nebunul ăla de Mazzini cu a Treia lui Romă „a poporului”! Ascultă, tu citește cartea ta despre Cavour. Dar pe urmă vino la mine, că-ți explic eu cum stau lucrurile în realitate!

Don Nicola însă nu cedă, adoptă o expresie îndârjită și, fără să îndrăznească totuși să-l privească în ochi pe nașul lui, insistă:

— Dar dacă intuiise corect? Dacă într-adevăr înțelesese, chiar dacă în felul lui, să curețe...

Don Gaetano îl întrerupse, ridicând vocea:

— Și cine l-ar fi autorizat, chiar dacă ar fi adevărat? Dumnezeu? I-a vorbit Dumnezeu? Când? Ține minte, sfinții fondatori sau reformatori, cei care într-adevăr în anumite momente istorice au acționat cu eficacitate pentru binele Bisericii, nu s-au ridicat din proprie inițiativă, ci au fost stârniți de Dumnezeu însuși, care la un moment dat i-a chemat, *vocati*; știi latină, nu? Aceia au acționat în deplină supunere față de papi și dintr-un impuls supranatural, ce știu eu, o viziune, o apariție! Cavour al tău, în schimb, ia te uită, a fost excomunicat!

— Nu e al *meu* Cavour! se posomori celălalt.

— Uf, nu face pe căposul cu mine! Și nu-ți permite să mă contrazici!

Don Nicola se făcu roșu, iar urechile îi deveniră vineții. Lăsă capul în jos confuz, ca un copil care, certat, stă să plângă. *Don Gaetano* se înduioșă și, imediat, pe chipul lui reapăru obișnuita blândețe. Cu lama de ras încă în mână înaintă spre tânăr și se duse să-l bată pe umăr.

— Nu te supăra, *Nicoli'*, știi că pentru anumite lucruri mă înflăcărez! Dar îmi trece imediat, nu-i așa?

El zâmbi liniștit și în sfârșit găsi curajul să ridice privirea.

— Nu, nu, să mă iertați dumneavoastră, *don Gaetano*. Știu că v-ați născut înaintea mea și că știți bine lucrurile. Doar că, mă cunoașteți, ideea că un suflet ar putea ajunge în *Infern* aproape că-mi face rău. Sper întotdeauna ca *Madona* binecuvântată să țină seama de eventuala intenție dreaptă, buna credință...

— *Nico'*, buna credință o avea și *Luther*, dar cu bune intenții e pavată o anumită cale, știi asta. *Isus Hristos* a zis: de ce îmi spuneți *Doamne, Doamne*, și apoi nu faceți ce spun? Dacă cineva nu ascultă de papă, poate să aibă toate intențiile bune din această lume, dar va termina rău! În ce-l privește pe *Cavour*, a murit spovedit și împărtășit, nu-ți face griji. Vezi dacă în cartea ta e scris cum a murit, dacă nu, îți spun eu.

— Păi, spuneți-mi acum! exclamă *don Nicola* curios.

Don Gaetano zâmbi cu amărăciune:

— Bine. Știi ce îi spune călugărului venit la căpătâiul lui înainte să moară? Îl apucă de un braț și urlă: „Părinte, părinte, *Biserica liberă* într-un *Stat liber*!” În fine, și pe pragul tribunalului lui *Dumnezeu* încerca să se justifice. Cert e că toată viața sa, *Cavour* a adorat un alt zeu, politica, cea care l-a răsplătit umplând *Italia* de monumente și piețe care i-au consacrat numele. Rămâne de văzut ce face acum, consacratul, cu străzi ce-i poartă numele și busturi de marmură. Ascultă-mă pe mine, când termini cartea, spune o rugăciune pentru el. Pentru el și pentru toți *Părinții Patriei*, că e mai bine. Iar acum du-te, că jumătatea de oră se scurge și mie mi se usucă săpunul pe față!

— O ultimă chestie, *don* Gaeta'. Spuneți-mi sincer, dumneavoastră care ați avut necazurile dumneavoastră cu preoții și episcopii: sunteți convins că pierderea Statului Pontifical a fost cu adevărat o nenorocire pentru Biserică? Înțelegeți-mă, am nevoie de ajutorul judecății dumneavoastră.

Don Gaetano își pipăi fața și se resemnă gândindu-se că trebuie să se săpunească din nou.

— Nico', tu ești tânăr și ești îndreptățit să ai convingeri ferme. Știu că sunt preoți care spun că Biserica fără piedica administrării temporare își desfășoară mai bine misiunea spirituală. Acum, ascultă atent ce-ți spun. Domnul nostru e foarte priceput să scoată binele din rău și sunt cazuri când binele e dușmanul mai binelui. Însă viitorul îl știe numai El, noi, cel mult, putem cunoaște trecutul și, poate, spun poate, prezentul. Istoria ne învață că atunci când Filip cel Frumos și-a adus Sfântul Scaun la Avignon, papa a devenit, în fapt, capelanul regelui Franței, și târguielile au fost făcute de bieții Templieri. Vreme de șaptezeci de ani, ca să vezi, aproape toți papii au fost francezi. În fine, aproape un secol de debandadă. Vezi, așa cum trupul nu poate sta fără suflet și sufletul nu poate bântui pe acest pământ fără trup, așa e Biserica. Fără un loc unde să stea, un loc unde să poată spune: Domnilor, aceasta e casa mea, fac ce cred eu și aici nu intră nimeni fără permisiunea mea, Biserica ajunge să fie nevoită să asculte de Cezarul de serviciu. Și când oare s-a văzut vreun Cezar să se mulțumească doar cu ce e al lui și să nu încerce să pună mâna și pe ce e al Domnului?

— Nu mă considerați insistent, *don* Gaetano, dar mai am nevoie de încă o lămurire. Domnul nostru totuși nu avea unde pune capul!

— Acu' îmi pierd răbdarea, Nico'! izbucni *don* Gaetano agitând lama de ras. Și tu ești preot! Și îmi spui astfel de lucruri? Asta cu luatul Scripturilor literal o fac protestanții! Aia cu luatul unui fragment din Evanghelie, fără a lua în considerație restul, o fac ereticii! Și ce? Poate Hristos a scris ceva? Poate a lăsat un Coran? Poate că a scris El Evangheliile? Nu știi că singurul lucru pe care l-a făcut a fost acela de a

întemeia o Biserică?

Domnul a luat doisprezece tipi, i-a strâns și a spus: Dragii mei, veniți alături de mine trei ani și fiți atenți la ce fac. Apoi le-a dat cheile împărăției Cerurilor, spunând: Acu' eu trebuie să plec, așa că de acum înainte vă descurcați singuri; ba, ca să fiți siguri, îl aveți pe Sfântul Duh, uitați-l aici, care vă va da putere și vă va aminti tot ce v-am învățat eu; și nu vă faceți griji, pentru că eu vă privesc. Cum se dorea ceva de demonstrat, nici nu dăduse bine colțul că și apare un caz de rezolvat și, ce să vezi! e unul dintre multele, repet, multele cazuri despre care nu vorbise: circumcizia. Ei da, erau cei care voiau să se boteze creștini, dar nu erau evrei. Și acu' ce facem? Îi circumcidem și pe ei? Pavel spune nu, Petru spune da, și nimeni nu știe cum să iasă din asta. Atunci, stați pe loc toți, să ne așezăm și să discutăm. Și e primul Conciliu, cel de la Ierusalim. La sfârșit, sentința: nu. Și noi, bărbații creștini, încă suntem recunoscători pentru decizia negativă. Tinere, îți amintești ce scrie în *Fapte*, nu-i așa? Citez: „Am decis, Sfântul Duh și cu noi...” Nicoli', aceia și Sfântul Duh stăteau așa! Alicante își uni degetele arătătoare și începu să le lovească între ele. Și ce s-a întâmplat când, cu trecerea timpului, nu mai erau martori oculari din motive de stare civilă? Biserica a spus: Domnii mei, sunt prea multe evanghelii răspândite și se profită de asta, nu se mai înțelege nimic; așa că aduceți-mi-le pe toate aici că vă spun care sunt cele adevărate. În fine, Biserica e cea care le-a scris pe cele bune, ceea ce înseamnă că Biserica e mai importantă decât Evanghelia, ține minte bine asta!

Don Nicola abia mai respira, el care nici nu deschisese gura. Cu ochii măriți de admirație exclamă:

— *Don 'Aita'*, bineînțeles că, așa cum explicați dumneavoastră, nu explică nimeni!

Don Gaetano se apără, ridicând din umeri:

— Du-te, du-te, tinere! Și lasă-mă să termin cu barba asta, că dimineața aceasta a fost chiar prea agitată! Și nu-mi mai spune 'Aita', capsoman ce ești! Încheie ridicând vocea.

Și se întoarse la lavoar.

Luă pământul în mână, dar ezită și păru că se gândește la ceva. Se întoarse iar și spuse:

— Vreau să-ți mai spun un ultim lucru. Tu învățai încă pe vremea când puteam să facem procesiunile numai în jurul bisericilor. Noi, preoții, trebuia să ne prezentăm la comisariat în fiecare zi ca să justificăm fiecare acțiune de-a noastră și fiecare bănuț care ni se dona. Dar știi ceva: când ziua de 20 septembrie a fost proclamată sărbătoare națională era o zi de vineri și, la Quirinale, fostul palat al papilor, benchetuiam pe cinste într-un triumf de lumini și dansuri, în timp ce papa, în întunericul de la San Pietro, cu cei mai apropiați de la curtea lui, spunea rozariul și Psalmii lui David, pasându-i lui Dumnezeu judecata. Ei bine, în aceeași zi, Negus i-a chemat la arme pe abisinieni împotriva italienilor și știi cum s-a terminat. O să-ți spun ceva grotesc. La sfârșitul războiului civil american, armata papală cumpărase o parte din puștile Remington ultimul tip. Aceste puști au fost închise de piemontezi după Porta Pia. Știi cui le-a donat apoi Regatul Italiei? Abisinienilor. Asta aveam de spus. Adică, nu. Ultimul lucru: italienii nu aveau capelanul, evident. În schimb, abisinienii, care sunt creștini, înainte de bătălie se încredințaseră Madonei. Pe curând, Nico'!

Și reîncepu să se săpunească.

Don Nicola rămăsese năucit de ce ascultase, nu știa dacă să se bucure de justiția lui Dumnezeu sau să-i regrete pe toți amărății aceia masacrați de abisinieni.

Desigur, era diferit de mentorul și fostul său tutore, un om care fusese jandarm și care văzuse, spre deosebire de el, de toate. Și totuși, îl observase de foarte multe ori exercitând sentimentul patern cel mai afectuos cu oamenii, cu păcătoșii, chiar și cu cei mai îndârjiți; și în fața unor situații în care el s-ar fi abandonat revoltei, *don* Alicante, în numeroase dăți, îi dăduse exemplu de moderație și compasiune. Alte dăți însă, acolo unde el ar fi compătimit, iată-l devenind sever. Oricum, după aceea, fusese nevoit să admită că, încă o dată, avea dreptate. Da, *don* Gaetano părea să aibă darul de a ști mereu care e lucrul corect. De aceea era atât de atașat de el, nu doar

din recunoștință. Părea într-adevăr că *don* Gaetano putea, în orice circumstanță, să spună: „Am decis, Sfântul Duh și cu mine...”

Eh, și *don* Nicola încercase de multe ori să îl roage pe Sfântul Duh să se pogoare și peste el cu darurile lui... I-ar fi fost de ajuns, între ele, cel al Curajului, nu le pretindea pe toate. De fapt, nimic. Poate că nu era numai o chestiune de lașitate din partea lui; desigur, era și asta, dar poate că ce-i lipsea era experiența umană. Poate că Duhul coboară numai când găsește o maturizare adecvată, cine știe... Ei!

Cu astfel de gânduri în minte, *don* Nicola, cu mâna tot pe clanță, până la urmă se hotărî să se întoarcă spre ușă ca să o deschidă și să plece odată. O deschise, într-adevăr, și puțin lipsi să nu se ciocnească de silueta costelivă și neagră care stătea dincolo.

— Sfinte Iosif, ce sperietură! îi scăpă. Apoi, zăpăcit și încă ținând gura deschisă din cauza uimirii, se dădu la o parte reintrând în cameră și deschizând larg ușa.

În cadrul ușii se înălța, în toată slăbiciunea lui, nimeni altul decât vicarul, monseniorul Coviello, cu o haină lungă până la pământ, pălărie rotundă cu margine tare, tras la față, ochi febrili, nasul subțire și drept.

Don Alicante îl văzu în oglindă și imediat se gândi că, dacă se deranjase să vină până acolo, din două una: fie *don* Gaetano o făcuse lată (dar nu știa ce, s-o spună drept), fie era vorba de un necaz de care să ne ferească Dumnezeu. Oricum, în mod sigur, nu era chip să se bărbierească în dimineața aceea.

— Oh, monseniore! Ce surpriză! Pofțiți, vă rog! Intrați, intrați! exclamă.

Și, în timp ce-și ștergea săpunul de pe față cu o margine a prosopului, îi făcu semn cu ochiul lui *don* Nicola să dispară.

Însă vicarul i-o luă înainte:

— Nu, *don* Esposito, rămâneți. Oricum, cine vă separă pe voi doi? Sunteți ca *Don* Quijote și *Sancho* Panza, *Cosma* și *Damian*, tată și fiu, maestru și discipol, *Motanul* și *Vulpea*!

Spunând toate acestea, înaintă și închise ușa în urma sa.

Refuză, cu un semn din cap, fotoliul arătat de *don* Gaetano.

— Mă grăbesc. Eminența Sa vrea să vă vorbească. Amândurora. Imediat. Însă eu acum ies singur, astfel va părea că am venit să vă fac o vizită de curtoazie. Voi doi așteptați puțin și apoi vă duceți. Este vorba despre ceva extrem de discret, cum ați dedus poate din faptul că am venit personal. Atât de discret că, veți fi uimiți, nu știu nimic nici măcar eu. Eminența Sa a vrut să fiu eu cel care vă aduce mesajul pentru că vă cunoaște, mai ales pe dumneavoastră, *don* Alicante, și nu concepe vreo tergiversare. Așa că, și dacă ar fi cineva care moare, chiar dacă ar fi vorba de mama dumneavoastră, dacă vreți un sfat, de data aceasta nu abuzați de răbdarea sa. Ne-am înțeles? O zi bună și cu sănătate!

Acestea fiind zise, deschise ușa și ieși fără să se mai întoarcă.

Don Nicola, respectuos, se grăbi să-i țină ușa. Apoi, îndată ce vicarul dispăru pe scară, închise cu grijă și se uită interogativ la stăpânul casei.

— E inutil să mă privești așa, Nico'! Ce știu eu? Călugărițele tale vor aștepta. Acu' însă, dragul meu, lasă-mă să termin odată cu barba asta binecuvântată, și să sperăm că de data asta reușesc. Du-te să te pregătești, du-te! Într-un sfert de oră vreau să fii gata!

Don Nicola se execută, mai mult năucit decât convins. În mod sigur trebuia să fie vorba de vreo afacere cu adevărat extraordinară. Într-adevăr, antipatia personală a vicarului față de *don* Alicante (și, în consecință, față de toți cei care i se supun lui *don* Gaetano, *don* Nicola *in primis*) era bine cunoscută în curie. Și mai mult ca sigur îl contaminase și pe cardinal, din moment ce *don* Alicante rămăsese practic singurul, dintre cei cărora li se recunoaște un drept, care să nu fie încă monsenior. Asta se datora, desigur, caracterului lui *don* Gaetano, nemulțumit, mereu gata să obiecteze și să comenteze ordinele. În realitate însă, *don* Gaetano executa apoi ordinele și activitățile sale erau cu adevărat demne de laudă. Doar că, înainte să facă ceva, voia să fie sigur, atâta tot. Pentru el, supunerea de tip *perinde ac cadaver* era o chestiune de iezuști nordici. Iar el era un preot simplu, și napolitan pe deasupra.

Diferit de colegii săi, deci, nu se risipea în plecăciuni și sentimente de sinceră devoțiune nici măcar cu cardinalul, pe care-l trata cu respectul datorat rangului său, desigur, dar rămânând într-o atitudine de la egal la egal, de la bărbat la bărbat, care-l enerva pe cel care era, în schimb, obișnuit cu linguşirea și cu *timor reverentialis*.

Exista o explicație, de fapt: *don* Gaetano nu provenea de la seminar, nu făcea parte dintre cei care, crescuți în parohie și oratoriu, îmbrăcaseră haina preotească de mici. El se făcuse preot la 30 de ani bătuți pe muchie. După ce fusese polițist. Da, Gaetano Alicante, fiul unui polițist, aparținând Regatului celor Două Sicilii, făcuse oarece carieră în administrație ajungând, așa auzise *don* Nicola vorbindu-se, la un pas de gradul de comisar. Între timp își luase diploma în Drept și se și logodise.

Dar, la un moment dat, se întâmplase ceva, ceva ce nu s-a putut afla, și abandonase tot, chiar și pe logodnică, pentru a deveni preot.

Predecesorul actualului cardinal nu l-ar fi vrut pentru că nu avea prea multă încredere în cei ce veneau din lumea laică. Și asta din trei motive. Primul, bazându-se pe experiența lui, schimbările radicale și prea bruște adesea se dovedesc acțiuni eșuate. În al doilea rând, credea, și nu pe bună dreptate, că vocația tardivă e puțin maleabilă și tinde spre indisciplină. În fine, ajungând la considerația cea mai serioasă, dat fiind climatul politic al momentului, se temea de infiltrări.

Fu decepționat de cazul Taxil, care păcălise până și un suflet sfânt ca sora Teresina din Lisieux. Și el în acele zile se afla chiar în Franța, pe cale de a deveni episcop. În fine, doar când dragul lui *don* Carlo Pascale, un sfânt preot din dioceză, își dăduse cuvântul pentru Alicante, se decisese să-l primească în clerul său.

Dar cu noul cardinal și noul vicar, *don* Alicante fusese nevoit să o ia practic de la început în încercarea de a-și câștiga stima și simpatia la vârful bisericii napolitane. Cu destulă dificultate, pentru că el chiar nu făcea nimic ca să obțină simpatie, iar stima o lăsa în seama faptelor.

Când *don* Alicante îi povestise „cazul Taxil“, *don* Nicola

rămăsese încremenit. Un francez, un anume Marie-Joseph-Antoine-Gabriel Jogand, cu pseudonimul Léo Taxil, publicase cărți pline de „revelații” despre practici satanice în interiorul lumii masonice. Acele scrieri produsese răsunet și datorită faptului că autorul spunea că este un mason penitent, care se hotărâse să se convertească la catolicism. În toiul scandalului anunțase că va prezenta publicului o fostă preoteasă a lui Lucifer, și ea penitentă și doritoare de convertire. Mediile catolice se entuziasmaseră și până și sora Teresa del Bambin Gesù, din mănăstirea ei carmelită, declarase că se roagă pentru convertirea definitivă a femeii. Când în sfârșit Taxil se prezentase în sala plină până la refuz, mărturisise că a inventat totul și că a vrut să demonstreze cât erau de creduli catolicii. Evident, „fosta preoteasă” nu exista.

Don Nicola nu credea că perfidia umană putea să ajungă până acolo. Îl întrebasese pe mentorul lui cum de catolicii francezi căzuseră în plasă; era posibil să fie toți atât de naivi? *Don Gaetano* găsisese corectă observația și, astfel, explicase: minciuna cea mai bună e cea care amestecă adevăruri și neadevăruri. Operele lui Taxil erau credibile tocmai din acest motiv. Probabil că nu tot ce scrisese era fals, de aceea *don Gaetano* bănuia că Taxil ar putea face parte dintr-o operațiune bine organizată și având scopul de a-i discredita nu numai pe catolici, dar și pe toți care, de atunci încolo, ar fi scos din pălărie „revelații” de genul acela.

Don Nicola rămăsese năucit și meditase asupra sfatului evanghelic de a fi blânzi ca porumbeii, dar și vicleni ca șerpii.

Era adâncit chiar în această amintire, când ușa camerei lui se dădu de perete și apărură *don Gaetano*, bărbierit și cu tricornul pe cap.

— Să mergem, haide! Și lasă baltă șerpii.

Don Esposito fu uluit:

— Păi cum, *don Gaeta'*, acu' ați început să citiți și gândurile? Preotul izbucni în râs.

— Dar te-ai privit în oglindă?

Ei da, gândindu-se la acea frază evanghelică, *don Nicola* luase instinctiv aerul unei vipere. Isuse, ce figură!

Ridică din umeri, își îndesă pălăria pe cap și porni în spatele lui *don* Gaetano care era deja pe scară.

Un alt delict

Era o lună frumoasă pe cer și Celestino Zapponi se opri un moment să o privească.

Începea să se răcorească și flacăra felinarului se înclina din când în când la câte o pală de vânt. Inspectorul și administratorul-șef Zapponi își potrivi din nou pălăria de lucru ponosită și-și aranjă pe spate cureaua puștii de vânătoare cu două țevi, pornind din nou fără grabă. Trebuia să-i acorde timp doamnei să sosească. Se știe cum sunt femeile, se gândi zâmbind pe sub mustăți: ultimele lucruri de terminat, poruncile pentru servitori, o privire în oglindă, o mână prin păr, un puf-puf de apă de colonie.

Și-o închipui în timp ce menajera o pregătea pentru culcare aranjându-i cămășuța de noapte și bonețica. Pe ea care se băga în pat căscând. „Vai, ce obosită sunt. Du-te, Ersilia. Nu, nu-ți face griji, mă descurc, mulțumesc. Închide bine, noapte bună, Dumnezeule, ce oboseală.” Aproape că o vedea așteptând ca pașii de pe hol să se îndepărteze, apoi sărind din pat, vârându-și picioarele în papuci, ducându-se la șifonier, luând hainele.

Mă rog, nu-i vorba că tot personalul din casă nu știa de ei doi, dar trebuia totuși să păstreze aparențele. Știa și încornoratul ăla de soț al ei, desigur, dar era bucuros de asta. Nu aveau copii, putea să stea cât voia la bordelul Irmei și să și doarmă acolo. Nu-l interesa deloc ce făcea soția în absența lui, fiind de ajuns ca aparențele să fie păstrate. Știa, cum să nu, că madam contesa petrecea timp frumos în casa de vânătoare cu Zapponi, cu zece ani mai tânăr decât ea, înalt, chip semeț și un cap care reușea să rămână pomădat și în timp ce muncea. Era pactul tăcut: „Eu am libertatea să mă duc la Irma, iar tu cu

drăguțul tău, cu condiția să se întâmple în aceeași zi din săptămână și, în societate, obrazul să fie salvat". Dormeau, ca toți cei de familie bună, în camere separate, iar ei chiar la etaje diferite. În imensa casă cuibărită în imensul parc era o vânzoleală, un du-te-vino, fără ca acest lucru să deranjeze pe cineva. Noaptea, de cei cu rele intenții se ocupau câinii. Dar aceștia erau prieteni buni cu Zapponi, care practic îi crescuse.

Contesa era deja matură, iar astea erau ultimele ei lovituri. În afară de frazele romantice care le ieșeau în momentele cele mai intime, amândoi știau perfect că era vorba de o distracție exclusiv fizică. De fapt, s-o spunem deschis, contesa nici măcar nu era genul lui Celestino, fie pentru că începea într-adevăr să îmbătrânească, fie pentru că era logodit cu Carmela, o fată de optsprezece ani și cu ochii albaștri precum cerul. Dar aceea nu era scăpată din ochi, și apoi era foarte bisericoadă. Pentru Celestino, femeile se împărțeau în două categorii, cele cu care te căsătorești și cele cu care te distrezi. Primele trebuiau să fie precum Carmela lui, pudice și cu frică de Dumnezeu. El, bineînțeles, nu credea în Dumnezeu; ce drăcie, exista calea ferată, telegraful, vaporul cu aburi; îngerii și demonii erau chestii medievale. Însă lipsa de religiozitate a femeilor i se părea ceva împotriva naturii, ceva masculin, ca fumatul, băutul și jucatul de cărți la cârciumă.

În schimb, contesa fuma. Și, din când în când, înjura chiar. Da, dar ce era cel mai rău era că o făcea la rece, nu ca el care înjura numai când era nervos sau, cine știe, se împiedica și se rănea. Doamna, se spunea, fusese revoluționară și patrioată în tinerețe, pățimășă împotriva preoților și papei. Într-adevăr, se spuneau multe despre ea, că participase la comploturi și conspirații, că obișnuise să se travestească în bărbat ca să îndeplinească acțiuni foarte îndrăznețe și chiar și atentate. Și nu lipseau cei care jurau, pe onoarea lor, însemnatul număr de paturi patriotice înveselite de vivacea *marianne* iacobină.

Gurile rele mergeau până acolo încât înșirau presupusele sarcini cu poeți, înalți oficiali, republicani în exil.

Pentru el, preferatul actual, toate astea însemnau un teren periculos, pentru că ea reteza în mod imperios orice întrebare

indiscretă. De fapt, în acele situații, tonul ei de gheață era suficient ca să restabilească distanța și să-i amintească nerușinatului cine era contesa și cine era simplul armăsar. Astfel, Celestino învățase să-și vadă de-ale lui, să accepte prețiosul dar fără să devină prea familiar și insistent, să se distreze și iar să se distreze, dar să nu îndrăznească să-și depășească, nici pentru o clipă, condiția socială. Putea doar să-și imagineze că unele, nu toate vorbele despre ea, puteau să fie adevărate, judecând după cicatricile de pe corpul ei pe care le atingeau ușor cu degetele. Una, fără îndoială, era lăsată de o armă de foc.

Da, focul. Celestino se uită la flăcăruie ducându-și felinarul la înălțimea ochilor. Se scumpise și petrolul, se gândi. Nenorociți cei care sug sângele poporului. Își aminti de acea epigramă pe care o citise mai demult în ziar și care-i plăcuse atât de tare încât o învățase pe de rost:

Guvernul italian

Oh, zei sfinți!

Încarcă de noi impozite și petrolul. Și apoi face pe protectorul *Luminilor*.

Era semnat Francesco Proto, duce de Maddaloni, napolitan. Trebuia să fie un nostalgic al celor Două Sicilii.

Celestino știa despre acea perioadă numai din poveștile bunicului său, pe care le credea pălăvrăgeli senile. Se știe, bătrânii spun mereu: „Pe vremea mea, unele lucruri nu se întâmplau!” sau „Unde o să ajungem!” și chestii de genul ăsta. Celestino bănuia că, în realitate, ceea ce regretă bătrânii e numai tinerețea lor. Ei, ce frumos era când luptau împotriva lui Garibaldi! Adevărul e că frumoasă era numai vârsta lui de 20 de ani, nu regimul bourbonist retrograd și reacționar sub steagul căruia milita.

În orice caz, pe măsură ce îmbătrânea și el, Celestino începea să simtă povara unui viitor strălucit care nu venea niciodată, cu profesorii de școală care oboseau vorbind ca să te facă să-ți intre în cap cât era de scârbos vechiul regim, astfel încât să-ți pară aur tot ce nu-ți convenea la ce era nou. Și, pe de

altă parte, reieșea că și „în vremurile bune” erau femei nobile care se încurcau cu grăjdarii. Din punctul acesta de vedere, lucrurile nu se schimbaseră mult.

Observă că, în timp ce privea luna și făcea reflecții filosofice, încetinise pasul fără să-și dea seama, mersul lui devenind aproape o plimbare în natură. Scoase ceasul din buzunărel și-l consultă. Da, chiar întârziase și se cuvenea să se grăbească. Doamna nu avea toată noaptea la dispoziție și, cunoscând-o, era mai bine să n-o enerveze: când se supăra, știa să fie cu adevărat rea și veninoasă.

Celestino mări pasul și se întrebă până când va dura povestea aceea. Până la căsătoria cu Carmela? Până când ridurile și respirația madamei vor deveni insuportabile? Da, dar acesta era numai punctul lui de vedere. Și dacă ea, contesa, nu avea intenția să o rupă niciodată? Îl străbătu un fior rece gândindu-se la asta. Zgripturoaica aia era în stare să-l lase pe drumuri, nu doar concediindu-l, dar creând și un vid în jur; nimeni nu l-ar mai fi angajat, poate, în tot regatul. Ar fi ajuns emigrant peste ocean, ca atâția alții. Mai mult: dacă acelei curve i s-ar fi năzărit să nască oare vreă faptă rea făcută de Zapponi? Ce judecător l-ar fi crezut pe el mai degrabă decât pe ea?

Înfiorându-se, încercă să-și alunge aceste gânduri. Dintr-odată își dădu seama că lucrul cu care crezuse că se putea lăuda și cu care se umflase în pene încă de la început, el care se distra cu contesa, era în realitate o capcană foarte periculoasă, o pânză în care el, imbecilul, se înfășurase de unul singur și în mijlocul căreia stătea călugărița cu îmbrățișarea ei fără de scăpare.

Bravo, prostule! Și acum?

Făcu un efort să se scuture. Exagera. Poate se va plictisi ea prima, când va găsi altă jucărie. Degeaba, acum nu putea decât să meargă înainte și gata. Păi da, își bandaja capul înainte să și-l rupă. Se constrânse să și-o imagineze pe ea care îl aștepta, poate deja dezbrăcată și cu părul despletit, poate zâmbitoare și maternă. Da, da, gata cu gândurile rele, ei drăcie, unde mai găsea aia un bărbat la fel de frumos ca el? Unul neapărat

discret și mut ca un pește, chiar și cu prietenii? Nu, nu, dimpotrivă, aproape sigur se va plictisi ea prima și într-o bună zi îi va spune, odioasă cum numai ea știa să fie, să folosească de atunci încolo casa numai pentru vânatoare. Celestino se văzu rânjind la asocierea de idei pe care cuvântul „viluță”⁽⁹⁾ i-l sugera.

Totuși, iată viluța, ajunsese. Silueta masivă a construcției începea să se zărească în întuneric, printre copaci. Judecând după lumina puternică, gălbuie și pătrată care se iveau printre crengi și frunze, fereastra avea obloanele deschise.

Ciudad!

Primul lucru pe care îl făcea când ajungea era să închidă toate obloanele, abia apoi aprindea lampa. Nu era vorba, evident, de discreție, pentru că și ea știa că toți știau (și tăceau). Doar că nu voia să o vadă cineva în împrejurări nepotrivite. Atâta tot.

Atunci, dacă nu ea, cine era acolo înăuntru? Sau era ea, dar se simțise rău? Sau, pur și simplu, o neatenție de-a ei? Această ultimă ipoteză, cunoscând-o, era de respins.

Celestino înainta mai prudent. Ba chiar instinctiv luă pușca din spate și o ținea în mâini, într-o parte. Continuă să se miște circumspect, apropiindu-se.

Deodată, văzu o umbră întunecată care sări din spatele zidului casei și se îndepărtă foarte rapid, dispărând imediat în întuneric.

Celestino, alarmat, deschise gura să strige cine e acolo, dar se opri la timp. Da: din câte știa, doamna ar fi putut să-și dea o dublă întâlnire galantă, mai întâi cu acela și apoi cu el.

Oricum, n-o mai făcuse până atunci. Niciodată. Și apoi, desigur, nu era atât de proastă: putea să aibă toți bărbații pe care îi dorea atunci când dorea, nu era nevoie să-i primească în același loc, la aceeași oră. Poate îi trăsese prin minte un nou joc sau, să presupunem, dorința de a-l face gelos? Dar nu, asta-i bună, cine, aia? Nu, asemenea frivolități nu erau de ea; ea ordona, ea lua, ea domina.

Toate aceste gânduri i se înghesuiau în minte simultan și contribuiă la îngrijorarea lui bruscă. Poate era vorba de un

delincvent? Și cum de câinii nici nu se auziseră? Erau vreo zece bestii care hoinăreau noaptea prin parc, dresate să latre tare și să-și înfigă colții în orice mișca, dând drumul numai la comanda câtorva persoane. Printre care el și contesa.

Acum alerga aplecat, cu pușca la înălțimea feței. Ajunse la fereastră, puse arma sub braț, șterse furios geamul cu mânăca și se uită înăuntru.

Casa avea o singură cameră: șemineu, o masă, două scaune, un pat lipit de perete. Ea era întinsă pe pat, îmbrăcată. Poate dormea.

Zapponi deschise ușa. Ca de obicei, nu era încuiată. Intră, puse pușca pe masă și se apropie de femeie.

Da, părea să doarmă. Dar era moartă.

Pe haine, în dreptul inimii, avea o pată mare, rotundă și umedă. Celestino o atinse, apoi își duse degetele la ochi și înclină capul ca să le privească la lumina lămpii.

Sânge.

Îngrozit și năucit, își apropie urechea de pieptul ei.

Nimic. Moartă. Asasinul o aranjase și îi închisese și ochii.

Alergă afară cu pușca în mâini, își ascuți auzul în speranța de a prinde măcar un fâșâit, vreun zgomot care să-i semnaleze că ucigașul mai era pe acolo, pe undeva.

Nimic, liniște. Doar foșnetul ușor al frunzelor.

Se întoarse înăuntru. Observă camera. Era în ordine. Nu erau semne de luptă. Uluit, privi în jurul lui, dar nu știa nici el ce căuta. Un hoț? Să vedem. Gentuța. Iat-o, pe podea, aproape de pat, închisă. O luă și o deschise. Lucrurile obișnuite, batistă, ruj, un mănunchi de mici chei de la scrin ținute laolaltă de un lăntișor din argint. Rupt.

O apropie de lumină. O za distrusă. Poate că acolo era agățat ceva, cine știe. Asta căuta asasinul?

Celestino se scutură. Puse totul la loc în gentuță, o închise, o puse la loc unde era.

Un gând îl străbătu ca un fulger: el era țapul ispășitor ideal, primul care să fie suspectat.

Îl apucă panica. Singurul lucru de făcut era să fugă, să plece de acolo imediat. Să se întoarcă acasă la el, să se bage în pat ca

și cum nu se întâmplase nimic. Da, imediat. Pe ea o vor găsi abia a doua zi, în mod sigur după câteva ore. Va avea tot timpul să se gândească la ce e de făcut. Până una-alta, s-o întindă de acolo!

Ieși, închise ușa în spatele lui și porni cu pas susținut, încercând să nu facă prea mult zgomot și, din când în când, privind în urma lui.

„Doamne Dumnezeule, invocă în gând, numai Tu mă poți ajuta!”

Eminența Sa

Eminența Sa, Giovannantonio Rapece, în mod sigur nu era o așa-zisă figură hieratică.

Scund, bondoc, cu burta ca un balon care-l obliga să poarte fașa purpurie practic la subraț și fiind nevoit să scurteze lanțul crucifixului de pe piept ca să nu-i lovească genunchii. Pe fața rotundă și permanent transpirată se ivea un nas atât de curbat, că părea că vrea să-i intre în gură. Ca să-i poți vedea urechile, trebuia să se așeze din profil, atât erau de turtite pe părțile capului. Acesta din urmă, de-a dreptul sferic, era acoperit de câteva smocuri napoleoniene, acum albe, care veneau în față încercând să acopere jumătatea de chelie. Deasupra lor stătea lipită tichia preotească, nu se știa în ce fel ținută pe cap. În schimb, ca un mister al naturii, sprâncenele erau negre și atât de stufoase, că îi acopereau aproape complet ochii, care erau banal de căprui, oblici și înguști. Gura cu buze groase și mereu zâmbitoare completa un portret care ar fi fost mai potrivit unui paroh de țară, bonom și patern, dintre aceia mereu gata să ierte, să fie milostiv, să accepte o invitație la masă și un pahar de vin.

Dar niciodată aparențele nu înșelaseră într-atât, cum bine știau subalternii lui, autoritățile civile și cine îl pusese acolo unde era. Cardinalul Rapece era de fapt o vulpe, și mulți își dăduseră seama de asta când nu le mai rămânea altceva de făcut decât să-și muște mâinile.

Se călise în Africa, unde căpeteniile de trib a douăsprezece etnii diferite cu care avusese de-a face necesitau abordări de contorsionist mental, acrobații dialectice și echilibristici de dansator pe sârmă la dublă și triplă gândire.

Negocierile extenuante pentru orice, întotdeauna și oricum, fie și numai pentru a obține permisiunea pentru ca o soră să poată intra într-o colibă să aibă grijă de o bolnavă, dezvoltaseră în el un talent diplomatic care îi folosisese în următoarea misiune la nunțiatul de pe lângă Poarta Otomană, unde trebuise să se descurce nu doar cu musulmanii, ci și cu masonii turci.

În plus era și – n-ai fi zis, date fiind înfățișarea și curriculum-ul – om de rugăciune. Ținea mereu între degetele grăsuțe rozariul, pe care obișnuia să-l înșire în pauze, spunând în gând rugăciunile. Când trebuia să ia o decizie importantă, se așeza în capelă, în genunchi în fața tabernacolului, și nu ieșea de acolo până nu își clarifica ideile. Odată ce hotărâse, nimic nu-l făcea să se răzgândească pe urmă: orice tentativă în acest sens se strivea implacabil de stânca de granit a inamovibilității sale diplomatice, proteice și inefabile.

Don Alicante și *don* Esposito, cu genunchiul drept pe pământ și cu pălăria în mână, așteptau să se apropie ca să-i fie sărutat inelul, după obicei. Însă cardinalul îi ocoli și se duse să închidă ușa în spatele lor. Apoi, printr-un gest, le ordonă să se ridice și, prin altul, îi invită să se așeze pe fotoliile care stăteau în fața imensului său birou.

Cei doi preoți se priviră unul pe altul, șovăielnici, înainte să execute.

Cabinetul Eminenței Sale chiar inspira respect. Fresce, tapiserii, candelabre, tablouri antice și crucifixuri prețioase. Cărți, draperii, vase de faianță de la Capodimonte, ceramică de Vietri, vase chinezești, cristaluri, călimări de argint, un relicvar de secol optsprezece, aurit și cu ornamente foarte complicate. Scaune din marochin și damasc, o consolă *empire*, mape din piele legate în mătase, până și o narghilea într-un colț. Totul strălucind, niciun fir de praf: călugărițele fuseseră, ca de obicei, foarte vrednice.

Cardinalul, așezat pe scaunul enorm din spatele biroului, nu spusese încă niciun cuvânt.

În tăcerea nemișcată, întinse brațul, luă crucifixul de pe masă, care stătea puțin mai departe de zona de lucru, și și-l

puse exact în fața ochilor. Îl privi fix și cu mâna dreaptă își făcu, lent, un amplu semn al crucii. Apoi, întoarse crucifixul cu fața spre cei doi oaspeți și, cu bărbia, făcu semn spre ei. Aceștia, schimbând între ei altă otheadă, își făcură, la rândul lor, cu gesturi la fel de ample și lente, semnul crucii.

Abia atunci, în sfârșit, cardinalul vorbi:

— Jurați în fața acestui sfânt crucifix că niciun cuvânt din cele care vor fi spuse nu va ieși din această cameră.

Cei doi se priviră a treia oară în față și apoi, la unison, făcură semn din cap că da.

— Bine, spuse cardinalul și puse crucifixul la loc.

Apoi se sprijini de spătar și începu să se descheie la nasturii de la haină în zona pieptului. Ceilalți, tot mai înspăimântați, îl priveau. Tăcerea devenise, dacă era posibil, și mai apăsătoare. Eminența Sa își descheie numai trei nasturi, cât era de ajuns pentru a băga mâna și a scoate din buzunarul interior un plic. Îl ținu la înălțimea ochilor săi și a celorlalți, în timp ce își încheia la loc nasturii cu cealaltă mână și îl sfredelea cu privirea pe don Alicante. În fine, lăsă plicul pe birou, își uni degetele și spuse: Tocmai m-am întors de la o întrevedere foarte secretă cu Sanctitatea Sa. Ieri. Papa are nevoie de serviciile voastre.

Don Alicante fu primul care își reveni din stupoare:

— *Ale noastre?*

— Da, ale voastre, ale voastre.

— Vreți să spuneți că papa ne cunoaște?

Cardinalul își puse palmele deschise pe birou și răspunse rapid:

— Bineînțeles că nu personal. Însă Sfântul Scaun este mereu informat în legătură cu oamenii lui. Pe scurt, a apărut o problemă care necesită competențe și capacități investigative. O problemă de maximă importanță și delicatețe. Sanctitatea Sa a întrebat în mod discret pe câțiva prelați de la curtea lui dacă Biserica italiană ar avea la dispoziție pe cineva capabil să o preia. Astfel, când m-a convocat de urgență, am aflat că despre dumneavoastră, don Alicante, Sfântul Părinte știa totul. Avea în mână un mănunchi gros de foi în care era scris și câte

perechi de șosete aveți. I-am spus că, pentru treaba asta, sigur ați avea nevoie de un ajutor și că finul dumneavoastră, aici prezent, era persoana potrivită. Și-a dat aprobarea după ce a auzit părerea mea despre voi doi.

Spunând asta, făcu un semn cu degetul spre amândoi interlocutorii săi. Dar nu terminase.

— Să vorbim deschis, *don* Alicante, și mijise ochii subliniind ce spusese. Ca preot nu sunteți în topul preferințelor mele, și judecata îl include și pe discipolul unui astfel de maestru.

Don Nicola deveni roșu ca o cireasă și se făcu mic în fotoliu.

— Nu am nimic de zis despre ortodoxia dumneavoastră doctrinală, continuă cardinalul. Dimpotrivă, justiția vrea să vi se recunoască meritele. Dar nu-mi plac metodele dumneavoastră. De genul încăierării din această dimineață, nedemnă de haina pe care o purtați.

Don Gaetano, stânjenit, își frecă fruntea. Ce cardinal abil, știa deja! Dar era posibil ca un biet preot nici măcar să nu-și poată sufla nasul în orașul acela fără ca să se simtă cineva dator să se ducă să spună? Ridică din umeri. Ce-i făcut e bun făcut.

— Dar să trecem peste, reluă cardinalul. Să ne înțelegem, nimeni nu-mi scoate din cap că n-ar fi trebuit să vă faceți preot. Eu v-am moștenit de la predecesorul meu, care, om sfânt, era în mod evident mai indulgent decât mine. I-am purtat mereu o mare stimă, care s-a transformat în venerație când a ajuns în casa Tatălui; așadar, nu-mi permit să ating nimic din ce mi-a lăsat în grijă. Dar, v-o spun dar, dacă ar fi fost după mine, ați fi rămas tot polițist. Da, știu că lumea vă îndrăgește și nu mi-e necunoscut binele pe care l-ați făcut. Însă momentul este dificil și eu am nevoie de preoți care să se comporte ca niște preoți, nu ca niște energumeni. V-ați întrebat vreodată de ce nu v-am încredințat o parohie, dar vă folosesc în dioceză izolat, *absit iniuria verbis*?

Don Alicante pufni sonor, făcându-l pe superiorul lui să-și schimbe expresia.

— Sigur că știu, Eminență! O știu dintotdeauna! exclamă. Ce vreți să vă spun? Îmi pare rău, sunt mâhnit, mi se rupe

inima! Dar oricâte exerciții spirituale fac, abținente și decizii ferme, când văd o nedreptate devin o bestie! Știu, știu că nu vreți să mă ocup nici de catehism, ca nu cumva să-i fac pe bieții copii să devină caporalii. Știu că încă nu-mi dați acordul ca să spovedesc de teama vreunui acces de furie cu penitenții încăpățânați. Știu că preferințele dumneavoastră se îndreaptă către sfințișorii chelioși și cu gâtul strâmb, în timp ce eu uit să-mi tai părul de pe ceafă, știu. Vreți să mă alungați? Spuneți-o, ca să scăpăm de-o grijă! Ordonăți și eu mă voi supune. Așa cum am făcut mereu și știți asta.

Tăcu, își roti privirea și-și aranjă haina peste genunchi cu gesturi nervoase.

Don Nicola ar fi vrut să dispară. Dar mare îi fu mirarea când văzu că în loc să devină un ticălos și să-i dea afară cu vorbe urâte, cardinalul se luminea la față într-un zâmbet prefăcut.

— Nu vă simțiți jignit, *don Alicante*, spuse. Știu bine că sunteți un om drept. Știu *bine* asta.

Sublinie cuvântul „bine” unindu-și degetele arătătoare și pe cele mari.

Don Alicante, care îi susținuse privirea, își dădu seama dintr-odată câtă considerație are, în realitate, cardinalul pentru el. Descoperirea îl zăpăci, pentru că mereu crezuse contrariul.

Își dădu seama că avusese, până în acel moment, o părere greșită despre omul acela. Din ordinele, mereu mediate, care ajungeau la el, își făcuse impresia unui tip din curie, un tip prudent, un răsfățat avid de lingușire. Doar acum, când în sfârșit vorbiseră personal și cu inima deschisă, se convingea de cât era de dificilă poziția cardinalului de Napoli, mereu de veghe pe două fronturi, cel extern și cel intern. Trebuia să gestioneze legăturile foarte delicate cu autoritățile civile ale unui regat format împotriva Bisericii pe care o considera ca o entitate de supravegheat specială. Orice mișcare greșită ar fi fost un pretext pentru a înrăutăți situația. Nu era, apoi, atât de departe vremea când episcopii și preoții intrau și ieșeau din pușcărie într-o veselie, cu documentele diocezanе sechestrate, tipografiile stricate, chiar și pietrele aruncate în ferestrele Arhiepiscopiei și aroganța trivială a unei mase de huligani

anticlericali, care știau că pot conta pe impunitate. Da, poate că era într-adevăr necesar, în acel moment istoric precis, să preferi sacerdoți care să ofere, și prin comportament, imaginea care se aștepta de la ei: aceea de bun păstor, blând, umil, gata să întindă și celălalt obraz celor răi și să ofere un umăr pe care să plângă cei buni.

Dar *don* Alicante ce putea să facă? El era așa și nu poți să faci iarba albastră. De altfel, alesese haina preoțească atunci când înțelesese care era partea corectă pentru care să lupte. Însă, pentru el, tot despre a lupta era vorba.

În orice caz, atunci văzu limpede greutatea care atârna pe umerii superiorului său, care trebuia să obțină explicații și de la unii din clerul său, care nici măcar în acele vremuri de persecuție administrativă nu se îndepărtau de obișnuitele mizerii: invidii, clevetiri, lăcomii, nepotisme. La care trebuia, vai! să-i adaugi pe cei contaminați de ideile moderne, cei (nu mulți, din fericire) care făceau pe moraliștii și pretindeau să readucă religia la puritatea originală; în schimb, în realitate, erau doar obsedați să se urce în carul unui învingător de moment. Pe *don* Alicante îl mâncau palmele din cauza celor care, din lașitate și conformism, călcau pe coroana de spini de pe capul lui Hristos. Dispus să ierte slăbiciuni umane de genul fuga din dragoste cu femeia de serviciu, devenea o hienă cu preoții liberali. Dacă ar fi depins de el, pentru aceștia ar fi restaurat Sfânta Inchiziție.

Din fericire, nu depindea de el, ci de cardinalul acela care acum îl privea cu severă paternitate. Alicante îi mulțumi lui Dumnezeu că nu e în locul lui.

— Iertați-mă, Eminență, rosti și se plecă. Sunt la dispoziția dumneavoastră.

— Prietene, spuse, patern, cardinalul. Îmi permiteți să vă spun prieten?

— Eminența Voastră mă confundă! răspunse *don* Gaetano, sincer măgulit.

— Ei bine, continuă cardinalul, pentru a rezolva afacerea spinoasă la care vă supun este nevoie de un polițist care să fie și preot. Adică, de dumneavoastră, care ați fost polițist și acum

sunteți preot, dar nimeni nu știe precis când domină în dumneavoastră unul sau celălalt. Pentru moment este bine așa, pentru că aici e vorba de crime și Biserică, Biserică și crime. Și dacă nu se descoperă autorii acestor crime și nu sunt opriți la timp, Biserica va pica la mijloc. Înțelegeți acum ce e în joc?

Don Alicante încremeni:

— Biserică, crime? Cum adică?

— Acum vă explic. Citiți!

Deschise plicul. Conținea o scrisoare. O scoase afară și i-o întinse, îndoită, lui *don Alicante*. Acesta o luă, o desfăcu și, după ce aruncă o privire, se miră, apoi se uită interogativ la cardinal. Acesta îl îndemnă:

— Citiți cu voce tare, în felul acesta va auzi și *don Esposito*.

Don Alicante citi:

— „În numele Sfântului Mihail și al Sfinților Frați Macabei, amin. Sanctitate, cu plecăciune sărutând Sfântul Pantof, Vi le oferim pe acestea și Vă comunicăm că și celelalte vor urma în curând. Dușmanii lui Dumnezeu și ai Soției Lui în curând vor afla că este un Răzbunător al corupției lor. De azi înainte, cine va îndrăzni să jignească ce ne este cel mai drag și sfânt va trebui să tremure.” E semnat cu un Z și un M majuscule. Dar ce înseamnă?

— Nu e un Z, ci un 7.

Alicante se uită mai bine și, da, putea să fie vorba și de un 7.

— Dar ce sunt „acestea”? La ce se referă? Mai era și altceva în plic? Și cui îi este adresat?

Cardinalul i-l întinse. *Alicante* văzu că era scris doar „Pe Masa Sfântă”. Apropie vârfurile degetelor mâinii drepte și le agită în clasicul gest napolitan care înseamnă „... așa, și?”. Cardinalul, care nu era napolitan, dar stătea la Napoli de câțiva ani deja, răspunse în același limbaj: închise ochii, deschise palmele mâinilor și le întinse spre *don Alicante*, ca și cum ar fi spus „Așteaptă”. Apoi se ridică în picioare pentru a putea să-și bage o mână în buzunarul drept al hainei, acela de la înălțimea șoldurilor, ascuns în faldurile veșmântului. Scoase de acolo o batistă foarte strâns înnodată și se așeză din nou. Puse ambalajul pe birou, începând să-l desfacă sub privirile

atente ale celor doi preoți.

Când îndepărtă cele patru colțuri, apărură două medalii. Întinse una spre *don* Alicante.

— Sunt identice, spuse.

Don Gaetano învârti obiectul între degete. Era mare cât o monedă de o liră și de culoarea bronzului-închis. Pe o față erau niște complicate simboluri împletite. Conturul era tot din frunze de salcâm, stejar și dafin. Pe cealaltă față, o dată și o inscripție în latină: „13 iulie 1881. *Immortale odium et numquam sanabile vulnus*”^[10].

— Niște lași! Oameni de nimic! șuieră printre dinți.

— Văd că ați înțeles. Mă bucur. Eram sigur că pot conta pe perspicacitatea dumneavoastră. Acum sunt puțin mai liniștit.

— Ați vrea să-mi explicați și mie ceva?

Don Nicola își regretă imediat obrăznicia și se agită pe fotoliu ca și cum acesta era umplut cu spini.

— Mă scuzați, murmură derutat.

Și imediat se reaseză în poziția de drepti, cu mâinile pe coapse ca atunci când slujea liturghia cuiva mai înalt în rang decât el și se așeza de-o parte a altarului ca să asculte predica celui care oficia.

— Sunteți scuzat, *don* Esposito, asta ar fi culmea! spuse cardinalul. Vă explic totul. Săptămâna trecută un nobil s-a prezentat la Vatican, la porțița gărzilor elvețiene și i-a înmânat un plic soldatului de planton, cu rugămintea să-l predea Secretarului de Stat. A adăugat un bacșiș frumos și a dispărut înainte ca soldatul să poată replica. Acesta din urmă l-a chemat imediat pe ofițerul de serviciu și... în fine, vă scutesc de șirul de operațiuni. Evident, știți bine că, date fiind vremurile, la Vatican se examinează orice pachet și pachetel, în mod special dacă expeditorul sau curierul sunt suspecti. Secretarul de Stat a pus să facă verificările obișnuite la cabinetul de chimie, care, cu precauțiile necesare, a deschis plicul și a găsit medaliiile pe care le-ați văzut și plicul închis. Pentru că acesta, observat în lumină, nu prezenta probleme, a fost returnat Secretarului de Stat împreună cu medaliiile. El i l-a dus papei care l-a deschis în prezența lui.

— Un moment! îl întrerupse *don* Alicante. Câți oameni au văzut medaliile?

— Doi, în afară de papă și cardinal. Este vorba de doi experți foarte de încredere, pe deasupra rude ale Eminenței Sale Secretarul de Stat. În plus, au jurat pe Evanghелиi să fie prudenți. Pot continua?

Alicante dădu din cap.

— Acesta este preambulul, să zicem așa, reluă cardinalul. Acum, explicația. Data de pe medalii se referă la noaptea în care corpul defunct al Papei Pius al IX-lea a fost mutat la San Lorenzo în Lucina, așa cum își dorise cel mort. Transportul s-a înfăptuit după ceva timp de la moarte și în mod intenționat noaptea, pentru a elimina ceea ce, în schimb, se confirmă. Funeraliile adevărate ale lui Pius al IX-lea, sigur știți asta, au avut loc la Vatican, în 1878, cu marea participare a poporului. Mai mult de trei sute de mii de persoane, multe dintre ele venite de pretutindeni. În acea perioadă, Roma conta pe două sute de mii de locuitori, așa că vă las să vă imaginați devoțiunea cu care era înconjurat acel mare papă. El își exprimase dorința de a fi înmormântat la San Lorenzo, dar, din motive obiective, a trebuit să se aștepte aproape trei ani. Cortegiul funebru, fără fast și pe tăcute, a înaintat doar la lumina torțelor și în cea mai mare liniște. Dar, ajuns pe podul de la Castelul Sant'Angelo, o bandă de tâlhari fără Dumnezeu i-au atacat pe cei care însoțeau sicriul. Era aproape două noaptea. Coșciugul, acoperit cu o învelitoare roșie, stătea pe un car tras de patru cai. În spate veneau câteva trăsură în care erau cardinalii. A început o ploaie cu pietre, apoi atacul propriu-zis. Au apărut chiar și pumnale. Se strigau insulte sărmanului mort. Unii au început să cânte cântecele obscene, alții intonau *Camicia rossa*. Câte unul mai curajos din cortegiu a încercat să opună rezistență, dar a pățit-o imediat. Închipuți-vă că unora li s-a smuls torța din mână și li s-a stins pe față. În cele din urmă, au sunat goarnele și au sosit carabinierii. Chiar la timp, pentru că se putea lăsa cu morți. În învălmășeală, a fost unul care, ca să scape de arest, a arătat o legitimație de deputat. Cred că a fost Cavallotti, dar nu e sigur. Forțele de

ordine au reușit să identifice pe cineva, ceilalți au dispărut.

Se opri, mâhnit, și *don* Esposito profită de pauză ca să-și exprime întreaga indignare:

— Auzisem vorbindu-se, ca toată lumea, de acest fapt, dar nu știam detaliile. Spuneți-mi, Eminență, ce s-a întâmplat după? Vreau să spun, cum au reacționat Biserica, papa, demnitarii, lumea...

Cardinalul ridică din umeri, luă expresia omului resemnat, își apropie mâinile și le agită în sus și în jos.

— Și cum vreți să fi reacționat oamenii buni? Cu slujbe de trei zile și rugăciuni, ca de obicei. Sunteți tânăr și nu știți care era atmosfera în acea vreme. Eu eram încă la seminar, dar îmi amintesc ziarele din zilele care au urmat. De exemplu, *La Capitale* a vorbit despre „imensul car al hingherului”. Și vă scutesc de restul. Faimosul ex-garibaldin Alberto Mario...

— Cine, cel a cărui soție...? sări *don* Nicola; dar se căi imediat din cauza impoliteții, nu numai a necuviinței, și deveni vinețiu.

— Da, *don* Esposito, răspunse condescendent cardinalul. Cel a cărui soție era, se spune, foarte prietenă cu Eroul. Dar suntem preoți, nu uita, și bârfele, chiar dacă de domeniu public, nu se potrivesc cu haina noastră.

Celălalt, mort de rușine, ar fi vrut să intre în pământ. Se limită, neputând să dispară, să-și ia o expresie de maximă umilință. Își relua poziția canonică și, dacă n-ar fi stat jos, ar fi mers în vârful picioarelor.

— Vorbeam de Mario. S-a aprins scriind împotriva „poliției” care împiedicase răsturnarea „stârvului” aceluia „bufon” în râu. S-a supărat, de data asta, pe Biserică, după părerea lui redusă acum la o „monstruoasă ineptie”. Etc. Dar partea frumoasă acum vine. O interpelare parlamentară adresată Președintelui de atunci al Consiliului, Agostino Depretis (ce nume, nu-i așa?), cerând lămuriri despre tulburările din urmă cu câteva zile. Știți ce a răspuns Depretis? Că era vorba despre o provocare a clerului. Îndată s-a ridicat un deputat, al cărui nume îmi scapă, și și-a exprimat dorința, chiar, ca acțiunea de comando să prevestească ocuparea

militară a Vaticanului!

— Și ambasadorii străini? întrebă *don* Esposito, pe care interesul față de poveste îl făcuse să uite foarte repede figura proastă pe care o făcuse mai devreme.

— La aceia s-a gândit Ministrul Afacerilor Externe, Pasquale Stanislao Mancini. Plictisit să audă întrebări despre faptele din 18 iulie, a trimis o circulară tuturor guvernelor din Europa subliniind povestea agresiunii clericale. Totul fusese înfăptuit, a scris, de mulțimea de fanatici care urmau cortegiul, care, în plus, nu fusese autorizat de forțele care se ocupă de siguranța publică.

Don Alicante făcu o plecăciune.

— Am înțeles. Cineva îi elimină pe toți cei care au participat la atacul asupra coșciugului. Și papa vrea ca eu să aflu cine e. Dacă e posibil, înaintea poliției. Păi, da, ar fi un scandal enorm! Anticlericaliîi înfocați ar spune că este vorba despre răzbunarea Vaticanului și alte găleți de noroi s-ar revărsa peste Biserică. Noi, preoții, nu ne-am mai putea arăta la față pentru că cine știe câți furioși s-ar simți îndreptățiți să tragă în noi. Isuse, nici nu pot să mă gândesc! Deja văd titlurile din ziare...

Cardinalul scoase o batistă delicată din mânecă și-și tamponă fruntea transpirată, apoi, cu gesturi nervoase, o puse la loc.

— Ei, măcar să fie vorba numai de titluri din ziare sau de câteva împușcături asupra clerului, prietene!

Alicante, în mod vizibil surprins, exclamă:

— Cum?!

— Păi, da, suntem obișnuiți deja cu insultele, iar vreun martir ne-ar putea și conveni, în calitate de intercesor în Ceruri, dragii mei! Of, să fie clar: nu doresc moartea nimănui, asta ar mai lipsi, spun doar așa! Nu, ceea ce nu știți este că opțiunea militară împotriva Vaticanului n-a fost niciodată abandonată complet. Credeți-mă dacă vă spun că e mereu cineva, acolo unde se decide, care abia așteaptă să-l încătușeze pe papă și să-l trimită afară din Italia, cu toți preoții după el. Dacă poliția i-ar înșfăca pe asasini, fiți siguri că s-ar declanșa o campanie de presă – și de tribună – fără precedent, partidul

soluțiilor decise ar fi în avantaj și n-ar mai folosi aproape la nimic, după ani de zile, descoperirea, la tribunal, a faptului că asasinatele nu aveau comanditar. Și unde s-ar duce Sfântul Scaun? În Austria? În Portugalia? Să fim serioși! Istoria ne învață că, dacă papa nu e stăpân în casa lui, devine capelan de curte.

— Dacă dumneavoastră ați înțeles, *don* Alicante, eu nu, spuse în acel moment Esposito, cu degetul ridicat să ceară permisiunea de a interveni. Ce sunt medaliile astea?

Alicante se uită la cardinal și acesta, dând din cap, îi dădu voie să explice.

— Unii masoni care aveau un dinte împotriva papei, autorul Syllabus-ului, gravaseră acele medalii ca să-i răsplătească pe cei care participaseră la atac. „Ură veșnică și o rană ce niciodată nu poate fi vindecată” este scris. Asasinii vor să meargă să-i caute pe toți posesorii acestor medalii și, după logica lor sucită, să se răzbune.

— Asasinii?

— Da, *don* Nico'! Ai văzut acel 7 în josul paginii, nu?

— A! Și litera M?

— Păi! Poate e de la Macabei.

— Și de ce nu de la Mihail, dat fiind că este și invocația arhanghelului?

— Pentru că Sfântul Mihail e unul singur, fiule! Își pierdu răbdarea *don* Alicante. În timp ce Macabeii, ca să vezi! erau mai mulți. E clar acum? În *Biblie*, cum ar trebui să știi bine, sunt două cărți ale Macabeilor, Prima și A Doua. Vorbesc despre revolta fraților Macabei împotriva păgânismului elenist. Macabeii ăștia erau răzbinătorii lui Israel și nu trebuie confundați cu cei șapte frați, tot Macabei, care fuseseră victimele persecuției păgâne. În mod evident, cei șapte oameni răi, care semnează Macabei, sunt șapte! concluzionează pufnind.

— Hei, nu vă înflăcărați, *don* Alica', nu înțelesesem!

— Fiți calmi, fiți calmi! spuse cardinalul. Apoi, adresându-i-se lui *don* Gaetano, întinse spre el bărbia cu o expresie interogativă.

Acesta își trecu de mai multe ori degetele mâinii drepte prin

păr, fixând un punct nesigur între vârfurile pantofilor săi. *Don Nicola* cunoștea gestul acela: nașul lui se gândea intens.

Alicante, fără să-și schimbe poziția, vorbește ca pentru sine:

— Aceștia acționează ca niște urmași ai lui Mahdi...

— Exact, exact! exclamă cardinalul, luminându-se. Văd că ați înțeles unde vor să ajungă. Dar acum să-i explicăm totul lui *don Esposito*, înainte să ne-o ceară el. O fac eu. Vedeți, Mahdi (care se scrie cu „h” după „a”) e un fel de mesia pentru musulmanii šiiti. Din când în când răsare unul dintre ei și pornește un război sfânt (ei îl numesc jihad și se scrie j, i, h, a, d), adesea împotriva altor musulmani, dar de altă orientare.

Don Nicola se înfurie din cauza tonului de profesoraș al superiorului său. Adică ce, îl credea vreun amărât prost? H, j... Ar fi vrut să-i spună că el terminase demult grădinița. Dar trebuia să arate respect și făcu eforturi să pară interesat.

Cardinalul, dată fiind ardoarea cu care explica, părea în elementul lui în rolul de profesor și, nebănuind nimic din ceea ce-i trecea prin cap subalternului său, continuă impasibil:

— Ultimul Mahdi a reușit să implice jumătate din Africa, să invadeze Sudanul și să-l masacreze pe guvernatorul Gordon înainte ca englezii să preia situația. Vedeți, după unii musulmani, jignirilor aduse religiei trebuie să le răspunzi cu rău. Desigur, pentru noi e vorba de fanatici; dar nu se poate nega că sistemul, iertați-mi expresia, funcționează. Necredincioșii, fie europeni sau creștini băștinași sau evrei, în anumite locuri trebuie să fie foarte atenți să trateze cu mănuși crezul islamic și tot ce e legat de el, pentru că nu se știe niciodată. Poate să fie cineva, nu știi cine, care te prinde și te face să plătești. Deci, atenție! *Don Alicante* spune că cei șapte Macabei ai noștri probabil că au luat exemplul și au decis că a întoarce și celălalt obraz folosește numai la a-i încuraja pe cei care pălmuiesc.

— Păi, iertați-mă, Eminență, dar dacă nu greșesc, și *don Bosco* spunea că toată forța celor răi se află în lașitatea celor buni! Își permise să obiecteze *don Nicola*.

— Nu cred că acel om sfânt să fi făcut aluzie la o nouă metodă de apostolat vorbind de crime pe la spate. Să te aperi e

una; să ucizi din umbră, cu indiferență și, în plus, după atâția ani, e un păcat foarte grav. „A mea este răzbunarea“, spune Domnul. Vedeți, dragă fiule, nouă, creștinilor, Isus ne-a spus să ne iubim aproapele și să-i facem pe toți discipolii Lui. Veți fi de acord cu mine că a omorî oameni nu e cea mai bună metodă de a-i determina să se convertească!

Pe *don* Nicola începea să-l enerveze tonul acela mios sarcastic pe care Eminența Sa îl căpătase, pe măsură ce vorbea, față de el. Dar fu de acord (ce altceva putea să facă?) și dădu din cap.

Cardinalul scoase din nou batista și-și șterse mâinile.

— Ați spus bine, *don* Alicante: sistemul, vai de noi! are o eficacitate sinistă. Ceea ce înseamnă că mai avem o problemă.

— Dumneavoastră ați spus-o, Eminență! răspunse cel interpelat. Apoi, fără să bage în seamă gestul evaziv al prelatului, spuse: Da, eventualii imitatori. Ar fi un masacru și poate am cădea în acel război religios pe care până acum am reușit să-l evităm. Și, întrucât nu mai e timp de Vendée, nici de Insurgente...

— Cu armele am pierdut mereu, știți asta. Este clar că Dumnezeu are alte planuri. Apoi, eu personal sunt alături de Pius al IX-lea care la Porta Pia le-a îngăduit soldaților pontificali numai o rezistență simbolică. În orice caz, metodele acestor Macabei repugnă religiei noastre. Trebuie opriți. Și asta imediat.

— Ca să fie opriți însă, trebuie găsiți, Eminență! Și pentru a fi găsiți trebuie să știm cine sunt. Și, n-ați spus nimic!

— Din acest moment, și pentru tot timpul cât va fi necesar, vă eliberez de orice obligație, și de cea de a oficia liturghia și de haina preoțească. Pentru restul sarcinilor voastre, nu vă faceți griji. Vom spune că v-am trimis în izolare spirituală la mănăstire, ce știu eu, la Gaeta sau... nu, poate e mai bine în Sicilia. În fine, mă voi gândi la asta. În ce privește anchetele voastre...

Don Esposito, care la auzul cuvintelor „retragere spirituală“ se alarmă, nu se putu abține:

— Dar, Eminență, cu tot respectul, se va crede că ne-ați

îndepărtat ca să ne pedepsiți!

— Știu, știu, dar n-am alternativă. Trebuie să aveți mână liberă. La final voi găsi modalitatea prin care să vă refaceți reputația, aveți cuvântul meu.

Don Alicante sări:

— Iertați-mă, dar aici, la Napoli, fețele noastre sunt cunoscute. Și îmbrăcați civil. Sper că nu vreți, asta ar mai lipsi, să ne punem mustăți sau nasuri false! Haideți! Lumea știe că suntem în Sicilia în retragere spirituală și pe urmă ne vede, fără haina preotească, prin Napoli! Astfel, în loc să ne ascundem, ajungem în ziare!

— Și cine a vorbit de Napoli? Voi plecați chiar azi spre Puglia!

— Puglia?

— Veți merge la Brindisi. Îi veți transmite salutările mele și îi veți duce o scrisoare de la mine baronului Leonardo Rapece Cutolo de Pianosa. Veți începe de acolo.

— Rapece? E cumva o rudă de-a dumneavoastră? îi scăpă lui *don Nicola*.

— E un văr de-al meu. Veți vedea că e punctul de plecare pentru ce trebuie să faceți. I-am trimis o telegramă azi-dimineață. Vă așteaptă. Acum să nu mai pierdem timpul. Mergeți să vă schimbați. Aveți tren peste cinci ore, iar la destinație vă va aștepta o trăsură. Acestea sunt biletele și aceasta este scrisoarea. Și ăștia sunt niște bani.

Goli un sertar și îi înmână conținutul lui *don Alicante*, apoi se ridică și înălță brațul. Cei doi, nu prea convinși, îndoiră mecanic genunchiul și primiră binecuvântarea. Dădură să sărute și inelul cardinalului, dar acesta, cu un semn scurt, îi concedie.

Nu le rămase decât să se ridice și să iasă.

Ceață

Giovambattista Li Volsi se prelinse pe lângă trunchiul stejarului și se așeză în iarba înaltă, cu spatele sprijinit de copac. Tolba, încă goală, o agățase de un ciot care ieșea din scoarță. Cartușiera, din cauza burtii lui destul de proeminente, îl jena puțin; dar nu și-o dădu jos pentru că, oricum, popasul ar fi fost scurt. Pușca cu țeavă dublă, desfăcută și în mod prudent descărcată, era lângă el. O pipăi conștiincios chiar dacă nu era nevoie. Era un gest instinctiv, de persoană meticuloasă.

Și cât era de meticulos o știau chiar prea bine angajații săi de la redacția *Tamburo garibaldino*. Dar poate că ei nu știau că el știa de gesturile vulgare și strâmbăturile pe care le făceau în spatele lui după a nu se știe câta observație enervantă.

Lui nu-i păsa nici cât negru sub unghie. Ochii nu văd, inima nu suferă, șeful nu se enervează. Astfel, iată-ne pe toți – se gândea – pățimaș legați în piesa de teatru; așa că să petrecem ca și cum n-ar fi nimic. Important era ca ziarul să meargă înainte, cum spunea el. Era directorul, nu? Și, de asemenea, acționarul majoritar. Ei nu erau când tipărea fluturași de mână, riscând închisoarea. Ei, cel mult, riscau o izbucnire *coram populo*^[11] de-a lui. Așa că puteau și să stea.

Ziarul acela însemna toată viața lui. Se ducea și duminica, și în ziua de Crăciun și chiar de Anul Nou. Giovambattista Li Volsi nu avea o viață privată și nu avea nici familie. Avea norocul să-și poată câștiga pâinea, și ce se mănâncă pe lângă pâine, cu o activitate pe care ar fi făcut-o și gratis. Un noroc, da, pentru că a conduce un ziar nu era o muncă, ci o distracție stimulantă. Îi permitea să meargă la prânz cu persoane

importante, să fie foarte respectat și temut, să dea ordine. Ceea ce, cum știau toți, era mai bine decât... În fine, ceea ce conta era că, atunci când trecea el, în cafenelele în aer liber oamenii își scoteau pălăria. Când intra don Li Volsi, în sala pentru ceai erau destui care se ridicau în picioare. Când Li Volsi punea ochii pe cineva, acela venea să ceară îndurare, putea să fie și primarul.

Devotamentul lui pentru ziar era legendar și era dat ca exemplu trândavilor. Adevărul era, oricum, că n-ar fi știut ce să facă, fără activitatea aceea, cu viața lui. Uneori acest gând îl lovea în coșul pieptului și îi dădea o senzație de rătăcire. Dar era, tocmai, doar o senzație, nimic altceva. Nimeni n-ar fi putut să-i ia creația.

Își făcuse dușmani, da, dar erau învinșii acelui climat istoric. Cu învingătorii se pusese bine, iar distracția era reciprocă. Făcuse din ziarul său o bâta pe care unii puteau să o folosească împotriva celorlalți și invers, astfel că nimeni nu se gândea, niciodată, să se lipsească de bâta respectivă. Mintea lui Li Volsi era o arhivă care conținea informații prețioase despre toți și la care toți, unii mai devreme, alții mai târziu, recurgeau când aveau nevoie.

Era destul de bogat, era cunoscut în cercurile importante, se bucura de multe satisfacții. Lipsa unei familii nu-l apăsa deloc. Dimpotrivă, trăind cele douăzeci și patru de ore la ziar și pentru ziar, nimeni nu era în stare să-i țină piept în ce privește cantitatea și calitatea muncii, lucru care descuraja orice concurență și devenea, pentru unii, primul, unicul la care să recurgi în caz de nevoie. În culisele politicii interne de zi cu zi nu se puteau lipsi de el. În complicatele mișcări de șah care în fiecare zi aveau loc între partide, el era o piesă care nu trebuia pierdută: uneori pion, alteori nebun sau turn sau cal; însă mereu în joc.

Și apoi, îi era de-ajuns să știe ce se întâmpla în familiile altora ca să nu aibă niciun regret că nu are și el una. Soțiile și copiii costă mai mult decât ce oferă și sunt ca pepenele galben: uneori este stricat, dar l-ai tăiat deja.

Singura pauză pe care și-o îngăduia era o zi de vânătoare pe

lună. Și totuși, aceasta rămânea latentă, din moment ce se ducea fără câini și de cele mai multe ori se întorcea fără să prindă nimic.

Nu, pe el îl interesa doar să-și dezmoștească picioarele și să adune idei. De aceea vâna, dacă se poate spune așa, de unul singur. Pleca foarte devreme pentru că-i plăcea să vadă cum pălesc stelele pe cer, să simtă în plămâni aerul înțepător al zorilor în zilele de vară, să se afunde cu călcâiele în noroi în cele de iarnă.

Se pregătea din cap până-n picioare, cu pălărie și cizme până la coapse. Din echipamentul de vânător nu-i lipsea nimic, nici măcar ținuturile.

Dar, de fapt, era interesat numai de ziua în aer liber, departe de toți. În acele momente îi veneau ideile cele mai bune, campaniile de presă cele mai eficace, articolele cele mai spinoase și acele vorbe de duh care, știa asta, făceau bucuria celor mai anticlericali dintre cititorii lui.

O zi pe lună de mulți ani deja, chiar dacă s-ar răsturna lumea.

Se ridică de jos cu oarecare efort. Ei, nu mai avea 20 de ani, observă în sinea lui.

Se lăsase ceața și fu nevoit să recupereze pușca aproape pe dibuite. Mai mult decât ceață, în realitate, era o păclă deasă: se vedea câte ceva, în fine. Nu că l-ar înspăimânta ceața, căci avea cu el busola și, în plus, cunoștea acele locuri ca pe propriile buzunare.

Un fâșâit, dintr-odată, îl făcu atent. Un altul, mai aproape, încă unul și apoi încă unul. Ciuli urechea. Nu, nu era un animal. Cineva se apropia și sigur nu pe furiș. Se înfurie. Nu avea chef să converseze cu orice pisălog, poate și pentru că lui Li Volsi nu-i păsa decât de vânătoare și nimic nu-i era mai neplăcut decât să fie nevoit să stea la discuții despre una și despre alta cu un necunoscut în timpul singurei zile de relaxare într-o lună.

Lovi de mai multe ori din picioare ca să se facă auzit în caz că se înșelase și era vorba de un câine în căutare.

Apoi, îl văzu apărând din albeața lăptoasă. Așa cum își

imaginase și se temuse, era un vânător. Înfășurat într-o pelerină verde din care se iveau cizmele și țeava puștii. Purta o pălărie moale maro căzută pe nas și o eșarfa de aceeași culoare îi acoperea gura.

— Vă spun bună ziua, domnule! zise acesta imediat ce fu la distanța potrivită.

— Bună ziua și dumneavoastră! răspunse Li Volsi, și reuși să își ascundă neplăcerea.

— Hei, în dimineața aceasta, iepurele nu se face văzut! exclamă respectivul apropiindu-se.

— Mie îmi spuneți! se prefăcu celălalt. Încă puțin și mă duc acasă!

— Doriți o picătură de tărie?

Bărbatul scosese o sticlută plată de metal de sub pelerină și acum i-o întindea.

Li Volsi ezită.

Vânătorul necunoscut probabil că-și dădu seama pentru că deșurubă capacul și, uitându-se fix la interlocutorul lui, apropie sticluta de buze. Cu colțul ei dădu puțin la o parte banda de pe gură, luă o înghițitură și îi întinse din nou recipientul.

— Cine nu bea în companie... râse.

În acel moment ar fi fost nepoliticos să mai trăgăneze. Așa că Li Volsi acceptă sticluta și bău la rândul lui.

Rachiu. Și din acela bun. Ardea așa cum trebuia și Li Volsi își dădu seama că întâmplarea se dovedea nu tocmai neplăcută.

— Mulțumesc! Într-adevăr bun.

— Vă rog, fără complimente! Mai luați!

Li Volsi se apără făcând o jumătate de grimasă, dar apoi se hotărî să accepte. Închină și bău din nou. Într-adevăr excelent. Înapoie sticla și vânătorul bău din nou.

— Sigur nu mai vreți o înghițitură?

Li Volsi, zâmbind, făcu semn din mână că nu.

Bărbatul apropie recipientul de ureche și îl agită.

— Au mai rămas doar vreo două înghițituri. Una dumneavoastră și cealaltă eu, apoi noroc la vânat și fiecare pe

drumul lui. Ce spuneți?

Li Volsi fu bucuros să audă că n-ar fi trebuit să plătească băutura cu o conversație plicticoasă. Mai-mai că...

— Dar nu vă mai rămâne și dumneavoastră! se plânse.

Celălalt îl privi șiret și căută sub pelerină. Scoase o altă sticlură, la fel ca prima, și o agită prin fața ochilor lui Li Volsi.

— Acum e o altă discuție! exclamă Li Volsi și întinse mâna.

Băură, pe rând. Li Volsi tuși și se simți ușor euforic. Poate, pe stomacul gol, n-ar fi trebuit să bea, se gândi. Ba chiar se simțea puțin amețit. Însă căldura pe care o simțea în piept nu-i plăcea.

— Păi, atunci bună ziua! spuse, și dădu să plece.

Își puse pușca sub brațul drept și își trecu centura tolbei pe umărul stâng. Dar văzu că bărbatul făcea un pas în direcția lui.

Râseră amândoi și cu gesturi ample încercară să-și cedeze trecerea unul celuilalt. Situația li se păru atât de caraghioasă, că izbucniră din nou în râs.

Între timp, pâcla devenise ceață și acum nu se mai vedea bine, dar Li Volsi era prea prins de întâlnire și de rachiul pe care-l bănuia să-l ia. Nici măcar pentru o clipă nu se gândi la faptul că noul venit nu-și descoperise nicio clipă fața. Încă râzând, îi întoarse spatele ca să-l ia din loc.

Dintr-odată își simți gura și nasul acoperite cu ceva moale. Văzu tremuratul mâinii cu mânușă care îi apăsa chipul, în timp ce-și simțea brațul stâng întorcându-i-se la spate printr-o strângere viguroasă a încheieturii. Încercă să reacționeze, dar, încurcat de pușcă și de centura tolbei, nu reuși decât să-l lovească iute cu picioarele pe agresorul său.

Se rostogoliră încheștați gemând din cauza efortului.

Li Volsi era mai înalt și mai solid decât adversarul lui și sigur l-ar fi bătut dacă nu l-ar fi surprins cu inspirarea unei profunde guri de cloroform. Încăierarea și respirația agitată făcură apoi restul.

Încet, vederea i se întunecă. Își pierdu cunoștința leșinând peste corpul ucigașului plătit, care se chină puțin ca să se elibereze și să se ridice în picioare.

Gâfâind, vânătorul necunoscut extrase din buzunar o

bucată lungă de sfoară cu care legă tamponul cu cloroform de gura lui Li Volsi, înnodând-o la ceafa. Apoi îi potrivi bine pălăria pe cap și îi fixă în bandulieră pușca și tolba. Îl apucă de subsuori și începu să-l târască. Iarba umedă îi ușură treaba pentru că jurnalistul inert aluneca ușor.

Li Volsi fu dus într-o grotă, care se deschidea la mai puțin de o sută de metri de acolo, și întors pe burtă. Misteriosul vânător desfăcu sfoara pe care și-o luă înapoi împreună cu tamponul. Apoi se îndepărtă câțiva pași, se rezemă de perete și așteptă.

După ce trecu vreo jumătate de oră, bărbatul se apropie de corpul leșinat și îl apăsă cu piciorul. Nicio reacție. Își scoase mănuașă, puse două degete pe gâtul lui Li Volsi și le țină acolo câteva clipe.

Li Volsi era mort.

Îl întoarse pe spate, îi descheie nasturii și caută în jiletcă. Scoase ceasul de buzunar și își trecu lanțul peste degete. Găsi ce căuta și smulse dintr-odată obiectul. Încheie cu grijă vesta și plecă, dispărând rapid în ceață.

Ministrul

Comisarul Ribaudó îi plăti vizitiului și începu să urce treptele. Clădirea ministerului era într-adevăr impunătoare, numai coloane, arcade și lei culcați. În vârful scării, doi soldați infanteriști într-o gheretă, de-o parte și de alta, cu baioneta la umăr și o expresie solemnă.

Ribaudó se opri o clipă să-și aranjeze gulerul pardesiului înainte să înceapă să urce. Ridicând privirea, văzu un ofițer în uniformă coborând spre el, privindu-l și zâmbind. Când ajunsese în fața lui, întinse mâna și spuse:

— Comisarul Giorgio Ribaudó?

Acesta îi strânse mecanic mâna militarului și răspunse:

— Da.

— Urmați-mă, vă rog! spuse celălalt și începu să urce țeapăn.

Soldații luară poziție de drepti când cei doi ajunseră în dreptul lor. Ofițerul, cu pas hotărât, intră pe poarta mare și Ribaudó se ținu după el. Trecură de o curte vastă, pe al cărei pavaj tocurile răsunau ritmic. Urmă o scară decorată cu statui, apoi un coridor lung și larg, pe pereții căruia erau, alternând cu uși închise, portrete imense în ulei înfățișând figuri bisericești din alte vremuri. Din când în când se intersectau cu un funcționar, inconfundabil datorită mânecuteilor negre și hârtoagelor de sub braț. Mai des vedeau jandarmi cu pălării mari, carabinieri împodobiți cu pene, câțiva lăncieri care înaintau în clinchet de pintoni. Toți, și ofițerii, salutau militărește la trecerea însoțitorului lui Ribaudó. Acela, însă, nu binevoia să le răspundă. Ceea ce-l făcu pe comisar să creadă că are de-a face cu cineva de grad foarte înalt, chiar dacă după

uniformă n-ar fi știut să spună nici cărui corp ar aparține.

Trecură de alte scări și câteva coridoare și, în sfârșit, ofițerul îi făcu semn să aștepte. Bătu la o ușă ornată maiestuos, așteptă să audă „Intră!” dinăuntru, deschise și intră, închizând ușa în urma lui.

Ribaldo, rămas singur, privi în jurul lui. Se afla într-un fel de anticameră de dimensiuni impresionante, cu multe scaune lângă pereți. Pe un perete era o oglindă mare și fastuoasă.

Își observă silueta reflectată și se apropie să-și verifice nodul de la papion. Îl aranjă cu o atingere. Se privi iar: în concluzie nu-i dădeai 39 de ani. Își scoase gambeta. Pe părul castaniu tăiat scurt erau câteva urme argintii. Își întinse mustățile, își controlează dinții să fie curați. Păi, da, era încă un bărbat frumos, suplu și drept. Desigur, nu era prea înalt și numai îmbrăcămintea închisă la culoare pe care o purta de obicei îl făcea să pară zvelt. Un metru și șaiszeci și cinci de centimetri. Statură normală, în fine. Perfectă, desigur, ca să treacă neobservat în urmăritori, dar care nu ajuta cine știe ce la sporadicele recepții la care era invitat. Damele păreau să aibă ochi numai pentru tinerii îndrăzneți, numai trese și găitane, ghetre foarte albe și nasturi aurii, săbii argintii și petlițe lucioase. Să fi fost vreodată unul, unul singur, mai scund decât el...

Visul lui de copil ar fi fost să fie de-a dreptul grenadier, dar pe urmă fusese nevoit să se mulțumească cu o autoritate de alt ordin. Nici o sarcină eroică, nici o sabie scoasă din teacă și nici un steag în vânt pentru el. Numai delincvenți mediocri, codoși, pungași de buzunare, escroci de cartier. Și hârțoage, un munte: legături, rapoarte, rezumate, fișe. Cariera? Ca să ajungă chestor nu avea soția potrivită. Adică, nu avea soție și gata. Prin forța lucrurilor: lui îi plăceau domnișoarele din înalta societate; numai că acelea, din spatele evantaielor, nu aveau ochi decât pentru tinerii îndrăzneți și faimoși în uniformă.

Ușa care se deschise îl smulse brusc din aceste gânduri. Ofițerul ieși și îi făcu semn să intre; apoi închise în urma lui și dispăru din vedere.

Ribaldo se regăsi într-un ambient de cardinal al cărui

aspect vorbea de la sine despre istoria recentă. Se afla într-o veche clădire curială a cărei destinație fusese schimbată brusc, așa cum se întâmplase cu aproape toate celelalte din capitală. În încăpere, culoarea predominantă a draperiilor și a tapițerilor era aceeași cu a veșmintelor cardinalilor Sfintei Biserici Romane. Picturi mari cu subiect religios, busturi papale, o cruce înflorată în relief pe tavan. În fund, un birou imens rococo, în spatele căruia, pe perete, se reliefau portretul Regelui și două drapele naționale încrucișate.

Un bărbat care ar fi fost confundat cu Kaiser-ul, dacă n-ar fi fost îmbrăcat civil, se ridică de la birou și înaintă. Păr alb și drept cu cărare, mustăți foarte lungi și tari; frac, pantofi lucioși și scârțâitori, cămașă cu guler înalt, ac de cravată cu perlă.

Ministrul.

Spaima lui Ribaud, deja mare de la sine, deveni insuportabilă când acesta se apropie de el. De altfel, îl depășea în înălțime cu un cap. Dar, se consolă Ribaud, mai bine să privești de jos un superior decât un inferior, așa cum, din păcate, era foarte des constrâns să facă.

Totuși, dacă se gândea, ministrul nu-l primise stând jos, nu ridicase privirea spre el numai după ce terminase de semnat rapoarte, nu-l invitasese rece să stea jos, așa cum se face când este convocat un subaltern, unul, în plus, aflat aproape de coada ierarhiei administrative. Nu, se ridicase și se dusesese să-l primească la ușă. Mai mult, întindea mâna dreaptă. Ribaud era uimit.

Apucă timid mâna ministrului, dar nu îndrăzni să o strângă. Celălalt, în schimb, i-o strânse pe a lui cu căldură. Și, după asta, nu dădu semne că ar vrea să i-o lase. Dimpotrivă, cu degetul mare atinse încheietura lui Ribaud într-un mod curios, în timp ce cu arătătorul dus la nas porunceă tăcere.

Ribaud făcu doar:

— A!

Dintr-odată era totul limpede, convocarea, atitudinea confidențială a ministrului. Semnul recunoașterii frăției masonice îi dezvăluise în ce calitate fusese chemat în acel birou. Dar cu ce scop și de ce tocmai el? Administrația publică

era plină de masoni, ba chiar, mai că era timpul, pentru Loje, să stabilească un mercurial în sector pentru că deja prea mulți erau cei care cereau „Lumina” din pur carierism.

Când prefectul îi înmânase telegrama, cu o zi înainte, nu se gândea că va fi primit de ministrul însuși. Ordinul era să se prezinte la minister a doua zi la ora cutare și atât. Îl recunoscuse pe ministru numai pentru că văzuse poze cu el în ziare. Și era înmărmurit. Acum, semnul masonic și bărbatul care-i arăta fotoliul din fața biroului. Ribaldo se așează pe margine, cu pălăria în mâini, și așteaptă. Ministrul se duse să se așeze la birou și întinse o cutie de trabucuri:

— Vreți unul? Curaj, luați!

Ribaldo ezită o clipă, dar apoi, încurajat de expresia cordială a interlocutorului său, întinse mâna și acceptă trabucul. Observă că ministrul nu i se adresa cu „dumneata”, ci cu mult mai respectuosul „dumneavoastră”. Măgulit, găsi că minimul pe care îl putea face era să i se adreseze la fel.

Ministrul luă și el un trabuc, îl roti între degete la nivelul urechii, savurându-i consistența, apoi și-l puse în gură, mușcă vârful și-l scuipă pe covor. La fel făcu și Ribaldo cu trabucul său, dar nu îndrăzni să scuipe. Așteptă să-i întindă celălalt o scrumieră de bronz în formă de broască țestoasă ca să pună acolo, cu două degete, bucățica. Așteptă să primească și cutia cu chibrituri și aprinse numai după ce aprinse ministrul.

Acesta, cu buzele în formă de O, pufai un inel perfect de fum și îl privi o clipă cum se mărește în aer. Apoi, prefăcându-se că verifică partea aprinsă a trabucului, spuse:

— Probabil, vă întrebați de ce v-am chemat aici.

Ribaldo încuviință timid cu un semn din cap și din umeri.

— Ați înțeles probabil că nu sunteți aici în fața supremului dumneavoastră superior, ci a unui Frate, Fiu al Văduvei ca și dumneavoastră.

Din nou Ribaldo execută gestul său de biet om.

— Nu fiți stânjenit, comisare! Această întâlnire e confidențială în toate sensurile. Eu sunt cel care am nevoie de o favoare. Așadar, mai pufăiți de câteva ori și spuneți-mi când veți fi suficient de relaxat. Într-adevăr, am nevoie să-mi

rezolvați o problemă și aș vrea să mă asigur de loialitatea dumneavoastră fraternă. Vreau să vă încredințez o misiune deosebit de delicată și țin mult să o duceți la capăt ca și cum v-ar aparține. Să vă ocupați cu seriozitate de ea, vă rog, vă cer această favoare.

În sfârșit, Ribaudó își găsi curajul să vorbească:

— Excelență, sunt al dumneavoastră. La dispoziția dumneavoastră.

— Bine. Mai întâi, vă spun că eu personal am întrebat de dumneavoastră. Mi-ați fost recomandat, și nu vă spun de către cine, ca fiind persoana cea mai potrivită pentru problema mea. Activitatea dumneavoastră, desigur, nu e întru totul impecabilă, dar eu n-am nevoie de un polițist model, ci, mă iertați, de o persoană șireată, unul care urmărește traseul în ciuda regulamentelor, dacă e cazul, și nu renunță până când nu a ajuns la os. Un copoi, în fine, un câine de vânătoare, un mastiff napolitan mai exact. Mama dumneavoastră era din Napoli, nu-i așa?

— Da, și tatăl meu sicilian. Dar eu m-am născut și am crescut în nord. Are vreo legătură?

— Se poate, se poate. Acum, spuneți-mi, ați mai auzit vorbindu-se de Giovambattista Li Volsi?

Ribaudó se gândi. Numele acela îi suna cunoscut.

— E directorul ziarului *Tamburo garibaldino*, acela care apare la Napoli?

— Da, chiar el... Era.

— Era?

— A fost găsit mort. A plecat la vânătoare și nu s-a mai întors. A fost catalogat ca accident, dar eu știu că nu e așa. Îl știam bine, se ducea la vânătoare mai ales ca să se relaxeze și mereu în aceleași locuri, nu putea s-o pățească în felul acela.

— De ce, cum a murit? Își permise Ribaudó să intervină.

— Ai auzit vreodată de Grotta del Cane?

— Nu, niciodată.

— E o cavitate naturală în câmpia napolitană. Pe acolo știu toți de ea. Înaintând puțin în ea, dai peste o emanație de gaz otrăvitor. Numai că acest gaz e mult mai greu decât aerul

astfel încât rămâne la înălțimea genunchilor, iar o persoană care stă în picioare nici nu bagă de seamă. Dar nu un câine, care inspiră gazul și care, dacă nu-l scoți afară la timp, cade mort. Uneori, ghizii din zonă îi duc acolo pe străini să viziteze și, pentru câțiva bani, le arată experimentul: un câine care, imediat ce intră acolo, leșină. De aici și numele grotei. Ei bine, Li Volsi a fost găsit acolo, mort din cauza inhalării aceluia gaz. Niciun semn de violență. Pentru că în ziua în care ieșise la vânătoare plouase torențial pe neașteptate, s-a crezut că a căutat adăpost, fără să-și dea seama unde ajunsese.

— Dar dumneavoastră nu credeți.

— Nu, tocmai. Îl știu pe Li Volsi de când eram mici. Am fost de mai multe ori împreună la vânătoare în acele locuri. Știu foarte bine de grotă, de care și animalele, de altfel, se țin departe. Nu, prietenul meu poate ar fi intrat, dar ar fi avut grijă să nu se lase în jos, să nu se așeze, nici, culmea! să se întindă și să adoarmă. Sunt convins că cineva l-a făcut să-și piardă cunoștința și l-a dus acolo înăuntru.

— Dar tocmai ați spus că nu erau urme de violență.

— Da, acesta e misterul. Rămân la părerea mea oricum.

Ribaudo, simțindu-se acum în largul lui datorită tonului prietenesc al ministrului, lăsă pălăria pe unul din brațele fotoliului pe care stătea, se așeză picior peste picior și trase din trabuc. Apoi spuse:

— Îmi puteți spune de ce vă adresați mie în loc să urmați procedura normală de anchetă? Adică, de ce ați preferat să acceptați oficial versiunea cu accidentul din partea jandarmeriei din Napoli?

Ministrul scutură trabucul în scrumieră, deschise un sertar al biroului și scoase niște dosare. Îi întinse unul lui Ribaudo.

— Vă rog să aruncați o privire peste acest raport.

Ribaudo îl luă, stinse, la rândul său, trabucul și dezlegă panglica care ținea laolaltă foile. Văzu că era raportul referitor la găsirea cadavrului lui Li Volsi. Parcurse rapid paginile, oprindu-se în mod special asupra uneia.

— Ați găsit ceva interesant? Întrebă ministrul.

— Aici scrie că printre obiectele care au fost găsite asupra

lui erau și portofelul și ceasul de buzunar, ceea ce duce la excluderea jafului. Dar lanțul ceasului era rupt. Acest lucru este curios și poate ar merita cercetat.

Pe chipul ministrului apăru un zâmbet larg și plin de speranțe.

— Exact, exact, dragul meu! Ha, sunteți într-adevăr omul de care am nevoie! exclamă. Apoi, febril, îi întinse comisarului celelalte două dosare. Acum, examinați-le pe acestea!

Destul de mirat de reacția ministrului, Ribaudó le luă, le deschise și începu să le parcurgă. Unul se referea la uciderea deputatului Artemisio Manfroni, care avusese loc cu câteva săptămâni în urmă în orașul lui natal. Scriseseră despre acest subiect toate ziarele, iar ancheta era încă în curs. Cineva ridicase ipoteza anarhiștilor, dar adevărul era că poliția bâjbâia în întuneric. Celelalte hârtii se refereau la asasinarea contesei Mafalda Celi da Montelago, în Toscana, două zile după. Toate bănuielile se îndreptau către un bărbat deja reținut, administratorul-șef Celestino Zapponi, după cât se spunea, amantul victimei. Și de acest caz, bineînțeles, se ocupaseră ziarele, mai ales cele de scandal. Ribaudó, care se informa mereu cu precizie, nu găsi în rezumatele celor două crime ceva despre care să nu știe deja din presă. Dar dacă ministrul i le prezentase însemna că era o legătură între toate trei. Și, dată fiind fața pe care o făcuse când observase lanțul rupt, și în cazul deputatului, și în cel al contesei trebuia să fie ceva asemănător. Astfel, comisarul începu să caute foile în care erau înșirate obiectele găsite asupra victimelor, le citi și constată că a avut dreptate.

— Văd că și în cazul contesei avem un lănțișor rupt. În cel al deputatului nu; dar aflu că de lanțul ceasului său de buzunar atârnau mici medalii și pandantive. E posibil, cred în acest punct, să lipsească una sau alta, și că, pentru a-l smulge, asasinul sau asasinii nu au avut nevoie să rupă lanțul. Dacă aceasta e legătura între crime, îmi scapă totuși mobilul. Aștept să mi-l spuneți dumneavoastră.

Ministrul, fără să-și ia privirea de la interlocutorul lui, își îndreptă bustul și băgă două degete într-un buzunărel de la

vestă. Scoase de acolo un mic obiect pe care-l puse pe birou chiar sub ochii comisarului.

— Iată mobilul, spuse pe un ton foarte grav.

Era o medalie, poate de bronz, înnegrită de timp și mare cât o monedă. Ribaud o apucă și o examinează mai de aproape.

— *Immortale odium et numquam sanabile vulnus*, citi. O întoarse și semnele pe care le văzu îi părură familiare. A, masonică! exclamă. Ce înseamnă?

— Înseamnă că e o listă de oameni de omorât și că pe această listă este și numele meu, se plânse ministrul.

Se lăsă în scaun.

— Vedeți, comisare, este vorba despre un lucru care s-a întâmplat cu mult timp în urmă, când acest regat abia se formase și eu eram un derbedeu plin de furii romantice. Eram un grupuleț de exaltați, anticlericali furioși și înfocați. Noaptea hălăduiam să aruncăm cu pietre în capelele votive, știți, acelea cu madone sau reprezentările sufletelor din purgatoriu. Detestam superstiția care, după părerea noastră, ne ținea Italia sub talpa Vaticanului. Luther și Machiavelli, Giordano Bruno și Arnaldo da Brescia erau eroii noștri. Din păcate, patria noastră iubită nu se bucurase de binele unei Reforme protestante și de o Revoluție franceză, din cauza aceasta era în gravă întârziere față de națiunile civilizate. Din cauza prezenței ciumei clericale, a cancerului papist. Abia așteptam să reglăm conturile cu partizanii papei și ne supăram pe guvernul care, după noi, era plin de fricoși, mai preocupați de echilibrele internaționale decât de salvarea Patriei noastre. Eu și prietenii mei eram mereu disponibili pentru expediții punitive împotriva preoților reacționari sau pentru a da o lecție câte unui reacționar nostalgic. Bineînțeles că m-am aflat în primul rând când a fost vorba să atacăm cortegiul care ducea sicriul lui Pius al IX-lea la San Lorenzo în Lucina.

Se opri o clipă ca să vadă dacă știa comisarul la ce se referea. Și, într-adevăr, acesta spuse:

— Da, îmi amintesc că tatăl meu a vorbit despre asta la masă. Știți, era un om religios și a fost scandalizat. Mărturisesc că mie acțiunea mi s-a părut, mai mult decât altceva, de prost

gust. Să te iei de morți...

— Da, aveți dreptate. Dar, cum am spus, pe atunci eram un derbedeu, adică așa eram cu toții în acel grup. Derbedei și nepăsători, asta și pentru că știam că avem protectori puternici. Într-adevăr, nu numai că nu am fost pedepsiți, dar am fost și premiați. A fost, desigur, o anchetă, dar toată povestea s-a spart ca o bulă de săpun și, dimpotrivă, puțin a lipsit ca în închisoare să ajungă clericii care participaseră la cortegiul funerar. Premiul, pentru noi, a fost acea medalie, bătută dinadins de o lojă care însă, vă spun ca să știți, a fost dezaprobată de Marele Orient^[12]. Apoi, pentru noi, protagoniștii acelei nopți de pomină vreau să spun, s-a deschis empireul de cariere foarte strălucite. Unul a ajuns deputat, altul director de ziar, altul ministru... cum puteți vedea. Mafalda, Dina pentru noi, chiar s-a căsătorit cu un nobil.

— A, contesa omorâtă. Deci, dumneavoastră credeți că cineva s-a pus pe răzbunări pentru acel episod?

— Chiar mă tem că da. Am început să bănuiesc asta după a doua crimă. A treia mi-a confirmat. Cele trei crime s-au succedat la un interval scurt de timp. Și singurul lucru pe care-l aveau în comun era trecutul. Gândiți-vă la medalie, singurul obiect care lipsește fiecăruia.

Ribaldo își trecu o mână peste păr, gânditor.

— Dar cum de cele trei victime purtau medalia aceea? Și dumneavoastră, de altfel, o faceți.

— Ați văzut vreodată un fost garibaldin fără lucrurile sale? Desigur, nu le purtam în piept sau la vedere din motive evidente, așa spune. Dar țineți minte ce a însemnat pentru noi acea acțiune. Eu eram orfan, dat afară practic de tutorele meu din cauza întâlnirilor mele turbulente. Li Volsi era un poet lefter și fără perspective. Dina trăia din cadourile amantilor ei, toți căsătoriți cu acte în regulă. După noaptea aceea, și datorită ei, noua Italie ne-a luat sub aripa ei și ne-a garantat un viitor la care n-am fi putut visa niciodată. Medalia a fost, pentru mult timp, amintirea noastră cea mai dragă, talismanul, semnul unei apartenențe niciodată renegate și, dimpotrivă, laudate. Credincioșii obișnuiesc să poarte cruci sau iconițe la gât. Noi,

din anti-Biserică... Mai bine spus, noi din Biserica Progresului și a Rațiunii, a Patriei și a Umanității, ne împodobeam cu această medalie. Eram puțini care puteam să expunem un asemenea lucru, precum cicatricile glorioase ale celor reîntorși din război.

— Păi, este o expunere emotivă de înțeles, sunt de acord. Bine, avem mobilul. Încă ceva, nu înțeleg cum de cineva s-a decis să lase să treacă tot acest timp înainte să înceapă să se răzbune.

— Asta e ceea ce va trebui să descoperiți; în afară de vinovați, se înțelege. Trebuie să-i opriți înainte să omoare din nou. Vă amintesc că sunt și eu pe listă. Sunt la fel de convins că, dacă am înțelege de ce au început să acționeze după ani de zile, am avea o idee despre cine sunt. Uitați!

Luă un plic din sertar și i-l dădu comisarului.

— Sunt numele celorlalți posesori de medalie. După cum veți vedea, sunt nume cât se poate de respectabile. Vă recomand discreție totală în legătură cu ele. Deja am avut grijă să-i avertizez despre ce se întâmplă. Bineînțeles că ei contează pe mine pentru integritatea lor. Dar probabil că vă întrebați de ce nu vreau ca acest lucru să devină public.

— Așteptam numai să-mi spuneți.

Ministrul își sprijini ceafa de spătarul fotoliului, își așează coatele pe brațele acestuia încrucișându-și degetele. Oftă și spuse:

— Am citit în dosarul dumneavoastră că dedicați o jumătate de oră, în fiecare dimineață, citirii ziarelor. Vreun birocrat deosebit de obtuz ar putea să vă reproșeze că furați acel timp din programul de serviciu; eu spun, în schimb, că faceți foarte bine. Un polițist trebuie să fie mereu la curent cu totul. Bine, știți în mod sigur în ce frământări se dezbate acum majoritatea în guvern.

Tăcu de parcă aștepta un răspuns.

Ribauda înțelese că putea să fie sincer.

— Socialiștii, spuse, și anarhiștii. Mai ales primii. Cresc prea mult. Și majoritatea are nevoie de aliați la dreapta ei ca să-i contrabalanseze.

— Chiar așa este. Noi, liberalii, eram obișnuiți să-i avem la stânga noastră numai pe republicanii mazziniani, care nu ne dădeau prea multe bătăi de cap, dat fiind numărul lor redus. Ba mai mult, extremismul lor ne convenea pentru că permitea să ne prezentăm ca fiind moderați. În acest fel strângeam adeziuni, la dreapta, de la câți voiau să evite ce era mai rău. Nu ne-am fi gândit niciodată că ar putea să apară o forță și mai extremistă decât mazzinianii și că aceasta ar crește văzând cu ochii până în punctul de a ne îngrijora serios. Unificarea națională a fost Revoluția franceză aplicată Italiei, cu întârziere și pe cale militară. Noi, liberalii, am făcut acea revoluție și nu putem permite să fie o alta care să ne distrugă pe noi. În fine, e dureros să o spun, dar în acest moment avem nevoie de voturile papiștilor. Cum nu vă va fi greu să înțelegeți însă, sunt foarte cunoscuți oponenti printre noi, mai ales din partea acelor care nu au niciun fel de simpatie pentru Biserică. Eu, și sper că și dumneavoastră, suntem suficient de luminați să înțelegem că momentul istoric este diferit acum și că trebuie să facem front comun cu dușmanii de ieri pentru a-i înfrunta pe cei de azi.

— Am înțeles. E bine ca această poveste să nu iasă la iveală, până când acele realități la care făceați aluzie nu inaugurează o altă perioadă de anticlericalism îndrăzneț și nu zădărnicesc tatonările discrete pe care guvernul încearcă să le facă pe lângă Vatican. Nu-i așa?

— Exact.

— Aveți vreo idee despre crime?

— Nici cea mai vagă. Nu reușesc să-mi imaginez cine ar putea fi interesat să ne omoare pe toți după atât de mult timp. Îmi pare rău, va trebui să porniți de la zero.

— Am nevoie de bani și de libertate de deplasare totală. Nu e o problemă, nu?

Ministrul scoase din buzunar un plic închis și i-l dădu comisarului spunând:

— Veți găsi aici o sumă, plus un cod cifrat pe care-l veți folosi ca să mă țineți la curent prin telegraf. Dacă veți avea nevoie să mă vedeți personal, îmi telegrafiați ziua și ora și eu

voi avea grijă să puteți trece cu ajutorul ofițerului care v-a condus aici. De unde vreți să începeți?

— Cred că primul lucru pe care-l voi face va fi să mă duc să arunc o privire la corpul lui Li Volsi. Cine știe, poate, dacă înțeleg cum au reușit să-l omoare, voi avea vreo pistă. În timpul călătoriei voi studia codul cifrat și lista cu victimele potențiale. Pentru restul, va trebui să improvizez.

— Atunci plecați imediat, orice secundă e prețioasă. În plicul pe care vi l-am dat este și un document semnat de mine care vă autorizează să vă folosiți de forțele publice, când și dacă veți avea nevoie, trecând peste orice ierarhie. Vă rog însă să îl folosiți numai în caz de extremă necesitate; cu cât implicăm mai puțini oameni, cu atât e mai bine.

Ministrul trase de un cordon care atârna din perete și-și luă rămas-bun:

— Veți fi condus afară. Vă rog, viitorul țării și viața mea sunt în mâinile dumneavoastră. Vă urez o zi bună!

Se ridicară și-și strânsesă mâinile. Imediat se deschise ușa și ofițerul își făcu apariția.

O oră mai târziu, Ribauda era în trenul de Napoli.

Confesorul

— *Don 'Aita', ce facem aici?*

— Ți-am spus de o mie de ori să nu-mi mai spui 'Aita'! Numele meu este *don Gaetano, Gaetano*, ai înțeles?

— Iertați-mă!

Don Nicola își umflă obrajii ca să pufnească, dar nu scoase niciun sunet, limitându-se la a-și pune picioarele unul peste altul, gesticulând supărat. Bineînțeles, făcu așa în timp ce *don Alicante*, cu mâinile la spate, privea pe fereastră, stând cu spatele întors la el. Niciodată nu și-ar fi permis să fie nepoliticos față de el. Se conformă, obișnuit cum era să depindă în toate de maestrul său, să-l urmeze docil ca un câine, să răspundă la comenzi.

Odată ieșiți din arhiepiscopie, era convins că se vor duce acasă pentru a-și schimba hainele și a-și face bagajele. Dar numai după o bucată de drum își dăduse seama că se îndreptau în cu totul altă direcție. Întrebându-l pe *don Alicante* unde se duceau, auzise răspunsul:

— Nu-ți face griji, taci și mergi!

Insistase politicos să-i fie împărtășite intențiile șefului său, dar acela deschisese gura numai ca să spună:

— Ajungem acu' și ai să vezi.

Apoi o închisese și nu fusese chip să-l facă să vorbească din nou până la destinație. Adică o porțiță joasă pe o străduță ascunsă.

Alicante bătu și așteptă. Nimic. Bătu din nou. Porțița se deschisese după puțin timp cu un zăngănit de zăvor. O bătrânică cocoșată și știrbă pe jumătate își ivi capul înfășurat cu un batic negru.

— Oh, dumneavoastră sunteți! exclamă cu un glas dogit. Vreți la monsenior? Are treabă, e ocupat! Și preotul ăsta cine-i?

— E de-al meu, tușă Filume', nu vă faceți griji! Mă grăbesc. Spuneți-i monseniorului că e ceva de maximă importanță.

Femeia nu se mișcă, iar cu arătătorul în dreptul nasului încovoia replică:

— El m-a rugat să nu-l deranjez pentru niciun motiv! Nici dacă vine papa în persoană!

— Iar eu chiar din partea papei vin! Dar, vă rog, să nu spuneți nimănui asta, pentru numele lui Dumnezeu! Mergeți, mergeți să-i spuneți, că noi ne așezăm în anticameră și așteptăm fără să deranjăm. Nu putem pleca de aici fără să-i vorbim. Credeți-mă, tușă Filume'! V-am mințit eu vreodată?

Bătrâna ridică din umerii uscăți și admise:

— Și asta e adevărat, nu pot să neg. Bine, veniți, voi face cum spuneți. Vă așezați în anticameră și mă duc să-i spun că sunteți aici. Dar nu vreau să mă învinuiți dacă nu vă primește!

Deschise complet portița și îi lăsă să treacă, închizând-o imediat după ei.

Cei doi preoți se găsiră în curtea interioară a unei case tradiționale, pe care o traversară în lungime. Pe partea dinspre portița pe care intraseră era o scară de piatră care ocupa jumătate din perete și care acoperea o mică trăsură cu două roți, cu osiile înclinate în jos; sub ea scurtau liniștite câteva găini. Un balcon înconjura în întregime primul și ultimul etaj, barele de fier fiind complet acoperite de așternuturi, cămăși, chiloți și batiste întinse la uscat. Undeva se auzi cântatul unui cocoș.

Urcară scara de piatră, încet, pentru că erau în spatele tușii Filomena. Aceasta, ținându-se de balustradă cu stânga, cu mâna dreaptă își ridica fusta amplă atât cât trebuia ca să nu se împiedice, gâfâind la fiecare treaptă.

Le trebuia câteva minute ca, în sfârșit, să ajungă sus și fură conduși într-o cameră luminată de o singură fereastră. Mobilele erau puține și modeste, cu obiecte cu o funcționalitate anume, ca de exemplu un serviciu de farfurii;

sau obiecte votive, ca de exemplu un clopot de sticlă care adăpostea un prunc Isus din ceară. Pe un colțar era un opuscul cu coperta gălbuie care, judecând după colțurile îndoite de la diverse pagini, probabil fusese citit în fascicule, dar cu multă atenție.

Bătrâna le făcu semn să stea jos și imediat se îndreptă spre ușa din stânga lor. O deschise atât cât trebuia ca să se strecoare pe acolo, fără să-i lase pe oaspeți să tragă cu ochiul înăuntru, închizând-o imediat în spatele ei.

După foarte puțin timp reapăru și, trăgând ușa după ea, șopti:

— A spus să așteptați.

Alicante dădu din cap, în timp ce femeia ieși pe ușa verde și îi lăsă singuri.

Acolo unde se aflau nu auzeau zgomotele orașului și chiar și sunetul vocii era atenuat, îndemnând la a vorbi încet, aproape la a șopti cum făcuse, cine știe de ce, bătrâna. Într-adevăr, pe un ton instinctiv supus *don* Nicola îl întrebă pe *don* Gaetano:

— Acu' ce facem?

— Nimic. Stăm jos și așteptăm. Dacă te plictisești, citește aia, că îți prinde bine!

Don Alicante arată spre cărticica de pe colțar.

Tânărul preot acceptă sugestia curios. Luă opusculul și se așeză pe un scaun sprijinit de perete.

Era enciclica *Humanum genus*. Răsfoi la întâmplare. Privirea i se opri asupra unui pasaj care spunea: „În acest scop nebun și feroce pare aproape recognoscibilă acea ură implacabilă, acea furie de răzbunare care arde împotriva lui Isus Hristos în inima Satanei”. Intrigat, mai citi cu câteva rânduri mai sus ca să înțeleagă despre ce vorbea textul și găsi: „Din aceste scurte referiri se întrevede cu destulă claritate ce este și ce vrea să fie secta masonică. Dogmele ei produc rațiunii atâta scârbă și atât de evident, că nimic nu poate să fie mai pervers. A vrea să distrugi religia și Biserica fondată de Dumnezeu însuși, și de El asigurată de viață veșnică, a vrea, după optsprezece secole, să reînviezi obiceiurile și fundamentele păgânismului, este o

mare nebulie și o foarte nerușinată impietate”.

— N-o citiseși niciodată, nu? zâmbi *don* Alicante.

— Nu, într-adevăr. Desigur, auzisem vorbindu-se despre ea, dar n-am avut niciodată timp...

— Nicolî', pentru unele lucruri trebuie să-ți faci timp! Nu există scuze! Dă-mi!

Îi luă cărticica din mâini și o răsfoi părând să caute un pasaj anume.

— A, uite! Ia, citește aici!

Don Nicola urmări degetul mentorului său și rosti cu voce tare:

— „Diverse sunt sectele care, deși diferite ca nume, rit, formă, origine, fiind prin scopuri și prin afinitatea principiilor legate între ele, se reunesc, în substanță, cu secta francmasonilor, devenită aproape un centru comun, de unde pornesc toate și unde se întorc toate.” Poate vreți să-mi semnalați că delictele de care trebuie să ne ocupăm au origine masonică și că cei șapte Macabei sunt un nume de acoperire? Fără supărare, ca raționament mi se pare destul de forțat!

— Nico', nu vreau să-ți semnaliez nimic! izbucni Alicante. Știi însă că nu mă mai mir de nimic de multă vreme. Tu, oricum, ține minte fragmentul acesta. Nu se știe niciodată. Uneori ceea ce pare nu există și ceea ce nu pare există, chiar dacă adesea ceea ce pare există. Ai înțeles?

Don Nicola ridică din umeri.

— Nu. Dar dacă o spuneți dumneavoastră...

Alicante făcu un gest nervos și începu să se plimbe înainte și-napoi prin cameră fără să răspundă. Nicola așteaptă degeaba un cuvânt de la el, apoi, dat fiind că acesta tăcea, se adânci din nou în enciclică.

Trecură astfel alte minute.

Don Nicola avansase frumușel cu cititul, când se hotărî să îndrăznească din nou:

— N-am înțeles ce căutăm aici!

— Păi, nu ți-am spus. Citește, citește!

Resemnat, *don* Nicola citi, și iar citi. Dar, după trei pagini, reluă asaltul și ascultă ordinul, despre care am vorbit deja, de a

nu stâlci dialectal numele de botez al lui Alicante. Care, în acel punct, întoarse puțin capul și acceptă să-i dea măcar o explicație parțială:

— Nu încep niciodată ceva important dacă mai întâi nu m-am consultat cu confesorul meu.

— A! Aveți un confesor, *don* Gaetano? De unde era să știu?

— Și preoții trebuie să se spovedească, știi. Tu la mine și eu la el.

— Nu credeam că misiunea pe care am primit-o are caracter spiritual! Își permise să fie ironic *don* Nicola.

— Ce, faci pe istețul acu'? Tinere, tu nu știi nimic! Las-o baltă, hai!

În realitate, viața lui *don* Gaetano avea destule părți obscure pentru discipolul său, care știa puțin despre trecutul lui, ca și despre prezentul lui, dat fiind că uneori dispărea zile întregi și nu exista între ei încrederea necesară ca să-i ceară socoteală. El și *don* Nicola locuiau, e adevărat, la etaje diferite din aceeași casă, practic unul deasupra și celălalt imediat dedesubt, însă duceau două existențe diferite. Uneori, treceau săptămâni fără ca măcar să se intersecteze pe scări. Alteori, se vedeau în fiecare zi la masă; când surorile Providenței le pregăteau de mâncare, *don* Nicola se ducea să ia pachetul și apoi îl striga pe *don* Gaetano: dacă era, mâncau de prânz împreună. Dacă nu era, cu atât mai rău, și cine știe unde era.

Pe de altă parte, *don* Nicola era preot de puțin timp și nu cunoștea tot numerosul cler al diocesei. De aceea, dacă duhovnicul lui *don* Gaetano era un bătrân sacerdot la pensie, cel mai probabil, nu era nimic ciudat să nu fi auzit niciodată de el.

În schimb, nu: auzise de el și încă cum. Așa că, pe neașteptate, încep să povestească *don* Gaetano:

— Îți spune ceva numele de monsenior Pascale?

Don Nicola se luminează:

— Cum să nu? La Seminar era o legendă! Se spuneau despre el lucruri incredibile, unele dintre ele, trebuie să mărturisesc, mi se par încă puțin exagerate. Este el?

— Da, chiar el. Tu ce știi?

— Spuneau că e savant, matematician, muzician, că știa să cânte la toate instrumentele, că fusese militar și că fusese și la război. Însă niciunul dintre noi, seminariștii, nu-l văzuse vreodată, nici eu, după hirotonisire, nu l-am întâlnit niciodată. Și nici dumneavoastră nu mi-ați vorbit niciodată despre el, trebuie să recunosc!

— Bine, îți spun acum, așa că atunci când îl vezi să nu mă faci de râs. Monsenior Carlo Pascale era sublocotenent la Nunziatella când fericitul Regat al celor Două Sicilii a căzut mai întâi în ghearele lui Garibaldi și apoi în ale Piemontezilor. În acest fel, acel ofițeraș încă imberb s-a trezit locotenent de artilerie al armatei italiene și Cadorna i-a făcut onoarea, discutabilă, de a putea trage primele gloanțe în Porta Pia. După cum știi, soldații papei aveau ordin să opună o rezistență simbolică, atât cât să demonstreze lumii că papa ceda în fața violenței. Însă, cum poate nu știi, Bixio a continuat să ordone să se tragă și după ce se ridicase steagul alb, așa cum făcuse demnul său prieten, Cialdini, asupra burbonilor la Gaeta. În fine, îți spun pe scurt: au fost cinci ore de lupte, și tânărul Pascale a încasat o schijă în gât. S-a trezit la spital și a văzut că De Amicis voia să-i ia un interviu.

— Cine, cel cu *Cuore*?

— Chiar el, autorul aceluia manual de patriotism agnostic pentru copii, răspunse acid Alicante. Pe vremea aceea, mi se pare, era corespondentul unui ziar toscan. Acest De Amicis a fost uluit să găsească nu un soldat mândru că luase parte la un eveniment de luptă istorică, ci un tinerel care plângea pentru că trăsese asupra papei. Tânărul Carlo, într-adevăr, era foarte religios și provenea dintr-o familie cât se poate de respectabilă. Tatăl lui era prefect de Salerno și fusese destituit pentru că-i dăduse două palme lui *fra* Pantaleo.

Don Nicola își uni vârfurile degetelor de la o mână și le agită în gestul care la Napoli înseamnă: „Și ăsta cine e?”

— Cum?! Nu știi cine era *fra* Pantaleo? Fir-ai tu să fii, Nicoli’! se enervă *don* Gaetano. Dar voi, tinerii de astăzi, nu știți chiar nimic! Acela era un răspopit care se împrietenise cu Garibaldi și cei așa-ziși O Mie! Un trădător al cauzei lui

Hristos! Gândește-te că se dusesese la Salerno, într-un teatru, să spună public că miracolele de la Lourdes erau o escrocherie! Și prefectul Pascale îl pălmuiase la fel de public, pierzându-și postul. Dar să revenim la fiu, demn de un asemenea tată. Când a fost externat din spital, primul lucru pe care l-a făcut a fost să se ducă să-i ceară iertare papei. Și acesta i-a spus să nu-și facă griji, pentru că nu făcuse decât să execute ordinele. Însă micul locotenent, acum promovat căpitan pentru merite patriotice, nu-și găsea liniștea. Purta un nume demn de cinste și nu se convingea că trebuie să fie în serviciul unui rege care-l constrângea să aleagă între onoarea de soldat și cea de credincios. Așa că, după ce s-a gândit îndelung, s-a hotărât să-și schimbe meseria și să devină preot. Închipuie-ți că era și logodit! Degeaba, i-a spus logodnicei că nu era nimic de făcut și a îmbrăcat haina preotească.

Don Nicola, care asculta cu gura căscată, în acel moment întreabă:

— Și cu ea ce s-a întâmplat?

— S-a făcut călugăriță nu știu unde. Dar, atenție! că acum urmează frumusețea. *Don* Pascale a devenit paroh aici, la Napoli, la Pietrasanta. A fost și capelan militar o vreme. Pentru că era foarte devotat Madonei, s-a făcut chiar călugăr terțiar în ordinul Servitorilor Mariei.

— A, Servitorii Mariei!

— Da, da, nu mă întrerupe! îi spuse să tacă *don* Alicante, care povestea cu entuziasm. Ziceam că acu' vine frumusețea. Aici, la Napoli, numele lui *don* Pascale a ajuns pe buzele tuturor din cauza câtorva episoade despre care-ți spun îndată. Unul îl privește pe un codoș care avea casa în cartierul lui. La *don* Pascale veneau să plângă sărmancele soții ale muncitorilor, care vedeau micile câștiguri ale soților irosite în acel loc al pierzaniei. În plus, nu puține dintre femeile acelei case erau constrânse să se vândă de foame. În fine, o situație delicată și neplăcută sub toate aspectele. Astfel, într-o bună zi, *don* Pascale ce face? Strânge niște bani de la unii binefăcători, pe alții îi pune din buzunarul lui și se duce la codoș. Îi propune să-i vândă lui casa și îi oferă o sumă considerabilă. Însă peștele

moare de răs și zice că el se distrează mai mult așa. Atunci *don Pascale* îl amenință cu judecata divină și acela îl dă afară în șuturi. Ei bine, în aceeași noapte, chiar la miezul nopții, îți vine să crezi? casa s-a prăbușit!

— Nu se poate! Într-adevăr? Și au murit toți cei care erau înăuntru?

— Ei aș, casa era goală! Codoșul era la cârciumă, iar femeile erau pe stradă, la agățat. Toate. Printr-o coincidență stranie, să-i spunem așa. Sub dărmături au rămas numai patru cai de la Firma de Primă Calitate de Pompe Funebre Bellomunno Vincenzo fu Giovanni, care avea grajdul chiar acolo dedesubt. Bellomunno era prieten bun cu tatăl meu; îmi amintesc când a venit să ne povestească nenorocirea.

— Și cum s-a terminat?

— Din acel moment cartierul a avut parte de liniște, pentru că infamul a dispărut pentru totdeauna și unora dintre cele care lucrau pentru el le-a găsit de lucru, în mod cinstit, *don Pascale*.

— Dar dumneavoastră, *don Gaetano*, credeți că deochiul a venit de la *don Pascale*?

— Mă rog, cu chestiile astea nu ești niciodată sigur. Oricum, mai e ceva care te pune pe gânduri. Știi cine e Podrecca?

— Hei, mă credeți atât de ignorant? Este directorul acelei mizerii de revistă *Asino*!

— Exact, pagina cea mai anticlericală din Italia. Ei bine, acest Podrecca trebuia să vină aici, la Napoli, să țină o conferință, și el, despre presupusa minciună de la Lourdes. Orașul era înțesat cu manifeste, biletele fuseseră vândute toate, evenimentul era anunțat în ziua cutare, la ora cutare. Și *don Pascale* ce face? Cu câțiva prieteni preoți adunați, se așază toți în fața teatrului și, în cor, cântă Psalmii de răzbunare; apoi se strâng și pleacă acasă. Vine ziua conferinței, teatrul e deja plin. Podrecca sosește cu trenul, coboară și ia trăsura. Dar pe drum se rupe axul unei roți, trăsura se răstoarnă și Podrecca își rupe un picior, ajungând la spital. Conferința este anulată, iar impresarul trebuie să restituie banii pe bilete. De atunci, nimeni nu a mai avut îndoieli referitoare la capacitățile de a

deochea ale lui *don* Pascale și toți au avut grijă să nu-l enerveze. Cardinalul, atunci, l-a numit exorcistul oficial al diocezei.

În acel moment, din stânga se deschise larg ușa și apăru un preot bătrân care exclamă:

— 'Aitani', ce tot povestești? Cine e tânărul acesta?

Don Nicola țâșni în picioare, în timp ce Alicante se înclină să-i sărute mâna bătrânului preot. Acesta din urmă avea părul complet alb, dar încă des. Și sprâncenele erau albe; alături de ridurile care-i brăzdau chipul și de pasul ușor obosit, erau singurele urme de bătrânețe. Înalt, robust, cu frunte lată, se vedea că fusese militar. Da, semăna chiar cu un soldat îmbrăcat ca un preot. Ținută dreaptă, trăsături colțuroase, expresie sinceră, obraji bine rași: totul iradia puritate și vigoare la omul acela.

Don Nicola își așteptă rândul ca să sărute mâna lui Pascale care, fiind monsenior, avea dreptul la acel salut.

Vorbi *don* Gaetano:

— Acesta e *don* Nicola Esposito, finul meu.

Bătrânul monsenior se uită la *don* Nicola și spuse:

— Bine, bine. Și de ce ați venit la mine? Azi nu-mi văd capul!

— Monsenior, e o anumită chestiune care mă apasă și aș vrea să aud părerea dumneavoastră. E ceva foarte important și îl privește și pe *don* Esposito, răspunse *don* Gaetano.

— Mă tem că ați ales un moment prost, pentru că și eu am ceva foarte important de făcut și trebuie să o fac chiar acum!

Observă expresia de vie dezamăgire care acoperise chipul lui *don* Alicante și reluă:

— Desigur, te cunosc și știu că n-ai veni să mă faci să-mi pierd timpul dacă treaba n-ar fi într-adevăr spinoasă! Să vedem... cum să facem? Păi da, sunteți preoți amândoi, nu? Foarte bine. Veniți cu mine!

Fără să le lase timp să răspundă, se întoarse și se îndreptă pe ceea ce, cu ușa acum deschisă, se vedea a fi un coridor lung și îngust. *Don* Gaetano îl urmă imediat și *don* Nicola se văzu constrâns să-l urmeze pe *don* Gaetano în spatele

monseniorului Pascale.

Coridorul, la un moment dat, cotea și continua până la o ușă cât tot peretele din fund. Cu câțiva metri înainte să ajungă la ea, pe dreapta, era o altă ușă mai mică, atât de joasă, încât cei trei fură nevoiți să aplece capul ca să treacă după ce *don* Pascale o deschisese. Dădea spre o scară strâmtă, în spirală, la capătul căreia se zărea o sclipire de lumânări.

Coborâra și ajunseră într-o capelă dreptunghiulară, într-un stil arhitectural între baroc și neoclasic, numai stucaturi albe și aurite, cu fresce întunecate de sfinți pe tavan și pereți. La mijlocul celor două laturi lungi erau două confesionale negre și sculptate, câte unul de fiecare parte. Ardeau lumânări cam peste tot, proiectând umbre dansante. Pe altarul principal, a cărui suprafață era acoperită cu o dantelă albă, era un tablou mare care o înfățișa pe Fecioară. În partea opusă, era o ușă imensă închisă cu un zăvor mare și sprijinit în părți de două bare de fier care, pornind fiecare dintr-un punct fixat în perete, aveau vârful înfipt într-un inel, la jumătatea canatului ușii. Băncile de stat erau în total opt, câte patru de fiecare parte.

În primul rând, pe partea cu amvonul, stătea o femeie destul de tânără și îmbrăcată în haine închise la culoare. Un batic din pânză groasă, gri, înnodat sub bărbie, îi acoperea părul și îi încadra chipul foarte alb. Stătea chircită, strângând în mâini o batistă. Judecând după ochii încercănați și genele ude, ai fi zis că tocmai se oprișe din plâns. Ridică spre preoți ochii mari, înroșiți, manifestând un anume disconfort.

O flancau doi bărbați voinici, unul încărunit și cu mustață; celălalt, mai tânăr și bărbierit, îi semăna destul de mult.

— Nu-ți face griji, Angioli', ei sunt aici ca să mă ajute. Într-adevăr, am văzut bine că nu reușesc de unul singur. Ți-i prezint. Acesta e *don* Gaetano Alicante și acesta e *don* Esposito, al cărui prenume nu mi-l amintesc. A, da, Nicola, iată! îi spuse Pascale când mai avea câteva trepte.

Ea își înclină capul pe jumătate în direcția celor numiți și aceștia îi întorseseră salutul.

Pascale, adresându-se preoților, mormăi că bărbații de lângă tânără erau tatăl și fratele, a căror prezență era necesară ca să o

țină pe Angiolina când clocotea de mânie. Apoi, fără să acorde atenție privirii interrogative pe care cei doi o schimbă între ei, continuă să-i vorbească fetei:

— Acum, în timp ce voi spuneți rozariul, eu cu preoții aceștia mergem să ne pregătim. Aveți încredere, fiii mei, și mai ales credință!

Tânăra dădu din cap și scoase șirul dintr-un buzunar de la fustă. Pascale se apropie de ea și o mângâie pe cap cu un gest patern; apoi, adresându-i-se lui *don* Nicola, îl ragă pe acesta să urce scara ca să se asigure că ușița de sus fusese bine închisă, lucru pe care acesta îl execută imediat.

Când *don* Nicola cobori din nou, bătrânul preot îi conduse pe el și pe Alicante în spatele altarului principal. Acolo, în minusculul cor, erau niște odăjdii atârinate de un cuier. Pascale luă trei etole violete, își puse una după gât și le întinse pe celelalte celor doi. Aceștia îl imitară: sigur pe el Alicante, stânjenit și șovăitor Esposito, care căuta cu privirea pe chipul mentorului său o explicație pentru tot.

Nu trebui să aștepte prea mult, pentru că *don* Pascale, vorbind cu *don* Gaetano, începu să spună cu voce scăzută:

— Așa cum probabil ai înțeles, în acest caz trebuie făcută o exorcizare. Biata fată de acolo vine a treia oară și eu, până acum, n-am reușit să o eliberez. Tocmai mă gândeam dacă nu cumva e cazul să cer ajutor, când Sfântul Iosif, *terror daemonum*^[13], v-a trimis pe voi!

În timp ce vorbea, deschidea sertărașele unui corp mic de mobilier. Scoase de acolo un crucifix, un flacon de sticlă, două cărțile negre, tivite cu roșu.

— Dar eu n-am mai făcut exorcizări! se alarmă *don* Nicola, scăzând imediat tonul: Și apoi, iertați-mă monseniore, dar noi avem o treabă foarte importantă de rezolvat!

— Și tu ești preot, nu? replică liniștit Pascale, fără ca măcar să se întoarcă spre el. Și nu e treabă mai importantă decât să slobozești din lațurile satanei un suflet cumpărat cu prețul sângelui lui Hristos. Sfântul Iosif nu m-a păcălit niciodată și dacă v-a trimis pe voi înseamnă că voi trebuie să mă ajutați. Și acum ține, du-te să o umpli cu apă sfințită, spuse către el,

dându-i flaconul și făcând un semn din bărbie spre partea din spate a capelei.

Don Nicola nu știe ce să spună. Îl privi întrebător pe *don Gaetano*, dar acesta, cu un semn din cap, îi ordonă să asculte.

Mai mult confuz decât convins, *don Nicola* execută mecanic, îndreptându-se spre agheasmatarul care se afla lângă ușă. Se întoarse în timp ce bătrânul preot îi spunea lui *don Gaetano*:

— ... Au văzut-o tot felul de medici, dar toți au ridicat din umeri. Mi-am dat seama imediat care era problema de fapt, dar întotdeauna este bine să nu lași nimic neîncercat. Și apoi, ține minte, tinere: niciodată să nu recurgi la supranatural dacă mai întâi nu s-a experimentat naturalul. Oricum, a fost chiar profesorul Moscati, cardiolog renumit, dar și omul lui Dumnezeu, care mi-a semnalat cazul acesta. Când a văzut-o ridicându-i biroul cu o singură mână și amenințând că i-l aruncă în cap, a înțeles că pentru ea nu era de făcut prea mult cu știința.

Luă o cărticică și începu să o răsfoiască până când găsi ceea ce îl interesa. Acolo puse semnul care atârna de pe muchie și spuse, întinzând-o celor doi:

— Țineți, aici aveți ce trebuie ca să răspundeți.

Apoi repetă operațiunea cu cealaltă cărticică și, ținând-o deschisă, murmură:

— Haideți, să începem!

Îl urmară în fața altarului și se aliniară pe treaptă, cu Pascale în centru. Femeia se ridică în picioare într-o vădită stare de neliniște.

— Curaj, fata mea! îi spuse Pascale. Nu-ți face griji, ești în mâinile Domnului.

Apoi se uită, pe rând, la cei doi preoți, ca pentru a se asigura că sunt pregătiți.

Așa că își deschise cărticica la pagina cu semn și, cu voce tare, citi într-o latină făcută să sune aproape muzical de inflexiunea napolitană:

— *In nomine Iesu Christi Dei et Domini nostri, intercedente immaculata Virgine Dei Genitrice Maria, beato Michaële Archangelo, beatis Apostolis Petro et Paulo et omnibus Sanctis, et*

sacra ministerii nostri auctoritate confisi, ad infestationes diabolicæ fraudis repellendas securi aggredimur.^[14]

Își făcu semnul crucii cu un gest amplu, imediat imitat de toți cei prezenți.

— Acum urmează Psalmul 67, le șopti celor doi sacerdoți.
Apoi vorbi din nou cu voce tare:

— Să se scoale Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii Lui și să fugă de la fața Lui cei ce-L urăsc pe El. Precum se stinge fumul, să se stingă; cum se topește ceara de fața focului, așa să piară păcătoșii de la fața lui Dumnezeu^[15].

Pe neașteptate, o rafală de vânt stinse toate lumânările și capela se cufundă în întuneric. *Don* Nicola nu-și putu reține un înapăimântat: „Ah!” și imediat îngheță la gândul că, în acel spațiu închis, o pală de vânt era pur și simplu absurdă.

— Ssst! Liniște! Fiți calmi, calmi!

Vocea hotărâtă a lui Pascale avu forța să-l liniștească puțin pe tânărul preot care clipea des încercând să se obișnuiască cu întunericul. Auzi lângă el un foșnet, apoi tipicul sfârâit al unui chibrit care era aprins. Flacăra despică tenebrele și Pascale, care o ținea în mână, i-o întinse lui *don* Nicola.

— Uite, aprinde lumânările. Adu una aici, în cazul în care s-ar putea stinge din nou.

Când *don* Nicola făcu întocmai și se întorsese la locul lui, bătrânul monsenior îi încredință cutia cu chibrituri pe care o scosese din buzunar.

— Ține-le aproape. Adică ține lumânarea mereu în mână, gata să o reaprinzi. Acum vino, așază-te lângă *don* Gaetano, așa puteți urmări împreună răspunsurile din carte.

În lumina revenită se văzu că fața femeii se făcuse lividă. Tremura ușor și avea ochii holbați de frică, în timp ce mâinile răsuceau batista.

Pascale ridică crucifixul în fața ei și exclamă:

— Iată Crucea Domnului, fugiți, puteri vrăjmașe!

Don Gaetano și *don* Nicola citiră la unison:

— Biruit-a Leul din seminția lui Iuda, rădăcina lui David.

Pascale:

— Fie, Doamne, mila ta spre noi.

Corul:

— Precum și noi nădărdăm întru tine!

Dintr-odată se auzi un urlat, grav și îndepărtat, a cărui proveniență nu se putea identifica.

Pascale rămase liniștit, dar celor doi preoți li se făcea pielea ca de găină. *Don* Nicola simți o emoție puternică și cum i se strânge stomacul, dar nu avu curajul să deschidă gura. Transpirând rece, întoarse privirea în direcția monseniorului.

Acela, fără să ridice privirea din carte, îi șopti:

— Îți spun ție care nu ai experiență: orice se întâmplă, să nu întrerupi ritualul niciodată, niciodată. Pentru niciun motiv. Aceste tulburări, să le spunem așa, sunt făcute înadins ca să ne sperie și să ne determine să renunțăm. Îți repet: orice se întâmplă, orice, nu te opri. Ai înțelese?

În ciuda gâtului înțepenit de frică, *don* Nicola reuși să facă semn că da în mod repetat.

Urlatul se stinse în depărtare și *don* Nicola respiră ușurat. Dar exact în acea clipă, lumânarea pe care o ținea în mână se aprinse într-o văpaie.

Înspăimântat, își retrase mâna brusc lăsând-o să cadă. Își privi degetele, gândindu-se că le descoperă arse. Foarte surprins, văzu că nu erau nici măcar înnegrite, nimic. Se grăbi, deci, să ia lumânarea de jos, care nu se stinsese, înainte ca aceasta să aprindă, de data asta cu adevărat, covorul.

— Niciodată să nu întrerupi ritualul!

O privire elocventă a bătrânului sacerdot fu de ajuns ca să-i amintească avertismentul.

Bătrânul

Bătrânul stătea pe fotoliu, cu pătura scoțiană peste picioarele osoase. Chipul, prelung și supt, era o pânză de riduri; pielea de pe gât îi atârna moale și zbârcită pe gulerul halatului. Părul, alb cu nuanțe gălbui, cobora întins și rar până la urechi.

Cu degetele încovoiate și noduroase, îndesă tutunul în vatra lungii pipe îndoite. Gesturile erau obosite și tremurânde. În spatele buzelor palide se vedeau dinții perfecți, dar de culoarea fildeșului vechi, care făceau să șuiere din cale-afară „s”-urile.

Câți ani putea să aibă? De la 80 în sus orice era posibil, și 90, și 100.

Închise pleoapele traversate de un țesut reticular de vinișoare roșii. Ochii, albaștri și inexpressivi, fixară un punct indefinit în focul din șemineu.

Se aplecă în față ca să ia un vreasc încins cu care să-și aprindă pipa, dar apoi renunță, rezemându-se din nou de spătar.

Fără să întoarcă fața către interlocutorul său, începu să vorbească:

— Cu puțin înainte să moară, în 1846, Grigore al XVI-lea l-a convocat la Quirinale pe istoricul francez Jacques Crétineau-Joly, care scrisese deja cărți despre Vendée și despre iezuiți. I-a înmănat toate documentele pe care poliția papală le sechestraseră pe parcursul anchetelor despre conspirațiile europene din timpul Restaurației. Printre ele, alcătuite din corespondență și altele, era copia unei Instrucțiuni adresate unui număr restrâns de persoane.

Numele istoricului vă sună puțin caraghios? Într-adevăr, admit că „cretin grațios“ pare destul de ridicol. Mă rog, despre înfățișarea lui n-aș ști să vă spun ceva, dar e sigur că prost nu era deloc, dimpotrivă. Folosindu-se de acele documente, ar fi trebuit să scrie o *Istorie a societăților secrete*, apoi evenimentele s-au succedat cu repeziciune și opera n-a văzut niciodată lumina zilei. Abia în 1859 a făcut să apară o lucrare în franceză, *L'Eglise Romaine en face de la Révolution*^[16]. Dar acum era prea târziu ca să ia cineva în serios acele documente.

În acea Instrucțiune, foarte secretă, imuabilă și adresată numai membrilor Alta Vendita, era scris textual:

Ceea ce noi trebuie să căutăm și să așteptăm, cum evreii îl așteaptă pe Mesia, este un papă după nevoile noastre.

Da. Războiul nostru putea să dureze ani, poate secole, dar cu un astfel de papă am fi făcut, dintr-o singură dată, în mod incomensurabil mai mult decât făcuseră predecesorii noștri francezi cu pamfletele lor înțepătoare sau Anglia cu aurul ei.

Îmi imaginez întrebările dumneavoastră și le preîntâmpin. Aur? Anglia? Nu, nu mă întrerupeți, sunt chiar prea bătrân și râsuflu greu.

Prietenii noștri din toată lumea, dar mai ales britanicii, au finanțat, plătind în aur, acțiunea lui Garibaldi în Sud. Era o sumă considerabilă care a servit, în particular, la ungerea unor persoane importante cu legături în familia Bourbon, altele decât cele care simpatizau deja cu cauza noastră. Când cineva a început să se întrebe cum de cele Două Sicilii au căzut atât de rapid, în câteva luni, ca un castel din cărți de joc, lucrurile erau aranjate deja.

Se opri o clipă, ca și cum și-ar fi adunat gândurile. Dar și ca să-și recapete suflul, judecând după cât de profund și des respiră. Ținea constant gura întredeschisă. Buzele, subțiri și albastrii, erau veștejite și crăpate din cauza aerului care intra și ieșea neregulat.

Reluă.

— Spuneam că era nevoie de un papă „liberal“. Nimeni nu

mai ajunsese să conceapă o astfel de enormitate, nici măcar Filippo Buonarroti. Ei, acel iacobin livornez! Credea că este un Bătrân al Muntelui conspirațiilor; în schimb, la fel ca fanaticul acela de Mazzini, nu știa să lucreze pentru cineva superior lui. Cineva a cărui existență nici nu se bănuia măcar.

Ei bine, acel papă „liberal”, în mod neașteptat, a sosit mai devreme decât speram noi. În numai trei zile de Conclav, în același an, 1846. Cardinalii trebuiau să aleagă între un candidat „conservator”, Lambruschini, deja Secretar de Stat al lui Grigore al XVI-lea, și unul „progresist”, Mastai-Ferretti. L-au ales pe cel din urmă, poate crezând că pot îmblânzi „fiara” revoluționară.

Însă acesta își luă numele Pius al IX-lea, inspirându-se de la cei doi papi reacționari, Pius al VI-lea și Pius al VII-lea, care îi ținuseră piept lui Napoleon. Așa că trebuia acționat rapid și, imediat, au pornit manifestațiile pentru amnistie. A cere amnistia însemna să faci apel la sentimentele poporului și ale preoților. În realitate, speram să o obținem puțin mai târziu ca să amplificăm efectul propagandistic; dar noul papă a acordat-o imediat. De atunci am făcut să se strige în piețe: „Trăiască Pius al IX-lea!” Fiți atent, nu „Trăiască papa!” El a crezut că este mai șiret decât noi, publicând tot atunci o enciclică, *Qui pluribus*, în care reafirma doctrina tradițională a Bisericii.

Totuși, odată cu amnistia putea să intre în Roma medicul Pietro Sterbini, un tip șleampăt și murdar îmbrăcat. Se complăcea în a fi numit „Marat din Roma”. Fusesse carbonar și mazzinian, și trecea liniștit de la adulare la pumnal. Alături de el a venit principele de Canino, respectiv Carlo Luciano Bonaparte, nepotul lui Napoleon. El era cel care inventase acele congrese științifice care se țineau în toată Italia – mai puțin în Statul Pontifical, evident – și pe care noi le populaserăm din abundență cu oamenii noștri. A fost iertat și avocatul bolognez Giuseppe Galletti, deja condamnat la închisoare pe viață. Grotesc: fusesse un afiliat al lui Buonarroti și apoi a devenit ministru de interne! La Roma au venit și barnabiții Alessandro Gavazzi, mazzinian, și Ugo Bassi, garibaldin.

Un astfel de grupuleț avea nevoie de un sprijin popular. I l-am furnizat cu Angelo Brunetti, un demagog cunoscut mai bine drept Ciceruacchio. Preîntâmpin eventuala întrebare: în dialect roman „ciccia” și „racchio” indică un ditamai bărbatul gras și urât.

Cu toți aceștia, adunarea cetățenilor era asigurată. Mai mult, pentru aniversarea urcării pe tron, Pius al IX-lea a auzit „poporul” cerând cu voce tare instituirea Gărzii Naționale, pe care bietu’ om a îngăduit-o provocând nedemna demisie a cardinalului Gizzi, Secretarul lui de Stat. „Poporul” a cerut și Consiliul Municipal, și Senatul; și le-a obținut. A obținut și un guvern laic cu nouă miniștri. În acel moment, era numai o chestiune de timp. Bineînțeles, singurii care și-au dat seama au fost cei mai lucizi posesori de creier, austriacul Metternich și piemontezul Solaro della Margarita, dar de-acum era prea târziu.

Scânteia a izbucnit, ca de obicei, de la Paris, unde Ludovic Filip a trebuit să se care. Imediat s-a propagat la Viena, Berlin, Frankfurt, Milano, Parma, Veneția. Era anul fatal, 1848. La Londra a apărut în surdină *Manifestul Partidului comunist*, pe care „Liga celor Drepti” îl comandaseră lui Marx și Engels: o mică sămânță care, după părerea mea, va fi cultivată pentru o altă etapă și într-un alt moment. Dar va fi grija altora, atunci, va fi în locul nostru.

Fixa focul și părea că se amuză urmărind dansul flăcărilor. Ultimul gând probabil că stârnise în el cine știe ce viziuni, fiindcă pomeții obrajilor palizi prinseseră culoare. Pentru câteva minute păru pierdut în niște imagini care-i apăruseră în minte. Dar dură puțin.

Se scutură și începu să vorbească din nou:

— Ce spuneam? A, da. Toate capetele încoronate s-au grăbit să accepte Constituția, în mod paradoxal începând cu Ferdinand al II-lea al celor Două Sicilii. Și Pius al IX-lea, bineînțeles. Astfel, miza a fost ușor ridicată încă puțin: aproape în fiecare zi „poporul” arunca în geamurile bisericii lui Isus cu pietre strigând: „Moarte iezuiților! Război Austriei!” Papa a fost constrâns să-i sfătuiască pe iezuiți să

părăsească orașul.

În luna februarie a acelui an fatal, Pius al IX-lea a rostit un discurs care se termina exact cu aceste cuvinte:

Binecuvântează, deci, Dumnezeule mare, Italia, și păstrează-i acest dar, cel mai prețios dintre toate, credința!

Ni le-am însușit numai pe primele, evident, și le-am făcut să se audă repetat în toate piețele peninsulei: „Binecuvântează, Dumnezeule mare, Italia!” Păi, o spusese nimeni altul decât papa! Așadar papa era de-ai „noștri”! Papa era cu noi împotriva Austriei!

La Roma, ambasada austriacă a fost atacată și tricolorul înălțat pe Capitoliu, pe statuia lui Marc Aureliu. Preotul Gavazzi, cu un mare crucifix într-un toc de piele și un revolver și mai mare în celălalt, vorbea în fața mulțimii chemând la „sfânta cruciadă” împotriva austriecilor, în timp ce piața intona *Marseillaise*. Pius al IX-lea a fost practic constrâns să permită armatei papale să se adune la frontieră. Numai ca să apere granițele, bineînțeles, însă generalul Durando, cu alte sentimente, se pregătea să-l pună pe papă în fața faptului împlinit.

Mazzini, obsedat, îi scrisese papei o scrisoare în care spunea textual: Vă chem, după atâtea secole de îndoială și de corupție, să fiți apostolul Adevărului Etern.

Ce maniac! Dacă ar fi fost după el, ar fi distrus totul. După cum văd eu lucrurile, era un exaltat care-și trimitea băieții să comită atentate în timp ce el avea mereu în buzunar un pașaport, pentru orice eventualitate, ca să scape. Nu i-a reușit nimic niciodată. Scrisoarea aceea s-a adăugat unei alte imprudențe, din partea adunării cetățenilor romani: pretenția ca papa să declare război Austriei. Astfel, cu discursul *Non semel*, Pius al IX-lea s-a retras și, din acel moment, situația ne-a scăpat și nouă din mâini.

Cercurile revoluționare erau de-acum făcute cunoscute și euforia poporului s-a preschimbat în furie. Coruri împotriva papei, inscripții pe biserici: „Moarte lui Hristos, trăiască

Barabas!”, chiar așa. Gărzile Civile au ocupat Castelul Sant’ Angelo și bietul Pius al IX-lea a fost constrâns să încerce să potolească adunarea punându-l în fruntea ministerului pe contele Terenzio Mamiani della Rovere, unul dintre capii mișcărilor din 1831. Și să mai spun că acesta refuzase amnistia! Asta vă face să înțelegeți la ce nivel de disperare ajunsese papa.

Am încercat să recuperăm terenul pierdut făcându-l să vină de la Torino pe abatele Gioberti, care i-a propus lui Pius al IX-lea să-l încoroneze pe Carol Albert regele Italiei. Pius al IX-lea a refuzat și Gioberti a trebuit să se ducă înapoi. În realitate, Gioberti era prea compromis în ochii papei. Astfel, s-a decis să fie trimisă o persoană mai plăcută lui, abatele Rosmini. Era un risc, desigur, și într-adevăr pentru noi s-a dovedit o greșeală. Oricum, la Roma Mamiani și-a dat demisia. Atunci Rosmini l-a sfătuit să-l numească pe contele Pellegrino Rossi. Și pentru noi a fost o nenorocire.

Vă plictisesc, cumva? Iertați amintirile unui bătrân, prietene! Dar fac apel la răbdarea dumneavoastră, pentru că am încă mult de spus. De altfel, sunteți aici ca să ascultați, nu-i așa? Multe dintre detaliile pe care vi le-am povestit par inutile, sunt de acord, însă importanța întregului vă va apărea limpede la timpul său. La timpul său.

Cu un efort dureros reuși, după câteva încercări, să se aplece în față și să apuce o rămurică cu vârful aprins. Apoi se lăsă din nou, epuizat, pe spătar. Avu nevoie de câteva minute înainte să găsească energia necesară pentru a-și aprinde pipa.

Exorcizo te, immundissime spiritus^[17]

Cei trei preoți se retrăseseră în minuscula sacristie, în spatele altarului principal. Aici, Pascale deschise o ușiță și scoase o mică urnă neagră din lemn gravat.

— Aceasta este o relicvă din Sfânta Cruce, spuse. O schijă infinitezimală, bineînțeles, pentru că, așa cum bine știți, originalul descoperit pe vremea Sfintei Elena a fost redus în fragmente foarte mici și împărțit în toată lumea creștină. Cred că acesta e momentul să o folosesc.

— Iertați-mă, monseniore, nu se putu abține *don* Nicola. Dar eu fac la propriu pe mine de frică! Ce e chestia asta? Cine e tânăra aceea? Să avem răbdare, ziceți, dar nici măcar nu știu ce caut eu aici, înăuntru!

Pascale își frecă ceafa și spuse:

— Bine, da, ai dreptate. De altfel, o mică pauză este utilă, pentru că, dacă veți ști exact despre ce e vorba, veți fi mult mai motivați în această luptă. Deci. Întâi de toate, e bine să vă spun că eu consider providențială vizita voastră și, în consecință, ajutorul pe care mi-l dați. Într-adevăr, sunt două săptămâni de când încerc să o eliberez pe acea biată posedată, dar încă n-am reușit pe deplin. Cred, da, că spiritul care a pus stăpânire pe ea e considerabil slăbit de exorcizările mele. Dar tocmai de aceea acum e disperat. E mai periculos. De aceea e mai bine să fim în trei pentru lovitura finală. Mai mult, în patru, cu Sfânta Cruce.

Bătrânul sacerdot se opri să sărute relicva înainte să continue:

— Pe scurt: Angiolina, într-o zi, a început brusc să facă lucruri incredibile, adică să danseze tarantela ore în șir până când cădea epuizată pe jos sau să cânte cu un glas minunat

pasaje de operă, ea care n-are voce. Și o cunosc de când s-a născut, eu am botezat-o. Apoi, unul după altul, noi fenomene. Cu mâinile în șolduri, ținea discursuri înfocate în fața peretelui, în limbi străine, ea care n-a studiat. Uneori răgea sau chelălăia sau urla sau șuiera ca un șarpe. Alteori, tot ca un șarpe aluneca printre barele de la spătarul patului sau printre picioarele scaunelor. În alte dăți, sărea pe comodă și de pe comodă pe bufet, pe masă, sau rămânea atârnată cu picioarele de bârnele tavanului ca un liliac. În unele zile nu lăsa în casă nimic întreg pentru că sfâșia cu dinții hainele, așternuturile, perdeluțele. Poate se putea și pe plâns și spunea că în acel moment, ce știu eu, la Portici îngropau o fetiță. Dacă mergeai apoi să verifici, era adevărat. Căinii lătrau speriați în fața ei și fugeau de ea, pisicilor li se zbârlea părul și scuipau când trecea ea. În fine, o posedare de toată frumusețea.

O altă pauză scurtă pentru un semn al crucii.

— N-are mamă și locuiește împreună cu tatăl și fratele, cei doi pe care i-ați văzut lângă ea, reluă Pascale. De rușine, o țin închisă în casă, o scot numai ca să mi-o aducă aici. Am exorcizat-o în fiecare zi și cred că acum e într-un punct bun. Dar e nevoie de cei doi ca să o țină pe loc, altfel e capabilă să-și facă într-adevăr rău. Sau mă sugrumă pe mine, a încercat asta de trei ori. A fost nevoie de forța celor doi bărbați ca să o ia de pe mine, atât de furioasă devine și are o energie supraomenească. Acum câteva zile, ne-a scăpat și s-a cățărat pe perete ca un păianjen. Am reușit să o prindem de călcâie și să o tragem jos după multe încercări. În biserică tavanul e înalt și în mod sigur intenția demonului era să o facă să cadă dintr-odată, ca să o omoare sau să o schilodească. Iată, v-am spus tot. Acum să ne întoarcem dincolo și să încercăm să o eliberăm pe nefericita aceea o dată pentru totdeauna.

Lui *don* Nicola, impresionat, i se mișca în sus și în jos mărul lui Adam, dar nu îndrăzni să răspundă. Se gândi că, da, era adevărat: și el era preot. De aceea sănătatea acelui biet suflet chinuit devenea prioritară. Desigur, rămânea îndoiala cu privire la pierderea de timp în legătură cu foarte importanta misiune care tocmai le fusese încredințată; însă siguranța

nașului și mentorului său îl liniștea, cel puțin din acel punct de vedere. Alicante părea să nu aibă alte gânduri, în acel moment, decât să coopereze cu duhovnicul lui în exorcizare. Și, dacă era bine pentru el, era bine și pentru *don* Nicola.

Îi urmă, deci, fără să mai spună ceva, pe *don* Gaetano și monsenior Carlo în capelă. Aici, tatăl și fiul o apucaseră de brațe pe fată, atât de palidă că părea gata să leșine. Pascale se apropie și o atinse pe cap cu urna Sfintei Cruci, provocându-i o convulsie. Tânăra începu să se răsucescă violent, dar cei doi bărbați reușiră să o țină destul de bine pe loc, pentru ca exorcistul să o poată stropi cu apă sfințită.

Brusc leșină și capul îi căzu pe piept. Cei doi de lângă ea o așezară încet, dar ținând-o în continuare de brațe.

— În numele Domnului Nostru Isus Hristos, îți ordon, spirit necurat, atac diavolesc, fantasmă și legiune, să ieși din această făptură a lui Dumnezeu! ordonă exorcistul.

Fata ridică încet capul, arătând un chip pătrunzător, de vrăjitoare, cu bărbia monstruos de alungită și ochii reduși la două puncte foarte negre. Rânjea într-un mod care te îngheța lăsând să se vadă printre buzele retrase caninii inferiori care ieșeau în afară.

— Eu, sacerdot al lui Hristos, îți impun ție, oricine ai fi, să nu-i faci rău acestei făpturi și nici celor care stau cu ea! Supune-te! spuse Pascale cu voce tare.

Un râs grav și gălgâitor fu răspunsul.

— Bătrâne șap! Tu știi cine sunt eu? murmură posedata, în timp ce un fir de salivă roșiatică i se strecura din colțurile gurii.

— Cine ești?

— Vrei să spui cine suntem!

— Câți sunteți?

— Șaptezeci!

— Spune adevărul!

— Suntem șaptezeci!

— Cine ești?

— Ne vom vedea curând!

— Ce vrei să spui?

— Gândește-te la amărății tăi de preoți!

— De ce?

— Complicii tăi o vor afla cât de curând! Poate într-una dintre cele o sută de cămăruțe! Molfăi, strâmbând gura la ultimul cuvânt.

— Ce legătură au ei? Ce vrei să spui? Explică-te!

Fața posedatei căpătase acum o expresie porcină, părea că nasul i se lărgise și i se răsucise obscen în sus, în timp ce ochii dispăreau sub pleoape și deveneau complet albi.

Încet, scandând, începu să recite cu voce devenită mieroasă:

— *Medipal mutlucco seinevni odnadfitcer earret aroiretni atisiv.*
Medipal mutlucco seinevni odnadfitcer earret aroiretni atisiv.
Medipal mutlucco seinevni odnadfitcer earret aroiretni atisiv...

Și continuă așa, ca în transă, repetând mereu aceleași cuvinte de neînțeles.

Pascale se adresa lui *don* Gaetano, vorbind grăbit:

— Repede, reușești să scrii fraza asta?

Acesta, depășind clipa de incertitudine, răspunse:

— Cum? A, da, da!

În viteză, își descheie nasturii hainei în dreptul pieptului și, băgând o mână, scoase o jumătate de creion și un carnețel subțire. Febril, în timp ce posedata repeta monoton, notă ce auzea. Trebui să revină de mai multe ori peste ce scria ca să corecteze, dar la final fu destul de sigur că transcrisese exact.

Bătrânul exorcist spuse:

— S-ar putea să fie vorba de o tactică. Uneori, posedății încep cu tergiversări și repetiții, sau vorbărie fără sens sau jocuri de cuvinte sau fraze în limbi antice sau cuvinte pronunțate în sens invers, ca să ne înfurie și să ne exaspereze. Fiți pregătiți! Important este să n-o ascuți și mai ales să ții minte că e obișnuită să alterneze minciuni și adevăruri, ca să ne zăpăcească. Să reluăm. Aveți grijă să răspundeți numai urmând ritualul.

Ridică vocea:

— Doamne, ascultă rugăciunea mea.

— Și strigarea mea la Tine să ajungă! rostiră emoționați cei doi.

— Dumnezeu al cerului, Dumnezeu al pământului, Dumnezeu al Îngerilor, Dumnezeu al Arhanghelilor, Dumnezeu al Patriarhilor, Dumnezeu al Profeților, Dumnezeu al Apostolilor, Dumnezeu al Martirilor, Dumnezeu al Mărturisitorilor, Dumnezeu al Fecioarelor, Dumnezeu care ai putere să dai viață după moarte și odihnă după trudă, căci nu este alt Dumnezeu în afară de Tine și nici nu poate fi în afară de Tine, Creator etern al tuturor văzutelelor și nevăzutelelor...

În același timp femeia încercă să se năpustească asupra monseniorului Pascale.

Pornirea ei îi surprinsese pe cei care o țineau. Minutele lungi în care fusese liniștită, aproape inertă, îi făcuse, în mod imperceptibil, să slăbească supravegherea și ea profitase de asta.

Urmă o luptă în care toți șase se treziră încurcați. Furia ciocnirii dislocă niște bănci și zgomotul răsună în capelă. Fu nevoie de câteva clipe pentru a avea din nou controlul asupra posedatei și a o așeza, prinsă zdravăn de rudele ei.

Tatăl ei hohotea, și la fel și celălalt avea ochii umezi. Spectacolul fiicei și surorii atât de ieșite din minți le sfâșia inimile.

În același timp, se vedea pe chipurile lor rătăcirea și frica în fața acelei ființe iubite care nu mai era Angiolina, dar cine știe cine, un străin, un monstru înspăimântător.

Cei trei preoți, neliniștiți, se adunară, își aranjară la gât etolele alunecate pieziș, își aranjară părul ajuns în ochi.

Alicante avu o tresărire de surpriză și neplăcere când își dădu seama că o fâșie de păr din dreptul tâmplei protejatului său devenise complet albă.

Se trezi gândindu-se că era vina lui, că poate greșea că nu urmase imediat ordinele cardinalului și că-l implica pe *don* Nicola făcându-i rău. Dar era prea obișnuit să se încredințeze orbește în judecata lui Pascale. Văzuse profețiile acelui om sfânt îndeplinindu-se de atâtea ori, că nu avea dubii în legătură cu posibilitatea de a-l consulta înainte să înfrunte o sarcină importantă. Cu atât mai mult, deci, în misiunea încredințată lui de Eminența Sa. Și dacă Pascale îi ceruse să

execute conștiincios ceva ciudat și complet lipsit de sens, precum biblica cerere de a te spăla de șapte ori în Iordan, ei bine, experiența îl învățase: la sfârșit reieșea întotdeauna că avea dreptate el, bătrânul preot, în clică, evidentă, cu Sfântul Duh.

Nu, nu ar fi părăsit Napoli fără să stea de vorbă cu Pascale. Chiar dacă asta implica o exorcizare în afara programului și niște sperieturi pentru el și protejatul lui.

— ... Ne rugăm cu umilință să ne izbăvești de orice tiranie, primejdie și contaminare a duhurilor iadului și să ne ții mereu nevătămați. Prin Hristos, Domnul nostru.

Bătrânul preot reluase din punctul în care fusese întrerupt. Și cei doi răspunseră, ca în ritual:

— Amin!

Tânăra, între timp, își redobândise aspectul ei obișnuit. Numai că o tristețe adâncă, o suferință nesfârșită îi invadau chipul.

Ridică ochii roșii și umflați spre Pascale și, cu voce melancolică, se plânse:

— Nu e meritul tău. Sunt ceilalți care se roagă cu tine în acest moment.

— Cine? rosti categoric exorcistul.

— Călugărițele claustrate.

— Unde?

— În toată lumea.

Pascale decise să profite de acel moment de descurajare al posedatei ca să o preseze.

— De unde vii?

— Din deșert.

— Cum ai intrat în ea?

— Prin utilizarea unei mese Crawford.

— Ce e asta?

Ciudat de supusă, tânăra răspunse:

— E o măsuță cu trei picioare, fără cuie și șuruburi. Folosește la ședințele de spiritism. E nevoie și de un medium, care în cazul meu era o femeie. Nu știai că la Napoli sunt diferite societăți de spiritism? Bineînțeles, toți cred că

mediumul e cineva care are o putere specială, că e o persoană cu ceva în plus față de celelalte. În schimb, e cineva cu ceva *în minus*, sublinie ultimele cuvinte. Are o personalitate atât de fragilă și bolnavă, încât o putem supune ușor. Astfel, participanții cred că vorbesc cu cei morți, însă noi suntem cei cu care vorbesc. Și noi știm să ne exprimăm cu vocea celui invocat și chiar să răspundem la întrebările despre detaliile vieții lui, cele pe care numai el și cel care îl cheamă le știu. Mamă, mamă!

Și vocea ei se transformă într-o voce de fetiță. Dar nu era *imitarea* unei voci infantile, ci o *altă voce*, și asta îi îngrozi pe cei prezenți.

Urmă un fragment de cântec interpretat cu gura închisă, cu voce de tenor. Apoi vocea se schimbă iar și deveni cea a unui bătrân decrepit:

— Assunta, de ce i-ai dăruit lui Titta acel ac de cravată în formă de fluture?

Vocea se schimbă iar pentru a se transforma în cea a unui băiat:

— Dragă tată, nu vă faceți griji pentru mine. Eu mă simt bine aici. E atâtă lumină...

Un râs care te îngheța opri alternarea vocilor. Imediat corpul posedatei începu să se umfle și apoi să se zbârcească, apoi să se umfle la loc și iar să se dezumfle, ca niște foale.

Atunci exorcistul își scoase etola de la gât și o puse pe capul fetei. Aceasta începu să se agite ca să se sustragă contactului, dar tatăl și fratele o strânseseră și mai tare. Când corpul i se umfla, chipul ei căpăta o expresie dură și hotărâtă; dar când, brusc, slăbea până la a-i putea număra oasele, era ca și cum ar fi fost altă persoană, complet diferită de cea dinainte. Pe cât de hotărâtă și oribil de fermă aceea, pe atât de nesigură și neliniștită era aceasta.

Dintr-odată apucă etola cu dinții și, dându-și capul complet pe spate, ca unele păsări acvaticе, smulse o fâșie lungă. Imediat mai multe mâini se grăbiră să i-o ia din gură și, cu o smulgere hotărâtă, reușiră să o recupereze. *Don Nicola* se trezi cu ea între degete și aruncat, datorită impetuoșității gestului

său, cu câțiva pași în spate. O privi dezorientat: era intactă. Ridică brusc ochii spre femeie, între dinții căreia văzuse bucata ruptă din etolă; dar aceasta nu mai era, nu mai era nimic.

Era numai privirea ei într-a lui, și un rânjat ironic pe chipul ei.

— În numele Dumnezeului din Ceruri, spune-mi ce trebuie să facem ca să te scoatem afară! urlă disperat către posedată.

Aceasta, redevenită dintr-odată foarte slabă, cu o voce insesizabil suferindă șopti:

— Rugați-vă.

Dar imediat se umflă și vocea i se schimbă complet, ca și cum aparținea altei persoane:

— Proștilor! Nu folosește la nimic să vă rugați!

În acel moment vocea anterioară se suprapuse și se auzea simultan disperata chemare la rugăciune, intersectată cu cea, disprețuitoare, opusă. Cacofonia continuă vreo două minute bune.

Don Gaetano și *don Nicola* se uitau la femeie și apoi la *Pascale*, cu gura căscată, nemaînțelegând nimic și neștiind ce să facă. Bătrânul exorcist încercă să domine tărâboiul urlând la ei că, în mod evident, erau două spirite și că nu-i păsa nici unuia de soarta celuilalt pentru că demonii urăsc, da, pe Dumnezeu și pe om, creatura lui preferată; dar se urăsc și între ei, fiind făcuți din dușmănie pură.

— În numele *Fecioarei Maria*, ieșiți din aceasta! urlă exorcistul.

Posedata, eliberându-se cu un gest disperat, își acoperi urechile cu mâinile și se ghemui pe jos.

— În numele Sfântului *Iosif*, spaima demonilor!

Femeia se răsucea tot mai mult, acum cu capul între genunchi.

— În numele Sfântului *Arhanghel Mihail*!

Un val de vomă ieși din gura larg deschisă a posedatei. Apă gălbuie și măloasă, suficientă cât să formeze o băltoacă foarte mare care se întinse până la altar.

Apoi, întorcându-se pe spate, zăcu nemișcată pe pardoseală.

Cei cinci bărbați, tulburați și agitați, se priviră unul pe altul

interziși. Dar imediat bătrânul exorcist spuse:

— Repede, întindeți-o pe o bancă, ușor. Sărăcuța, probabil că e epuizată!

Don Gaetano întrebă cu teamă și speranță:

— Am reușit? E liberă?

Pascale clătină din cap, foarte obosit:

— Nu. Sunt încă în ea. Trebuie să terminăm ritualul. Curaj, să reîncepem. Cu vocea în care se simțea epuizarea, reluă: Te exorcizăm, duh necurat, putere satanică, năvală a vrăjmașului din iad, cu toate legiunile tale, adunări și secte diabolice, în numele și prin puterea Domnului nostru Isus Hristos.

Aici își făcu un amplu semn al crucii, imediat imitat de ceilalți.

— Fii stârpit și izgonit din Biserica lui Dumnezeu, din sufletele zidite după chipul lui Dumnezeu și răscumpărate cu sângele de preț al Mielului dumnezeiesc.

Stropi cu apă sfințită peste trupul tinerei, care înțepeni și rămase întins.

— Să nu mai îndrăznești, șarpe prea viclean, să mai amăgești neamul omenesc, prigonind Biserica lui Dumnezeu și pe aleșii lui Dumnezeu să-i scuturi și să-i cerni ca pe grâu.

Altă stropire cu apă sfințită. Trupul fetei se îndoi, curbând spatele înapoi și rămânând în acea poziție contorsionată.

— Îți poruncește Dumnezeu Cel Preaînalt, cu care, în marea ta trufie, te socoți asemenea. Îți poruncește Dumnezeu-Tatăl, Fiul și Sfântul Duh!

Un semn al crucii făcut în aer, la care cei prezenți răspunseră făcându-și-l la rândul lor.

— Îți poruncește Hristos, Cuvântul veșnic al lui Dumnezeu făcut trup, alt semn al crucii, care, pentru mântuirea neamului nostru, pierdut prin pizma ta, S-a umilit pe Sine făcându-Se ascultător până la moarte. Îți poruncește mărita Născătoare de Dumnezeu, Fecioara Maria, alt semn al crucii, care, din prima clipă a Zămislirii ei Neprihănite, în smerenia ei, ți-a zdrobit capul tău preatrufaș. Îți poruncește sângele Martirilor și mijlocirea cucernică a tuturor Sfinților!

Angiolina își puse încet șalele pe bancă și stătu nemișcată,

cu ochii holbați, fără să mai miște niciun mușchi.

Pascale așteaptă o clipă, lăasă privirea în jos, păru că se gândește. Apoi spuse, către posedată:

— Ești obosit? Sunteți obosiți?

Tăcere.

— În numele Preafericitei Fecioare Maria, îți poruncesc să-mi răspunzi! Te mai afli în creatura aceasta?

Tânăra holbă și mai mult ochii, căpătând o expresie terorizată. Pielea capului îi alunecă îngrozitor pe spate, făcând-o să arate pe jumătate cheală.

— Dacă nu reușești să vorbești, ridică un deget!

Cu încetineală exasperantă, un deget de la mâna ei stângă se ridică perpendicular până luă o poziție nenaturală, apoi recăzu brusc producând o bufnitură surdă în lemnul băncii.

Exorcistul reluă cititul ritualului, de data aceasta cu voce mănioasă:

— Așadar, balaur blestemat și orice legiune drăcească, îți poruncim pe Dumnezeu, semnul crucii, cel viu, pe Dumnezeu, semnul crucii, adevărat, pe Dumnezeu, semnul crucii, sfinte: încetează să mai amăgești făpturile omenești și să le mai îndemni să bea veninul pedepsei veșnice; încetează să mai faci rău Bisericii și să-i mai înlănțuiești libertatea!

Trupul posedatei se umflă din nou; pe sub piele i se vedeau mușchii țâșnind, oasele evidențiindu-se și dispărând aproape în ritmul răsuflării care devenise grea.

— Pleacă, satană, născocitorul și învățătorul oricărei înșelătorii, dușman al mântuirii omului. Fă loc lui Hristos, fă loc Bisericii pe care Hristos a dobândit-o cu sângele său!

Angiolina, în timp ce exorcistul recita vechea rugăciune, se făcuse foarte slabă și respira spasmodic.

— Smerește-te sub mâna puternică a lui Dumnezeu, înfioară-te și fugi când chemăm numele cel sfânt și de temut al lui Isus față de care iadul tremură, căruia i se supun Tăriile cerurilor, Puterile și Stăpânirile, pe care Heruvimii și Serafimii îl laudă continuu, spunând: Sfânt, Sfânt, Sfânt e Domnul, Dumnezeul universului!

Fata scoase un suspin foarte lung, mult mai lung decât

poate scoate o ființă umană, o expirație atât de prelungită, încât bărbații prezenți avură timp să se privească în față unul pe celălalt, interziși.

Apoi se opri. Chipul ei deveni senin, rozaliu, iar semnele slăbiciunii dispărură. Două lacrimi coborâră din ochii închiși, brăzdându-i fața. Lacrimi de bucurie și emoție, se vedea foarte bine după expresie.

Dar toți, în acel moment, aproape plângeau de ușurare. Tatăl fetei se grăbi să sărute mâna lui Pascale, fratele hohotea mângâind delicat părul tinerei. *Don* Gaetano puse o mână pe umărul lui *don* Nicola, strângându-l. Acesta din urmă privea rătăcit în jurul lui, neștiind dacă să râdă sau să-i fie frică în continuare.

— Stați pe loc, toți! spuse în acel moment bătrânul exorcist, în genunchi și să spunem rugăciunea Sfântului Mihail. Nu se știe niciodată.

Toți ascultară, îngenunchind în jurul fetei care, întinsă și extenuată, își ținea mâna în mâna fratelui ei.

Litania se înălță încet și monoton în liniștea capelei.

— Căpetenie preamărită a oștirilor cerești, Sfinte Arhanghele Mihail, apără-ne în lupta împotriva puterilor întunericului...

Când terminară, se ridicară și, pe rând, sărutară fruntea tinerei.

— Duceți-o acasă, acum totul s-a terminat, le spuse Pascale celor doi, tată și fiu.

Tânărul își ajută sora să se ridice, apoi, asigurându-se că era în stare să se țină pe picioare, o luă de sub braț și se îndreptă încet spre ieșire.

— Tu, nu, așteaptă o clipă! îi spuse Pascale tatălui, luându-l de cot. Ce e cu povestea asta cu ședința de spiritism?

Bărbatul se făcu roșu, lăsă privirea în jos și cu un firicel de voce spuse:

— Iertați-mă, monseniore. Am fost un imbecil. Dar ce puteam să știu eu? S-a întâmplat că am visat-o de trei ori la rând pe biata mea soție, părea că voia să-mi spună ceva, dar nu se înțelegea. Astfel, crezând că vrea să-mi dea numerele de

la loto, m-am dus să fac acea nenorocită de ședință. Și am mai și plătit-o!

— Cretinule, și o iei după tine pe fiica ta când te duci să faci anumite chestii? Nu știi că Biserica le interzice?

— Încă o dată, iertați-mă, monseniore! spuse bărbatul, frământându-și mâinile. Să orbesc dacă mai fac vreodată! Chestia e că Angiolinella era foarte legată de mama ei. M-am gândit că poate îi dă ei numerele! Dar de azi înainte...

— De azi înainte e vai de tine dacă nu te văd la slujbă în fiecare dimineață o lună de zile! Aceasta e pedeapsa pe care ți-o dau. Ai grijă să nu lipsești, dacă nu vrei să se întâmple mai rău! Omule, vezi că nu glumesc! Madona del Carmine a salvat-o pe fiica ta, iar pe Madona n-o păcălești!

— Ei, am văzut, și încă cum, este un lucru de maximă seriozitate! Fiți sigur că eu vin aici și cu limba lingând pe jos, dacă îmi cereți! Nu știți ce bine mi-ați făcut, monseniore! Nu mai era de trăit! Nu mai era de trăit cu biata mea fată!

Și izbucni într-un plâns cu hohote.

— Păi, tot e bine că nu l-ai luat pe fiul tău să facă să danseze mesele! Robust și proporționat cum e, cine crezi că-l ținea? Du-te, du-te, că Domnul ți-a făcut o mare favoare. Caută să nu uiți asta!

— Domnia voastră are în mine de acum încolo omul său! Să orbesc!

Și îi luă mâna ca să i-o sărute iar și iar. Pascale și-o retrase delicat și însoți familia la ieșire.

Când rămase singur cu cei doi preoți, le spuse, zâmbind și frecându-și mâinile:

— Merită sau nu o cafea bună?

**„La vremea sa,
spusese bătrânul privind focul.
La vremea sa.”**

— La vremea sa, Pellegrino Rossi fusese, da, de-al nostru, dar acum nu mai era. Personaj periculos și de neîncredere. Burbonist în Calabria, elvețian la Geneva, toscan la Florența, reușise să devină ambasadorul Franței și acum ar fi fost, în mod sigur, mai catolic decât papa. Ne cunoștea bine sistemele și chiar a luat și portofoliul de la Interne, pe lângă cel de la Finanțe. Cu el, pentru noi lucrurile ar fi fost rele. A fost nevoie să alergăm în adăposturi.

Bătrânul, învăluit într-un nor de fum, urmărea cu ochii întredeschiși rotocoalele albăstriei care, încet, se înfășurau în jurul lor înainte să dispară în sus. Scoase alte două fumuri înainte să reînceapă să vorbească:

— Am răspândit zvonul că Rossi intenționa să refacă Inchiziția, oricum deja dăduse ordin să pregătească botnițe pentru cine înjura și lanțuri și instrumente de tortură în Campo dei Fiori. Asta folosea la pregătirea atmosferei. Bineînțeles, aveam în minte măsuri mai eficace ca să neutralizăm pericolul. Dar zvonul că cineva îl voia mort pe Rossi se răspândise cu aceeași viteză, astfel încât au fost mai mulți care să-l avertizeze pe prim-ministru. Care, pentru siguranță, a început să umble escortat. Atunci am făcut în așa fel încât în presă să fie ironizat la greu numindu-l „gloriosul ministru”, care simțea nevoia să fie însoțit de forțele publice.

Astfel, Rossi, în ziua deschiderii lucrărilor parlamentare, s-a simțit obligat să se prezinte la Cămară de unul singur. Era

exact ce voiam.

Dacă vrei însă părerea mea, cred că era vorba doar de a-l intimida pe Rossi. Sau cel puțin de a fi îndepărtat o perioadă. Chestiunea probabil că a ajuns în mâinile vreunui cerc mai exaltat decât celelalte și, în fine, exagerată până la crimă.

Căscă zgomotos. Ca și cum ar fi vorbit amabil despre istoria antică, fără să evoce un act sângeros feroce.

Închise la sfârșit gura, plesnind de mai multe ori din limbă, și își rearanjă proteza.

— Reformatorul moderat este întâiul dușman al Revoluției, prietene, scandă.

Își adânci bărbia în piept și zâmbi disprețuitor. Reîncepu să tragă din pipă, dar își dădu seama că se stinsese.

Oftând, ridică din nou capul și continuă:

— Astfel, s-a întâmplat că un prim-ministru a fost omorât la intrarea în parlament, fără ca nimeni să miște un deget ca să pună mâna pe asasin. Îmi amintesc încă foarte bine cum au decurs lucrurile. În ziua în care trebuia să țină discursul inaugural, Rossi a sosit la Cancelarie cu trăsura. După ce a coborât, s-a trezit înconjurat de o mică mulțime de oameni, care a început să insulte și să-l fluiere. În îngrămădeală, cineva l-a lovit cu bastonul într-o parte, obligându-l să se întoarcă. Aici a intervenit un altul care, pentru mai multă siguranță, fusese bine instruit de un chirurg anatomist. O singură lovitură de cuțit la gât și Rossi nu mai era o problemă. Seara, acel pumnal a fost purtat triumfal pe străzi, la lumina torțelor, în timp ce „poporul” se ducea sub ferestrele celui ucis ca să vocifereze împotriva văduvei și a copiilor, proslăvindu-l pe „răzbunătorul Brutus”. Trebuie să spun că a fost vorba de un episod discutabil, dar, ce vrei, e dificil să oprești avalanșa după ce s-a declanșat.

Căscă din nou.

— A doua zi, Sterbini și Canino au adunat mulțimea, îngroșându-i rândurile cu soldați din Garda Civilă. Canino, cu sabia în mână, a condus atacul asupra palatului Quirinale. Au apărut câteva tunuri. La Quirinale, erau numai vreo șaptezeci de gărzii elvețiene și vreo douăzeci de carabinieri. Dar imediat

au sosit ambasadorii statelor străine ca să-l apere pe papă. Atunci au început să negocieze. Un amănunt: chiar în acea zi, deasupra Romei a apărut o auroră boreală de culoarea sângelui.

În scurt timp, papa a fugit deghizat la Gaeta. Era sfârșit de noiembrie, într-o vineri. Pius al IX-lea, deghizat ca un simplu preot, a părăsit Quirinale noaptea, prin coridoarele secrete. L-au ajutat diplomații, mai ales ambasadorul bavarez. La Gaeta a fost primit de suverani bourboniști, și ei plecați din Napoli în inima nopții. Bineînțeles, primul lucru pe care l-a făcut papa a fost să-i excomunică pe toți cei care îl obligaseră să fugă, și pe toți cei care ar fi participat la alegerile anunțatei adunări constituante.

Încheie cu un gest de nepăsare și își privi unghiile de la mâna dreaptă. Unele erau maro, din cauza îndelungatului obicei de a presa tabacul în pipă.

— Ce spuneam? A, iată! Între timp, o groază de oameni de-ai noștri din orice parte a Europei veniseră la Roma imediat ce au aflat de alegeri. La vot s-a dus numai o treime dintre cei care aveau dreptul. Alegerea constituantă a declarat papalitatea decăzută și a proclamat Republica, grăbindu-se să acorde cetățenie tuturor nou-sosiților, lui Mazzini primul. Acesta din urmă și-a început toate acțiunile publice cu mottoul lui preferat, „Dumnezeu și Poporul”. Deh, obsesii de-ale exaltatului acela.

Da, desigur, prea mulți aventurieri invadaseră Roma. Și nu se putea controla totul. Ne-am trezit cu mănăstiri ocupate, biserici profanate, preoți uciși. Ce pot să vă spun, trebuia să le îngădui ceva acelor exaltați. Au făcut chiar să circule o fotografie trucată: papa împodobit cu însemne masonice. Și zvonul s-a răspândit în așa măsură, că însuși papa a fost nevoit să dezmință. Închipuiți-vă că o călugăriță de la Portici, deși stânjenită, l-a întrebat deschis dacă afilierea masonică era adevărată. Această poveste a continuat, practic, până la moartea lui.

Începu să râdă în hohote, dar pieptul lui slab nu suportă prea mult sughițurile și un alt acces de tuse îi preschimbă râsul

în horcăit. Scurpă în foc și-și șterse gura cu măneca.

— Acei nebunatici, spuse amuzat, confiscaseră toate bunurile ecleziastice! La Roma! Când Pius al IX-lea a putut să se întoarcă, a găsit o pagubă înspăimântătoare: două milioane de lire! Imaginați-vă câte erau, aceste bunuri ecleziastice. Obiectele prețioase din biserici au fost inventariate. Clerul a ieșit din adăposturi. Niciun preot nu putea să umble pe străzi în haină preoțească. Până și din spitale le-au luat pe Surorile Carității și le-au înlocuit cu prostituate scoase din casele de corecție. Sanctuarul din Loreto, ca să nu fie prădat de ex voto-urile acumulate, timp de secole, de evlavia credincioșilor, a trebuit să verse treizeci de mii de scuzi. Ar fi vândut și operele de artă din palatele papale dacă noul Secretar de Stat, cardinalul Antonelli, n-ar fi declarat nule, de la Gaeta, contractele de orice natură stipulate la Roma în absența papei. Guvernele, ca să evite controverse juridice viitoare, au fost constrânse să interzică importarea de opere de artă provenite de la Roma.

Ciceruacchio și ai lui s-au dezlănțuit. Pătrundeau în biserici și în timpul expunerii tainelor și răvășeau totul. S-au dus până și să-i elibereze pe prizonieri din Sant'Uffizio. Dar au găsit acolo numai un preot acuzat de fals. Ce nebunatici! Gândiți-vă, au recuperat din cimitire câteva coșuri de oase, au găsit, cine știe pe unde, antice instrumente de tortură și au expus totul publicului, provocând indignare și oroare pentru „cruzimea” Inchiziției.

Ce n-au făcut! În bazilica San Pancrazio au distrus relicva martirului, au împrăștiat cenușa sfințită, și-au făcut nevoile în urna sfințită. Au smuls mesele altarelor și le-au sfărâmat, au sfâșiat imaginile cu săbiile, au scris cu cărbune fraze obscene și le-au pus în gura Madonei, și-au făcut de cap cu desene de bordel...

Zâmbea patern la gândul pungășiilor acelor bandiți, își reținea cu greu râsul, ca un bunic care trebuie să se prefacă posac cu nepoții agitați, clătina din cap, dar se vedea că încerca să-și reprime râsul. În fond, probabil că găsea nepotrivite și poate și deplorabile excesele pe care le

descriesese. Într-adevăr, continuă pe un ton mahnit:

— Nu ascund că uneori au exagerat. La San Pancrazio, de exemplu, doi din Garda Civilă au decapitat un preot și i-au aruncat trupul în Tibru. Un altul a fost târât lângă o poartă și înjunghiat, i-au scos ochii, i-au înfășurat intestinele în jurul gâtului, i-au tăiat limba; l-au lăsat acolo, pe stradă. Unul care predica împotriva Republicii a fost linșat în Trastevere. Dar, în concluzie, crimele au fost puține, să nu fim cruzi.

Încheie cu un gest evaziv:

— Ce vreți, aveau ceva cu Roma clerului. Au invadat mănăstiri și au alungat pe străzi călugărițele, chiar și pe cele foarte bătrâne sau bolnave. Toate obiectele de aur și argint din biserici au fost luate, clopotele topite, sacristiile dărâmate, curțile mănăstirilor săpate, mormintele sparte în căutare de bijuterii. Bineînțeles, vreo mie de preoți au șters-o, urmăriți de vreo treisprezece mii de civili. Între paranteze: în acest fel a încetat Pius al IX-lea să mai fie „liberal” și a întors roata cu o sută optzeci de grade. Dar acum nu mai era nevoie de un papă liberal.

Bătrânul, în acest moment, luă o expresie perplexă:

— În ciuda tuturor hoțiilor și a exproprierilor, casele Republicii erau mereu goale. Monetăria tipărea bancnote la foc continuu, până când acea hârtie nu a mai avut practic valoare.

S-a impus atunci un împrumut în forță, a fost confiscată și argintăria oricărei familii care se bucura de o minimă bunăstare. Tot ce era de topit a fost topit, aurul și argintul bisericilor, bronzul clopotelor pentru a face tunuri. O parte a metalului prețios a luat drumul Parisului, ca să-i finanțeze pe deputații prieteni până când s-au opus expedierii franceze la Roma. Dar nu se știe ce s-a ales de o altă bună parte. Nici eu n-am nici cea mai vagă idee.

Îngăduiți-mi acum să mă întorc puțin, spuse, redevenit amabil. La vârsta mea, trăiești din amintiri și îmi face plăcere că am ocazia de a mă cufunda din nou în atmosfera acelor zile. Ceea ce voiam era să provocăm un fel de Revoluție franceză în Italia. Ideea era să facem iacobin Regatul Sardiniei și apoi întreaga peninsulă. Papalitatea? Trebuia pur și simplu să

dispară. Pentru totdeauna.

Când Rossi a fost înjunghiat, cineva a cerut intervenția deputaților care erau medici. Canino s-a enervat din cauza agitației; „Doar nu era regele Romei!” a exclamat în aulă. Au trimis să-l caute pe comandantul carabinierilor, ca să-i aresteze pe nelegiuiții care se îngrămădiseră în jurul victimei; dar acesta înțelesese în ce direcție bătea vântul. Într-adevăr, a doua zi, s-a alăturat cu oamenii lui mulțimii care asalta palatul papei. Pius al IX-lea era acum prizonier la Quirinale, unde gărzile civile luaseră locul elvețienilor. Atunci a decis să fugă.

Dar asta probabil că am spus-o deja. Ei, chiar sunt bătrân! Și, cum li se întâmplă bătrânilor, îmi amintesc foarte bine detalii de acum multe decenii, dar uit ce am mâncat ieri. Compătimiți-mă dacă vreți, prietene, dar nu faceți greșeala să nu-mi mai acordați atenție.

Revenind la Rossi, a urmat o anchetă în legătură cu uciderea lui și au fost condamnați la moarte Luigi Grandoni, care s-a sinucis în pușcărie, și Sante Constantini. Dar lovitura de cuțit o mânuise, sunt convins în continuare, Luigi Brunetti, fiul lui Ciceruacchio. După căderea Republicii, a fugit cu Garibaldi și a fost împușcat de austrieci, împreună cu tatăl și fratele Lorenzo.

Își strânse nările cu două degete, ca și cum ar fi făcut eforturi să-și amintească. Râse și făcu un gest vag cu mâna.

O pocnitură în foc îl făcu să tresară. Începu să povestească din nou:

— Spuneam că toții patrioții Italiei au alergat către Roma. Și Sterbini, ministrul Lucrărilor Publice, le garanta un serviciu plătit. Bineînțeles, au sosit și Garibaldi și Bixio. Au fost constituite pretutindeni comitete de sănătate publică. Mazzini debarcase la Livorno, primit de dictatorul Guerrazzi. Profetul Revoluției, Moise al Republicii, Mesia Religiei Umanității i-a propus lui Guerrazzi să unească imediat Toscana cu Republica Romană. Dar imaginați-vă dacă acela, care îl cunoștea bine, i-ar fi cedat tronul! Astfel, Mazzini a fost nevoit să se mulțumească numai cu tronul roman. Odată ajuns la Roma, a emis o proclamație pompoasă către toate semințiile

pământului să alerge în ajutorul Republicii, pentru că Roma împăraților dispăruse, ca și cea a papilor, și acum strălucea steaua veșnică a Romei Poporului. O stea care a durat trei luni. O Republică pentru care banii nu erau de ajuns niciodată, lucru inexplicabil dacă nu am recunoaște că mulți „patrioți”, mi-e rușine să o spun, își umpleau buzunarele fără eforturi. Și nici măcar casele particulare nu erau sigure: sub pretextul perchezițiilor, năvăleau, scotoceau și își băgau în buzunare.

Vorbea urmând firul gândurilor sale, care nu aveau o ordine logică, dar pe care le expunea așa cum îi veneau.

— Preoții de la San Pietro, refuzând să cânte *Te Deum* pentru Republică, au fost greu amendați. Dar au scăpat mai bine decât arhiepiscopul de Senigallia, care, din același motiv, a fost ucis. Când lucrurile s-au înrăutățit, în oraș a venit Zambianchi, deja cârmaciul a nouă crime. Republica îl numise comandant de armată la Terracina. Și-a făcut cartierul în mănăstirea San Callistro în Trastevere. Aici tortura și împușca, într-o veselie, călugări, monahi și preoți; a eliminat, se spune, vreo cincizeci. Și în mănăstirea Santa Sabina au scăpat câțiva morți. Este vorba, nu pot să nu vă dau dreptate, de lucruri condamnabile...

Se întrerupse pentru al n-lea atac de tuse, care îl zgâlțâi pentru lungi secunde. Când putu, în sfârșit, să-și reia răsufierea, gâfâind, începu să râdă:

— Iertați-mă, dar îmi amintesc de un detaliu grotesc pe care vreau să vi-l povestesc. Când totul s-a terminat și Roma aștepta întoarcerea lui Pius al IX-lea, într-o dimineață se răspândise zvonul că la miezul zilei papa va intra pe poarta San Giovanni. S-a adunat o mare mulțime care a așteptat ore întregi. În cele din urmă, a sosit un câine cu tiara papală pe cap și veșminte papale pe spinare. Asocierea aceluia papă cu un animal n-a rămas o noutate izolată. La Caprera, Garibaldi și-a numit cârărul Pionono^[18]. Și tot Pionono era numele câinelui lui Luigi Ciari, primul civil care a trecut prin deschizătura de la Porta Pia după soldații infanteriști. Era un colporteur, adică un vânzător ambulant de Biblii protestante. Umpluse cu acestea un car mic pe care-l trăgea câinele lui. Și Garibaldi s-a

făcut colportor, știți? Da, dintr-un fel de obligație morală față de finanțatorii lui englezi. Când s-a retras pe insulița în valoare de două milioane de lire pe care guvernul i le dăruise în semn de mulțumire pentru că-i servise jumătate de Italie pe o farfurie de argint, Garibaldi a luat cu el, da, faimosul sac de semințe hagiografice; dar și o cutie de Biblii protestante de împărțit sarzilor.

Ei, englezii țineau neapărat să-i facă pe predicatorii lor și „societățile lor biblice” să se extindă în leagănul papismului! Cavour a trebuit să se implice în același sens cu ei încă din zilele Crimeii, unde fiecărui soldat i-a fost donată, cu amabilitate, o Biblie. Protestantă, bineînțeles. Știți, sunt unii care cred că Italia e înapoiată față de națiunile civilizate pentru că nu a avut o Reformă sau un echivalent, ceva, în fine, că, zdrobind lanțurile dogmei catolice, ar fi apărut și aici regatul libertății. Alții, dimpotrivă, cred că trebuie să mulțumești rezistenței Bisericii pentru că, dacă fragmentării politice i s-ar fi adăugat și cea religioasă, pentru Italia ar fi fost un dezastru. Fără să punem la socoteală mulțimea operelor de artă care abundă în peninsula: iconoclastiile luterană, calvină și anabaptistă etc., etc. ar fi dispărut.

Păi, vă voi spune că pe noi protestantismul ne interesa numai ca anticipare a Pozitivismului și a Iluminismului de tip francez, atâta tot. Dar nu intenționez să facem Italia să devină protestantă. Nu, noi voiam mult mai mult. Cert e că, în acea fază, protestantismul era un cui băgat în fisurile catolicismului papist. Fiecare lucru pe rând, prietene! Fiecare lucru pe rând.

Tăcu și se chină să-și reaprindă pipa.

Consiliu

Monsenior Pascale, *don* Gaetano și *don* Nicola stăteau așezați în jurul unei mese și mâncau macaroanele cu care menajera îi așteptase, gata aburinde, în mica bucătărie.

În timpul prânzului rapid, Alicante putu să-l informeze pe confesorul său în legătură cu sarcina pe care le-o încredințase cardinalul. Dar nu reuși să termine de vorbit, pentru că încă de la primele replici îl văzuse pe bătrânul sacerdot zâmbind și dând din cap.

— Cum, monseniore! Știți deja totul? Cum de știți? Înțeleg că sunteți un sfânt, dar...

— Gaetani', acu' termină cu povestea asta cu sfântul! Ce tot sfânt în sus și-n jos! se enervă Pascale. Aici sfânt este numai cel de colo!

Și arată peretele unde era agățat un tablou cu Sfântul Iosif. Apoi, ținând încă degetul întins spre tablou, adăugă:

— Ai uitat că sunt duhovnicul Eminenței Sale?

Alicante făcu o față uluită.

Monseniorul își dădu cu palma peste frunte, își făcu semnul crucii și exclamă:

— Da, bună dimineața! Ce-ați înțeles? Doar nu dezvălui secrete din confesional. Eminența Sa a vorbit și cu voi doi, nu? Și apoi, nu e vorba de păcat, dat fiind că și în timpul unei confesiuni se poate cere un sfat care n-are nicio legătură cu taina în sensul strict. Ce, trebuie să te învăț tot?

— Nu, nu vă agitați, dragul meu monsenior, iertați-mă, am confundat lucrurile, se justifică *don* Gaetano.

Lui Pascale, văzând fața îngrijorată a discipolului său, îi trecu repede cheful să se prefacă supărat și, zâmbind, reveni la

obișnuita lui bună dispoziție:

— Spuneam că știu despre delikte și știu unde vrea să vă trimită cardinalul. În orice caz...

— În orice caz? insistă Alicante.

— În orice caz e posibil ca Sfântul Iosif, căruia îi cerusem un sfat ieri în ce privește esența acestei chestiuni, să fi ales un mod, să zicem, destul de brutal, nu numai direct ca să mă ajute și să ne ajute.

— Ce vreți să spuneți?

— Scoate puțin hârtia aceea pe care ai scris-o mai devreme, în timpul exorcizării.

Alicante, care în paroxismul ultimelor etape ale ritului uitase de ea, scoase din buzunarul de la piept carnețelul și îl deschise.

— Iată. Am scris *medipal mutlucco seinevni odnacifitcer earrat aroiretni atisiv*, scandă cu ceva dificultăți. Ce naiba, e cazul s-o spun, vrea să zică?

— Dă-mi să văd!

Pascale luă carnețelul și îl îndepărtă de ochi cât să reușească să focalizeze. Studie câteva secunde ce era scris și apoi spuse:

— Să încercăm să scriem invers.

Don Gaetano rupse o foaie albă și scrise, silabisind cu voce tare:

— *Lapidem occultum invenies rectificando terrae interiora visita*. Dar e în latină! Să vedem... „Piatra ocultă vei găsi rectificând...” Of! Nu înțeleg nimic!

— Nu, nu. Dacă e pe dos, trebuie să începi de la ultimul cuvânt!

— A! Atunci iată: *visita interiora terrae rectificando invenies occultum lapidem*. Da, acum are un sens: „Vizitează adâncurile pământului rectificând vei găsi piatra ascunsă”. E deja mai bine, dar tot nu înțeleg nimic!

— Am înțeles eu. Hai, alcătuiește un acrostih cu inițialele cuvintelor.

Alicante ascultă și scrise: „VI.T.R.I.O.L.” Se încruntă gânditor.

— Dar eu am văzut deja sigla aceasta! Doar că nu-mi

amintesc unde.

— Simbolizează moartea inițiativă și coborârea în infern a inițiatului. Sigla corespunde alchimic primelor trei trepte...

— ... Ale Ritului Scoțian Antic și Acceptat! Așa e! exclamă Alicante, lovindu-se cu mâna peste frunte. Dar de ce diavoli care o luaseră în posesie pe amărâta aceea ar fi trebuit să implice masoneria?

— De unde să știu eu, Gaeta'? N-am nici cea mai vagă idee. Însă...

— Însă?

— Însă știu ce e Cento Stanzulelle.

— A, da, era și asta! De aceea nu i-ați constrâns pe diavoli să se explice! Știați deja!

— Da, și dacă vreți să știți ce cred eu, înainte să plec spre Puglia, dacă aș fi în locul vostru, aș merge să văd ce e cu Cento Stanzulelle. După părerea mea, Sfântul Iosif a vrut să vă indice o direcție precisă.

— Cu tot respectul, monseniore, însă aceia erau diavoli, nu sfinți!

— Ei, 'Aitani', și nu știi că Sfântul Iosif este spaima demonilor? Și că, deci, aceștia trebuie să i se supună? Ascultă-mă pe mine, duceți-vă la Cento Stanzulelle, simt sigur că iese ceva bun.

Don Nicola, care urmărise dialogul până atunci fără să înțeleagă nimic, izbucni:

— Iertați-mă, domnii mei, dar vreți să mă înnebuniți! Fac un rezumat ca să vă fie mai ușor, și încep să numere pe degete. Azi-dimineață încăierarea de la ușa muribundului, apoi cardinalul mă însărcinează cu o misiune copleșitoare, apoi mă trezesc luându-mă la trântă cu diavoli și scap din asta încărunțit, acum reiese că trebuie să merg să scormonesc prin Nu Știu Ce Stazioncelle! Dar *ce* sunt aceste Stazioncelle?

— Ei! Acu' te încurci și în vorbe! îl ironiză *don Getano*. Stanzulelle, Stanzulelle! Și care încărunțit? Câte mofturi pentru o singură fâșiuță albă! Doar nu e sfârșitul lumii! De altfel, îți stă chiar bine, îți dă un aer de om cu experiență, mai matur! Și apoi, date fiind vremurile, dragul meu, e bine să începi să

practici exorcizări dacă vrei să fii preot. Ce e cu aceste Cento Stanzulelle nu știu nici eu, dar sunt sigur că ne va spune acum monseniorul.

Și se întoarse spre bătrânul sacerdot, așteptând.

— E vorba de o încrengătură de puțuri și galerii din epoca romană care, în popor, sunt denumite Cento Stanzulelle. Nu sunt departe. Sunt pe un promontoriu care coboară spre mare. Vă explic cum ajungeți acolo. A, să luați lumină cu voi, pentru că înăuntru e întuneric beznă. Și cu mult noroc.

— O clipă, o clipă! Întrerupsese *don* Nicola. Monsenior, cu tot respectul, vă asumați dumneavoastră responsabilitatea de a-l contrazice pe cardinal? El ne-a spus să mergem în Puglia, nu să ne băgăm în aceste Cento Stanzulelle!

— Fiul meu, răspunse calm Pascale. Până la proba contrarie, voi ați fost cei care ați venit să mă căutați pe mine. Mi-ați cerut un sfat și eu vi l-am dat. Nu vreți să-l urmați? Cum doriți. Doar nu mă supăr! Însă, pe urmă, să nu veniți să-mi spuneți că nu v-am zis.

Alicante era jenat. Înțelesese perfect starea sufletească a finului său și nu putea să nu-i dea dreptate.

Dar știa și că monsenior Pascale avea ceva în plus față de preoții, să spunem așa, obișnuiți. Era într-adevăr dotat cu diferite haruri supranaturale, cu atât mai surprinzătoare cu cât posesorul lor era cordial, săritor și, din când în când, impulsiv, ca orice bun napolitan. Mereu senin, mereu binedispus, chiar jucăuș uneori. Desigur, când era cazul, știa să se înfurie și să folosească nuiua. Nu făcea la fel Isus cu discipolii Săi când aceștia se arătau încăpățânați? În fine, n-ai fi zis, la prima vedere, că acel preot bătrân era și un mistic. Și totuși, așa era.

Printre harurile cu care era înzestrat era și darul sfătuirii. Cine experimentase sugestiile sale putea să afirme că bătrânul monsenior, în legătură cu unele lucruri, se înșela rar. Cum făcea, o știau numai el și Sfântul Duh, cel care-i dăduse cu generozitate acel dar. Cum se putea obține un asemenea dar, apoi, era una dintre multele taine ale misticii.

Hristos, în Evanghelie, spusese să ne rugăm pentru a-i cere lui Dumnezeu pe Sfântul Duh și cele șapte daruri faimoase ale

sale, dintre care unul era tocmai acela de a ști să-i sfătuiești pe cei care au dubii, nimerind drept la țintă. Hristos, de fapt, insistase asupra ușurinței cu care Domnul oferă Sfântul Duh cui i-l cere. Spusese, cam așa: care dintre voi dacă fiul lui îi cere o pâine, îi dă o piatră? Și care dintre voi dacă fiul lui îi cere un ou, îi dă un șarpe? Deci – adăugase – dacă voi care, deși sunteți răi, dați lucruri bune fiilor voștri, cu atât mai mult Tatăl vostru îl va da pe Sfântul Duh cui i-l cere.

Așa spusese Isus Hristos. Și Alicante însuși încercase de mii de ori să-l roage pe Tatăl în acest sens. Însă el nu văzuse încă urmă de Sfânt Duh.

În schimb, era sigur că monseniorul Pascale îl avea. Da, pentru că în câteva ocazii îl observase dând sfaturi și în tot atâtea ocazii se convinsese că duhovnicul lui văzuse corect. Nu putuse, așadar, să nu se întrebe cum de Sfântul Duh se pogorâse peste monseniorul Pascale și peste el nu. Poate că Alicante nu se ruga cum trebuie? Și, dacă lucrurile stăteau așa, cum trebuia să te rogi?

Odată își făcuse curaj și îi pusese întrebarea aceluiași Pascale. Acesta îi zâmbise și îi spusese să nu renunțe să se roage. Astfel, Alicante inserase, din acea zi, o rugăciune scurtă, în acest sens, la finalul breviarului. Numai că trecuse apoi atâta timp, încât rugăciunea ajunsese să sune ca o poezioară. Spunând-o mereu, în fine, Alicante aproape că uitase la ce folosea.

Degeaba, Sfântul Duh nu se pogorâse niciodată peste el. În mod evident, nu era demn de asta. Sau poate destinatarul darului era ales în baza unor criterii care-i scăpau. Așa că se resemnase, concluzionând că, așa cum spune Evanghelia, Sfântul Duh suflă unde vrea. Și, dacă nu voia să sufle asupra lui *don* Gaetano, cine era el să se apuce să comenteze? Ce să-i faci? Taine ale unui Dumnezeu de nepătruns, inefabil și imprevizibil.

Rezultatul era însă că atunci când Alicante trebuia să ia o decizie grea nu-i rămânea decât să meargă să bată la ușa monseniorului Pascale. Acela, în mod invariabil, după ce asculta cele două posibilități, se concentra asupra unui punct

oarecare din podea și, după ce-l privea fix câteva secunde, rostea sentința.

Nici măcar o dată, o singură dată, Alicante nu trebuise să regrete că a ascultat sugestiile lui Pascale, și nu judecata lui personală. Chiar și când logica părea să contrazică sfatul primit. Într-o circumstanță anume, un astfel de sfat i se păruse atât de absurd, că Alicante preferase să facă după capul său. Și fusese dezamăgit.

Era vorba despre un diamant. Un obiect care aparținuse familiei sale secole de-a rândul și care fusese transmis din generație în generație. Chiar și când tatăl lui se regăsise în momente de strâmtorări economice, acel diamant fusese păstrat cu mândrie și bărbatul preferase să-i lipsească pe copii de pâine decât să rămână fără el. Alicante își amintea povestea care însoțea acea piatră prețioasă în rarele dăți când era scoasă din unghiul cel mai ascuns al sertarului comodei și arătată cu fală.

Povestea începea, invariabil, de la primul posesor, acel îndepărtat străbun care-l primise în dar, pentru serviciile sale, de la baronul cutare. La moartea lui, diamantul trecuse la fiu care i-l lăsase primului său născut, și așa mai departe până la Gaetanino Alicante, ultimul sosit, care asculta cu gura căscată. Gaetanino însă întrerupsese dinastia devenind preot. Tatăl lui nu-i lăsase moștenire decât acel diamant, murind fără avere. Și *don* Gaetano îl păstrase nu din lăcomie, ci pentru a nu face o nedreptate tatălui său, care s-ar fi răsucit în mormânt la gândul înstrăinării singurei comori a familiei Alicante.

Astfel, acea comoară rămăsese înfășurată în catifea roșie, legată cu un mic cordon aurit și închisă într-o cutiuță căptușită cu satin, pe care *don* Gaetano o ținea în sertarul noptierei, lângă patul său. Din când în când, o scotea și o privea, murmurând o rugăciune pentru sufletul tatălui său. Apoi o punea la loc, printre rozarii și sticlute de medicamente.

Până în ziua în care o văzuse pe Nunziatina în grădina publică, stând pe o bancă. Tânăra stătea într-o atitudine deșăntată, cu fusta trasă până la coapse și cu pieptul pe jumătate dezgolit. Îi zâmbea insinuant unui recrutar care stătea

pe o bancă din fața ei.

Alicante picase exact când tinerelul se ridica să răspundă invitației. Preotul îi pusese piedică militarului și-i trăsese o palmă fetei. Soldatul încercase să protesteze, dar mai primise încă un picior și amenințarea unui raport către superiorii lui, precum și un denunț la jandarmerie pentru că ademenitoarea era minoră.

Când bărbatul plecase bombănind, Alicante îi poruncise tinerei să se aranjeze, lucru pe care Nunziatina, izbucnind în lacrimi, îl făcuse foarte repede. Apoi preotul o luase de un braț și, ridicând-o, o dusesse de acolo. Mergând, îi ceruse socoteală în legătură cu comportamentul ei și aflate că Nunziatina, prea săracă să-și facă un trusou și de aceea fără perspective în ce privește o căsătorie cinstită, cedase unui moment de disconfort accentuat.

Alicante ascultase toată povestea fetei și se emoționase. Nu găsisese altceva de spus în afară de obișnuitele lucruri despre încrederea în Destin și bunătatea Sfintei Fecioare care nu-și ia niciodată privirea de la cei care i se încredințează. Dar pe urmă se gândise că poate Destinul făcuse în așa fel încât să fie chiar el cel care să treacă prin grădina publică în acea zi și la acea oră. Pe scurt, se gândise să se îngrijească el însuși de zestrea acelei tinere lipsite de noroc, ca să o împiedice să ajungă o depravată.

Nunziatina, de fapt, rămăsese orfană de tată din cauza unui accident urât. Bărbatul, zidar și unicul susținător al familiei, căzuse de pe o schelă și murise. Lăsase în urmă o soție bolnavă și cinci copii mici, de care Nunziatina trebuia să aibă grijă. Pe lângă faptul că se ocupa de casă, fata, ca să aibă ce da de mâncare familiei, fusese constrânsă să meargă să muncească. Dar era prea dezvoltată și provocatoare pentru vârsta ei, ceea ce o făcea obiectul atenției stăpânilor și a vlăstarelor acestora. Astfel că ajungea, de fiecare dată, să fie gonită de stăpânele geloase. Acum nu mai știa unde să se ducă și, în disperarea ei, se hotărâse să obțină bani pentru singurul serviciu pe care, după câte se părea, bărbații îl voiau de la ea.

De aceea Alicante, la rândul său, decisese că venise

momentul să vândă acel faimos diamant. Pentru o cauză bună. Tatăl lui, din Cer, ar fi înțeles.

Bineînțeles, înainte vorbise despre asta cu duhovnicul său. Acesta îi ceruse să-i arate piatra prețioasă. Și, când o avusese în fața ochilor, declarase că era falsă.

Alicante împietrise. Cum?! Fals, diamantul familiei?! Bunul păstrat cu orgoliu generații la rând și transmis din tată în fiu până la el? Piatra care, tocmai ca să n-o vândă, îl obligase pe tatăl lui să facă datorii ca să se descurce? Nu, nu era posibil, de data asta Pascale se înșelase. Sigur! Duhovnicul lui, om sfânt, da, dar nu expert în pietre prețioase! N-a fost niciodată! Nu, nu, de data asta greșea rău de tot, sfintenția îi dăunase!

În acest fel Alicante, hotărât să facă rost de banii necesari pentru a-i asigura viitorul protejatei lui, dusesse diamantul la cel mai renumit bijutier din Napoli și ceruse o evaluare. Acesta, punându-și monoculul special la ochi, observase atent obiectul și apoi clătinase din cap. Fals. Alicante protestase, îi ceruse să îl cerceteze mai bine, să insiste. Însă răspunsul fusese mereu același. Familia lui își transmisese secole la rând o bucată de sticlă. Evident, baronul cutare făcuse pe lăudărosul cu îndepărtatul străbun, primul posesor al diamantului. Și străbunul, tulburat de atâta onoare, decisese să facă binele prin excelență familiei. Mare fraier; dacă ar fi încercat să-l vândă imediat, escrocheria ar fi fost dezvăluită. În schimb...

Morala: de viitorul Nunziatinei se îngrijise un binefăcător găsit de monseniorul Pascale și din acel moment Alicante nu mai îndrăznise să se îndoiască de duhovnicul său.

Acum, dacă Pascale spunea să se ducă la Cento Stanzulelle, și nu în Puglia, nu puteau să existe dubii. Așa că Alicante puse o mână pe umărul lui *don* Nicola și-l privi în ochi.

— Nico', îi spuse, tu ai încredere în mine?

— *Don* Gaeta', pentru dumneavoastră m-aș arunca în foc, știți asta! răspunse celălalt emoționat.

— Păi, atunci ascultă-mă și să mergem la aceste Cento Stanzulelle. Îmi asum eu răspunderea.

— Cum doriți, *don* Gaetano.

— Curaj, fiii mei! râse monsenior Pascale. Să terminăm

macaroanele astea, că altfel *donna* Filomena se supără! Le-a făcut cu multă dragoste!

La cafea, *don* Nicola nu se putu abține și-l angrenă pe monseniorul Pascale într-o discuție politică.

Cert era că îl auzise mereu pe *don* Alicante aproape regretând vremurile regatelor dinaintea Unirii și criticând foarte dur modul în care aceasta fusese finalizată. Nașul său i se părea mai ales nostalgic după Statul Pontifical și după papa rege, când confesiunea catolică era foarte prețuită și onorată, când suveranii îi spuneau papei „tată” și îi sărutau pantoful sacru, când șefii de stat susțineau baldachinul în procesiunea de Corpus Domini.

Însă el se născuse după și nu fusese niciodată pe deplin convins că „înainte” era mai bine. În fine, ideea unei Biserici eliberate de orice responsabilitate temporară și politică, și, astfel, obligată să se concentreze exclusiv asupra misiunii ei spirituale nu-i displăcea. Mai mult, în inima lui simțea că actuala ostilitate între Biserică și Italia ar putea să fie depășită în lumina Evangheliei. Acum, tocmai cei care erau purtătorii Evangheliei trebuiau să facă primul pas, să întindă mâna, să ierte nedreptățile primite și să recucerească inimile cu blândețea evanghelică.

Alicante avea ceva cu Cavour, cu Garibaldi, cu masoneria. *Don* Nicola nu avea nici cultura, nici experiența necesară ca să-l contrazică, asta și fiindcă acesta se înfuria imediat și nu era chip să stai de vorbă. Dar *don* Nicola nu voia să condamne fără apel. Fiecare dintre noi vede lucrurile în felul său, credea. Un coleg de-al lui de colegiu, un sicilian, obișnuia să spună că fiecare cap e un tribunal. Așadar, dacă *don* Alicante era convins că are dreptate, același lucru era valabil pentru Cavour, Garibaldi și masoni. Și cum Alicante era de bunăcredință, de ce să nu admiți aceeași bunăcredință la ceilalți? De ce să nu recunoști sentimentele patriotice care îi animau? De ce, în fine, să excluzi a priori că puteau să aibă dreptate ei?

Enormitatea acestui din urmă gând îl putea speria, de aceea *don* Nicola se oprea întotdeauna cu o clipă mai devreme,

temându-se de ceea ce putea să fie la capătul unei astfel de judecăți. Se temea, într-adevăr, să se descopere un „preot liberal“, lucru care i-ar fi provocat nașului său un atac. De altfel, nu se putea nega că Părinții Patriei șterpeleră regatul papei și al tuturor celorlalți regi și mari duci în moduri pe care a le defini „puțin civilizate“ era prea blând. Dar lucrurile merseseră așa, iar acum trebuia scăpat din asta. Doar că nu pe cale politică, așa cum făceau preoții liberali. Poate pe calea Evangheliei.

Desigur, nu din cauza asta nu dormea noaptea. Însă nu-i plăcea să rămână *cu-acei ce puși la cazne nu-s*^[19] (singurul vers dantesc pe care și-l amintea).

Astfel, după ce băură prima sorbitură de cafea, începu:

— Monsenior, ce spuneți, se va ajunge vreodată la o împăcare între Biserică și Regatul Italiei?

Alicante își așază zgomotos ceșcuța pe farfurioară și închise ochii ca să-și reprime sentimentele de furie.

Reuși să se stăpânească și, cu o voce potolită, melodioasă, spuse:

— Nicolî! Dar te apuci să-l plictisești pe monsenior cu discuțiile astea! Lasă-l să-și bea cafeaua liniștit!

— Nu, nu, spuse monseniorul. Lasă-l să vorbească. Pun pariu că în fața ta nu poate să spună niciodată nimic, că tu imediat sari. Te cunosc, știi, nu?

Alicante se făcu roșu și tăcu.

— Sunt sigur, continuă Pascale, adresându-i-se lui *don Nicola*, că ți-a făcut capul baniță în legătură cu Cavour, Garibaldi, masoneria și cât erau de frumoși regii Italiei și papa rege, nu-i așa?

Don Nicola, timid, privi spre nașul lui și făcu semn că da.

Alicante se concentră brusc să amestece zahărul.

— Păi, dacă vrei să-mi știi părerea, cred că a venit momentul și că un acord, într-un fel sau altul, trebuie găsit, suspină Pascale.

— De ce, eu am zis vreodată altceva? interveni jignit Alicante.

— Nu, desigur. Știu bine ce crezi, răspunse Pascale. Dar

sunt sigur că, dacă ai avea în spate ani și ani de confesional ca mine, ai chibzui cu mai puțină intransigență și mai multă indulgență. Vezi, sufletul omului e complicat și lucrurile nu sunt niciodată numai albe sau negre. Culoarea cea mai răspândită, vai mie, e griul, cu o gamă aproape infinită de nuanțe care merg de la gri murdar și împuțit la aproape alb. Aproape, însă.

Se opri pentru ultima înghițitură de cafea. Ceilalți doi înțelesesă că intenționa să continue să vorbească și nu deschisese gura.

— Dragă *don* Gaetano, ai fi uluit dacă ți-aș spune ce fel de oameni vin la mine. Persoane pe care nu ți le-ai imagina niciodată. Și totuși, așa e. Și în lumina aceasta am învățat să privesc politica. Când treci printr-un necaz teribil, când te lovește o durere foarte mare, când medicul îți spune că ai ceva grav, când nenorocirea se ivește pe neașteptate, atunci importanța pe care o dădeai anumitor lucruri dispare ca neaua în soare. Atunci descoperi că ți-ai trăit viața alergând după o fantasmă, care poate să fie și încoronată, dar tot fantasmă e, făcută din aer, din nimic.

Și chiar și ție, preotule, îți trec fanteziile. Toate cuvintele pe care le spuseseși, și poate le urlaseși, din amvon, cele pe care le scriseseși în ziarul catolic, fulgerele pe care le-ai aruncat împotriva răutății vremurilor, toate acestea ți se topesc în mână și trebuie, repet, trebuie să deschizi brațele și să-l binecuvântezi pe fratele care a fost zdrobit și umilit de suferință.

Tu, Gaeta', te superi pentru că și-a pierdut papa cele trei coroane? Ei, n-ai văzut încă nimic! Vor veni vremuri în care catolicilor le vor rămâne numai sanctuarele, în special cele ale Maicii Domnului.

Se lăsă absorbit și începu să fixeze un punct oarecare pe pardoseală. Câteva secunde, apoi își desprinsе privirea și reluă:

— Ei, da, ce vrei? Ce pretenții ai? Napoleon a arestat doi papi, unul chiar a murit în închisoare din cauza lui. Și înainte de asta, în Franța, preoții ajungeau la ghilotină fără prea multe

complimente. Cred că acum lucrurile stau mult mai bine. Sau nu? Hm! Papei i-au luat Quirinale? Să și-l păstreze. Așteptând să-l ia cineva de la ei. Să luăm exemplu de la acel sfânt *don Bosco*. Știi ce spunea? Spunea așa: trebuie să cerem mii de autorizații ca să deschidem un azil? Le vom cere. Trebuie să înfruntăm zece mii de piedici și complicații ca să facem catehism? Le vom înfrunta. Trebuie să ne supunem inspecțiilor, înșelăciunilor și refuzurilor? Ne vom supune. Într-adevăr, el, care privea spre viitor, a făcut ceva bun, dragul meu Gaetano! Tu, care privești spre trecut, nu-i ajungi nici la călcâi. Nici eu, de altfel. Am început să înțeleg prea târziu.

Don Nicola nu-l văzuse niciodată pe nașul lui cu coada între picioare, așa cum părea acum. Oricum, era tot el și, cu toate că umil, răspunse:

— Dar, atunci, dumneavoastră vă place cum s-a schimbat Italia?

— N-am spus că-mi place. Am spus că nu-mi pasă deloc. Am spus ce e acum și că e inutil să învinuiești. Bineînțeles, se putea reuni, din punct de vedere politic, mai bine, cine neagă asta? Dar chiar crezi că înainte era totul frumos? Ești absolut convins? Știi, nu, că sunt puțin mai în vârstă ca tine? Băiete, ascultă-mă, lasă baltă disputele politice, îți faci numai sânge rău. Să luăm exemplu de la *don Bosco*, îți repet. Creștinul nu trăiește în trecut, ci în prezent. Privește, da, spre viitor, dar știe bine că n-a venit încă. Numai prezentul există. Știi cum spun benedictinii? *Stat crux dum orbis volvitur*. „Lumea se învârte, dar crucea e tot acolo.” Gândește-te la *hic et nunc*. Gândește-te la prezent. Gândește-te la sănătate! A sufletului tău, bineînțeles, și a celorlalți.

Alicante nu știu ce să răspundă. Lăsă capul în jos ca un învățăcel dojenit de profesor. Lui *don Nicola* mai că-i păru rău pentru el. Și fu foarte bucuros când îl văzu, imediat, ridicând capul ca să-i zâmbească recunoscător monseniorului.

— Filomena! Filome'! Vezi dacă a mai rămas niște cafea! Fie chiar și reîncălzită! strigă Pascale întors spre ușă.

**„Toate lucrurile la rândul lor, spusese
bătrânul înainte să-și aprindă pipa.
Toate lucrurile la rândul lor”**

Bătrânul dădu din cap și se sprijini cu ceafa de spătarul fotoliului, închizând ochii. Cu pleoapele grele lăsate în jos, cearcănele păreau ale unui schelet. Mărul ascuțit al lui Adam apăru dintre cutele căzute și pline de riduri ale pielii. Buzele dispăruseră și gura devenise o linie zbârcită și rea.

— Sunt atât de obosit! spusese. Și ar mai fi încă atâtea de făcut! Știți, nu am niciodată ocazia să mă abandonez amintirilor și descopăr cu plăcere că mă consolează să povestesc. Înțelegeți bine, de altfel, că nu sunt multe persoanele cărora le-aș putea încredința memoria mea. De fapt, nu sunt. Iertați-mă, deci, dacă vă voi folosi încă puțin pe post de public, prietene! Și fiți răbdător dacă firul narațiunii nu vi se va părea foarte coerent. Vă spun lucrurile așa cum se înfățișează minții mele, în timp ce o amintire face să apară o alta, chiar dacă legătura dintre două amintiri consecutive îmi va fi doar mie cunoscută. Memoria, la cei bătrâni, e ca o galerie de tablouri. Cu subiecte diferite, poate și în stiluri diferite. Și totuși, cu o logică a ansamblului.

Iată, în acest moment văd cele două mari coșuri ale referendumului din Napoli, unul pe care scrie „da” și unul pe care scrie „nu”. Alegătorul trebuia să pescuiască în ele pentru ca apoi să bage buletinul în urnă după ce-l semna. Dacă lua un „nu”, era acoperit de insulte și de urletele amenințătoare ale garibaldinilor prezenți. Care, deși erau aproape toți nordici, aveau drept de vot în calitate de „eliberatori”.

Și erau chiar și englezi. În Anglia exista o lege care permitea înrolarea ca voluntari pentru autonomia altora. Numai că Palmerston o interpreta în sensul de a-i favoriza pe cei care se duceau să lupte cu Garibaldi, dar să-i oprească pe cei care voiau să se înroleze sub drapelele papei. Aceștia din urmă erau destui, știți, și nu numai irlandezi. Sistemul inventat era simplu: se interpreta subtil pentru a împiedica plecarea oricărui voluntar, în afara celor care era considerați „excursioniști”. Și toate „excursiile” valabile erau numai spre Napoli.

Anunțul recrutării, apărut în *Times*, se adresa excursioniștilor care doreau să viziteze Italia Meridională. Gratuitatea călătoriei era, în mod generos, asigurată de generalul Garibaldi. Dar, fiindcă era vorba de zone destul de instabile, fiecărui excursionist i s-ar fi dat un mijloc de apărare și o îmbrăcămintă specială, care să-l facă recognoscibil de către ceilalți excursioniști. Ei, nu se poate spune că britanicii sunt lipsiți de *humour*!

Râse din toată inima la propria glumă. Și, râzând în continuare, adăugă:

— Știți de ce roșul a devenit culoarea garibaldină? Pentru că, atunci când Garibaldi lupta în America de Sud, luptătorii lui au cumpărat la preț foarte scăzut uniforme cu cămăși de măcelar, care erau înadins roșii pentru a nu-i impresiona cu petele de sânge pe clienți. Din păcate, ca uniforme de război, erau prea vizibile și de la mare distanță!

Râse din nou.

— M-am întrebat mereu la ce s-o fi gândit papalul sau bourbonistul de origine sud-americană văzând înaintarea baionetelor într-un șir de măcelari din țara lor! Nu vi se pare caraghios?

Râse din nou, mai tare de data aceasta. Dar aproape imediat redeveni serios.

— Când unificarea a fost realizată, cineva s-a întrebat dacă nu cumva era vorba, în realitate, de o pură și simplă ocupație piemonteză, dat fiind că operele de artă, până și argintăria și mobilele palatului bourbonist, fuseseră mutate la Torino.

Imediat după celebra întâlnire de la Teano, aceea în care Garibaldi i-a încredințat Sudul lui Victor Emanuel, averea noului regat italian era de exact șase sute șaptezeci de milioane de lire în aur. Din aceasta, patru sute cincizeci fuseseră luate din fostul regat, deja, al celor Două Sicilii.

Hei, Bourboni! Felicități-mă pentru cum am reușit să facem acest nume să devină un adjectiv depreciativ: bourbonist egal cu reacționar, necivilizat, asupritor, retrograd și așa mai departe. Bineînțeles, lucrurile nu erau atât de mizere. Ferdinand al II-lea, când umbla prin regat, ca să economisească, trăgea la vreun han sau la o mănăstire franciscană. Își redusese la minimum retribuția, cheltuielile de la curte și chiar și salariile miniștrilor. Taxele regatului său erau cel puțin la jumătate față de acum și cerșetoria dispăruse complet. Piemontezii, în schimb, au demontat chiar și fabricile ca să le ia cu ei, obligându-i, practic, pe meridionali să emigreze în America.

Unificare sau mai degrabă colonizare? Urmașilor le revine dificila sentință, cum spune marele Manzoni întrebându-se, referitor la acel Napoleon pe care Italia l-a cunoscut mai mult decât orice ca invadator, represiv și hoț, dacă adevărata glorie a fost a lui. Ah, poeții! Mereu cu capul în nori, ferice de ei! Mă refer la cei care nu se sinucid.

Râse iar și i se citea pe față că se felicita pentru glumele pe care le spunea.

— Cei doi din fostul regat al celor Două Sicilii au făcut cunoștință cu taxele pe măcinat și până și cu dările pe uși și ferestre. Rezultatele au însemnat foamete mai mare și bordeie fără aer și lumină. În fine, tuberculoza. În schimb, Franceschiello construia mori cu abur, ale statului, pentru măcinare gratuită când a sosit „Garibbardo”.

Strâmbă din gură ca să pronunțe în siciliană acest nume și mimă o atitudine îngâmfată. Alungă cu mâna ceva în aer și, dată fiind lentoarea gesturilor sale, fu nevoie de câteva clipe pentru a înțelege că nu făcea decât să exprime disprețul.

— Ce vreți de la noi, războiul e război și nu puteam să ne preocupăm cu scenarii administrative viitoare. *Solve et coagula.*

Topește și recompune; dar diferit. Munca noastră nu e foarte diferită de cea a alchimiștilor antici. Era nevoie mai întâi să dizolvi regatele antice pentru ca apoi să le reorganizezi, transformate, în unități mai mari. Adică Statul Național. Așteptând ca și acesta să fie, la timpul lui, descompus pentru a lăsa loc la ce va veni după.

Tăcu și păru să se concentreze pe acea nouă idee. Mimica feței începu să i se schimbe rapid. Ridica o sprânceană, apoi pe cealaltă, privirea devenea când mâhnită, când veselă, mișca degetele de parcă voia să reducă la tăcere prezențe invizibile. Jocul flăcărilor din șemineu îi proiecta pe chip scânteieri roșii care, în anumite momente, păreau adevărate lumini infernale. În aceste clipe, figura lui, chiar dacă atât de slăbită, părea să emane o energie care înspăimânta. Și umbra lui, gigantică pe perete, devenea într-adevăr cea a unui alchimist printre luminile strălucitoare dintr-un laborator subteran.

Apoi, deodată, fantasma încetă și el se relaxă. Și el începu din nou, calm, să vorbească:

— Am făcut mai ales propagandă unde nu aveam rivali, încă din secolul anterior și la maestrii noștri, acei *philoshopes* francezi. Direcția pe care aceștia ne-o indicaseră încă e aceeași, și așa va rămâne și după noi. Un singur exemplu: în momentul mutării capitalei la Florența, la Torino au fost demonstrații de protest; printre manifestanți, au fost o sută cincizeci și șapte de morți și mii de răniți, pentru că soldații și jandarmii trăgeau în mulțime, chiar și în femei și copii. Amintirea acestui fapt, însă, s-a stins imediat. Nu la fel, bineînțeles, s-ar fi întâmplat dacă un astfel de lucru l-ar fi făcut pontificii. Am fi ridicat monumente colosale din marmură și bronz, a căror amintire ar fi trecut peste secole. Chiar după moartea martorilor oculari, până când pentru generațiile viitoare n-ar fi fost Adevărul, cu majusculă, puternic, axiomatic, evident ca verdele ierbii și albastrul cerului.

Rostise ultimele fraze animându-se treptat și aproape că țipa când termină. Încheie cu un pumn în brațul fotoliului. Fu nevoit să se oprească pentru a-și recapete răsuflarea.

— E adevărat și că Revoluția se folosește de oameni care,

uneori, nu știu să o servească, reîncepu pe un ton liniștit. Idealiștii muncesc cu mai mult entuziasm și dăruire. La asta foloseau, de fapt, cuvintele noastre de ordine: să-i provocăm pe idealiștii înarmați. Care și-ar fi făcut misiunea lor cu atât mai însemnată, cu cât ar fi considerat înalt și pur idealul. Alte cuvinte de ordine ar fi fost elaborate pentru cei care i-ar fi înlocuit când ar fi venit momentul. Cuvintele sunt cele care fac lumea să se învârtă, prietene! Mă corectez: cuvintele sunt cele care fac *de-acum* lumea să se învârtă.

Râse zgomotos, dar imediat, cu o răsturnare deja obișnuită, își schimbă starea și se întristă într-atât, încât păru sincer îndurerat.

— Restul, admit, era tragic, spuse pe un ton trist. Ca războiul civil între italieni, început în timp ce se luptau încă la Volturmo. Cinci ani a durat. Și a fost denumită lupta briganzilor. Dar acum propaganda se făcea, ca să spun așa, de la sine și nimeni nu s-a gândit că, la început, briganzii erau patru disperați, în timp ce acum mai mult de jumătate din armata piemonteză trebuia să fie trimisă în Sud. Vai de mine, lucrurile se arătasera mai dificile decât se prevăzuse și a fost obligatoriu deci să fii foarte exigent. Trebuia făcut în grabă, pentru că Revoluția nu se terminase încă. De fapt, Revoluția încă nu *s-a* terminat. Nici nu se va termina vreodată.

Se opri iar să mediteze la ce afirmase. Și se întristă din nou când reîncepu să vorbească.

— Revoluția se folosește de oameni, cum am spus. Iar oamenii au slăbiciunile lor, latura lor meschină. Știți că, în 1865, contele Cavour a trimis-o pe verișoara lui de optsprezece ani, contesa Castiglione, o femeie frumoasă și experimentată, să încerce să-l seducă pe împăratul francezilor. În scop patriotic, se înțelege. Vă plac bârfele? Eu mă dau în vânt după ele. Știți că unele scrisori de dragoste trimise de Cavour unor femei erau atât de indecente că au fost distruse, în parte, de urmași? Același lucru a făcut și Coroana, care a cumpărat partea rămasă.

Zâmbi perfid și își privi interlocutorul.

— Vă privesc în față, în acest moment, și pot să vă citesc

gândurile. Vă întrebați care e, oricum, scopul acestor lucruri, scopul Revoluției. Dar nu există un scop, și niciun sfârșit. Scopul Revoluției este Revoluția, prietene, și știți că sunt oameni care i se dedică sacrificând și viața, pe-a altora și chiar și pe-a lor la nevoie, cu aceeași pasiune și dăruire cu care sfinții creștini își trăiau viețile în vederea împărăției Cerurilor. Dacă nu înțelegeți asta, n-ați înțeles nimic.

Cadavrul

Comisarul Ribaudó urcă treptele morgii și îi arată portarului ecusonul. Acesta, când văzu că se află în fața unui reprezentant al autorităților publice, luă o atitudine respectuoasă și, cu o mie de plecăciuni, îl însoți pe comisar în biroul legistului, *dottor* Coviello.

Dottor Coviello, un bărbat spre cincizeci de ani și cu părul încărunțit tăiat foarte scurt, știind despre ce era vorba, îl conduse pe comisar până la sala cu cadavre. Odată intrați, medicul închise ușa în spatele lor și spuse:

— Urmați-mă, vă rog!

Ribaudó merse în spatele lui pe coridorul format de șirul dublu de mese pe care stăteau aproximativ cincisprezece corpuri acoperite cu cearșafuri. Pe peretele din faianță albă, fiecare masă era însemnată cu un număr. *Dottor* Coviello se opri în fața celei cu numărul unsprezece și-l așteptă și pe comisar să ajungă.

— Acesta e cel pe care îl căutați. Și acestea sunt bunurile lui. Se aplecă și trase de sub masă o cutie de carton, pe care i-o puse în brațe lui Ribaudó. Vă las să-l examinați. Vă ajung douăzeci de minute?

Comisarul dădu din cap că da.

— Bine. Atunci voi reveni.

Și plecă, lăsându-l singur.

Ribaudó nu pierdu timpul. Puse cutia pe jos și descoperi capul cadavrului. Îl izbi un iz de formol. Își puse batista la nas și dădu cearșaful de tot la o parte, lăsându-l să cadă pe jos. Cu mâna liberă scoase din vestă o lupă și începu să examineze mortul centimetru cu centimetru.

Așa cum i se spusese, cadavrul nu prezenta semne de violență. Apartinea unui bărbat în vârstă, dar viguros, înalt și cu burtă. Examinarea corpului nu relevă nimic interesant, în afară de unghiile foarte îngrijite, la care defunctul probabil că ținuse destul de mult. Odată trecute în revistă picioare, mâini și trunchi, comisarul se concentrează asupra capului. De formă pătrătoasă, observă el, păr alb și des, nas scurt, sprâncene regulate, gură fermă.

Apropie lupa de buzele bine rase ale cadavrului și se aplecă pentru a vedea mai bine. Făcând astfel, își luă batista de la nas, și putu să simtă un miros foarte fin, diferit de cel de formol. Lunga experiență de polițist îi spuse că era tot cloroform ce simțea. Avu confirmarea vizuală apropiindu-se mai mult. Câteva firișoare foarte albe. Vată.

Ridicând capul cadavrului, îi examinează ceafa. Lupa arată un fir subțire și gălbui încurcat în păr. Sfoară. Acum știa cum îl omorâseră pe Li Volsi. Din păcate, acest lucru nu ajuta cu nimic.

Decise că trupul mortului nu i-ar mai fi dezvăluit altceva și că putea să-l acopere la loc. Luă cearșaful de pe jos și acoperi cadavrul.

„Să vedem dacă am mai mult noroc cu cutia“, își spuse.

Se lăsă pe vine și o luă de jos. Cutia conținea hainele, pantofii, pălăria și instrumentele de vânătoare. Pușca nu era, bineînțeles; dată fiind natura obiectului, probabil că o puseseră în altă parte. Își propuse să-l întrebe pe *dottor* Coviello dacă, după ce termina examinarea, i se părea necesar. Scotoci în toate buzunarele, trecu în revistă haina, pantalonii, jiletca. Găsi lucrurile obișnuite: portofel, stilou, ceas, un inel de aur, mărunțiș.

Examinarea portofelului nu adăugă mare lucru. Cărți de vizită ale mortului, câteva bancnote, cartea de identitate, o însemnare pe o invitație la prânz la contele Franza pentru săptămâna următoare. „Contele va face economie pentru petrecere“, se gândi, cu cinism, comisarul.

Era dezamăgit de ce aflase. De altfel, la ce se aștepta? Poliția periasese deja totul și cu greu s-ar mai fi găsit ceva de descoperit.

Desigur, nu se știa niciodată. Două examinări erau mai bune decât una singură și, cu puțin noroc... Cine știe, poate îi scăpase un detaliu.

Nu foarte convins, comisarul puse totul la loc și trecu la pălărie. O pălărie de vânător foarte normală, din fetru verde și cu multe pene de cocoș de munte. Fusese aplatizată ca să intre în cutie și Ribaudó, instinctiv, încercă să-i redea forma. Pentru a face asta, băgă o mână înăuntru și își dădu seama că vârfurile degetelor se loveau de ceva. În căptușeală, era o foaie îndoită de mai multe ori. Ribaudó o luă; puse cutia pe jos și lăsa deasupra pălăria.

Era un pătrățel de hârtie de bună calitate, îngălbenit de transpirație. Îl întoarse și citi: „V.I.T.R.I.O.L. Cento Stanzulelle. 14”. Scrisul era de mână, cu cerneală albastră.

Imediat se întoarse la portofel și scoase din el însemnarea pe invitația la prânz la conte. Caligrafia era aceeași. Ca să fie sigur, scoase stiloul din buzunărelul hainei celui mort, îi scoase capacul și trasă niște linii pe marginea invitației: și cerneala era aceeași. Deci, fusese Li Volsi cel care scrisese pe hârtia aceea băgată în pălărie. Dar ce însemna fraza?

Îndoi la loc foaia și o băgă în buzunar. Apoi puse totul la loc în cutie, pe care o puse sub masă, unde stătea mai devreme.

Își consultă ceasul. Aproape că trecuseră cele douăzeci de minute. Se pregăti să aștepte ca *dottor* Coviello să vină să-l ia, gândindu-se la ce găsisese scris.

După câteva minute, ușa se deschise și intră medicul.

— Deci a fost profitabilă examinarea dumneavoastră, domnule comisar?

— Aș zice că da, *dottore*, vă mulțumesc.

— Veniți, vă conduc la ieșire.

Legistul îl însoți politicos până la scară, unde portarul se ridică respectuos în picioare.

Ribaudó și Coviello se salutară dându-și mâinile și comisarul începu să coboare scările. Dar după câteva trepte se întoarse și-l întrebă pe medic:

— Scuzați-mă, am o întrebare. Există cumva aici, la Napoli, un loc care se numește Cento Stanzulelle? Nu știu, un hotel, un

restaurant...

Legistul se strâmbă și clătină din cap, arătând că nu știe. Portarul, ridicând un deget ca să ceară permisiunea de a interveni, fu cel care vorbi:

— Mă scuzați, domnule comisar. Dar numele acesta l-am auzit deja de la un cumnat de-al meu care locuiește la Marina di Percoli, e un sat nu foarte departe, dar nici prea aproape, trebuie să spun. Ar trebui să fie vorba de niște ruine romane antice. Lângă ele e un deal, care în partea cealaltă coboară spre mare. Însă acolo nu merge nimeni niciodată, e abandonat. Dar cum de vă interesează?

— Asta, dacă nu vă supărați, este treaba mea, răspunse Ribaldo făcând pe amabilul, chiar dacă amabilitatea lui nu-l împiedică pe portar să roșească foarte tare: luă poziție de dreptși și făcu mai multe plecăciuni, murmurând stânjenit scuze.

— Cum se ajunge acolo? i-o tăie scurt comisarul.

— Numai cu trăsura. Dacă doriți, mă duc să chem una, spuse acesta.

— Mulțumesc, mi-ați face o mare favoare. Permiteți-mi, încheie Ribaldo și căută în buzunarul pantalonilor o jumătate de liră pe care se duse să i-o întindă portarului. Acesta, zâmbind cu toată gura, acceptă bacșișul mare și-l băgă rapid în buzunar. Apoi spuse:

— Mă scuzați.

Și, cu două degete în gură, fluieră spre piața situată în față.

— Hei, Vincenzi! Trăsură! urlă el, agitându-și brațele.

Un vizitiu, oprit în piață, înălță capul și făcu semn că a auzit. Comisarul, după ce îi mulțumi portarului, coborî scările în timp ce trăsura se apropia. Când aceasta opri lângă trotuar, portarul, care coborâse și el, se duse să stea de vorbă cu vizitiul, care făcu semn că a înțeles și așteptă să urce comisarul. Apoi trăsura plecă lăsându-l în urmă pe portarul care făcea semn cu mâna.

Adâncit în scaunul trăsurii, Ribaldo se trezi gândindu-se că poate fusese prea precipitat și acționa exclusiv din impuls fără să fi chibzuit bine înainte. Se îndrepta în afara orașului, spre

un loc pe care nu-l văzuse niciodată și de care nici nu auzise, pe baza unui indiciu firav.

Dar trebuia spus că, își răspunse, altele nu avea și că trebuia să înceapă de undeva.

Rămâneau încă două elemente de descifrat pe foaia lui Li Volsi, sigla V.I.T.R.I.O.L. și numărul 14.

Întâi de toate, cum de foaia aceea scăpase percheziției făcute de poliție ca să fie găsită numai de el? În realitate, era posibil. Strâns pliată și, în plus, ulterior presată de fiecare dată când pălăria era pusă pe cap, dacă nu i-ar fi venit cuiva în minte să-și bage degetele sub căptușeala interioară, era practic imposibil să fie descoperită. Numai el putuse pentru că încercase să redea forma pălăriei respective, aplatizate și mototolite de cine o băgase cu forța în cutie. Când fusese găsit cadavrul, pălăria era pusă pe cap sau se găsea pe jos, la mică distanță. În ambele cazuri își păstrase forma. Deci, ca să fie studiată, era suficient să arunci o privire la exterior și în interior, fără să trebuiască s-o pipăi cu atenție. Probabil că așa făcuse poliția și de aceea nu observase foaia.

Scoase hârtia din buzunar și o despătură, concentrându-se asupra ei. La Cento Stanzulelle, dacă informația era corectă, ajungea. Dar V.I.T.R.I.O.L.? Și 14? Fiecare element pe rând, hotărî. Avea tot timpul. Mai întâi numărul. Dacă acea foaie era o notă pentru ceva de făcut sau o întâlnire la Cento Stanzulelle, ce indica numărul acela? Poate ora? Nu, foaia era de ceva timp în pălărie și, dacă ar fi fost vorba de o treabă sau o întâlnire deja trecută, n-ar fi fost logic să o păstreze. Atunci era o dată? Dacă da, nu putea să aibă legătură cu ziua 14 a lunilor precedente din același motiv. În luna curentă, se gândi Ribaldo, 14 era abia peste o zi. Deci, mai avea încă timp să descopere ce fel de treabă avea Li Volsi la Cento Stanzulelle pe 14.

Dar dacă nu era vorba de o dată? Atunci nu avea niciun indiciu și, în acest caz, cu atât mai mult trebuia să meargă să ancheteze în acel loc.

Sigla acum. V.I.T.R.I.O.L. Ribaldo încercă s-o pronunțe scandând fiecare literă. Apoi o citi ca pe un singur cuvânt. Nu,

nu-i venea nimic în minte. Alt mister.

De obicei, când ajungea într-un punct mort, își aducea aminte de toate datele pe care le avea la dispoziție, rezumând cazul, în ordine și detaliat, de la început.

Deci. Ministrul îl însărcinase să rezolve niște delikte care aveau în comun numai luarea unei medalii de la victime, identică la toți, realizată cu o matriță masonică probabil...

Și aici avu străfulgerarea. Masoneria! Iată unde văzuse cea siglă, V.I.T.R.I.O.L.!

În ziua în care fusese primit în Lojă, când, adică, fusese acceptată cererea lui de „a vedea Lumina” cum se spunea în limbajul frăției, inițierea lui începuse, după procedura obișnuită, cu o bandă neagră pe ochi. Astfel, legat la ochi, fusese condus de mână prin unele încăperi. Apoi banda îi fusese scoasă și se regăsise într-o cameră vopsită în negru, decorată cu o iconografie funebră. Era așa-zisul Cabinet de Meditație, unde adeptul găsea diverse simboluri. În mijlocul încăperii, era o masă pe care se aflau o călimară, o pană de gâscă, o pâine uscată, o cană cu apă și un craniu de om, plus trei vase care conțineau sare, sulf și nisip. Acum nu-și mai amintea semnificația fiecărui obiect, numai că aveau de-a face cu moartea vieții vechi și cu renașterea simbolică a neofitului. Pe peretele dinspre nord erau desenate un schelet, semnul zodiacal al Racului, simbolurile alchimice ale sulfului și soarelui. Și o siglă: V.I.T.R.I.O.L. Era un acronim latin și asta era singurul lucru pe care și-l amintea despre ea. Nu reușise niciodată să-și amintească semnificația. Poate pentru că nu i se păruse importantă, dat fiind că limbajul masonic cuprindea multe astfel de acronime pentru a face alcătuirea lor și folosirea lor apanajul aproape exclusiv al celor mai mari și al celor care conduceau lucrările Lojei. Poate mai mult al celor din urmă decât al primilor.

Ribaldo, de altfel, fusese cooptat în masonerie când era un tânăr plin de speranțe. Speranțe mai ales de a face carieră, din moment ce acel club exclusivist, mai mult decât oricare altul, era în măsură să garanteze relațiile potrivite. Era aproape o cale obligatorie pentru un tânăr agnostic și ambițios și el o

apucase pe ea bucuros. Prețul era plictiseala reuniunilor, cu mănuși și șorțuleț, suportarea discursurilor și a retoricii, precum și disponibilitatea de a acorda ajutor Fraților care-l cereau. Din fericire, acest ultim aspect nu-i afectase niciodată integritatea profesională de polițist, altfel s-ar fi văzut constrâns nu numai să refuze, dar și să-și încredințeze imprudența judecății celorlalți Fii ai Văduvei.

Bine, atunci Li Volsi era mason, lucru foarte probabil având în vedere ce spusese despre el ministrul și tonul general din *Tamburo garibaldino*.

Sau făcea o anchetă pentru ziarul lui. În acest caz însă, de ce nu îl trimisese pe unul dintre jurnaliștii lui? Doar dacă nu era vorba de un lucru atât de delicat încât presupunea intervenția personală a directorului. Oricare dintre cele două ipoteze era valabilă, rămânea oricum misterul acelei note.

V.I.T.R.I.O.L. La Cento Stanzulelle. 14.

Nu rămânea decât să meargă să vadă.

Privi pe fereastră. Fusese atât de adâncit în gândurile lui, încât nu băgase de seamă că trăsura ieșise din oraș și parcurgea o stradă largă neasfaltată, care șerpuia printre două rânduri de platani.

Se aplecă în afară și bătu cu mâna în trăsura ca să atragă atenția vizitiului. Imediat ce bărbatul întoarse capul spre el, îi strigă:

— Cât mai e până ajungem?

— Câteva ore bune, domnu'! răspunse acela, încercând să acopere zgomotul roților și al copitelor cailor.

— Dacă facem mai puțin de două, primești bacșiș!

— La dispoziția dumneavoastră!

Ribaldo își retrase capul și simți șocul biciului. Trapul deveni mai agitat, transformându-se într-un galop ușor.

Dat fiind că nu-i rămânea decât să aștepte, se gândi, merita să încerce să se odihnească. Astfel, se făcu cât putu de comod, își trase pălăria peste ochi și-și încrucișă mâinile pe piept. În scurtă vreme, răsunetul monoton al trăsorii îl făcu să alunece într-un fel de toropeală vigilentă, de care se lăsă invadat cu plăcere.

Din acea stare, oricum, trecu rapid la dormitare și de aici la somn.

Gusta încă plăcuta somnolență când își dădu seama că nu se mai auzea zgomotul trăsurii, nici cel regulat al copitelor. Se opriseră. Se trezi de-a binelea, își luă pălăria de pe frunte și se înfățișă la fereastră. Praful ridicat de trăsură era încă în aer și nu se vedea aproape nimic.

Strigă în direcția vizitiului:

— Ce se întâmplă? De ce ne-am oprit?

— Nimic grav, domnu'! auzi răspunsul.

Din praful, rapid risipit, ieșiră figurile a trei persoane la câțiva metri de botul calului. Una părea femeie.

Ribaldo deschise ușa și coborî. Acum se vedea bine. Puțin mai încolo, în spate, era o altă trăsură, oprită pe marginea străzii și vizibil înclinată. Probabil că o osie cedase. Vizitiul stătea în genunchi, ținându-se de spițele roții și cu capul băgat sub platformă. Calul, încă înhămat la trăsură, păștea liniștit.

Vizitiul lui Ribaldo discuta destul de animat cu două persoane. Una era un tinerel cu un aer distins, înalt și zvelt. Pe cap avea o pălărie cu borul larg, la gât o cravată vaporosă și brodată, în mână un baston subțire de plimbare. Avea barbă, neagră ca părul, și ochii vii.

Cealaltă persoană era într-adevăr o femeie. Și, acum că praful se lăsase complet pe pământ, Ribaldo putu să observe că era făptura cea mai încântătoare pe care o văzuse vreodată. Chiar în acel moment ea se întoarse către el și îi zâmbi, iar comisarului i se păru că a venit primăvara.

Putea să aibă vreo douăzeci de ani, poate douăzeci și doi. Sau douăzeci și patru, pentru că era în acea etapă a vieții în care o femeie e în plenitudinea frumuseții sale și, între optsprezece și douăzeci și opt de ani, orice vârstă putea să fie cea bună. Blondă, ochi verzi, un năsuc delicios și dinți perfecți care străluceau între buzele de un roșu aprins natural.

Ea vorbea și comisarul nu auzea ce spune, amețit cum era de o gropiță trandafirie... de fapt, două, una în bărbie și una care apărea pe obrazul drept când zâmbea. Avea talia foarte subțire și gâtul lung și delicat. Părul era strâns sub pălărioara

cu voaleta ridicată. Își sprijini mâinile cu mânuși pe măciulia umbreluței de soare închisă. Mișcările ei erau armonia personificată. Ribaudó rămase locului, cu un picior încă pe mica treaptă, prea zăpăcit ca să se decidă ce să facă.

Ea fu cea care se apropie cu pași hotărâți. Se opri la aproape un metru de el, zâmbi iar și spuse:

— Oh, domnule, n-ați vrea să ne ajutați?

Rosti aceste cuvinte cu un foarte ușor accent franțuzesc, lucru care îi mărea grația în ochii tot mai zăpăcitului Ribaudó, care își simți urechile umplându-i-se de acorduri suave și clinchet de clopoței și avu nevoie de câteva secunde să răspundă bâlbâit:

— Cu... eu, adică... Da, desigur...!

Apariția minunată își înclină foarte grațios capul și o lumină radioasă îi înflăcăra chipul. Mai făcu un pas spre Ribaudó, până ajunse la câțiva centimetri de el. Comisarul se trezi învăluit de ușorul parfum al fetei și nu mai înțelese nimic, în timp ce ea, privindu-l de jos în sus, exclama:

— Oh, mulțumesc, mii de mulțumiri, domnule! Dumnezeu să vă binecuvânteze! Eu și fratele meu eram disperați!

Ribaudó simți cum i se înroșesc urechile datorită entuziasmului. Deci nu era soțul, nici logodnicul, ci fratele! „Bine, calm, calm, se gândi. Nu se știe dacă nu e oricum logodită sau chiar căsătorită.” Din păcate, mânușile nu permiteau să se vadă dacă pe inelarul stâng era vreun inel sau vreo verighetă.

Ribaudó, după ce închise puțin ochii ca să-și imprime în nări dulcele parfum, își reveni și, cu cea mai bună voce a lui, răspunse:

— Sunt la dispoziția dumneavoastră, doamnă. Sau domnișoară?

Ea roși delicat și răspunse:

— Domnișoară.

„Bine, se gândi Ribaudó. Nu e căsătorită. Mai departe se va vedea.”

— Presupun că aveți nevoie să vă iau cu trăsura. Pot să știu unde mergeți? întrebă.

— Eu și fratele meu mergeam, într-o scurtă excursie, la ruinele de la Cento Stanzulelle. Și ne propuneam să ne întoarcem pe zi. Dar, după cum vedeți, trăsura s-a rupt și sunt practic la jumătatea drumului, prea departe fie să ne întoarcem pe jos, fie să înaintăm.

— Fir-ar să fie, asta chiar că e o coincidență! Și eu merg la Cento Stanzulelle! Dar, spuneți-mi, cum de ați ales tocmai acel loc pentru excursia voastră?

Ribaudo își dădu seama prea târziu că a făcut o greșală și imediat deveni stăpân pe sine, lăsându-l deoparte, cel puțin pentru moment, pe bărbatul fermecat de vederea unei femei atât de frumoase.

În realitate, răspunsul ei și întrebarea următoare fură absolut firești:

— Fratele meu e pasionat de istoria romană. Și dumneavoastră?

Da, el. Ce mergea să facă, el, la Cento Stanzulelle? Ribaudo comisarul, obișnuit cu minciunile, răspunse prompt:

— Dar ce coincidență extraordinară! Și eu la fel!

Și imediat își mușcă limba pentru a doua, și mai gravă, greșală: în acel punct, luându-i pe cei doi în trăsură, ar fi trebuit, fără îndoială, să întrețină o discuție cu fratele ei despre istoria romană. Făcuse o greșală ireparabilă. Se făcu prost în sinea lui, închipuindu-și la ce acrobații verbale ar fi trebuit să se supună în timpul călătoriei, ca să ascundă faptul că el nu știa nimic despre istoria romană. Fără să mai ia în considerație, apoi, sosirea la destinație: cum ar fi reușit să-și facă ancheta cu ăia doi pe lângă el? Nu că i-ar fi displăcut, desigur, să o aibă pe lângă el pe *ea*. Dar datoria era datorie.

Între timp, fratele domnișoarei divine ajunsese lângă ei când rosteau ultimele replici. Îi întinse mâna politicoșului Ribaudo, scoțându-și pălăria și zâmbind.

— Îmi permiteți? Mă numesc Gaston De Ségur și văd că ați cunoscut-o deja pe sora mea. Impulsivă cum e, poate nici nu s-a prezentat încă. O cheamă Louise, spuse acesta într-o italiană perfectă.

Avea același accent franțuzesc, foarte discret.

— Giorgio Ribaud, foarte onorat, făcu comisarul, scoțându-și, la rîndul lui, pălăria.

Strângerea de mână a tînărului era hotărâtă, semn de caracter sincer, observă. Apoi apucă mîna pe care fata i-o întindea și și-o duse, galant, spre buze.

— Să vezi, Gaston, domnul Ribaud merge și el la Cento Stazulelle! Nu e o coincidență minunată? S-a oferit, foarte politicos, să ne ia cu el! Și, să vezi, și el este pasionat de istoria romană! ciripi ea fericită.

— Oh, mulțumesc, vă mulțumesc sincer, domnule! spuse el. Sunteți interesat într-adevăr de istoria romană? Ia te uită! Acum însă permiteți-mi să vorbesc o clipă cu vizitiul nostru și apoi putem să continuăm. Dacă nu vă deranjează prea mult, evident!

— Nu, niciun deranj, ar fi culmea! Vă rog, domnișoară, instalați-vă între timp, spuse Ribaud, care nu-i lăsase încă mîna și era foarte fericit să constate că nici ea nu simțise nevoia să se dezlipească de a lui.

Astfel, o ajută să urce în trăsură, în timp ce Gaston se ducea să stea de vorbă cu vizitiul lui.

Chiar atunci sosi o a treia trăsură, a cărei apropiere nu fusese observată de cei trei, prinși cum erau în politețuri. Se opri lângă ei și vizitiul lor, ținând calul pe loc, strigă în direcția colegului angajat de comisar:

— Hei, Vincenzi', ai nevoie de o mână de ajutor?

— Îl salutăm pe Elpidio! răspunse acela. Nu, nu eu am avut un necaz, ci el!

Și-l arată pe vizitiul care vorbea cu Gaston.

Comisarul observă că cei doi vizitii, Vincenzino și Elpidio, se cunoșteau între ei, dar nu-l cunoșteau pe al treilea, cel al francezilor. În mod evident, la Napoli breasla era atât de numeroasă, că nu toți care-i aparțineau își cunoșteau colegii. Se uită la vizitiul celor doi frați: era un bărbat de statură excepțională, cu două mîini enorme și bicepsii care-i umflau jacheta. I se păru ciudat că un astfel de tip, unul căruia de obicei i se atribuia o poreclă bombastică, nu era cunoscut de ceilalți. Dar se gîndi imediat că, făcând mereu pe polițistul,

ajungea să găsească nod în papură în orice. Lucrul cel mai evident era că vizitiii napolitani erau într-adevăr mulți, în fond, Napoli era unul dintre orașele cele mai mari din lume. El, continuând așa, își cam asigura o bătrânețe suspicioasă și morocănoasă. Își mută atunci atenția și o îndreptă spre trăsura abia sosită.

Pe ferestruica acesteia ieșise un cap de bărbat, urmat imediat de un braț. Proprietarul lor își agita mâna în sus și în jos, exclamând:

— Hei, băiete, de ce ne-am oprit?

— Iertați-mă, domnu', dar acela e un tovarăș de-al meu! răspunse vizitiul interelat, cel care se numea Elpidio. Credeam că e a lui trăsura stricată. Numai o secundă, aveți răbdare. Dacă nu ne ajutăm noi între noi, vizitiii...! Într-o zi ar putea să mi se întâmple și mie!

Și coborî de pe capră ca să meargă la ceilalți doi vizitii.

Bărbatul din cea de-a treia căruță lovi cu mâna în ușă în semn de dezaprobare și strigă:

— Dar fir-ar a dracului de treabă, fir-ar! Tocmai acu' când ne grăbim! Apoi imediat, resemnându-se: Păi, știi ce? Să ne dezmoțim picioarele, hai! Hei, dar să fie un minut! Încheie, strigând spre vizitiu.

Deschiseră ușile și coborâră, fiecare pe partea lui, doi bărbați, unul ceva mai tânăr decât celălalt. Oricum, tocmai cel tânăr avea pe cap o fâșie considerabilă de păr alb.

Hainele civile îl avantajau pe Alicante, care se simțea în largul lui. Nu și Esposito, care părea mai degrabă stingherit, în pantaloni și jachetă cu o mărime mai mari, vestă mare și cămașă largă la gât. Dat fiind timpul puțin pe care-l aveau la dispoziție, fusese nevoit să se mulțumească doar cu un costum pe care nu-l mai purta nașul lui, din perioada în care acesta era tânăr și zvelt. Diferența de înălțime completa tabloul făcând totul puțin caraghios, și pentru că mânecile lăsau la vedere numai vârfurile degetelor și că pantalonii atârnavu generos peste pantofi.

Se apropiară de cei trei vizitii, între timp ajunși din urmă de cei doi frați și de comisar. După ce văzură stricăciunea, trecură

la prezentări. Cei doi preoți își spuseră numai prenumele și numele. Toți ceilalți se arătară foarte uimiți când aflară că și ei mergeau la Cento Stanzulelle. Comisarului nu-i scăpă ușoara expresie de iritare care traversă în treacăt privirea celor nou-sosiți, în special a celui mai în vârstă. Și el însuși nu putu să nu observe, în sinea lui, că, în mod hotărât, fie acea destinație era foarte căutată de excursioniști, fie era vorba într-adevăr de o coincidență puțin spus extraordinară: trei trăsură care, la aceeași oră, mergeau spre aceeași destinație. Dar portarul de la morgă nu îi spusese că era vorba de un loc foarte puțin frecventat?

Ribaldo fusese de părere că nu era cazul, pentru moment, să caute chițibușuri și se concentrează asupra discuției care urmă.

În cele din urmă, se stabili că cei cinci călători vor folosi împreună trăsura lui Ribaldo, în timp ce ultima sosită va fi folosită pentru a-l duce înapoi la Napoli pe vizitiul fraților De Ségur, care astfel ar fi putut să facă rost de un fierar sau un dulgher ca să repare osia ruptă. Conducându-l pe meșter la trăsura distrusă, vizitiul lui Alicante și Esposito urma să se întoarcă după ei la Cento Stanzulelle ca să-i ducă înapoi după ce terminau vizita. Soluția fu aprobată de toți.

Reluând călătoria, conversația fu plăcută câtă vreme rămase la chestiuni generale. Apoi, în mod fatal, se ajunsese la subiectul „profesiune”. Cei doi frați francezi spuseră simplu că practic trăiau din rentă, dat fiind că părinții lor, morți de un an, îi lăsaseră mai mult decât înstăriți. Chiar cu câteva luni înainte fusese deschis testamentul și putuseră intra în posesia moștenirii. Astfel, se hotărâră să facă o călătorie de plăcere în Italia, unde pasiunea lui Gaston pentru istoria romană ar fi găsit din ce să fie satisfăcută. Ribaldo, care practic se comportase tot timpul ca și cum ar fi vorbit numai cu fata și n-ar fi ascultat-o decât pe ea, când îi veni rândul să spună care era meseria lui, spuse că este funcționar în Ministerul de Interne. Ceea ce, de altfel, era adevărat. De fapt, ca polițist știa bine că minciunile cel mai greu de demascate sunt cele care se apropie cel mai mult de adevăr.

Cei doi domni sosiți ultimii spuseră că și ei sunt funcționari

și că sunt în serviciul de pe lângă curia din Napoli. Auziseră mereu vorbindu-se despre Cento Stanzulelle, dar nu văzuseră locul niciodată. Așa cum se știe, când trăiești într-un loc, te gândești mereu că ai tot timpul să vezi frumusețile care te înconjoară; de aceea ajungi să nu te duci niciodată și să știi mai puțin decât excursioniștii străini. Acum, se întâmpla să aibă câteva zile de vacanță neluate și, exact cu o seară în urmă, o cunoștință de-a lor lăudase plăcerea unei excursii la Cento Stanzulelle. Astfel, decisese să se ducă acolo a doua zi.

Comisarul observă că, din cei doi, vorbea mereu numai cel mai în vârstă. Observă și că, în mod evident, legistul de la morgă probabil că greșise în legătură cu Cento Stanzulelle. O țintă atât de căutată nu putea să fie un loc „abandonat”.

Dar era prea prins de grația personificată care stătea în fața lui, ca să acorde importanță acestui lucru.

Nici nu-și dădu seama că subiectul istoria romană nu fu atins nici măcar în treacăt.

„Dacă nu înțelegeți asta, n-ați înțeles nimic, spuse bătrânul. Nimic”

Focul din șemineu începea să se stingă. Limbi agonizante de flăcări aruncau o lumină strălucitoare pe chipul bătrânului care ținea ochii închiși. Pipa, acum stinsă, era pusă pe genunchi, ținută între două degete. Pieptul i se ridica ușor, în ritmul respirației și un șuierat surd ieșea din gura întredeschisă când pieptul se lăsa.

Vocea lui reveni complet neașteptată după acele lungi minute de tăcere.

— Credeați că dorm? Nu, eu nu dorm niciodată. Puțin mai devreme, am văzut pe chipul dumneavoastră o anume uimire când mi-am exprimat disprețul, să-i spunem așa, în legătură cu Mazzini. Îmi pare sincer rău că am atins pedestalul idolului dumneavoastră, că am umbrit strălucirea mitului. Dar e corect să vă evoc, succint, motivele. Vedeți, în final, omului aceuia nu i-a ieșit niciodată nimic. Urmăriți-mă, vă rog! În 1833, a încercat să ia Genova. Rezultatul, doisprezece împușcați, o sinucidere, ceilalți ajunși în exil, printre care Gioberti. În anul următor, plecând din Elveția, a încercat să invadeze Savoia cu câteva zeci de oameni, în timp ce Garibaldi trebuia să facă Genova să se răscoale. Însă oamenii o șterseră. Garibaldi, rămas singur, a trebuit să fugă, câștigându-și o condamnare la moarte în absență.

În 1840, o bandă de mazziniani a atacat un detașament de gărzi papale, împușcând un ofițer. Între timp, alți două sute mărșăluiau în Bologna. S-a terminat cu diverși morți și fuga supraviețuitorilor. Despre eșecul Republicii Romane am vorbit

deja. În 1853, a fost rândul „martirilor”, adică al împuşcătilor, din Belfiore, cum bine ştiţi. În 1854, au fost mişcările, bineînţeles eşuate, din Lunigiana şi Elveţia. Precum şi uciderea inutilă a ducelui de Parma şi Piacenza, Carol al III-lea de Bourbon. 1855, altă mişcare în Lunigiana, şi asta risipită ca fumul. 1856, la fel la Massa şi Carrara. După zece ani, Monti şi Tognetti ucideau douăzeci şi doi de zuavi francezi şi patru civili romani cu o bombă la cazarma Serristori. Terorism pur. Şi, din punct de vedere strategic, inutil. Bineînţeles, trimişii îşi lăsau mereu oasele. În timp ce mandatarul era în siguranţă. Singura dată când a participat personal a fost în Savoia, dar la primul foc de pistol a avut convulsii şi a leşinat.

Îşi puse din nou pipa în gură şi începu să tragă din ea, meditativ.

— Şi Garibaldi? Vă place sau nu, era un erou. De fapt, Eroul prin excelenţă. Şi el, când a aflat de fuga papei, s-a grăbit să ajungă la Roma; dar nu fără să-şi imite maestrul cu o vizită preventivă la dictatorul Guerrazzi la Florenţa. Eroul celor Două Lumi nu avea, spre deosebire de Mazzini, teorii politice de oferit, numai spada lui. Dar şiretul de Guerrazzi s-a debarasat şi de el. Astfel, Omului Nostru nu i-a rămas decât să continue spre Roma, unde a ajuns însoţit de tovarăşii lui de încredere, unul dintre ei cărându-l în spate pe General, chinuit de reumatism. Şi la Adunarea Naţională intra în acel mod. Tovarăşii lui? O bandă de disperati. Cei mai decenti erau băieţii între doisprezece şi cincisprezece ani, fugiţi de acasă din romantism. Ceilalţi, fie erau studenţi care-l urmaseră din aceleaşi motive, fie sud-americani îmbrăcaţi în *gauchos*, a căror activitate preferată era să prindă animale cu laţul şi să le frigă acolo pe loc, nepăsători la protestele stăpânilor. Aceştia din urmă erau plătiţi cu documente de rechiziţie, adică bucăţi de hârtie fără valoare. Fie aşa, fie o împuşcătură. La alegere.

Ştiu la ce vă gândiţi: dar poporul, ţăranii? Nici măcar unul printre cei care-l urmau pe Garibaldi. Toţi burghezi şi câte un nobil cadet. Lumea obişnuită era cu francezii sau cu austriecii sau cu papalini, şi era deja mult dacă „patrioţii” Republicii Romane nu erau împuşcaţi. Ciudată Republică Romană, nu?

Șefii nu erau, apărătorii nici atât. Nu, romanii stăteau închiși în casă, și pentru că pe străzi umblau bande de criminali gata de orice hoție și nelegiuire. I-am văzut cu ochii mei pe acești delincvenți înșfăcând trei preoți oarecare de pe stradă și linșându-i strigând: „Moarte iezuiților!”

Izbucni într-un râs neplăcut care-ți îngheța sângele. Diavolul acela bătrân părea să se distreze într-adevăr amintindu-și acel lucru. Își șterse o lacrimă și termină cu un acces de tuse. Scuipe pe jos, apoi își puse din nou pipa în gură, trăgând un fum care-i provocă un nou acces de tuse și de scuipat.

— Îmi amintesc o epigramă din vremea aceea... Stați, cum era? A, da.

Alma città latina, fatta tu sei latrina, e nella sua cloaca, tutta l'Europa caca.^[20]

Râse din nou și de data asta tusea îl scutură mai tare. Pentru scurt timp păru că se sufocă. Scuipe în partea cealaltă a fotoliului, unde nu se vedea. Avu nevoie de ceva timp ca să se liniștească și să reia.

— În ultima zi din iunie se terminase totul. Mazzini a șters-o deghizat în bucătar. Ca de obicei, avea un pașaport englez în buzunar. A luat trei sute de lire din averea republicană. Oh, ca să nu le lase să pice în mâinile francezilor, bineînțeles! Îl am încă în fața ochilor, cu pălăria aia ridicolă pe cap și expresia mereu deprimată. A ajuns în Marsilia, unde s-a ascuns, știți unde? râse iar. În casa de nebuni! Da, tot ca bucătar, râse iar. Și de acolo în Elveția. El, Profetul Unirii! Bucătar! La casa de nebuni!

Și râse iar, până la lacrimi.

— A, da. Garibaldi. Ei, și acesta! La Roma, l-a ajuns din urmă Anita. Mereu însărcinată, printre altele. Își tăiase părul și se îmbrăca militarăște. Călărea alături de el zi și noapte. Bineînțeles, unii privesc asta ca pe o dovadă de devotament! Da' de unde! Era nebună de gelozie! Și avea toate motivele. Generalul nu privea pe nimeni în față, nici minore, nici soțiile

altora, și ea știa bine asta! Dar nu încercați să mă întreruperi, vă rog! Deci, unde rămăsesem? A, da. Garibaldi.

În fine, cu Garibaldi au fugit din Roma vreo cinci mii. În mai puțin de o săptămână, rămăseseră pe jumătate. Prin forța lucrurilor. Garibaldi îi asigurase că oamenii se vor ridica numai văzându-l apărând, în schimb, erau constrânși să jefuiască mănăstiri și case pentru hrană. Lumea, în loc să-i ajute pe ei, îi ajuta pe francezi și pe austrieci să-i găsească.

Mulți au fost prinși. Cei mai mulți o ștergeau noaptea, și pentru că Garibaldi nu se gândea de două ori să-i omoare cu mâna lui pe dezertori, fără măcar să se obosească să-și scoată țigara din gură. Plecau mai ales ofițerii. Necazul era că, printre garibaldini, ofițerii erau cei mai numeroși!

Râse din nou și scuiă.

— Chiar și Anita avea grad militar. Un colonel a dispărut cu banii și s-a predat austriecilor; care, recunoscători, l-au lăsat să plece teafăr în America. Ajunși la San Marino, a trebuit să le dea drumul celor puțini rămași. Garibaldi voia să se îmbarce ca să formeze un fel de forță maritimă cu care să vină în ajutorul „libertății” oriunde era posibil. Chestia e că aici nu avea de-a face cu armatele eterogene sud-americane. Marina austriacă era altceva, așa cum erau trupele franceze la Roma. El, Generalul cizmelor mele, era obișnuit să comande atacuri cu baioneta, în disperare, valuri după valuri. Era singura tactică de război pe care o cunoștea. Bineînțeles, după aceea număra mai ales morții din tabăra lui. Astfel, bărcile de pescuit pe care i-a îmbarcat pe cei care-i rămăseseră au fost capturate una după alta, și acolo nu erau nave engleze să-i scape de necazuri.

Dădu, plictisit, cu mâna prin aer, de parcă ar fi vrut să alunge un subiect superficial.

— Spuneam despre Garibaldi. Ambarcațiunea lui s-a împotmolit aproape de Magnavacca. S-a ascuns, deghizat, într-o căsuță izolată pe pământurile marchizului Guidiccioli. Cu Anita tot după el. „Tu vrei să mă părăsești! Tu vrei să mă părăsești!” striga la el.

Imită o voce feminină, reușind numai să-și pițigăieze glasul

și mai mult, dacă se putea asta.

— Dar malaria o „rezolvase“. Era însărcinată în șase luni. Au îngropat-o în grabă sub o jumătate de metru de nisip. După câteva zile, câțiva băieți au văzut o mână ieșind de sub pământ și au chemat jandarmii. Cadavrul avea un semn în jurul gâtului rupt. Nu știu ce s-a întâmplat. Poate că, aceia care-i ascundeau, cu Garibaldi plecat, s-au speriat. Poate că femeia nu mai era transportabilă fiindcă era prea bolnavă și o lăsase acolo. Așa că probabil au strâns-o de gât și au ascuns corpul, astfel încât să fie curați când aveau să sosească austriecii. Cine știe.

Și începu să râdă iar. Și, râzând încă, adăugă:

— Dar vreți să știți ce a fost într-adevăr caraghios? Iată. Când corpul de expediție francez a debarcat la Civitavecchia, comandantul, Oudinot, a ocupat teritoriul strigând: „Trăiască Republica!“. Da, pentru că Ludovic Napoleon nu dăduse niciun ordin precis. El, ca un Frate bun, ar fi vrut să ajute Republica Romană. Însă electoratul lui era de altă părere. Astfel, Oudinot n-a știut exact ce să facă până la urmă. Spuneți, nu e caraghios?

Și râse iar.

— Închipuiți-vă că a trimis vorbă Triumvirilor că a venit ca să prevină înaintarea austriecilor din Nord și a napolitanilor din Sud. Chestie care să te facă să mori de râs!

Și el râse din nou.

— Gândiți-vă, au înaintat spre Roma în uniformă de paradă!

Acum nu mai reușea să se oprească din râs, vorbea cu întreruperi, aproape sufocându-se.

— Însă știrea cu debarcarea francezilor aprinsese revolta împotriva Republicii în toate statele papei, reluă când reuși să se liniștească.

La Velletri, Garibaldi a împușcat fără milă câțiva cetățeni care se declaraseră de partea papei, apoi a intrat în cele Două Sicilii așteptându-se, ca de obicei, ca mulțimile să se răzvrătească urmându-l pe el. Bineînțeles, s-a adeverit exact contrariul.

Între timp austriecii eliberau Toscana de Guerrazzi; apoi au înaintat spre Bologna, ocupând-o. Puteau să coboare spre Roma și să se alăture spaniolilor, în Terracina, și napolitanilor care înaintau. Cu francezii făceau patru armate care ar fi putut să ocupe Roma înfometând-o, fără vărsare de sânge. În schimb, Oudinot a pretins că „onoarea” era complet franceză. Așa încât a curs sânge, și încă cum.

În oraș, în acele zile, se împușca și se înjunghia într-o veselie. Dacă găseau un preot pe ziduri, era un spion pe punctul de a face semne. Dacă un cetățean dezaproba arderea trăsorii unui cardinal, era omorât. Dacă cineva demonstra, în vreun fel, slab spirit patriotic pentru Republică, era rău pentru el. S-a propus, în mod serios, în Adunare, să se distrugă San Pietro și Vaticanul în caz de capitulare.

Din punct de vedere militar, nu aveau speranțe și știau asta. Atunci, veți spune, de ce să rezisti? Vedeți, adevărul e că Mazzini conta pe reușita unui complot care, la Paris, ar fi trebuit să declanșeze o insurecție, să-i ajute pe comuniștii lui Ledru Rollin să ia puterea și, deci, să-l cheme pe Oudinot. Acțiunea era prevăzută pentru jumătatea lui iunie, dar a mers foarte rău, cum se știe, și conducătorii au fost nevoiți să fugă. Astfel, pentru mulți republicani din Roma lucrurile s-au înrăutățit și mai mult și au murit cu miile. Mazzini ceruse o rezistență disperată, casă cu casă. În timp ce el fugea pe furiș, bineînțeles. În schimb, deputații, în mod înțelept, au decis să capituleze.

Făcând socoteala, trebuie spus că, dacă i-am fi permis lui Carol Albert să accepte propunerea austriacă, Lombardia ar fi devenit piemonteză și Veneția ar fi redevenit aproape independentă. Armata napolitană ar fi continuat războiul cu Austria și, împreună cu sarzii, sigur ar fi strâns-o cu ușa. Dar insurecțiile izbucnite în Calabria, în Sicilia și în același Napoli l-au constrâns pe rege să-l cheme din nou.

Da, pentru că nu voiam deloc Italia împărțită în trei, Nordul sard, Statul Pontifical și Regatul celor Două Sicilii. Noi ne doream o Italie unită și iacobină. Pentru asta am fi pus piedici oricărei armate. Pentru asta am fi fost dispuși să mai așteptăm.

Ani, secole dacă era necesar. Cum a spus acel deputat, al cărui nume îmi scapă acum, la Adunarea franceză în timp ce se vota distrugerea departamentului Vendée? A, iată: vom face din Franța un cimitir dacă n-o vom putea reface cum vrem noi. Gândiți-vă, prietene!

Deodată căpătă o expresie serioasă. Își fixă privirea în focul care se stingea și o neașteptată lumină, reflectată pe chip, îi dădu, pentru o clipă, un aspect cu adevărat demonic.

Ca și cum își vorbea mai ales sieși, reluă:

— Revoluția baricadelor și insurecțiilor s-a terminat cu Republica Romană. Nu mai era nevoie de ea. Din acel moment s-a trecut într-o altă etapă, a diplomației. Revoluția ar fi căzut de sus, dusă la îndeplinire de cabinetele ministeriale. Aveam un adevărat geniu de partea noastră, Cavour, omul care nu greșea niciodată nicio mișcare. Totul mergea conform planurilor.

I-am făcut rost de ajutorul potrivit, un tânăr din Romagna pe care nu-l cunoștea nimeni, Filippo Curletti. Acesta „la sfârșit, a scris o cărțuție în care povestea totul, semnându-se „J.A., agentul secret al lui Cavour“. Dar în acel moment nimeni nu l-a ascultat. Prima lui misiune, ca să-i testăm abilitățile și devotamentul, a constat în răpirea unei fete și transportarea ei, noaptea, la Moncalieri, la dispoziția celui rege libidinos. Desigur, s-o fi gândit că e un mod ciudat de a servi cauza italiană; în orice caz, și-a făcut datoria perfect. Vestea însă a trecut din gură în gură la Torino și fata a fost redusă la tăcere cu un post de funcționar la Poștă pentru fratele ei. După această „probă“, agentul a avut sarcini mai serioase, cum ar fi să pătrundă în trupele papale cumpărând dezertări cu bani sau procedând la înrolarea oamenilor noștri. Aceștia, în toiul bătăliei, trebuiau să înceapă să strige: „Scapă cine poate!“ și, în confuzia care urma, să-i împuște, pe la spate, pe ofițerii cei mai valoroși.

Se opri să caște.

— Știți, spuse când termină, că n-am mai vorbit atât de mult timp până acum? Dar va trebui să aveți răbdare să mă ascultați în continuare, pentru că nu intenționez să mă opresc. Ați fost

convocat înadins, cum veți înțelege mai bine mai târziu.
Încercați să mă înțelegeți, prietene, nu am mult timp. Nu mai
am mult timp.

Sarcofagul

La un moment dat, strada se termina și trebuia să mergi pe jos. Adică să te cațări, mai exact. Louise scoase din geantă o pereche de pantofi cu talpă joasă și destul de solizi, pe care și-i puse înainte să coboare din trăsură, în locul celor cu toc pe care îi purtase până atunci. Astfel, Ribaud, ca un bun polițist, mereu atent la detalii, înțelese, chiar de la început, de ce geanta tinerei era atât de umflată.

Vizitiul întoarse calul și o luă înapoi, pe când cei cinci porneau pe drumul lung.

Se treziră că înaintează aproape în șir indian, cu nerăbdătorul Gaston în fața tuturor. În anumite locuri, Louise trebuia să se sprijine de brațul lui Ribaud, dat fiind că fratele, urcând agil și repede, era departe de ea (comisarul îi era, bineînțeles, recunoscător pentru asta). Trupa o închideau cei doi preoți, din care, în mod ciudat, cel mai în vârstă era cel mai energic.

Urcarea dealului, care se dovedi un promontoriu, dură aproape un sfert de oră și în sfârșit ajunseră.

În vârf, priveliștea era superbă. Marea de un albastru-închis și cerul albastru cristalin, cu linia ușor arcuită a orizontului care le separa. Vântul moale ciufulea coamele bărbaților și elibera o șuviță lungă și moale de sub pălăria grațioasei Louise. Vocile se auzeau atenuate din cauza vântului.

Acolo sus erau roci și iarbă, locul ideal pentru un picnic dacă exista o astfel de intenție. Dar după alți câțiva metri apărură și ținta și de data asta era nevoie să cobori. Într-adevăr, intrarea de la faimoasele Cento Stanzulelle era într-o mare deschidere în pământ, cam ca o peșteră naturală. La aproape

treizeci de metri mai jos, pe partea cu gaura enormă, se deschidea o serie de arce înalte și înguste, construite în piatră și cărămidă. Distruse și inegale, aveau tipicul aspect al ruinelor din epoca romană.

Din marginea gropii, cei cinci priveau spectacolul. Care însă nu avea nimic extraordinar, observă în sinea lui Ribaudó. Cavități întunecate, tufișuri și mărăcini, atâta tot. Văzu că și expresia celor doi funcționari ai curiei era de dezamăgire. Singurii bucuroși și, de fapt, incitați, păreau frații francezi.

— Maică Sfântă! exclamă Esposito. Avea dreptate monsenior Pascale!

Celălalt îl fulgeră cu o otheadă, dar Ribaudó întreba deja:

— La ce vă referiți?

Răspunse repede Alicante, în timp ce Esposito roșea:

— Un preot, prieten de-al nostru, care a fost deja aici. Ne-a sugerat să ne luăm ceva ca să facem lumină.

— Și ați adus? întrebă comisarul.

— Da, uitați, răspunseră cei doi aproape la unison, scoțând din buzunarele hainelor câte două lumânări, în total opt.

— Dar avem și noi! ciripi Louise. Și scoase din aceeași geantă o mică lampă cu spirit.

— Bine! spuse Ribaudó. Singurul care nu știa că va trebui să pătrundă în întuneric eram eu, după cum se pare. Bine că ne-am întâlnit, altfel ar fi trebuit să renunț. În realitate, singura lumină pe care o am e de la chibrituri. Bine, atunci, haideti!

Începură coborârea prudent, având grijă unde puneau picioarele, pentru că drumul era obositor și din când în când câte o piatră care li se mișca sub talpă îi obliga să-și agite mâinile ca să-și regăsească echilibrul. În față, ca de obicei, tânărul francez, urmat de Ribaudó care, ca un cavaler, o preceda pe Louise. Aceasta, prinsă la propriu de mâna lui, căzu peste el de două ori. Comisarul se trezi că regretă că acea coborâre, mai devreme sau mai târziu, se va termina.

Într-adevăr, se termină și cei cinci ajunseră la picioarele arcelor.

— Bine, iată-ne aici. Curaj, să intrăm! spuse Gaston, cu niște ochi care-i străluceau de încântare.

— N-o fi periculos? spuse, nesigur, Esposito.

— Ce să fie periculos, Nicoli'! Și de ce am venit? se enervă Alicante. Să mergem, domnilor, aprindeți lumânările! Aș zice să intrăm împreună; apoi, dacă e cazul, vom putea să ne despărțim și fiecare va vizita ruinele cum îi convine mai mult. Sunteți de acord?

Toți se priviră în față, unul pe celălalt, căutând eventuale dezaprobări, dar nu erau. Astfel, aprobă fiecare pentru sine și se grăbiră să aprindă lumânările, una de fiecare, și lampa. Cu ele în mâini, se adânciră în grotă.

Imediat ajunseră într-un mare spațiu boltit, dincolo de care se deschideau diferite coridoare care duceau cine știe unde. În timp ce, ținând lumânările ridicate, luminau partea superioară și priveau de jur împrejur, comisarul și cei doi preoți începură să se gândească la cum să facă să exploreze locul fără să dezvăluie scopul lor real. Din întâmplare, fură chiar francezii cei care luară inițiativa.

— Domnilor, în acest moment sugerez să continue fiecare pe cont propriu. Apoi, dacă cineva va găsi ceva atât de interesant încât să merite să fie văzut de toți, se va întoarce și va comunica asta și celorlalți. Ce spuneți? propuse Gaston De Ségur.

— Mi se pare o idee bună, se grăbi să spună Ribaud. De fapt, poate e mai bine să ne dăm o întâlnire.

În realitate, nu știa cum să scape de grup ca să-și facă în liniște inspecția. Concluzionă că îi convenea să piardă o oră făcând pe turistul. Apoi, în caz că spațiul ar fi necesitat o vizită mai lungă, ar fi găsit o scuză ca să se întoarcă acolo. Sau, s-ar fi întors singur a doua zi.

Scoase ceasul, îl consultă.

— Să ne întâlnim aici într-o oră? întrebă.

Gaston și Alicante își scoaseră ceasurile de buzunar și, după ce se uitară la ele, făcură semn că lor le convenea. Fu firesc, în acel moment, să se refacă perechile inițiale (cei doi preoți, cei doi frați francezi și comisarul) care o apucară în trei direcții diferite. Comisarul ceru și obținu o altă lumânare pe care o puse în buzunar pentru că nu se știa niciodată.

Perechile și comisarul pătrunseră pe coridoarele alese dinainte și în vastul spațiu de intrare rămaseră numai întunericul și liniștea.

Când fu sigur că nu mai este auzit, *don Nicola* îl luă de braț pe *don Gaetano*, îl opri și îi spuse:

— *Don Gaeta'!* Și acu' ce facem?

— Păi! Mergem înainte, ce vrei să-ți spun? Vom găsi ceva! răspunse celălalt.

Înaintară prin coridorul strâmt care mirosea a umezeală și a închis. Pardoseala, în mod ciudat, se păstrase aproape intactă. Pietrele mari care o alcătuiau deveniseră netede datorită scurgerii seculare a apei, și același lucru era valabil pentru pereți și tavanul boltit. Bineînțeles, acum totul era uscat și sec; cine știe de cât timp locul acela nu mai funcționa ca un sistem de apeducte.

Mergeau încet pentru că trebuia să lumineze fiecare piatră, în căutarea unei inscripții sau a unei incizii sau a oricărui lucru pe care ar fi scris: „V.I.T.R.I.O.L.”

— *Don Gaeta'*, suntem siguri că *vitriolul* ăsta e aici înăuntru?

— Ce știi eu! izbucni *Alicante*. Acronimul V.I.T.R.I.O.L. e singurul lucru pe care-l știm, împreună cu indicația topografică a locului Cento Stanzulelle. Suntem deja aici, deci e de căutat, presupun, o inscripție sau ceva pe care să scrie acel lucru. Dar fă-mi plăcerea să vorbești cu voce scăzută, că nu se știe niciodată.

Înaintară câțiva metri, apoi *don Nicola* reluă asaltul:

— Dar sunt chiar o sută aceste Cămaruțe^[21]?

— Iată un alt lucru pe care nu-l știi! răbufni *don Gaetano*. Sper că nu, altfel va fi nevoie de zile întregi ca să trecem prin toate. Dar nu, hai! E vorba de un nume popular și știi cum e poporul, exagerează mereu. Când e un număr neprecizat, dar însemnat, se zice „o sută”, ca și cum ai spune foarte multe. Închipuie-ți! Dacă cineva le-ar fi explorat pe toate și ar fi aflat astfel numărul exact, l-ar fi jucat la loto. Și, dată fiind vechimea acestui loc, numărul ăsta ar fi ajuns în paginile din *Smorfia* de o groază de vreme. De aceea, cum nu există un napolitan care să n-o cunoască pe dinafară, am fi aflat.

Don Nicola păru să se liniștească, mulțumit de explicație. În orice caz, să fie acolo, cu lumânarea în mână, să caute în întuneric nu știa bine ce, nu-l liniștea deloc. Dimpotrivă. Era, desigur, obișnuit să-și urmeze mentorul și să se vâre, astfel, în situații complicate, dacă nu de-a dreptul periculoase. Dar una era o încăierare cu câțiva francmasoni ca să spovedească și să împărtășească un muribund. Alta era să se vâre printr-un coridor strâmt la câțiva kilometri de Napoli, numai pentru că spusese asta diavolul în timpul unei exorcizări. Și dacă demonul a mințit? Nu era cumva un spirit care păcălește? Dacă îi deturnase înadins ca să-i facă să nu-l asculte pe cardinal? În acest caz, crimele Macabeilor ar fi continuat și asasinii nu ar fi avut parte de pedeapsă. Un rezultat perfect satisfăcător pentru diavol.

În realitate însă, ei nu erau acolo pentru că ascultaseră de diavol, ci de monseniorul Pascale. Astfel, Pascale ascultase de diavol, Alicante de Pascale și Esposito de Alicante.

Don Esposito scoase ceasul: trecuseră numai douăzeci de minute. Altă jumătate de oră și vor fi nevoiți să se întoarcă pentru întâlnire.

Dar, privind ceasul în loc să se uite pe unde mergea, se împiedică și, ca să nu cadă cu fața pe jos, fu obligat să facă niște salturi haotice înainte, îndoit, chestie care-l făcu să se lovească de spinarea lui Alicante cu capul. Acesta, pierzându-și echilibrul, căzu pe jos cât era de lung. Îi scăpă lumânarea din mână și, fără să se stingă, se rostogoli câțiva metri, oprindu-se în ceea ce părea o lespede de marmură verticală.

Alicante se ridică ocărându-l pe finul lui:

— Se poate întâmpla o nenorocire, Nico! Și fii atent, fir-ai tu să fii! Puțin a lipsit să nu-mi zdrobesc fața! Podeaua este strâmbă, nu vezi? Fir-ai tu să fii!

Don Nicola, consternat, încercă să-i maseze spatele nașului său, dar fu îndepărtat de o mână nervoasă. Da, pentru că Alicante se oprise din blestemat și imediat deveni curios în legătură cu ce vedea. Din câțiva pași ajunsese la lumânarea căzută, o luă de jos și ilumina un paralelipiped perfect regulat, întins în centrul unei camere mari al cărei fund nu reuși să îl

vadă. Dimensiunile obiectului erau, aproximativ, doi metri jumătate pe un metru, și un metru înălțime. Examinat de aproape, nu era marmură, ci piatră foarte netedă.

— Ce e, un altar? întrebă *don* Nicola.

— Nu știu. Lasă-mă să mă uit mai bine.

Alicante se apropie cu lumânarea și observă că la câțiva centimetri de suprafață, chiar sub margine, era o dungă neagră aproape imperceptibilă.

— Dar acesta e un capac! exclamă *don* Gaetano.

— Și ce ne interesează pe noi? răspunse *don* Nicola. Doar nu scrie pe el V.I.T.R.I.O.L.!

— O clipă, să încercăm să nu ne grăbim! Lasă-mă să mă gândesc... Cum era acronimul desfășurat? *Visita Interiora Terrae Rectificando Invenies Occultum Lapidem*. Noroc că monseniorul Pascale m-a pus să-l scriu normal și de la dreapta la stânga, astfel că acum îl știu pe dinafară. Să vedem. *Vizitează măruntaiele pământului*. Și noi aici suntem. *Vei găsi piatra ascunsă*. Să fie aceasta?

— Și cu *rectificando* ce facem?

— Încet-încet. Fiecare lucru pe rând. Nicolî', ajută-mă!

— Cu ce? spuse, nedumerit, *don* Nicola.

— Păi, să dăm la o parte capacul ăsta, nu? Hai, împinge!

Se sprijiniră amândoi de marginea paralelipipedului încercând cu forța degetelor să facă să alunece ceea ce, după Alicante, trebuia să fie capacul unui fel de cutie mare. Ca să vadă dacă înăuntru era faimoasa „piatră ascunsă” sau ce era.

— O, sunteți aici!

Vocea, puternică și neașteptată, îi făcu să tresară. Absorbiți cum erau în opintire, nu-și dăduseră seama de apariția unei a treia persoane, nici de lumina care, deși slabă, o precedase.

Era Ribaud.

Se întoarseră, uimiți.

— Dumneavoastră? De unde ați apărut?

— Aș putea să vă pun aceeași întrebare, și chiar vi-o pun: voi, de unde ați apărut?

Arătară coridorul de unde veniseră.

— Noi de acolo. Și dumneavoastră?

Comisarul ridică lumânarea și arată deschizătura întunecată a altui coridor. Era pe partea dreaptă, în spatele celor doi preoți și dincolo de cercul de lumină al lumânărilor lor. Concentrați asupra paralelipedului, nu îl văzuseră.

— Dar, scuzați-mă, spuse Alicante. Vreți să spuneți că tunelul pe care l-ați parcurs duce drept aici?

— Nu, răspunse Ribaud. La un moment dat, am găsit o bifurcare și a trebuit să aleg. Apoi v-am auzit vocile și iată-mă aici.

— La răscruce ați luat-o la dreapta?

— Da. Dar de unde știți?

— Iată, am găsit *rectificando* al nostru! spuse ca pentru sine Alicante.

— Ce spuneți? întrebă comisarul.

— Nimic, nimic, se grăbi să răspundă Alicante. Era un gând, nimic important, nu mă luați în seamă!

Ribaud, deloc convins de răspuns, insistă:

— Întâmplător, are legătură cu asta?

Și arată piatra.

Cei doi preoți se priviră stânjeniți. Vorbi iar Alicante:

— Am dat peste asta și, da, încercam să o deschidem. Cu condiția să se deschidă, bineînțeles!

Apoi, bucuros că a găsit un argument bun să-i distragă atenția interlocutorului său de la ce îi scăpase pe gură, îl invită:

— Haideți, ajutați-ne, cine știe dacă în trei nu reușim să-l deschidem!

Ribaud găsi nepoliticos să insiste în legătură cu ce auzise și într-adevăr curiozitatea lui se mută pe obiectul din centrul camerei. În fond, se gândi, venise să descopere ceva, chiar dacă nu știa bine ce. Ei bine, acolo era tocmai acel ceva.

— Bine, spuse, și se sprijini și el de marginea paralelipedului. Haideți, împreună. Unu, doi și trei!

Împinseră deodată și, cu un scrâșnet prelung de piatră pe piatră, ceea ce părea un capac se dovedi a fi chiar asta pentru că se mișcă o jumătate de palmă, așezându-se strâmb. Din deschidere ieși un iz urât mirositor, care lovi violent gâtleurile celor trei. *Don Nicola* se dădu la o parte brusc și începu să

tușească îndoindu-se. Și ceilalți avură o mișcare de repulsie față de acel miros scârbos, dens și greu, provenind din interiorul paralelipipedului.

— Maică Sfântă! Ce e ăsta, un mormânt?! exclamă Alicante, căutând o batistă și ducând-o la gură.

— Cred că da! spuse Ribaudó, imitându-l. Și nici atât de vechi, după cum se pare!

— Nu, nu, răspunse Alicante, revenindu-și. De vechi, e vechi. Dar ce e înăuntru sigur nu e din epoca romană!

— Și dacă sunt hoituri de animale? spuse *don* Nicola, încă respirând greu.

— Și dacă nu sunt? replică Ribaudó.

Cei doi amuțiră. Se priviră reciproc, apoi se uitară la comisar. Incertitudinea dură câteva secunde.

— Nu e decât un mod pentru a ne asigura. Curaj! spuse Ribaudó și prinse capacul.

Se poziționă pentru a împinge iar, apoi se întoarse spre cei doi care ezitau, invitându-i din priviri. Aceștia, odată învinsă stânjeneala, se înșirară și, un, doi, trei, împinseră și mai mult capacul.

De data aceasta nu mai avură parte de mirosurile acelea, evident ieșite într-o singură bulă. Își făcură curaj pentru o altă opintire, până la obținerea unei deschizături suficiente pentru a vârî un braț cu o lumânare.

Alicante privi primul.

— Sfântă Fecioară! exclamă și se retrase impresionat.

Văzând reacția lui Alicante, Ribaudó se întinse grăbit și, când văzu ce era pe fund, nu putu să-și rețină o tresărire de spaimă.

— Mamă! murmură.

Don Nicola, în acel moment, nu știa dacă să se uite și el sau să renunțe. Se gândi că, dacă l-ar fi întrebat pe mentorul lui ce văzuse, acela i-ar fi răspuns: „Uită-te tu!” Îl știa atât de bine acum, că nu avea îndoieli. Așa că, se întări și băgă mâna cu lumânarea în deschizătură. Ce văzu îi provocă și lui aceeași reacție.

— Dumnezeuule, *ora pro nobis!* aproape că strigă.

Se grăbi să treacă lumânarea în mâna stângă și să-și facă semnul crucii de trei ori.

— Domnilor, trebuie să încercăm să dăm capacul de tot la o parte, spuse Ribaldo.

— De ce? întrebă timid *don Nicola*. Să-l închidem, mai bine!

Ribaldo ezită o clipă, neștiind ce să spună. Dar se adună imediat:

— Regret, dar sunt un funcționar public și am datoria să...

— Aveți dreptate! îl întrerupse imediat Alicante, aruncând o privire spre *don Nicola*. Și noi trebuie să ne facem datoria de buni cetățeni!

De data aceasta *don Nicola* înțelese și dădu din cap cu hotărâre.

Se înflăcărară din nou și, cu câteva încordări de șale bine chibzuite, reușiră să dea de tot la o parte capacul, care alunecă pe jos bufnind.

Lumina celor trei lumânări scoase la iveală cadavrul unui bărbat.

Cine știe de câte zile era acolo! La nivelul gâtului se deschidea în carne o despicătură obscenă. Ochii erau holbați și aproape că îi ieșeau din orbite. Buzele și bărbia erau complet negre de sânge închegat. Gura, larg deschisă, arăta câțiva dinți rușiți și, mai ales, absența limbii. Asta te izbea la prima vedere și trezea oroare și dezgust.

Odată depășită impresia de greață, primul care-și veni în fire fu comisarul, care apropie din nou lumânarea de cadavru și o trecu peste el, de la cap până la picioare. Și ceilalți, cu trăsăturile contorsionate într-o strâmbătură, se apropiară de sarcofag și găsiră curajul de a se uita din nou.

Observând cadavrul, se vedea clar că trebuie să fi fost scufundat în apă o vreme. Acum era complet uscat, desigur, însă smocurile de păr încleiate și lipite de frunte și de față, cutele și umflăturile hainelor, indicau un corp depus acolo încă ud și care s-a uscat odată cu trecerea timpului. Aparținea unui bărbat de aproximativ șaiszeci de ani, bine îmbrăcat, cu păr grizonant destul de lung, trăsături aristocrate, bărbierit.

Comisarul estimează, din ochi, că trebuia să fie mort de trei

zile. Fără să bage în seamă expresiile contrariate ale celorlalți doi, întinse o mână ca să caute în buzunarele mortului. Primul lucru peste care dădură degetele lui, intrând în buzunarul stâng de la haină, fu un obiect voluminos, dur și aspru. Îl extrase și privi în lumina candeliei. O piatră. Trecu imediat la celălalt buzunar. Încă o piatră. În acel moment Ribaudó trecu la examinarea buzunarelor interioare și văzu că nu lipsea nimic din ce poartă de obicei un gentilom la el: ceas, chei, portofel, cărți de vizită.

Ridicând lumânarea putu să vadă și picioarele și-și dădu seama că era până și pălăria, pusă în spate. Deci, asasinul sau asasinii nu acționaseră cu scopul de a fura, se gândi. Dar băgă de seamă că era vorba de o deformare profesională. Gândindu-se bine, jefuitorii nu se preocupă să-și aranjeze victima în interiorul unui sarcofag, mai ales într-un loc ca acela. Nu, acelui nefericit i se tăiasе gâtul și i se smulsese limba. Și nu neapărat în această ordine. Apoi probabil că fusese aruncat în mare, judecând după sarea care-i lăsa dăre pe față și pe mâini. Sau fusese lăsat pe plajă, unde valurile îl acoperiseră. În sfârșit, fusese luat și dus acolo. Dar de ce?

Din impuls, se uită la lăntșorul ceasului, dar trebui să constate că nu erau zale rupte. Deci, se gândi, nu era vorba de o crimă care să se înscrie printre cele pe care fusese trimis să le ancheteze.

Cărțile de vizită acum. Toate la fel, deci aparțineau, fără îndoială, victimei.

— N.H. Leonardo Rapece Cutolo di Pianosa, citi cu voce tare.

Și, în penumbră, nu putu să vadă că cei doi preoți deveniseră palizi.

Don Nicola avu doar timpul să exclame:

— Dar... înainte să primească un cot în coaste de la *don Gaetano*.

Și el, în realitate, înțelesese că era vorba despre vărul cardinalului, cel către care ar fi trebuit să meargă, ca să-și înceapă investigațiile, dacă exorcizarea monseniorului Pascale nu i-ar fi deviat. Dar ce drăcia naibii făcea acolo, omorât în

modul acela?

Don Alicante se gândi că într-adevăr făcuse bine să-i ceară sfatul monseniorului Pascale. Dacă el și *don* Nicola s-ar fi dus la Brindisi, ar fi descoperit că nobilul care trebuia să-i primească dispăruse și s-ar fi trezit într-un punct mort înainte chiar să înceapă. Nu că acum stăteau mai bine, desigur, dar cel puțin nu erau la câteva zile distanță de el.

Toți trei erau amuțiți de surpriză și fiecare dintre ei se trezi gândindu-se că poate n-ar fi trebuit să se arate prea uimit, dat fiind că știa, fiecare despre celălalt, că sunt acolo pentru o excursie de plăcere. Spaimă, groază, înfiorare da, dar nu uimire.

Singurul care, în realitate, putea liniștit să arate o pricepere deosebită era Ribaudó, în calitatea lui de funcționar public. Nu se preocupă, așadar, să explice minuțioasă verificare a cadavrului și o continuă.

Portofelul conținea câteva bancnote și nimic altceva. În schimb, în buzunărelul de la haină, verificat tocmai dintr-un scrupul al lucrului bine făcut, era o foaie împăturită în grabă. Ribaudó o desfăcu și o duse la lumină. Erau litere și puncte, scrise cu creionul. Bine cel puțin că nu fusese folosită cerneală, altfel apa ar fi înmuiat tot și le-ar fi făcut ilizibile. Citi cu voce tare, chinându-se să vadă bine:

— *La g.t. di t., la l.s.d.s.r.e.s.s.l.r.d.m. a.l.d.b.m o alla d.d.u.g.d.r. dove i.f.e.r.d.m.a.r.d.v.o. 24 o.*

— Ce înseamnă? nu se putu abține să nu întrebe *don* Nicola.

Ribaudó era palid. El știa bine ce însemnau acele litere și puncte.

Se gândi o clipă înainte să se hotărăscă să vorbească, apoi realizează că nu era niciun motiv să le ascundă acest lucru celorlalți. Astfel, urmărind cu degetul literă cu literă:

— Înseamnă că acest nefericit a avut *la Gola Tagliata di Tondo*^[22], silabisi, *e la Lingua Strappata Dalla Sua Rsdice*^[23]; a fost sau ar fi trebuit să fie *Seppellito Sotto La Riva Del Mare, Al Livello Della Bassa Marea, o alla Distanza Di Una Gomena Dalia Riva, dove Il Flusso e Riflusso Della Marea Arrwa Regolarmente Due Volte Ogni 24 Ore*^[24]. Este formula răzbunării masonice

împotriva unui trădător. Și exact asta mă uimește.

Încremeniți la propriu, cei doi insistară să le repete totul de la capăt, întrucât nu erau siguri că au înțeles bine. Dar comisarul nu-i ascultă, invocând că înțeleseseră foarte bine ce citise; numai că nu știau ritualurile masonice. Altfel ar fi știut că aceea era ultima parte din jurământul unui inițiat, care se declara ritualic conștient de pedepsele foarte grave pe care și le-ar fi atras în caz de sperjur. Dar asta făcea parte din retorica tipică a Frăției. Niciodată o astfel de amenințare nu fusese aplicată în litera ei, din câte se știa. Și de aici provenea uimirea comisarului.

Alicante fu nevoit să admită în sinea lui că nici el, în cariera lui precedentă de polițist, nu văzuse vreodată ceva asemănător.

În timp ce Ribaldo era concentrat să scruteze gânditor și perplex foaia, fără să fie văzut, schiță un semn rapid de binecuvântare deasupra cadavrului. Apoi spuse, adresându-se comisarului:

— Propun să punem fiecare lucru la locul lui și să închidem acest soi de sarcofag. E deja timpul să ne întoarcem înapoi ca să ne întâlnim cu cei doi francezi. Odată ajunși în oraș, va fi necesar să denunțați totul la jandarmerie.

Ribaldo, scuturându-se, se declară de acord și făcură așa cum spusese Alicante. Puseră, deci, foaia în buzunărelul mortului și închiseră mormântul cu capacul. Fu un efort mare care presupuse diverse încercări și îi lăsă cu mușchii brațelor amorțiți.

Apoi, de comun acord, o luară pe coridorul de unde apăruseră cei doi preoți și merseră cu pași repezi.

Numai după un sfert bun de oră de mers își dădură seama că totuși ceva nu se potrivea. În realitate, ar fi trebuit deja, în acel punct, cel puțin să întrevadă lumina zilei, în schimb, continuau să se afle în întunericul beznă. Speriați, înaintară încă o sută de metri.

La sfârșit, se opriră aproape simultan și, neliniștiți, se priviră unul pe altul.

Vorbi Alicante:

- Vă gândiți și voi la ce mă gândesc eu?
- Da, răspunse Ribaudó. Ne-am rătăcit.

„Nu am mult timp, spuse diavolul bătrân. Nu mai am mult timp”

Trecuse deja ceva timp de când tăcea. Pleoapele îi alunecaseră peste ochii apoși și străbătuți de o rețea de vinișoare. Doar pieptul se mișca, sus-jos, sus-jos, în trupul lui asemănător cu o ramură uscată. Și plămânii probabil că i se ofiliseră, judecând după răsuflarea întretăiată.

Dar nu dormea. Degetul arătător de la mâna lui dreaptă se ridica și se lăsa, agitându-se ca și cum bătrânul împărțea porunci sau evalua pro și contra cine știe ce scenarii. În anumite clipe, văzând acel subțire vreasc noduros dansând neîncetat în aer, ai fi zis că proprietarul lui urmărea muzica pe care o cânta o orchestră de nebuni.

Focul, care găsisese un lemn încă intact de care să se agațe, se însuflețise singur. Între timp și bătrânul părea să se bucure de căldura regăsită.

Dintr-odată holbă ochii, ațintindu-i asupra flăcării. Apoi, fără să întoarcă privirea, exclamă:

— Știți cine a zis că, odată construită Italia, erau încă de făcut italienii? Tăcerea dumneavoastră îmi confirmă că da. Trebuie să spun că această frază, care după câte se pare a intrat deja în istorie, e în același timp adevărată și falsă. E falsă, pentru că italienii existau deja pe vremea romanilor. Nu e o noutate pentru dumneavoastră că Augustus a fost cel care a împărțit peninsula în regiunile în care practic e încă divizată. Dante și Machiavelli obișnuiau să se plângă de relele „Italiei”, nu numai de cele din Florența lor. Acea frază este în schimb adevărată dacă privim lucrurile din punctul de vedere al

Revoluției. Italienii, formați în sens revoluționar, încă trebuiau creați.

În sfârșit, își desprinsese privirea de la foc și păru să se relaxeze.

— Nu am făcut economie de mijloace, știți; de la cele de forță la cele persuasive, continuă. Între acestea din urmă, unul pe care nu-l bănuieți este *Pinocchio*. Da, păpușa. Cu siguranță l-ați citit. Păi, cine n-a făcut-o? Este una dintre cărțile cele mai traduse din lume, știți? Permiteți-mi, însă, să vă explic în modul meu. Întâi de toate, este vorba de o poveste despre moarte și renaștere la o nouă viață. O inițiere, în fine, în care se moare în starea primitivă imperfectă, se traversează regiuni obscure pentru a reapărea, la final, regenerați, transformați. Vă amintește de ceva?

Dar să începem de la nume, Pinocchio. Vine de la toscanul *pinolo*, adică sămânță de pin, care provine de la pin. Într-adevăr, Pinocchio e o păpușă de lemn. Pinul, oricum, era copacul sacru în cultul Cibelei^[25]. Ritualul de primăvară, la Roma, presupunea transportul la templul zeiței pe colina Palatin al unui pin înfășurat cu panglici și împodobit cu violete. Reprezenta cadavrul lui Attis și era însoțit cu bocete funebre. Acestea se topeau apoi în cânturi de bucurie când zeul renăștea la o nouă viață.

Pinocchio, după ce își făcuse conștiința să tacă, adică pe Greierele vorbitor, s-a întâlnit cu creaturi infernale și demoniace: Mangiafuoco, Motanul și Vulpea, Pescarul Verde. Și Copila cea frumoasă cu părul azuriu este descrisă ca o ființă din lumea de dincolo de mormânt, cu chip de ceară, ochi închiși, mâini încrucișate pe piept, voce care pare să vină din lumea de apoi.

Moartea lui Pinocchio, apoi, e triplă: spânzurat de asasinii mascați, aruncat în mare ca măgar, înghițit de Rechin. Pinocchio spânzurat este salvat de un șoim trimis de copilă. Iar șoimul este vehiculul sufletelor în mitologia egipteană, unde există și o divinitate cu cap de șoim. Pinocchio măgar este asemănător cu Lucius măgar din *Metamorfozele* lui Apuleius, care trece printr-o serie de probe dureroase, înainte să fie

inițiat în misterele isiace și astfel să renască la o nouă viață. Știați că și marele vrăjitor Giordano Bruno scrisese o fabulă despre un măgar? Nu? Îmi închipuiam. Ei, în afară de câțiva învățați, cine îl cunoaște pe Giordano Bruno? Nici acești câțiva învățați nu i-au citit niciodată cărțile. În realitate, ascultați-mă pe mine, sunt de necitit. Singurul lucru pe care cei mai mulți îl știu despre Giordano Bruno, și știu asta de când există monumentul la Roma, este că a fost judecat de Inchiziție. Măgarul lui Giordano Bruno, ia te uită, coboară în infern și ajunge să se preschimbe într-o ființă asemănătoare lui Pegas, minunatul cal înaripat din mitul grecesc.

Și bănuiați că Bruno nu era un filosof, cum îl înțelegem astăzi, ci un vrăjitor „egiptean”? Așa e, nu? Eram sigur de asta. S-a insistat atâta în legătură cu Bruno-martirul libertății de gândire și victimă a obscurantismului ecleziastic, că nimeni nu mai are idee despre adevărata valoare a lui Bruno. O valoare, vă spun, de care lumea se lipsește cu ușurință, cu nebuloasa lui artă a memoriei și artificiile sale ezoterice. Să fie fericit el, oricum, la fel și Arnaldo da Brescia și toți ceilalți ratați care ne-au precedat în detestarea Bisericii. Vă spun că, dacă acei fanatici ar fi trăit în vremurile noastre, ar fi trebuit să-i trimitem undeva pe ei și teoriile lor, care erau tot de ordin religios.

Se opri, privind în sus.

— Ce spuneam? A, da, *Pinocchio*, reluă imediat. În *Pinocchio* apare și un șarpe verde care la un moment dat îi blochează drumul. Și francmasonul Goethe a scris un basm inițiativ intitulat *Șarpele verde*. Verde, vă amintesc, este și culoarea simbolică a masoneriei. În poveste, apoi, o avem pe copila care moare, dar renaște ca Zână; și Greierele vorbitor renaște. În fine, să nu uităm că tatăl lui Pinocchio se numește Geppetto, de la Iosif. Care era tatăl lui Isus, unul dintre cei mai mari inițiați din istorie.

Râse, lățindu-și buzele și clătinând din cap.

Cu un gest greoi, își șterse colțurile gurii și vorbi din nou:

— Poate vă va uimi această digresiune a mea în legătură cu o carte pentru copii. Am pornit de la „a-i crea pe italieni” și am

ajuns la ezoterism. Cred că în acest moment vă întrebați dacă nu cumva Revoluția este o altă religie, cu riturile ei, martirii ei, misterele ei. Păi, nu pot nega că nu puțini dintre ai noștri au ajuns să se piardă, să zicem așa, în latura mistică a chestiunii. În realitate, n-am putea să nu ne numim descendenți ai acelor mari oameni care, în Renaștere, au dat prima mare lovitură de berbec lumii fondate pe Biserica catolică. Înaintând în timp, se ajunge la personaje despre care sigur ați auzit vorbindu-se, ca Fantomaticii din ordinul Rosacroce sau Illuminatii din Bavaria secolului următor.

E adevărat, de multe ori ițele sunt foarte încurcate. Luați-i pe sus-pomeniții Illuminati. Au fost creați, dacă îmi amintesc bine, în 1776. Ei bine, zece ani mai târziu, Alessandro Savioli din Bologna și marchizul Costanzo della Paganica din Napoli au fost judecați la Monaco și expulzați de Principele Elector din Bavaria, ai cărui consilieri erau. În același an, Costanzo a fondat la Napoli, Loja Illuminatilor, de unde au provenit aproape toți protagoniștii Republicii Napolitane din 1799. Din această Lojă a Illuminatilor a derivat, practic, Carboneria, care urmărea scopuri mult prea practice. Cum vedeți, *tout se tient*, prietene, și n-a fost niciodată ușor să scoți din mintea unora cheful ezoteric.

Tăcu și strânse din ochi. Umbrele roșietice pe care focul le făcea să joace pe chipul lui îl făcură să pară pentru o clipă cu adevărat un vrăjitor concentrat să născocească vrăji.

Dar imaginea dură o clipă, pentru că bătrânul își destinse expresia feței și, cu vocea lui răgușită, reîncepu să vorbească:

— Napoli. Da, Napoli, care a devenit capitala acestei chestiuni oculte. De la Cagliostro la Principele de Sansevero, de la teozoful Diana Vaughan la Anticonciliu, cine știe de ce toți treceau prin Napoli sau sfârșeau acolo. S-a băgat și Garibaldi, care a acceptat președinția unei societăți spiritiste. N-a putut să participe la Anticonciliul napolitan; dar a trimis un mesaj în care, după ce a incitat, cu felul lui obișnuit și colorat, la răsturnarea monstrului papal și la eliminarea preoților, încheia textual: *Indic și nu învăț, și las la iscusința Anticristului să decidă*. Anticristul i-a târât în încurcături,

gândiți-vă! printre adeziuni, pe Giosue Carducci, Benedetto Cairoli, Giuseppe Zanardelli, Francesco De Sanctis, Filippo Abignente, Giuseppe Avezzana, toți viitori miniștri și parlamentari. Până și pe Victor Hugo. Da, și pe el.

Făcu o pauză.

— Văd, după expresia dumneavoastră, că lectura mea din *Pinocchio* nu v-a convins. Vă gândiți că și Cenușăreasa devine o prințesă minunată, și Albă ca Zăpada moare și renaște, și Scufița Roșie iese din pânțelele lupului etc. etc. etc.

Deh! Credeți ce doriți. Oricum, ce importanță are acum? Deja lucrurile sunt puse pe făgaș și merg înainte de la sine. Nu mai e de dat înapoi, chiar dacă drumul până la Revoluție e încă lung. Cine va veni după noi nu va putea să facă altfel decât să continue pe drumul croit. Tronul și Altarul? Vor dispărea sau vor deveni simulacre vide, bune pentru cine iubește teatrul. Este regatul omului cel pe care-l vedem venind în toată gloria lui, prietene, și e singurul lucru care contează. Și dumneavoastră, și eu nu suntem decât niște pioni. Poate, da, pioni care mută alți pioni. Dar nimic altceva decât niște pioni.

Între timp, construim statui și monumente, dăm nume străzilor și piețelor după eroii noștri și zei patroni, multiplicăm societățile de tir pentru că în această etapă e necesar să creăm Națiunea de Arme, facem eforturi să introducem divorțul în legislație. Vedeți? Este obositor numai să te gândești ce rămâne de făcut pentru a împlini această etapă. Desigur, sunt conștient că nu folosește mult să aprobi o lege dacă spiritul ei nu pătrunde în inima poporului. Însă legea de astăzi este orizontul dat al zilei de mâine. Ceea ce i se pare excentric acestei generații va fi normal pentru cea viitoare. Nu ne putem permite să fim miopi, le lăsăm politicianilor vederea scurtă. Noi judecăm în termeni de secole, dragul meu.

Și apoi, nu suntem pesimiști: în Franța au fost de-ajuns douăzeci de ani de Revoluție pentru a-i face pe oameni să renunțe la mentalitatea și obiceiurile milenare. În Italia va fi nevoie de mai mult timp, bineînțeles, pentru că Italia este leagănul papalității. Dar și papalitatea, cu scaunul tras de sub fund, nu va putea să facă altceva decât să ajungă cu picioarele

în sus. Și va trebui să joace după cum cântăm noi.

Nu, fără ghilotină. Le vom lăsa biserici și sanctuare, în schimb. Așteptând să se golească, încet-încet, singure. Mai devreme sau mai târziu, subiectul „religie” va crea numai stânjeneală în discuții. Va fi ca și cum ai vorbi de spălatul picioarelor la masă. Oamenii chibzuiți vor considera că a crede în orice divinitate e semn de bun-simț scăzut și se vor uita ca la o fosilă la cine se arată iubitor de vreun zeu care să nu fie complet abstract și impersonal. Spuneți-i, dacă vă convine, Ființa Supremă, cum făcea Robespierre și, eventual, scoateți-vă pălăria când îi pronunțați numele. Dar comportați-vă ca și cum nu v-ar interesa.

Ridicase arătătorul și-l îndrepta spre cer, ca să fie clar că ceea ce rostise era o sentință.

— Modul meu de a discuta vi se pare poate destul de ciudat, ca să nu spun mai mult, reluă pe un ton liniștit. Și vă gândiți probabil că poate nici eu nu știu de ce vă spun toate lucrurile acestea. În schimb, vă va fi limpede în scurt timp de ce vorbesc liber cu dumneavoastră. Până atunci, fie-vă milă, dacă asta vă liniștește, de un domn bătrân care vorbește aiurea pentru că, se știe, bătrânii nu au cu cine să vorbească.

Râse.

— Unde rămăsesem? A, da.

Se sprijini cu ceafa de spătar și privi drept în față.

— Vedeti, știu bine câți dintre oamenii noștri au căzut în capcana cea mai evidentă, semn că e încă mult de lucru. Ce vreți, după milenii de zei, nu e ușor să renunți la ei. De aceea am vorbit în treacăt despre Pinocchio și Napoli, capitala „magică”. Știu bine, repet, că mulți dintre ai noștri au dat spiritismul și tehnicile de magie pe religia vremurilor „pozitive” și „științifice” în măsura în care ar permite să se între în contact cu lumea supranaturală sau cealaltă dimensiune, dacă preferați să-i spuneți așa, fără să fie nevoiți să îngenuncheze în fața vreunui zeu și a preoților. Făcând astfel însă, n-au reușit decât să omoare o superstiție ca să pună alta în locul ei.

De ce-i lăsăm să acționeze, mai mult, îi încurajăm? Amintiți-

vă: *Solve et coagula, solve et coagula*^[26]. Și aceasta este etapa *solve*.

O, da, masoneria; mulți dintre cei despre care vorbesc sunt masoni. Așa că ar trebui să aibă idealuri complet laice și indiferente la orice formă de supranatural. Dar, vă spun, masoneria nu e decât un instrument. Ne-a folosit în această etapă și chiar, de ce nu, ca paravan. Destui, de fapt, și în interiorul ei, au considerat că ea e cea care trage sforile și acționează pentru construirea lumii noi. În scurt timp însă, îi va trece vremea. Și, foarte probabil, o vom regăsi ca dușman, mai devreme sau mai târziu.

Păru să reflecteze asupra acestei afirmații. Dar se desprinse repede, clătînând din cap.

— Da, spiritele. Mazzini credea în reîncarnare, D’Azeglio încerca să evoce spiritul lui Cavour, până și Manzoni a încercat să aplice teoria magnetismului animal asupra unei servitoare de-a lui. Și ce să spun de melodramă? *Somnambula*, *Mefistofel*, *Bal mascat*... Vă place opera? Găsiți acolo zâne, vrăjitoare, elixir, magii, blesteme, demoni.

Începu să murmure cu gura închisă o arie din *Elixirul dragostei*, urmărind ritmul cu capul.

Apoi, schimbând brusc tema încă o dată, spuse:

— Un important loc în munca noastră de restructurare revine divorțului. Desigur, mai e încă nevoie de timp, poate mult. Va fi nevoie de alternarea de etape de accelerare și etape de sedimentare, etape de convulsie și etape de liniște. Dar este o țință care nu se poate ignora ca să scăpăm, o dată pentru totdeauna, din Evul Mediu. Acum încă ne luptăm cu structurile politice și nu e momentul să băgăm cuțitul în cele sociale. Însă acea clipă, mai devreme sau mai târziu, va veni.

Vedeți, pentru a înțelege cu adevărat și pe deplin acel Ev Mediu pe care trebuie să-l uităm, e nevoie să observăm, cu mare atenție, organizarea familiei. Cheia Evului Mediu stă, în realitate, în asta. În Evul Mediu, toate raporturile, și cele politice, erau inspirate din modelul familial, de la cel feudal-vasal la cel meșteșugar-ucenic. Importanța unei țări se evalua după numărul vetrelor sale, și nu după suma indivizilor care făceau parte din ea. Legile și obiceiurile se ocupau de familii,

de neamuri, care nu erau decât niște familii mai mari. Feudalii erau mai ales tați de familie în jurul căruia stăteau toți cei care, prin naștere, făceau parte din feudă. Și certurile lor nu erau decât lupte între familii.

În vârful piramidei era regele, părintele părinților. Și regii erau între ei frați, fii ai Bisericii mame. Știți că, și astăzi, scrisorile pe care capetele încoronate le schimbă între ele încep cu formula „Domnul meu frate”? Nu-mi amintesc care a fost monarhul care s-a adresat într-o epistolă către Napoleon al III-lea cu un „Dragă prietene”. Da, Bonaparte era un burghez, doar nu un nobil. El însă s-a supărat foc. A răspuns acid că este onorat în măsura în care dacă pe frați îi suporti, prietenii ți-i alegi. În orice caz, când a vrut să se căsătorească, a trebuit să se mulțumească doar cu o contesă spaniolă, pentru că niciun suveran n-a fost de acord să-i dea fiica de soție. Și s-a trezit alături de o bigotă care l-a obligat să renunțe la interdicțiile de la peștera din Lourdes. Din păcate. Dar să nu divagăm.

Vârful sistemului pe care l-am descris pe scurt a fost în vremea splendorii Imperiului Sacru, când regii, *primi inter pares* dintre baronii lor, recunoșteau un primat de onoare celui dintâi dintre cei dintâi, împăratul. Astfel, lumea familiilor era o singură familie cu un tată, împăratul, și o mamă, Biserica. Și în ce-l privește pe papă, acesta nu era decât *primus inter pares* dintre episcopi. Tatăl și mama puteau și să se certe, cum în realitate s-a întâmplat în vremea Luptei pentru Investiții. Dar ce familie nu are certurile ei?

Căscă zgomotos.

— Of, divaghez din nou.

Întinse arătătorul în sus și îl agită ca pe o baghetă.

— În fine, acesta e Ancien Régime care trebuie distrus. Munca e în curs, iar grosul s-a făcut deja. Cine va veni după noi va trebui să se ocupe de detalii și poate că va fi nevoie de o altă zgâlțâitură importantă la ce mai rămâne din edificiu. Dar noi am trasat deja liniile și locomotiva nu poate decât să gonească peste ele. Încotro? Foarte bună întrebare. Dar nimeni nu știe răspunsul. Cu condiția ca de un răspuns să fie nevoie.

Vila

— Dar cum e posibil să ne fi pierdut? întrebă aproape plângând *don Nicola*. Și totuși, am făcut același drum de mai înainte!

Alicante nu mai era atât de sigur:

— În schimb e posibil ca, ocupându-ne de acel capac, fără să ne dăm seama, să ne fi trezit cu spatele către alt coridor. Poate că trecem prin cel din care a apărut domnul Ribaudó.

Acesta, auzindu-se interpelat, spuse:

— Nu cred. Acum ar fi trebuit să ajungem măcar la răscrucea unde eu, la venire, am făcut la dreapta. Poate că era un al treilea coridor, pe care nu l-am văzut. În fond, aveam o singură lumânare aprinsă și eram toți concentrați asupra descoperirii noastre. Cert este că din acea sală pleacă nu trei, ci chiar patru sau mai multe coridoare.

— În fine, am intrat în bucluc! O, Sfântă Fecioară! exclamă disperat *don Nicola*. Și acu' ce facem?

— Nico', nu te îngrijora, că există o soluție pentru orice! Încercă să-l liniștească Alicante. Doar că trebuie să ne întoarcem la sarcofag și să vedem, pentru început, câte sunt și coridoarele astea. Odată ajunși acolo, vom încerca să înțelegem care e cel care duce afară din acest labirint. Sunteți de acord, domnule Ribaudó?

— Nu văd altă soluție. Desigur, vom întârzia la întâlnire și ceilalți se vor îngrijora. Dar nu știu ce să fac. Din fericire, avem lumânări destule.

Așadar, se întoarseră și merseă grăbiți spre sala cu sarcofagul. Când ajunseră acolo, începură să se învârtă prin sală, dar de data aceasta ținând lumânările în sus ca să

lumineze pereții, în căutarea altor tunele.

Don Nicola fu primul nevoit să-și înlocuiască lumânarea cu una nouă, pentru că mukul era atât de mic acum, că era difiail să-l țină în mână și deja îl arseseră de prea multe ori picăturile de ceară topită. Făcu să curgă câteva picături de ceară pe capacul sarcofagului și lipi acolo ce rămânea din vechea lumânare, fiind imitat imediat de ceilalți.

În timp ce executa operațiunea, se trezi întrebându-se serios dacă piatra ascunsă din formula V.I.T.R.I.O.L. nu era chiar acel paralelipiped de piatră netedă și lipsită de inscripții. Dar se întoarce îndată la mult mai importanta cercetare a pereților. Încăperea se dovedi nu pătrată, cum crezuse la început, ci hexagonală. Și pe fiecare latură se deschidea un tunel. Cele șase guri erau perfect egale, lucru care făcea practic imposibil de stabilit din care apăruseră Ribaudo și ei doi prima oară.

— Și acum ce facem? întrebă speriat tânărul preot.

— Iată o întrebare bună, răspunse *don* Gaetano. Sunt șase coridoare și chiar dacă ne-am împărți, ar rămâne oricum cincizeci la sută din probabilități să greșim din nou drumul.

— Mai puțin de jumătate, spuse Ribaudo. Putem să excludem fără îndoială coridorul de pe care am venit acum.

Îl arătă.

— Am fost atent. Deci mai rămân cinci.

— Tot multe, răspunse *don* Gaetano. Și în acest moment nici nu știu dacă e convenabil să ne împărțim. Acum, îmi amintesc că atunci când eu și prietenul meu Esposito am intrat aici prima oară, vedeam una din laturile mai lungi ale sarcofagului. Desigur, n-aș putea jura, dat fiind că în acea clipă nu mă gândeam că trebuie să găsim drumul de întoarcere. Și conul de lumină plâpând produs de o lumânare poate juca feste memoriei vizuale. Dar, ca urmă, e mai bine decât nimic, așa că propun să excludem căile care dau spre laturile scurte ale sarcofagului. Ce ziceți?

— În linii mari sunt de acord. Voi adăuga că suntem în interiorul a ceea ce era oricum un sistem de puțuri; așa că tunelurile trebuie să aibă un capăt și, dacă suntem norocoși, undeva va trebui să ieșim, spuse Ribaudo.

În acel moment *don* Nicola fu cel care vorbi:

— Scuzați-mă că intervin, dar cum facem cu cei doi francezi și vizitiul care trebuia să vină să ne ia? Din ce știm, când nu ne vor vedea la întâlnire, poate vor veni să ne caute!

— Și poate se vor pierde și ei! chibzui *don* Gaetano.

— Auziți, hai să facem așa. O apucăm pe tunelul care ni se pare a fi cel bun. Rămânem împreună și, din când în când, strigăm ca să ne facem auziți. Astfel, dacă și ei or fi intrat în acest labirint, până la urmă ne vor găsi.

Ribaudou nu terminase încă de vorbit asta, că imediat deveni gânditor:

— Însă faptul că ne regăsim nu exclude posibilitatea de a continua să ne învârtim în gol aici înăuntru în șase, din acel moment, și nu în trei. Poate că numele de Cento Stanzuleue nu a fost atribuit întâmplător acestui loc.

Ridică din umeri:

— Păi, nu avem alternativă. Așadar, curaj, să alegem un drum și să pornim. Să nu mai pierdem timpul, pentru că astea sunt ultimele lumânări.

Don Nicola se înfioră.

Aleseră coridorul bun dând cu banul, așa cum sugerase *don* Nicola. Ban aruncat de mai multe ori, evident, pentru că alegerea nu era doar între două posibilități. Porniră și, așa cum stabiliseră, din când în când, mergând, strigau chestii de genul: „Heil!”, „E cineva?”, „Suntem aici!” și altele la fel. Dar nu răspundea nici măcar ecoul. Își dădură seama, de fapt, că tunelul, și probabil tot ansamblul Cento Stanzulelle, erau săpate în tuf, material mai bun să absoarbă sunetele decât să le întoarcă.

Merseră și meraseră, tot strigând pe măsură ce înaintau.

La final ajunseră într-o altă sală, identică întru totul cu cea din care plecaseră. Singura diferență era că în asta nu erau sarcofage.

Tot cu ajutorul monedei aleseră o direcție și o apucară pe acolo, de data asta lansând nu numai strigăte, ci și priviri îngrijorate spre lumânări.

Iar meraseră și meraseră, în timp ce intervalul dintre strigăte

se făcea tot mai mare, iar vocile lor tot mai dezamăgite și stinse. Până când renunțară de tot să mai strige, pentru că, oricum, nu folosea la nimic.

Don Gaetano fu primul care băgă de seamă că flacăra lumânării lui tremura ușor. Astupă cu o mână gura lui *don* Nicola care se pregătea să emită un ultim strigăt descurajat.

— Ssst! Taci! Taci! Priviți!

Priviră și chipurile lor se luminară pline de speranță. Da, flacăra tremura! Deci era un curent de aer! Deci ieșirea era aproape!

Să iasă, da! Către ce nu conta, era de ajuns să vadă în sfârșit cerul și lumina soarelui. Cu condiția să mai fi rămas puțină, evident.

În agitația aceea aproape că se împiedică unul de celălalt pentru că *don* Nicola, în elanul său, o luase în direcția greșită, cea înspre care se înclina flacăra.

Odată dezmeticiți, grăbiră pasul și la final se treziră alergând, nepăsători la picăturile de ceară topită de pe degete și de pe față, și chiar față de protejarea lumânărilor. Acestea se stinseră, de fapt, în alergătură, și cei trei își dădură seama că tot vedeau. Da, întunericul cedase locul penumbrei și aceasta în curând ar fi cedat locul luminii.

Și ajunseră și la lumină. O lumină care însă nu provenea din capătul tunelului, ci cădea de sus exact în locul în care tunelul se termina într-un *cul de sac*, cum spun francezii, sau fundătură cum se spune în Italia.

Anxioși, ridicară privirea și văzură sus, deasupra capetelor lor, un cerc alb, palid, de lumină aproape la apus. Între ei și cerc câțiva metri de cărămizi îndesate. Un puț, în fine.

După ce-și trase răsuflarea, Alicante spuse:

— Domnilor, să nu ne pierdem calmul. E clar că va trebui să ne cățărăm. Lucrul nu mi se pare dificil, în măsura în care cărămizile sunt sparte și strâmbe. Propun să nu renunțăm la lumânări pentru că nu știm ce ne așteaptă acolo sus.

Ceilalți dădură din cap și fiecare își băgă lumânarea în buzunar. Apoi, hotărând că cel mai ușor dintre toți era *don* Nicola, Ribaudo și Alicante făcură o scăriță încrucișându-și

măinile ca să-i permită să urce în picioare pe umerii lor. În felul acesta, tânărul preot ajunsese cu genunchii la înălțimea părții inferioare a puțului și, cu un picior aici și celălalt dincolo, ajutându-se cu mâinile, reuși să se agațe de peretele cilindrului, eliberându-i pe ceilalți doi de greutatea lui.

Din fericire, cărămizile ofereau un sprijin bun și nu-i trebui mult să ajungă în vârf. Când jumătatea superioară a corpului său dispăru din raza vizuală a celor care erau jos, *don Gaetano* îi strigă:

— Vezi dacă găsești o bucată de sfoară ca să putem urca și noi!

Don Nicola dispăru și, după ceva vreme, îi văzură capul apărând.

— Nu sunt sfori! Acum fiți atenți! strigă în jos.

În cercul de lumină apăru o scândură mare de lemn care căzu jos, izbindu-se cu o bufnitură atenuată pe pardoseala tunelului. Era suficient de lungă pentru ca partea ei superioară să se sprijine pe peretele interior al cilindrului, puțin mai jos de jumătatea acestuia. Alicante și Ribaudó băgară bine un capăt al scândurii între două cărămizi mai proeminente, asigurându-se că celălalt capăt nu putea să alunece. Proptindu-se cu picioarele pe scândura înclinată și agățându-se de cărămizi, reușiră, unul după celălalt, să se cațare în puț.

Se regăsiră toți trei afară, respirând aer proaspăt, murdari de praf și pământ, cu hainele rupte și, în unele locuri, sfâșiate.

Priviră în jurul lor.

Erau într-o pădurice care imita natura sălbatică, deși era în mod clar artificială. Răspândite ici și colo erau ruine false, bucăți de coloană așezate în iarbă, câte un capitel corintic pe jumătate îngropat în pământ, niște arce care țâșneau din sol și se terminau în aer, un cap cu barbă de marmură răsturnat, un bust lipsit de cap și de membre. Și pe urmă plante exotice, mirți, arbori de camfor, camelii, stejari, salcâmi, palmieri, măslini, pini, răspândiți într-o dezordine plăcută.

— O grădină englezească! exclamă Ribaudó. Dar unde am ajuns?

— Hei! spuse Alicante. Nu recunosc deloc acest loc. Nico',

tu l-ai mai văzut vreodată?

— Nu, nici eu, răspunse *don Nicola*.

— Oricum, să găsim ieșirea! spuse scurt *Alicante*, și porni hotărât.

Parcurseră vreo douăzeci de metri și imediat își dădură seama că puțin mai încolo, pe partea stângă, începea un drum pietruit. Se îndreptară într-acolo și începură să meargă pe el. Liniștea aceluia loc era deplină. Se auzea numai scârțâitul pietricelelor sub pantofi. Drumul era sinuos și flancat de copaci deși, cu trunchiuri subțiri. Lumina care se filtra printre ramuri și frunze era deja trandafirie, semn că în curând soarele va apune.

Drumul se termina pe o esplanadă cu iarbă, cu două fântâni neoclasiche, una în dreapta și alta în stânga, care nu mai funcționau cine știe de când. Văzură că drumul continua de cealaltă parte a pajiștii.

Începură să meargă din nou și, după puțin timp, se găsiră în fața unei arcade mari din pietre pătrate. Pe laturile ei interioare se deschideau două nișe, una de fiecare parte, și în nișe se aflau două statui grecești, una cu capul înconjurat de raze și cealaltă înfășurată într-o pelerină care îi acoperea și capul. Dincolo de arcadă, era un fel de curte vastă înconjurată de ziduri înalte.

Trecură de arcadă. Primul lucru peste care dădeai în curte era un bazin pătrat care, judecând după dunga de mușchi imediat de sub margine, la un moment dat fusese plin.

— Aici era apă. Și pești, spuse *Ribaud*. Aceasta e, era, o pescărie.

Curtea era împărțită, la jumătate, de coloane a căror funcție era aparent fără sens, dat fiind că apăreau în fața celor trei fără să susțină nimic. După ce treceai de coloane, trebuia să traversezi un pavilion din lemn acoperit de plante agățătoare. Înăuntru, erau câteva bănci de marmură sculptată. Trebuia să calci pe lespezi de marmură cu basoreliefuri de antici cavaleri așezați. După pavilion, iată înălțându-se în fața lor o vilă cu două etaje, și ea în stil neoclasic. Ca să pășești în ea, trebuia să treci printr-un gang a cărui intrare era ornată cu un mare

basorelief figurativ. Apis, zeul-taur egiptean. Totul era tăcut și abandonat. Tencuiala era coșcovită, obloanele căzute, pânze mari de păianjen atârnav din canaturi.

— Domnilor, vă mărturisesc că auzisem vorbindu-se despre astfel de lucruri, dar nu văzusem niciodată unul. Aceasta este o vilă masonică! spuse Ribaldo oprindu-se să privească în jur cu gura căscată.

— Încetați cu masoneria asta! exclamă Alicante. Dar în ce hal de poveste am nimerit?

— Asta nu știu, răspunse comisarul. Știu numai că, așa cum am zis, suntem într-o vilă masonică. Aici totul a fost făcut după niște simboluri precise și acest basorelief mi-a confirmat presupunerea. Păduricea în care am nimerit reprezintă haosul primordial care trebuie ordonat după proiectul Marelui Arhitect al Universului. Falsele ruine arheologice sunt relicvele trecutului reduse acum la vanitate. După ce treci și de ele, pătrunzi în locul ordinii și al armoniei. Cele două statui pe care le-am văzut sub arcadă reprezintă ziua și noaptea, cele două solstiții, lumina și întunericul. Bazinul de pești este simbolul apei și acest Apis, zeul regenerării și al fecundității, este o divinitate solară, simbolul focului. Și coloanele care nu susțin nimic reprezintă o limită peste care să treci. Pavilionul, deschis în sus, simbolizează aerul. Simbolul pământului era păduricea. Cele patru elemente, în fine. Aici totul e conceput ca un parcurs inițiativ.

— Se întâmplă cumva să delirați? întrebă obraznic Alicante, obosit de rătăcire și de surprize.

— Da, înțeleg că tot ce am zis ar putea părea forțat, dar sunt sigur de ce spun. Să înaintăm și ni se va confirma.

Intrară în gang și ieșiră într-o curte, înconjurată pe trei laturi de arcadele unui portic. În acesta se deschideau diferite uși. Mai bine zis se închideau, dat fiind că erau toate zidite.

În afară de una.

Mânerul era ruginit, dar, neavând alternativă, îl încercară. Se deschidea.

— Un moment! exclamă *don* Nicola. N-am niciun chef să intru acolo! Să plecăm de aici!

— Unde? izbucni *don Gaetano*. Dacă ne întoarcem, ajungem în pădure. Desigur, putem s-o explorăm să vedem dacă e vreo ieșire, dar peste puțin timp se întunecă și nu ne putem permite să pierdem timpul. Aici este o vilă pe care e mai bine să nu încercăm s-o înconjurăm, pentru că, date fiind toate aceste complicații simbolice, cine știe unde nimerim. Însă clădirea trebuie să aibă o intrare principală. Totul te face să te gândești că aceasta este partea din spate sau una laterală. Dacă intrăm și mergem drept, ieșim pe partea cealaltă. Ce spuneți, domnule Ribaldo?

— Sunt de acord! Curaj, să aprindem lumânările!

Învins de raționament, dar nu pe deplin convins, *don Nicola* se resemnă să-și aprindă lumânarea și să-i urmeze pe ceilalți.

Lucru destul de neobișnuit, ușa se deschidea spre o scară de piatră care cobora în întuneric. *Don Nicola* numără treptele. Șaptesprezece. Un număr simbolic și acesta? Se trezire într-un fel de columbar, o mare încăpere cu pereții înțesați de firide. În firide, amfore aparent antice. În capătul opus, alte trepte. Le urcară. În vârf era o ușă închisă, care însă se deschise ușor. O altă încăpere. Asta era complet goală. Se deosebea prin pardoseala din dale albe și negre ca tabla de șah, prin pereții cu fresce în culori și stil pompeian.

— Ce v-am spus?! exclamă Ribaldo. Priviți picturile acestea. Aici este templul lui Isis, acesta este Bruto, celălalt este Hiram!

— Și cine este acest Iran? întrebă *don Nicola*.

— Hiram, cu h în față și m final. Este legendarul constructor al templului lui Solomon, un mit masonic. Aveam dreptate, aveam! Cine știe cine a fost proprietarul acestei vile... A, iată o altă confirmare!

Ribaldo se apropiase de un enorm șemineu în perete. Era atât de mare, că puteau sta în picioare, comod, trei sau patru persoane. Ribaldo privea fix friza care îl împodobește în partea superioară. În mijloc, era un basorelief rectangular lat de o palmă și înalt de două. Reprezenta un fel de S tăiat de o linie în diagonală. Când comisarul le făcu semn să înainteze, cei doi preoți se apropiară și văzură că era vorba, în realitate, de un

șarpe cățărător cu un măr în gură; linia diagonală era o săgeată care-l străpungea.

— Ei bine? spuse, nepoliticos, don Alicante către Ribaudó.

— Dar e sigiliul lui Cagliostro! răspunse acela. Cagliostro a venit aici, la Napoli, ca să introducă în masonerie ritul lui „egiptean“, al cărui Mare Preot a fost apoi Garibaldi, le explică interlocutorilor săi, care însă nu păreau să-i împărtășească interesul.

— Priviți și pardoseala, adăugă Ribaudó. Pătrățelele albe și negre indică alternanța de lumină și întuneric. Și pun pariu... ridică ochii spre tavan. Da, iată stelele!

Într-adevăr, tavanul, la rândul lui, era pictat în albastru și înstelat cu stele galbene cu cinci vârfuri.

— Ce vă spusesem? Numai chestii masonice. Acesta probabil că era sala reuniunilor.

— Nu ne interesează deloc! izbucni Alicante. Să mergem mai departe. Vreau să mă întorc acasă.

Și se îndreptă hotărât spre extremitatea opusă a sălii, unde era o altă ușă. Celorlalți nu le rămase decât să-l urmeze. O deschiseră, trecură de ea și găsiră o cameră mai mică. Aceasta nu avea nimic special și din asta înțelesesă că au pătruns în locuința în sine. Era vorba, în acel moment, numai de găsirea unei ieșiri. Fură nevoiți să traverseze alte opt camere cam la fel, dar de dimensiuni diferite, înainte să dea peste o ușă mare, care semăna foarte mult cu o intrare principală.

Se chinură cu zăvoarele și, în sfârșit, văzură luminile din Napoli. Alicante și Esposito recunoscuseră, nu foarte departe, Ponti Rossi, adică apeductul roman pe care napolitanii îl numeau așa datorită culorii cărămizilor cu care era construit. Acum se puteau orienta.

Marea ușă se deschidea în fața a două scări, una la dreapta și alta la stânga. Coborâră și traversară rondul mare care se întindea în fața vilei. Și aici, jocuri de apă, statui plângătoare, urne funerare false și alte obiecte. Pe laturi, două mici clădiri în paragină care probabil fuseseră grajduri sau locuințe pentru servitori.

O apucară pe un drum destul de îngust, numai curbe și

pante, care șerpuia printre două ziduri înalte de aproape un metru și jumătate și acoperite de vegetație.

— Ce vă spusese? spuse Ribaudó. Aici totul e conceput ca un parcurs inițiativ. Adeptul trebuie să urce pe acest drum inaccesibil pe jos, pentru că e prea strâmt pentru căruțe. Apoi este introdus în acel fel de labirint pe care l-am traversat de-a-ndoașelea. În sfârșit, este făcut să treacă prin cele patru elemente, pământ, aer, apă și foc, dar și trup, minte, suflet și spirit. Sau, dacă vreți, cele patru stări ale Operei alchimice, cu negru, alb, roșu și auriu.

— Dar cine poate să fie atât de nebun să irosească bani ca să facă așa ceva? întrebă *don* Nicola.

— Un bogătaș entuziast din masonerie sau cineva care voia să intre în grațiile Frației. Aici, în mod sigur, se desfășurau reuniuni masonice și...

Ribaudó se opri, dintr-odată atent. Duse un deget la gură și ascultă.

— Ce e? Ce e? spuse, imediat alarmat, *don* Nicola.

— Ssst! spuse încet Ribaudó.

De jos se auzeau, tot mai distinct, vocile unor bărbați care se apropiau.

— Repede, să ne ascundem! șopti Ribaudó.

— Unde? răspunse șoptit *don* Nicola.

Ribaudó nu răspunse, dar se cățără pe zid și se ghemui pe partea cealaltă. Ceilalți îl imitară imediat.

Ghemuiți printre tufișuri – dincolo de zid erau numai mărăcini –, așteptară ca cei care urcau să apară de după una dintre multele curbe ale drumului și să treacă de ei. Nu se înțelegea ce spuneau, din moment ce vorbeau pe un ton abia perceptibil.

Trebuia să fie un grup de vreo zece persoane, judecând după zgometul pașilor.

După ce se îndepărtară, *don* Nicola vru să se ridice, dar fu oprit de *don* Gaetano, care-l obligă să rămână jos.

— Dar de ce ne-am ascuns? șopti tânguitor *don* Nicola.

Abia când fu din nou liniște deplină, comisarul se ridică și se pregăti să încalece zidul ca să se întoarcă pe drum. Ceilalți

făcură și ei la fel și *don* Gaetano răspunse la întrebarea lui *don* Nicola:

— Pentru că, dacă domnul Ribaldo are dreptate, intrăm în necaz dacă suntem văzuți aici. Nu știm cine sunt oamenii aceia care au urcat acum. Cum ne-am fi explicat prezența în vilă? Am fi fost nevoiți să povestim ce și cum, și cine știe cum s-ar fi terminat. Ei poate ne-ar fi luat drept hoți și am fi ajuns, de ce nu, să ne trezim toți la jandarmerie. Nu, mulțumesc!

— Cum de vă preocupă atât perspectiva de a fi nevoiți să dați explicații la sediul poliției? întrebă Ribaldo, devenind dintr-odată suspicios.

Între timp, începuseră să coboare din nou de-a lungul drumului șerpuitor.

Alicante se opri, se uită fix la comisar și spuse:

— Și ce vă interesează pe dumneavoastră? De fapt, dacă stau să mă gândesc, ați arătat să știți multe despre masonerie, ceea ce mă face să cred că sunteți și dumneavoastră mason. Acum, pentru că e foarte probabil ca aceia peste care am dat să fie masoni care se duceau la reuniunea lor, vreți să ne spuneți de ce *dumneavoastră* v-ați ascuns?

Comisarul îi susținu privirea lui Alicante și acum se măsurau din ochi, față în față, scrâșnind din dinți.

— Da, de ce? spuse în acel moment *don* Nicola, ducându-se lângă nașul lui.

— Bine, să jucăm cu cărțile pe masă, cedă Ribaldo. Ceva îmi spune că voi doi nu sunteți cine ați spus că sunteți. Și, dat fiind că nu am nimic în mână, nu am nici nimic de pierdut. Iată: sunt comisar de poliție și desfășor o anchetă. Acum spuneți-mi cine sunteți voi.

— Ce anchetă? întrebă cu hotărâre Alicante.

— În legătură cu niște crime.

— Crime? Ce crime?

Ribaldo păru să se gândească o clipă, apoi se hotărî să golească sacul. Spuse totul, într-o sinteză rapidă; și, când termină, se minună să le vadă expresiile care nu erau numai de uimire, ci ceva mai mult.

Cei doi preoți, înțelegându-se dintr-o privire, îl luară de

braț pe comisar și toți trei reîncepură să coboare în timp ce Alicante vorbea. Acesta îi povesti comisarului totul, cine erau ei și despre ancheta lor. De data asta fu Ribaudó cel care se minună când află că era aceeași.

— Nu, nu se poate! Ar fi o coincidență prea absurdă! Nu pot să cred!

— Și totuși, dragul meu comisar, e chiar așa! Desigur, vă înțeleg dificultatea de a fi de acord cu supranaturalul, dar a fost chiar diavolul cel care ne-a îndrumat. Și din câte văd eu, ne-a scos și în calea dumneavoastră. Dacă această poveste are legătură cu masoneria, sfatul dumneavoastră e cu atât mai prețios. Singuri n-am fi înțeles nimic din traseele inițiatice și ritualurile de răzbunare. Uf, dar drumul ăsta nu se mai termină?

— *Don Gaeta'*, iertați-mă, interveni *don Nicola*. Noi nu vrem să mergem la jandarmerie și e bine așa. Dar în mod sigur s-or fi dus cei doi frați francezi. Ce-ați fi făcut în locul lor, negăsindu-ne la întâlnire? După ce ne-au căutat în zadar, s-or fi dus să anunțe dispariția noastră!

— Mă ocup eu de asta, spuse Ribaudó. Să mergem imediat acolo și lăsați-mă pe mine să vorbesc.

Drumul se termină, în sfârșit, și cei trei ajunseră la porțile orașului. Luară o trăsură la întâmplare și cerură să fie duși la poliție.

Aici, Ribaudó, după ce se prezentă, avu surpriza să afle că niciun francez nu se dusese să anunțe dispariția celor trei excursioniști.

Trapa

Petrecură noaptea în casa celor doi preoți. Din fericire, nu-i văzuse nimeni intrând. Altfel, enoriașii în mod sigur s-ar fi mirat să-i vadă pe preoții lor întorcându-se îmbrăcați civil, murdari și în compania unui necunoscut arătând în același hal ca ei.

Se spălară, apoi la cină mâncară pâine și scrumbii sărate pentru că nu era nimic altceva în casă. Adevărul e că din cămară nu lipseau niciodată câteva cutii de macaroane și câteva roșioare. Însă hotărâră că sunt prea obosiți ca să se apuce de gătit. Lui Ribaudó îi fu pregătit un culcuș improvizat în micul apartament al lui *don* Nicola, pe jos, peste câteva cuverturi împăturite de mai multe ori.

Stabiliră să iasă foarte devreme, ca să nu fie văzuți de vecini. Convertiră să se întoarcă la Cento Stanzulelle dintr-o serie de motive. În primul rând, îi lăsaseră în urma lor pe cei doi francezi și pe vizitiul venit să-i ia. Pe urmă, acolo înăuntru era cadavrul în sarcofag, a cărui inspecție fusese făcută în grabă și, pentru că nu se putea altfel, sumar. În sfârșit, nu știau ce altceva să facă, și acesta era motivul determinant.

În ce-l privește pe vizitiu, fură norocoși pentru că, a doua zi de dimineață, în căutarea unei trăsuri, dădură tocmai peste el. Era în rând cu celelalte trăsuri și îi recunoscă.

— Hei, domnilor! Ce ușurare să vă văd, îmi făcusem griji pentru voi! Eu am venit să vă iau ieri, cum ne-am înțeles, dar nu era nimeni! Am așteptat mai mult de o oră și apoi am plecat. Ce trebuia să fac? M-am gândit, ce știu eu, poate au găsit altă trăsură... Poate, și scuzați-mă că m-am gândit așa, nu voiau să mă plătească! Încheie omul cu falsă nepăsare.

Vorbi Ribaudó:

— Nu, nu, stați liniștiți! Veți fi plătit și pentru deranj. Ba dumneavoastră să ne scuzați dacă v-am îngrijorat. Doar că acolo înăuntru am pierdut noțiunea timpului și, când am ieșit, nu mai erați. Astfel, am coborât până în sat, da, cel de lângă mare, și am luat de acolo o trăsură. Dar, spuneți-mi, nu i-ați văzut nici pe francezi?

— Ce știu eu? Credeam că sunt cu dumneavoastră!

Ribaldo și cei doi preoți se priviră uimiți. Apoi, Alicante salvă situația.

— Se vede că au avut aceeași idee ca a noastră! râse prefăcut. Se caută într-un buzunar. Uitați aici niște bani. Haideți, duceți-ne din nou la Cento Stanzulelle!

Omul cântări moneda pe care *don* Alicante i-o pusese în palmă și gura lui se lărgi într-un rânj.

— Ei, chiar v-a plăcut locul acela! Ce găsiți deosebit acolo? Ei, bravo vouă...

— Da, da, bravo nouă! Dați cu biciul, dați cu biciul, haideți, că ne grăbim!

— Se și grăbesc! mormăi vizitiul vesel și mână calul, în timp ce se urcau.

Ziua se anunța splendidă, numai soare și cer curat. Orașul abia începea să se anime și trăsură mergea la trap pe străzile încă aproape goale. Cei trei încercară să se facă, pe cât posibil, comozi. În realitate, erau încă destul de adormiți, în ciuda ceșcuței de cafea tare pe care o băuseră rapid înainte să iasă. Ribaldo, legănat de sunetul trăsurii, alunecă repede în somn. În scurt timp fu auzit scoțând sunetele tipice celui care doarme profund: fluierături, şuierături, gâlgâiri cu gura deschisă. Alicante privea, de la fereastră, orașul trecându-i pe dinaintea ochilor și pleoapele, imperceptibil, i se lăsau. *Don* Nicola, în schimb, era foarte treaz din cauza neliniștii.

— *Don* Gaeta', *don* Gaetano!

— Cum? Hm! Ce e, ce vrei? se scutură Alicante.

— Ați ținut minte să luați lampa?

— Eu o am pe a mea, sigur. Tu sper că o ai pe a ta?

— Da, da, și comisarul la fel, are una în buzunar.

— Bine, spuse Alicante, și reîncepu să privească afară.

— *Don Gaeta'*!

— Dar ce e, ce vrei?

— Sunt îngrijorat!

— Se putea?! Ei, ce e?

— În afară de faptul că abia aștept să-mi reiau activitățile obișnuite, spuneți-mi, cum vom face să găsim din nou sarcofagul?

— Eu îmi amintesc bine arcada prin care am intrat în Cento Stanzulelle, e a treia din stânga. Ieri ne-am pierdut încercând să ieșim afară. De data asta, așa cum am stabilit, vom însemna cu creta pereții tunelului, astfel nu ne mai pierdem. Dar știi asta, de ce mă pui să ți-o repet?

— Și creta ați luat-o?

— Nicolî', acu' îmi pierd răbdarea. Creta trebuia să o aduci tu!

— A, da, aveți dreptate. Așteptați să verific. Uite-o aici, o aveam în buzunar. Acum sunt mai liniștit.

— Atunci lasă-mă și pe mine în pace, dragul meu! se văită Alicante și reîncepu să privească pe fereastră.

Don Nicola așteptă câteva secunde, apoi relua asaltul:

— *Don Gaeta', don Gaetano!*

— Dumnezeule, Nico'! Dar pot să știu ce te-a apucat? ridică glasul Alicante, făcându-l pe comisar să se trezească brusc.

Acesta ridică borul pălăriei care-i alunecase pe ochi și privi în jur, destul de buimăcit.

— Unde suntem? Am ajuns? întrebă cu voce somnoroasă.

— Nu, comisare, eu și finul meu discutăm.

— Voiam să știu ce facem dacă, Doamne ferește! am da de necaz! spuse *don Nicola*, adresându-se celor doi.

— Stați liniștit, spuse *Ribaudo*. Am pistolul de ofițer.

Și scoase de sub braț un revolver cu șase gloanțe. Îl arătă și apoi îl puse la loc unde era.

— Pot să-l văd? întrebă Alicante.

Ribaudo scoase din nou arma și i-o întinse preotului. Acesta o luă în mână și, zâmbind, o cercetă pe o parte și pe cealaltă.

— Hei, acum le fac chiar mici! Cea pe care o aveam eu era ceva mai lungă și mult mai grea. Bineînțeles că nu se putea

ține sub haină!

— Ați fost militar? întrebă Ribaudó, luând pistolul pe care i-l întindea preotul.

— Am fost polițist.

— Aha, un coleg deci! Cât timp?

— Oh, să o lăsăm baltă, a fost cu mult timp în urmă. Poate, după ce se termină povestea asta și vom avea tihnă, ne vom așeza, eu și dumneavoastră, în fața unei cești de cafea și în compania unui trabuc bun și vom împărtăși câteva amintiri din viața de polițist. Acum vă sfătuiesc să dormiți, dacă reușiți, pentru că azi va trebui să stăm mult în picioare.

Ribaudó consideră că nu era cazul să insiste și se așează iar comod, în colț, cu brațele încrucișate ca înainte. Alicante începu să se uite din nou pe fereastră. Esposito, care stătea în fața lor, scoase din buzunar rozariul și începu să numere în tăcere.

Niciunul nu mai deschise gura până la destinație.

Însă *don* Alicante nu admira panorama, pe care de altfel o știa foarte bine. Nu, se gândea. Scurta discuție cu comisarul îl făcu să-și amintească de vremurile trecute.

Se revăzu foarte tânăr, în uniformă, cu primele fire de barbă mijite și nasturii lucioși. Merse și mai în urmă cu amintirea. Se gândi la tatăl lui, și el polițist, și la ziua aceea în care se întorsese acasă supărat foc și amărât pentru că aflase că Tore 'e Criscienzo, bandit ciomăgar, fusese pus șef la Garda Națională din Napoli de dictatorul Garibaldi. El, Gaetanino, Tanino al mamei, era prea mic și nu putea înțelege.

Tatăl lui n-ar fi vrut, dată fiind situația politică, ca fiul lui să-i calce pe urme.

Mintea care alerga liberă recompuse figura unui prieten fratern și coleg al tatălui său, mareșalul Concetto Calabrò, care mereu îi ducea unchiului lui Gaetanino, preot, marfa de contrabandă sechestrată. Poliție și cler, cele două uniforme între care Gaetanino practic crescuse.

Râse în sinea lui. Hei, când cineva are destinul însemnat... Da, având acele exemple, trebuia să devină fie polițist, fie preot. Cine ar fi zis vreodată că va fi și unul, și altul? Pe de altă

parte, existase mereu o anume asemănare între cele două vocații, ambele în uniformă, ambele solicitând dispoziția de a-ți risca și viața pentru un ideal mai înalt, ambele distingându-se prin credință, ascultare, ierarhii, solidaritate de breaslă, ritualuri, jurăminte solemne. Și apoi, lucrul cu oamenii, manevrarea laturilor cele mai obscure ale sufletului uman, pentru a face să triumfe adevărul și dreptatea. Nu întâmplător, polițistul știa bine că, atunci când se întâmpla o crimă, primul căruia i se adresa era parohul. Pe lângă secretul confesional, acesta era în măsură să ofere, mai bine decât oricine altcineva, măcar o primă orientare în anchetă. El, dezinteresat și deasupra tuturor părților, era dușmanul răului. La fel ca polițistul. Cel puțin teoretic, se înțelege.

Din păcate, când îi venise rândul lui Gaetano Alicante să îmbrace uniforma de polițist, lucrurile nu mai erau ca pe vremea tatălui său. Lui Gaetano nu-i reveniseră atât contrabandiști, bandiți care ucideau cu ușurință, cei cu privirea disprețuitoare și cu pălăria pe o ureche, cât spiritiști, vrăjitori, magi. Desigur, delincvenți existau tot timpul, numai că odată cu timpurile noi și „pozitive” sosise în oraș o concurență deosebită. Ei, progresul împreună cu calea ferată și electricitatea, aduseseră – adică, readuseseră – fantezmele.

Da, el trebuia să se ocupe de un Napoli întunecat care părea la antipodul orașului vesel și solar din vederi, dar care era totuși real și, în unele cazuri, periculos.

În acel moment surveni amintirea cea mai pregnantă, acea succesiune de evenimente care îl determinase să schimbe uniforma.

Se revăzu în biroul comisarului de securitate publică, Cipriano Caccioppoli, împreună cu ceilalți colegi din echipa de investigații îmbrăcați în civil, așteptând să primească misiunea de a-l păzi pe avocatul Giustiniano Lebano, mason, teozof și fost garibaldin, de brigandul Pilone care jurase că-l omoară.

Brigand? Da: trebuia să-i numești briganzi pe toți cei care puseseră mâinile pe arme împotriva noului regim piemontez. Și trebuia să-i aperi pe cei renegați.

Imaginile din minte pieriseră și Alicante se revăzu stând de

pază cu colegii lui, noaptea, în fața casei lui Lebano. Reauzi țipetele neașteptate, ordinele de a sta pe loc, împușcăturile. Se revăzu pe sine cu pistolul în mână și cu picioarele depărtate, simțind mirosul de explozibil, privind prin fum ochii holbați ai lui Pilone care se prăbușise pe pavaj și pata de sânge care se mărea pe cămașa lui.

Acel Lebano. Autor al *Padre Nostro satanica* era demnitar al „ritului egiptean de Memfis”. Ei, era și aceasta la Napoli. Nu-i ajunsese că pierduse trei fii din cauza holerei, lucru care aproape o făcuse să înnebunească pe soția lui, Virginia. Nu, el scria că holera nu exista, că era numai o sincopă produsă de magii chinezi și că putea fi combătută cu mijloace la fel de magice. Lebano scrisese și un tratat cu comentarii la *Cântarea Cântărilor*, plin de insulte la adresa Bisericii ca mamă a ignoranței, a obscurantismului și a superstiției.

Auzi cine vorbește, rânji ușor Alicante amintindu-și. Acestuia nu-i venise mintea la cap nici când, după ani de zile, o altă epidemie de holeră îi luase al patrulea fiu, ultimul, și el tot băiat. Sărmana soție, de data asta înnebunind de-adevăratelea, își dădu foc ca să ispășească, după ea, păcatele soțului. Care, tot după ea, era cauza pedepsei divine care se abătuse asupra casei ei. Biata femeie!

Asocierea de idei îl duse pe Alicante cu gândul la altă amărâtă, cea care locuia la Portici într-o căsuță lipită de biserica parohială. Al cărei paroh era chiar unchiul lui.

Doamna Tanina Argano în Formisano. Și fiul ei, Ciro, trimis la studii cu multe sacrificii și devenit profesor de geografie la gimnaziu și apoi jurnalist la *Mattino*. Sub pseudonimul Giuliano Kremmerz, începuse și el să facă pe magul. Invoca îngeri, demoni și zeități păgâne, spunea că poate câștiga la cazino datorită tehnicilor magice, practica magnetismul mesmerian, redacta reviste de ocultism. Și el era, bineînțeles, unul care ura Biserica. Mama, cu care locuia, trebuia să asiste la nesfârșitele certuri dintre el și soția lui, Anna, foarte geloasă. Frumusețea e că Tanina ținea în pensiune pe un anume Pasquale de Servis, și el ocultist.

Din amintire în amintire, Alicante ajunse la acea ședință de

spiritism din casa Mingaldi, cu negustorul Ercole Chiaia și romancierul Roberto Bracco. Și faimosul medium, Eusepia Palladino. Asista la ședință celebrul om de știință Lombroso, pe care agentul în civil Alicante era însărcinat să-l apere. Acolo, printre ectoplasme și fantoma unui așa-zis John King, ochiul profesionist al lui Alicante prinsese, în penumbră, piciorul mediumului băgându-se sub piciorul măsuței.

Nu, nu decisese în acel moment să abandoneze poliția; nici, culmea! să se facă preot. Nici escrocheria care se petrecuse sub nasul lui nu fusese determinantă.

Numai că, din acea zi, se ivise în el furia, o ură tot mai profundă față de acel club de nebuni, de pozitivisti ziua și vrăjitori noaptea, acea lume sulfuroasă de spectre, invocări de morți, ceremonii magice și tâmpenii supranaturale, în plin *secol al progresului* și găzduite în aceleași capete care spuneau că practică și chiar că predau raționalitatea. Toți unanimi politic și corifei ai noului regim. Și la fel de unanimi în ura față de Biserică și în efortul de a smulge credința din sufletele oamenilor simpli, înspăimântătoarele stricăciuni umane provocate de aceștia le putuse atinge cu mâna după aceea, ca preot și duhovnic. Sinucideri, nebunie, vieți distruse, averi delapidate, disperare, morți nespovediți și neîmpărtășiți. Ca să nu-i punem la socoteală pe prea mulții „tratați” cu magnetizări și magii sau poțiuni indicate de „spirite”.

Da, spiritele. Ca acela care o invadase pe biata Angiolina și pe care numai sacralitatea monseniorului Pascale îl putuse alunga.

Și acum, iată-l aici la trântă cu oameni uciși prin ritualuri forțate, vile inițiatice, medalii masonice neliniștitoare, labirinturi tenebroase. Ei, da, fusese destinul, evident, ca *don* Gaetano să-și petreacă viața luptând împotriva conținutului căldării lui Macbeth, chiar dacă, după el, ar fi năzuit la o parohie de țară, unde păcatul suprem era să te întorci beat acasă și să-ți bați nevasta. Astfel de păcate erau ușor de înfruntat: două palme și zece *Ave Maria*. Și chiar dacă era nevoie de patru palme, tot era mai bine decât V.I.T.R.I.O.L. și grădinile filosofice.

Abia atunci își dădu seama că *don* Nicola îl privea fix. Da: depănându-și gândurile, începuse să gesticuleze și să dea din cap. În vreme ce-i alunga, cu o mișcare a brațului pe spiritiști și necromanți, cu coada ochiului văzuse fața atentă, în așteptare, a lui *don* Nicola.

— Ce e? De ce te uiți la mine ca un neghiob? spuse, iritat că fusese prins într-o ipostază nu prea elegantă.

— Am ajuns, se scuză *don* Nicola.

Într-adevăr, cufundat în amintirile sale, *don* Gaetano nu-și dăduse seama că scurta călătorie se terminase deja și că trăsura încetinisese trapul ca să meargă la pas. Cu un lung „Hoooo!” vizitiul trase hățurile și opri calul.

Imediat ce coborâră, cei trei îi dădură drumul vizitiului și îl rugară să vină să-i ia la ora prânzului. De data aceasta, prudenți, îi spuseră să nu aștepte mai mult de o jumătate de oră. Dacă nu-i va vedea întorcându-se, va putea să plece liniștit. Alicante arată buzunarele pline și îl făcu să priceapă că-și aduseseră de mâncare, în cazul în care ar decide să-și prelungească excursia toată ziua. În acest caz, vor coborî în sat, unde poate vor înnopta. Între timp, pentru deranjul lui, vizitiului i se plăti anticipat și cursa de întoarcere.

După ce acesta plecă, urcară pe aceeași cărare și apoi coborâră pe același povârniș. Ajunși la arcuri, aprinseră lămpile și intrară din nou în Cento Stanzulelle.

În timpul marșului prin coridor, *don* Alicante fu nevoit să-l strige pe *don* Esposito pentru că, din exces de prudență, făcea semne cu creta aproape la fiecare metru, încetinind vizibil înaintarea.

La un moment dat, brusc, Ribaudò, care mergea în față, se opri și impuse tăcerea printr-un semn cu degetul. Suflă în flacăra lămpii lui și o stinse. Le făcu semn și celorlalți să facă la fel și, imediat ce aceștia îl ascultară, se făcu întuneric.

Oprindu-se tăcuți, cei doi preoți înțeleseră despre ce era vorba când, obișnuiți cu întunericul, întrevăzură în fața lor o lumină slabă. Încet-încet și în vârful picioarelor, înaintară până în punctul în care tunelul făcea o curbă. După ce trecură de ea, mai înaintară o porțiune spre lumină. La sfârșitul galeriei, cei

trei se lipiră de perete. Întinseră cu grijă capul. Văzură, foarte slab luminată de o torță, sala hexagonală cu sarcofagul în mijloc. Torța era pe jos și abia lumina o figură acoperită cu o mantie care, aplecată peste sarcofag, era cu spatele la ei.

Capacul era dat la o parte și personajul cu mantie avea capul și mâinile băgate înăuntru.

— Stai pe loc! strigă Ribaudó, făcând să tresară inima lui *don Nicola*.

Figura se ridică brusc și întoarse capul spre ei. Dar avea o mască pe cap și cei trei nu-i putură vedea chipul.

Într-o clipită, omul cu mască sări peste cercul de lumină proiectat de torță și dispăru în întuneric.

— Stai, am spus! Stai! strigă comisarul, pornind să-l urmărească. Cei doi preoți îl urmară. Dar singurul lucru care se putea urmări acum era zgomotul de pași ai fugarului care devenea tot mai slab; până când se pierdu în depărtare.

Amintindu-și că din încăperea aceea porneau șase tunele, Ribaudó îi opri pe tovarășii săi.

— Inutil, nu se vede nimic! Repede, aprindeți lămpile!

În timp ce preoții mânuiau chibriturile, comisarul luă torța de jos și o ținu sus ca să lumineze cât putea de mult spațiul înconjurător.

Se duse la sarcofag și se uită în el.

Cadavrul nu mai era.

— Cine era acela și ce căuta?! exclamă *don Nicola*.

— Și mă întrebi pe mine? spuse nepolíticos *don Gaetano*.

— Priviți, cadavrul a dispărut! spuse Ribaudó.

Cei doi preoți se apropiară și priviră și ei înăuntru.

— Și acu' ce facem? întrebă *don Nicola*.

— Singurul lucru de făcut este să-l urmărim pe tipul acela! răspunse *don Gaetano*, făcând semn din cap spre întuneric.

— Da, dar pe unde? Sunt șase galerii! răspunse *don Nicola*.

— Da, sunt șase, dar putem să excludem două, preciză *don Gaetano* arătând cu lampa lui spre pereți.

— Aveți dreptate! confirmă Ribaudó. Una e cea pe care am venit, și e însemnată cu cretă. Cealaltă e cea în care vom găsi pe jos urme de ceară și va fi cea prin care am mers ieri până la

puț.

— Exact. Și e puțin probabil ca omul cu mască și manta să se fi îndreptat spre acesta, spuse Alicante. Au luat cadavrul și noi știm că e nevoie de forța a cel puțin doi oameni numai ca să dai la o parte capacul. Cam dificil pentru cei care au făcut operațiunea să fi coborât prin puț și tot pe acolo să fi urcat înapoi, și mai dificil cu un cadavru pe umeri. Nu, trebuie să fie o altă cale.

— Dar, dacă pentru a da la o parte capacul trebuie să fie cel puțin doi, cum a făcut intrusul? insistă cu încăpățănare *don Esposito*.

— Doi, da, dar cu mâinile goale! interveni comisarul. Însă dacă ai o sculă de fier, poți să-l miști atât cât trebuie și de unul singur. Vedeți? E doar dat la o parte. Și, dacă am avea timp și chef să facem pe meticuloșii, fără îndoială am găsi vreo zgârietură pe margine și pe capac. Curaj, acum. Să căutăm tunelul însemnat cu cretă și pe cel cu urmele de ceară.

— Iertați-mă, dar n-am înțeles ce rezolvăm, dat fiind că vor mai rămâne alte patru! spuse *don Nicola*.

— Aoleu, Nicolî'! Ești chiar enervant, fiule! Nu că n-ai dreptate, desigur, dar suntem aici ca să desfășurăm o anchetă de mare importanță, știi bine! Va însemna doar că o vom apuca pe unul dintre cele patru rămase și să ne ajute Dumnezeu! Ce vrei să-ți spun? Dacă nu ne conduce la nimic, ne întoarcem înapoi și o apucăm pe altul. Oricum, timp avem și, de asemenea, și lămpi.

— *Don Alicante* a spus bine, aprobă *Ribaud*. Nu putem face altfel.

Don Nicola ridică din umeri și se îndreptă spre un perete, aplecându-se să caute urmele de ceară lăsate cu o zi în urmă. Ceilalți meraseră în căutarea tunelului însemnat cu creta.

Căutarea fu scurtă.

— Iată-l pe cel cu creta!

— Și iată-l pe cel cu ceara!

Don Nicola se îndreptă, scoase creta din buzunar și făcu o cruce mare la intrarea în tunelul care ducea la puț.

Recurseră tot la monedă ca să decidă pe care din cele patru

rămase să o apuce. De dragul exactității, trebuie spus că, în timp ce Ribaudó arunca moneda, cei doi preoți se închinău și se rugău în gând Sfântului Anton de Padova, cel care te ajută să găsești lucrurile pierdute, Sfântului Cristofor, patronul celor care călătoresc, și Sfântului Rafael, arhanghelul care l-a însoțit pe Tobia în Biblie. Don Nicola se încredință și îngerului lui păzitor și, mai ales, Madonei del Carmine, să-i ferească de orice pericol.

Tunelul ales, după vreo sută de metri, se îngustă brusc, constrângându-i pe cei trei să înainteze în șir indian. Se treziră într-un coridor strâmt și lung cu tavanul înalt. Din când în când un cerculeț alb apărut deasupra capetelor lor scotea la iveală prezența unei guri de aer și proiecta un cerculeț încă și mai mic pe pământ. Trebuia să fie aproape o oră după miezul zilei, judecând după înclinarea fâșiei de lumină.

Merseră încă mult, în tăcere. Brusc, Alicante îi atrase atenția lui Ribaudó, care mergea în fața lor, trăgându-l de haină. Instinctiv vorbi cu voce joasă:

— Ați observat că gurile de aer s-au terminat de o vreme?

— Da, răspunse acela, pe același ton. Cine știe ce e deasupra noastră. În mod sigur nu cerul.

— Ce facem?

— Mă mai întrebați? Mergem înainte!

Continuă fără să mai vorbească.

De la un punct, coridorul unduia într-o serie de curbe, la stânga, apoi la dreapta, apoi din nou la stânga și iarăși la dreapta. Merseă așa, în zigzag, până pierdură complet noțiunea distanței parcurse. Singurul lucru pe care-l observă era că solul era ușor în pantă. Urcău.

În sfârșit traseul șerpuit se termină și tunelul începu să cotească armonios. Numai după o bucată bună își dădură seama că parcurgeau o curbă aparent nesfârșită, care, pe deasupra, și urca.

Don Nicola, încă de la intrarea în galerie, rostise rugăciuni în gând. Misterele de durere. Apoi pe cele de slavă. Apoi pe cele de bucurie, care de obicei se spun primele, dar, după el, acțiunea în care era implicat cerea, înainte de toate, meditație

asupra Patimilor lui Hristos. Cele trei mistere din cinci implicau, fiecare, o sută cincizeci de *Ave Maria*, paisprezece *Tatăl nostru* și tot atâtea slave. Și drumul continua. Spuse atunci rugăciuni pentru cei care muriseră, apoi toate litaniiile din Loreto. Și tot nu dibuiau drumul. Încercă să spună atunci psalmii, dar își amintea numai bucăți de-a valma.

Drept era că acea liniște, acel întunerici și acel drum spre cine știe ce pericole îi provocaseră o teamă care crescuse treptat, iar el avea nevoie să-și țină mintea ocupată ca să nu se gândească. Desigur, prezența nașului său, atât de hotărât, mereu sigur pe ce făcea, îl liniștea. Și pistolul comisarului contribuia la reducerea spaimei lui.

O, da, alte dăți, urmându-și mentorul, se găsisse în situații riscante. Însă riscul asumat până atunci fusese, cel mult, cel al unei lovituri cu ciomagul. Sau al unei săpuneli din partea vicarului. Acum, însă, erau cadavre, gâturi tăiate și limbi smulse. Era la mijloc foarte puternica organizație masonică, iar cu aceasta era mai bine să nu ai de-a face. Dacă se gândea mai bine, comisarul Ribaudo era poate și el mason. Și totuși, era acolo cu ei, implicat în aceeași anchetă. Gândul acesta îl făcu să se simtă mai bine. Da, Ribaudo era de partea lor. Dar, dacă ar fi descoperit că într-adevăr masoneria era responsabilă de acele crime, ce ar fi făcut Ribaudo? Ar fi avut onestitatea profesională de a fi împotriva tovarășilor lui? Sau fusese trimis să urmărească acea poveste tocmai pentru a ascunde totul? În fond, ce știau, el și *don* Gaetano, despre el? Numai ce le spusese. Și dacă mințise sau povestise doar o parte a adevărului?

Frumusețea e că Ribaudo, în acel moment, gândea exact aceleași lucruri despre ei. Cine erau cu adevărat cei doi? Și dacă nu erau preoți, ci spioni ai Fiilor Văduvei? Frăția era, într-adevăr, împărțită în interiorul ei și se văzuseră deja Loji înverșunate una contra alteia. Da, crimele cu furtul medaliei masonice depuneau mărturie în favoarea celor doi ca emisari ai clerului; însă era numai cuvântul lor în legătură cu asta. El, din păcate, nu avea acel al șaselea simț deținut de colegii lui care, după spusele lor, simțeau dacă unul mințea sau nu. Nu

era nici măcar sigur că este înzestrat cu faimosul fler al investigatorului. El se bazase mereu pe ce vedea, auzea și atingea. Și pe experiență. Care, deocamdată, nu era foarte mare.

În mod sigur contribuiseră la convocarea lui secretă din partea ministrului discreția și perspicacitatea cu care condusese cazul foarte delicat referitor la Luigi Capuana, romancier celebru. Interesul excesiv al acestuia pentru lumea ocultă risca să aducă în atenția flămândă a presei de scandal numele unor mari personalități care aveau același interes. Ribaldo fusese nevoit să se miște printre fotografiile de fantome – cum se numea fotografii acela? Damiani, parcă așa își amintea – și tinere medium convulsionate și isterice. Era vorba, de asemenea, să facă în așa fel încât să nu iasă la suprafață că tocmai moștenitorul tronului găsea plăcere în toată această chestiune.

Premiul constase în transferarea la sediul prestigios din capitală și o mărire de salariu. Apoi, cei de la etajele superioare uitaseră de el și cazurile de rutină deveniseră pâinea lui cea de toate zilele. Cine știe, poate pentru ei era mai bine ca unuia la curent cu detalii stânjenitoare să-i fie păstrat nivelul carierei la etajele inferioare, astfel încât să poată fi ușor controlat și neutralizat în caz de nevoie. Poate cu o frumoasă transferare în Sardinia.

De atunci, timpul trecuse și el nu-și făcuse nici măcar o familie.

Toate gândurile se îndreptară, bineînțeles, către acea franțuzoaică – Louise – care-i făcuse privirea să strălucească. Cine știe unde era în acel moment și cine știe dacă se gândea la el. Nu, în mod sigur. El nu era frumos și nici nu le făcuse niciodată pe femei să se îndrăgostească de el la prima vedere. Nici la a doua.

Louise. Se îngrijorase negăsindu-l la întâlnirea din ziua precedentă? Sau ridicase din umeri și plecase?

Chiar: ce se întâmplase cu ea și cu fratele ei? Și de ce nu anunțaseră dispariția lui Ribaldo și a celorlalți doi? Din nepăsare? Frumoasă recunoștință față de cel care îi luase cu el

în trăsură, salvându-le excursia!

Îi distrase atenția de la aceste gânduri cearta pe un ton jos care avea loc în spatele lui. Se întoarse și văzu că *don* Alicante îl prinsese de braț pe *don* Esposito și îi vorbea la un milimetru de față.

— Tinere, privește-mă în ochi și ascultă-mă bine: este o lipsă scandaloașă la un preot, anume lipsa puterii, m-ai înțeles? Așa că ține minte că ești preot și nu mai tremura, altfel te iau la palme!

Don Nicola, roșu la față, nu răspunse. Lăsă privirea în jos, rușinat, apoi o ridică spre nașul lui, se îndreaptă și adoptă o postură demnă.

Ribaudo, care prinsese numai finalul răbufnirii, le ceru prin gesturi să facă liniște și reluă mersul.

După câteva minute, ajunseră într-un punct unde tunelul se îngusta din nou. Parcurseră câțiva metri și iată în fața lor primele trepte ale unei foarte înguste scări în spirală săpate în piatră. Urcară prudenți.

Tot urcară și urcară, până când acea înaintare în spirală îi făcu să amețească. Cu gura strânsă într-o grimasă din cauza senzației de greață, *don* Nicola întrebă prin semne unde naiba urmau să ajungă. *Don* Alicante îi răspunse, în același fel, că habar n-avea. Ribaudo ridică din umeri și, cu un semn din cap, sugeră să continue.

Aveau crampe la picioare când, în sfârșit, urcușul se termină. Ultimele trepte ale acelei scări interminabile duceau la un palier suficient de mare cât să încapă exact trei persoane în picioare. În fața acestuia se deschidea un coridor care se termina cu un zid. Pe acel zid, în fund, se detașa clară, aproape pe toată lățimea, o foarte subțire fâșie de lumină galbenă.

Din partea cealaltă se auzeau voci slabe.

Cei trei se opriră, ciulind urechile.

Instinctiv, *don* Nicola trecu dintr-un singur pas cele două trepte care-l separau de lumină ca să-și apropie privirea. Dar, abia ce puse picioarele pe palier, că dispăru înghițit de întuneric.

Crăpătura

Don Nicola simți brusc cum îi fuge pământul de sub picioare și agită mâinile prin aer în căutarea unui punct de sprijin.

În cădere, mâinile lui dădură peste ceva și se prinse imediat cu degetele, făcând priză. Își mușcă buzele să nu țipe și rămase așa, suspendat în întuneric, cu inima în gât.

Ribaudo și Alicante auziseră un trosnet slab imediat ce Esposito pusese piciorul pe palier, și apoi o bufnitură atenuată. Ridică lămpile și văzură mâinile lui *don* Nicola ivindu-se dintr-o gaură pătrată, cu degetele încleștate în partea superioară a unei lespezi de piatră care acoperise gaura, dar alunecase pe o axă centrală și se dăduse peste cap.

Se grăbiră imediat să-l scoată pe *don* Nicola din acel loc periculos. Alicante înconjură gaura, prinse cu ambele mâini marginea lespezii și o trase spre el. Fu un efort considerabil, pentru că împreună cu lespedea trebuia să ridice și corpul care era atârnat de ea. Dar Alicante era un om voinic și reuși să tragă atât cât trebuia ca să-i permită lui Ribaudo să-l scoată pe tânărul preot.

Don Nicola, teafăr, dar tulburat încă, se așeză pe jos masându-și încheieturile. Alicante se aplecă să le verifice. Din fericire, niciun os rupt. Dar probabil că-l dureau groaznic, pentru că rămăseseră prinse între marginea găurii și a lespezii, suportând, în plus, greutatea întregului corp.

În timp ce *don* Nicola strângea din dinți din cauza durerii, ceilalți doi priviră în gaură. O capcană nenorocită, a cărei întunecime te împiedica să-i vezi fundul. Cine parcurgea acel coridor pe lumină putea s-o evite ușor. Nu și cine mergea pe

întuneric. Dar de ce acea cursă tocmai acolo? Întrebarea va rămâne, pentru moment, fără răspuns.

Așteptară ca *don Nicola* să-și revină puțin, apoi înaintară în cea mai mare liniște spre fâșia de lumină de unde proveneau, nedeslușite, vocile.

Când ajunseră, văzură că era vorba de o crăpătură orizontală, lată de câțiva milimetri și lungă de un metru. Era destul de jos și cei trei fură nevoiți să îngenuncheze ca să se uite.

Primul lucru pe care *Ribaudo* îl văzu fură dalele albe și negre. Înțelese imediat că aproape sigur ajunseseră din nou, pe altă parte, în extravaganta vilă din ziua precedentă. Dacă lucrurile stăteau așa, era foarte probabil să se afle în spatele marelui șemineu cu sigiliul lui *Cagliostro*. În mod evident, acel șemineu ascundea un pasaj secret, iar ei erau chiar de partea cealaltă. Deschizătura prin care se filtra lumina trebuia să fie partea superioară a închiderii mascate care, de-a lungul timpului, cedase ușor din balamale și se putea zări înăuntru. Din încăpere nu se vedea nimic, deoarece coridorul în care ei trei se găseau era tot cufundat în întuneric.

Auzi o lovitură înăbușită aproape de urechea lui stângă. Întoarse capul și văzu că, dat fiind spațiul mic, *don Nicola* se ciocnise cu capul de cel al lui *don Alicante* care-și mușcase pumnul și apoi ridicase palma, aproape vrând să o îndrepte spre capul finului. „Mimică napolitană”, se gândi *Ribaudo*.

Prin crăpătură, se vedea numai o parte a încăperii cu pardoseala ca o tablă de șah, fie pentru că era joasă, fie pentru că cei trei se stinghereau reciproc în acel spațiu strâmt de un metru și jumătate.

Al doilea lucru pe care *Ribaudo* și ceilalți îl văzură, după pardoseala cu alb și negru, fu ceea ce se găsea pe ea. Picioare, aproximativ douăzeci; peste ele cădeau mantii roșii, toate la fel. Erau întorși cu toții în aceeași direcție, adică spre dreapta sălii așa cum priveau cei trei. Judecând după mișcarea umbrelor, sala era luminată de torțe sau de vase cu jăratic.

Cu urechea la pândă, puteai prinde o mare parte din lucrurile care se spuneau acolo înăuntru. Vorbea mai ales

unul, spre care ceilalți păreau întorși; dar era dincolo de câmpul vizual al lui Ribaldo și al celor doi preoți.

Iată primul fragment pe care cei trei putură să-l înțeleagă clar:

— ... Și ai reușit să-ți pierzi urma?

Răspunse o altă voce:

— Nu cred că au avut curajul să mă urmărească. Am lăsat acolo torța și am fugit în întuneric. Nu se poate să fi văzut pe ce coridor o apucam.

Don Nicola, auzind că vorbeau despre ei trei, fu străbătut de un fior. Dar imediat își aminti ce-i spusese *don Gaetano* despre puterea ca virtute principală pentru un sacerdot și făcu eforturi să capete măcar puțină. Dar restul discuției nu se arată potrivită să-l încurajeze.

— Dar cine poate fi? spuse prima voce.

— Trei excursioniști, foarte probabil. Accentul era septentrional.

— Au văzut mormântul?

— Da, din păcate. Însă ei nu știu ce e. Vor crede că e vreun obiect din epoca romană. Nu mi-aș face griji.

Alicante strânse din ochi pentru că îi făcea rău să privească încontinuu dâra acela de lumină. Tensiunea era la maximum: cei dinăuntru vorbeau tocmai despre ei, și unul din cei doi era fără îndoială mascatul pe care-l surprinseseră aplecat peste sarcofag. Dădea raportul, după cum se părea.

— Ai avut timp să cauți bine?

— Da, dar nu e nimic acolo, îmi pare rău.

Urmă o pauză.

— Și totuși, am percheziționat cu atenție corpul! reluă prima voce. Unde poate fi nenorocita aia de medalie?

Cei trei tresăriră. Se priviră unul pe altul și văzură că se gândeau la același lucru. Era posibil ca acela să vorbească chiar de medalia *Immortale odium*?

Alicante se felicita încă o dată în gând pentru că decisese să se ducă la duhovnicul lui înainte să plece la Brindisi și-l binecuvânte pe monseniorul Carlo Pascale în sinea lui.

— Prieteni! spunea prima voce puțin mai tare. N-a fost ușor

să vă adun pe toți astăzi aici. Unii dintre voi vin de departe și și-au lăsat treburile și activitățile pentru a putea fi prezenți. Dar era nevoie să ne întâlnim pentru că trebuie să fiți la curent în legătură cu desfășurarea evenimentelor. Și e vorba de lucruri delicate, care nu pot fi puse în scris și transmise prin corespondența obișnuită. Da, pentru că nu există mesaj care să nu poată fi descifrat. Cei care ne-au precedat, Calderarii, au aflat asta pe pielea lor.

— Dar aceștia nu sunt masoni! spuse printre dinți Alicante la urechea lui Ribaud.

Acesta, întorcând spre el un chip la fel de uimit, ridică din umeri.

— Am avut grijă să-i înmânez Sanctității Sale primele medalii adunate, continuă vocea. Va înțelege că sunt unii care nu se supun și că e timpul să spunem stop violenței. Calderarii au renăscut și acțiunea lor va fi prima scânteie care face să înceapă recucerirea. Descendenții vendeenilor francezi, ai zuavilor papali, ai carliștilor spanioli vor merge, sub drapelul nostru, pentru ultima cruciadă. Și iată drapelul nostru!

Tăcu și un murmur de uimire se strecură printre cei prezenți. Însă cei trei nu puteau vedea ce se întâmpla. Era evident, oricum, că cineva, poate cel care vorbea, arăta drapelul despre care vorbise. Li se confirmă imediat.

— Ceea ce vedeți e o bucată din drapelul zuavilor papali, cel care a fluturat la Mentana. În noaptea tragediei, în noaptea de 20 septembrie 1870, căpitanul de Fumel l-a ascuns la el, înfășurat sub brâul roșu care-i încingea talia. Când invincibilii veterani au fost imbarcați pe fregata *Orénoque*, colonelul Charette l-a tăiat în sute de bucăți pe care le-a împărțit celor de față. Bucățile s-au răspândit în toată lumea, chiar și în Irlanda, în Canada, în Statele Unite, păstrate cu mândrie de fiii fiilor acelor oameni valoroși. Noi vom coase la loc drapelul și-l vom înălța când va veni ziua cea mare. Între timp, pentru că nu e încă momentul să arătăm toate cărțile, am ales șapte oameni de fier, care sunt Macabeii noștri. Lor le-am încredințat sarcina de a răzbuna excesele, începând cu ultimul și cel mai ofensator.

Cei trei din spatele șemineului, dacă până atunci fuseseră foarte atenți, acum se încordară la maxim. Cu ochii larg deschiși și lipiți de crăpătură, frustrați că nu pot vedea totul, comisarul și cei doi preoți își turteau de piatră fruntea și nasul și, apăsându-se așa, aproape că puteau că smulga câteva fărâme în plus. Dar nu era nimic de făcut, trebuiau să se mulțumească privind glezne și auzind ce reușeau să audă.

— Această bucată de drapel ne-a fost dată de sora noastră Giovannangela Barra care este astăzi aici cu noi. Faceți un pas în față, doamnă, și roștiți pentru noi toți câteva cuvinte de îndemn.

Multe picioare se mișcă, se făcu loc și înaintă o pereche de pantofi de femeie. Cei trei îi urmăriră cu privirea până când dispărură din câmpul lor vizual.

— Bunicul meu era unul dintre voluntarii care au mers sub drapelul papal pentru a apăra Roma, spuse o voce de contraltă. A păstrat această bucată de drapel ani la rând, ar fi vrut să o lase fiului lui, dar nu a avut băieți. Astfel, bucata a ajuns la mama mea, care ar fi trebuit să o dea, când se va fi căsătorit, fiului ei. Dar fratele meu s-a născut mort, așa că am luat eu drapelul. Iar eu nu vreau să aștept altă generație. Bucata mea era cea care lipsea. Acum drapelul e întreg. Acum începe recucerirea!

Un murmur agitat de aprobare se înalță în încăpere. Apoi se auzi o altă voce de femeie, iar lui Ribaldo aproape că-i stătu inima.

— Păcat că nu avem aici șampanie ca să ciocnim. Dacă aș fi știut, dat fiind că am venit din Franța, aș fi adus câteva sticle!

Fraza, rostită ironic, provocă râsete. Dar cei trei se priviră în față consternați pentru că recunoscuseră vocea și accentul ei inconfundabil. Aparținea excursionistei franceze pe care o luaseră cu ei în ziua precedentă. Louise.

Iată de ce ea și fratele ei, concluziona comisarul, nu se duseseră să denunțe dispariția celorlalți trei excursioniști: nu voiau să atragă prea mult atenția poliției asupra prezenței lor în oraș.

— Din păcate, *madame*, nu ne-am gândit, răspunse amabil

vocea masculină care vorbise prima. Sora noastră Claire de Givaudan-Lapine însă are dreptate. Vom avea grijă cu prima ocazie.

Alte râsete.

Alicante se apropie de urechea lui Ribaudó și șopti:

— E franțuzoaica de ieri!

Comisarul dădu din cap posomorât. Apoi, făcând semn spre crăpătură, fără să răsuflă, alcătui cu buzele următoarele cuvinte:

— Trebuie să fie și celălalt.

Alicante înțelese că se referea la fratele ei. Dar imediat reluă ascultatul pentru că prima voce vorbea din nou:

— Domnul Zimmerman aduce mărturia lui!

Se auzi un zgomot de pași târșâiți și greoi, vocea unui om bătrân:

— Nu toți soldații care luptau în armata italiană împărtășeau atacul asupra Romei. Unii dintre ei erau buni catolici și nu suportau ideea de a-i face rău papei. Noaptea, câțiva au dezertat și au intrat în oraș. Dintre cei care s-au unit cu oamenii papei au fost apoi prinși și trecuți prin sabie. Eu am reușit să găsesc haine civile și să mă pierd în mulțime. Dar un major al infanteriștilor m-a recunoscut și a îndreptat spre mine pistolul, urlând că prinsese un trădător. Am fugit cât am putut de repede, el a început să tragă și un glonț mi-a zdrobit genunchiul. Eram foarte tânăr atunci și, deși am fost nevoit să-mi târăsc piciorul rănit, am reușit să mă pierd pe străduțe. Restul este povestea unui invalid care a trăit întotdeauna din mila preoților.

În sală se propagă o rumoare de indignare, aproape imediat întreruptă de primul care vorbise:

— Domnul Antinoro!

Tăcere, apoi vocea unui om matur.

— Sora mea era îngerul casei noastre, începu pe un ton umil. Era fata cea mai frumoasă, bună și veselă care putea să existe. Generoasă, mereu gata să ajute, capabilă să se emoționeze până la lacrimi pentru soarta celor mai năpăstuiți. În fiecare dimineață se trezea devreme ca să meargă la biserică.

După-amiaza o dedica operelor de binefacere. Făcea parte din ordinul Fiicele Mariei, în San Vincenzo, cânta în corul bisericesc, îi vizita pe bolnavii săraci, avea grijă de copiii pe care mamele care munceau nu știau cui să-i lase. Și era întotdeauna cu zâmbetul pe buze. Dacă tatăl nostru se enerva pe mine, ea, cu delicatețe, reușea să îndepărteze norii. Mulțumită ei, casa noastră era un cuib de seninătate. Tânăra era logodită cu un tânăr de ispravă, o partidă perfectă, serios, onest. În noaptea de 13 iulie 1881, sora mea se afla la procesiunea care însoțea trupul lui Pius al IX-lea. Unul dintre agresori i-a smuls torța din mâini și i-a stins-o pe față. Sora mea a pierdut un ochi și a rămas, pentru totdeauna, cu chipul desfigurat. În scurt timp, logodnicul ei și-a retras cuvântul dat și a dispărut. Sora mea s-a cufundat în cea mai neagră tristețe. S-a călugărit și de atunci tristețea a pus stăpânire pe casa noastră. Sora mea a murit anul trecut.

De data aceasta nu se ridică același murmur de indignare, însă ultimele cuvinte, încheiate cu un suspin, lăsară locul unei tăceri uimite.

Ribaudo, la rândul lui, se întreba de ce din toată acea poveste îl tulburase data amintită, 13 iulie 1881.

13 iulie.

13.

Fu străbătut de o fulgerare neașteptată.

— Ce zi e astăzi? șopti la urechea lui Alicante.

Acesta, mirat, îi răspunse cu gestul napolitan, dar în mod universal înțeles, care spune *ce legătură are asta, acum?* sau *de ce vrei să știi?* Dar comisarul, făcându-i semne din cap, insista, astfel că Alicante îl mulțumi:

— Cred că e joi.

— Dar ce dată?

— Trebuie să fie 14.

Comisarul aplecă încet capul și nu mai spuse nimic. Preotul, bineînțeles, nu știa de pălăria lui Li Volsi și de foaia pe care Ribaudo o găsisese. În afară de *Cento Stanzulelle* era scris 14 și Ribaudo trase concluzia că Li Volsi probabil că aflase cine știe cum de reuniunea care avea loc între acei așa-ziși Calderari.

Dar pe foaie scria și *V.I.T.R.I.O.L* și poate asta îl făcuse să creadă că era vorba de un congres masonic. Da, poate.

Ribaudo hotărî că pentru moment era inutil să se obosească făcând supoziții. Nu avea încă elemente suficiente pentru a formula o ipoteză care să nu ofere sprijin obiecțiilor.

Fu distras din meditația lui de o oarecare agitație la stînga lui. Un brânci dat de Alicante îl dezechilibra și puțin lipsi să nu-l răstoarne cu picioarele în sus. *Don* Nicola, cu genunchii înțepeniți din cauza poziției incomode, încercase să și-o modifice fără ca totuși să-i lovească pe ceilalți. Dar, din cauza spațiului îngust, îl lovisе cu tocul pantofului în pulpă pe *don* Gaetano, care, surprins de împunsătura neașteptată, făcuse o mișcare bruscă în care-l implicase și pe Ribaudo.

Don Nicola făcu o figură spășită și *don* Gaetano ridică ochii spre cer.

Între timp, în sală, primul vorbitor se auzea din nou:

— Ați auzit mărturiile noilor frați, ultimii care au aderat, în ordine cronologică, la congregația noastră. Ca pentru voi toți, a fost dificil să le dăm de urmă și să intrăm în contact cu ei. Și mai sunt încă frați care, răspândiți prin lume, așteaptă un cuvânt de la noi. Dar prudența și răbdarea vor fi răsplătite, și pentru cei care așteaptă un semn de la noi. Fiecare dintre noi are o poveste, într-un fel, asemănătoare cu cele pe care tocmai le-am ascultat și, deci, și un motiv personal pentru a se asocia cu Calderarii renăscuți. Vă va face plăcere să aflați, așadar, că planul s-a pus deja în aplicare. Macabeii, așa cum am spus, au strâns primele medalii blestемate. *Immortale odium et numquam sanabile vulnus* a devenit, acum, strigătul nostru de război!

Alicante se întoarse spre Ribaudo și făcu semn din cap spre crăpătură, ca și cum ar spune: „Ne apropiem“. Ribaudo dădu din cap.

Sala, în acest timp, își exprima aprobarea prin murmure de entuziasm, ba chiar și o timidă încercare de aplauze, imediat redusă la tăcere.

— Prieteni, reluă vocea după ce se făcu din nou liniște. Situația politică internațională ne-a obligat să anticipăm

această *ouverture*, îngăduiți-mi expresia. S-au născut suspiciuni că unele departamente din Vatican au început negocieri secrete cu guvernele german și italian în slujba anti-franceză. Sfârșitul Kulturkampf în Germania i-a împăcat pe catolicii nemți și a reapropiat, diplomatic, Berlinul de Vatican. Astfel, a apărut posibilitatea pentru catolicism de a avea din nou Roma. Guvernul german ar face presiuni în acest sens; oricum, cel italian ar putea justifica acest pas în ochii membrilor săi mai intransigenți numai obținând în schimb recuperarea de către Italia a Ducatului Savoia și Comitatului Nisa. Problema e că acestea două sunt redobândite de Franța. Germanii ar fi dispuși să sprijine Italia într-un eventual război cu Franța. Sunt destul de siguri că o înving, ceea ce i-ar face stăpânii Europei Continentale, putând conta, în acel moment, pe ajutorul catolicilor din toate țările. Nu vă ascund însă că acest lucru ar putea însemna în același timp moartea oricărei speranțe de recucerire catolică a iubitei noastre peninsule. Papa ar obține, într-adevăr, numai orașul Roma, nu, de-acum, întregul Stat Pontifical. Și vechile dinastii ar trebui să spună adio pentru totdeauna oricărei speranțe de reintegrare. Noi trebuie să împiedicăm să se întâmple asta.

— Țștia au înnebunit! șuieră Alicante printre dinți.

— Situația internațională nu ne-a fost niciodată atât de favorabilă ca acum, continuă vorbitorul. Dar nu pot să vă ascund cât este ea de precară și de aceea am hotărât să acționăm chiar înainte ca toate medaliile să fie adunate. Așa că am făcut să ajungă primele medalii la Vatican, unde Bavaria, *semper fidelis*, are un delegat. Bavaria, vă amintesc, joacă un rol foarte important în Reich. În acest mod, ea va primi un semnal puternic și clar că în Italia noi am reînviat, suntem bine organizați și gata pentru orice.

În Franța, de altfel, partidul monarhic și catolic nu a fost niciodată atât de puternic și aproape de răsturnarea echilibrului interne. Vă e cunoscut că prin ocupația franceză a Tunisiei speranțele coloniale ale Italiei au scăzut, apropiind-o pe aceasta din urmă de Austria și Germania. O astfel de apropiere are și scopul să împiedice Austria să sprijine Sfântul

Scaun în redobândirea Romei. Ca răspuns, guvernul francez, deși republican și anticlerical, și-ar putea arăta disponibilitatea de a primi papalitatea, cu speranța ca părăsirea Romei de către papă să provoace revolte sau chiar un război civil care să pună Italia în serioase dificultăți.

Germania, care urmărește hegemonia în Europa, se teme de dorința de *revanche* a francezilor, învinși și invadați de germani în 1871. Dacă francezii s-ar alia, lucru probabil, cu rușii, Germania s-ar trezi că trebuie să lupte pe două fronturi, lucru care face indispensabilă pentru ea alianța cu Italia și Austria. Acum, pentru că Anglia, cum a făcut mereu, n-ar suporta o putere hegemonică pe continent, toți stau pe loc și sunt prudenți, supraveghindu-se reciproc.

Și la Vatican sunt două partide, unul filofrancez și altul filogerman. Primul este convins că numai înfrângerea Italiei într-un război european ar reda Roma Sfântului Scaun. Al doilea preferă să recapete Roma pe cale diplomatică. Numai că, dacă Roma ar fi înapoiată papei, foarte probabil, în Italia, anticlericalii, uniți de această dată, și e vorba de liberali, socialiști, radicali, anarhiști și republicani, ar declanșa o revoluție, ceea ce ar putea duce la căderea monarhiei și la instaurarea unei republici. Aceasta, în mod inevitabil, s-ar apropia de Republica franceză. Într-un astfel de caz, Germania, ca să ia măsuri, ar fi dispusă să favorizeze restaurarea întregului Stat Pontifical și chiar a Regatului celor Două Sicilii.

— Delirează! șopti din nou Alicante.

Ribaldo, cu ochii holbați, clătină din cap.

— Chiar mă tem că nu, șopti la rândul lui.

Și-și lipi urechea de crăpătură ca să nu piardă nicio virgulă.

— Eu nu înțeleg nimic, murmură *don* Nicola la urechea nașului său.

Acesta, cu un gest circular din deget care voia să spună „îți explic totul mai târziu”, îl făcu să tacă.

— Dacă papa ar accepta să meargă să stea din nou în Franța, unde catolicii sunt deja o forță politică demnă de tot respectul, prezența lui ar întări în mod decisiv partidul catolic

și Franța ar putea fi ispitită să-l reintegreze ca papă rege. Asta ar isca, fără doar și poate, un război cu Italia și asta ar face să se distrugă diversele alianțe, provocând un război mondial.

Astea fiind spuse, vocea tăcu.

În încăpere, ultimele cuvinte fură primite într-o tăcere mormântală. Totul lăsa impresia că vorbitorul făcuse înadins o pauză semnificativă înainte să reia.

— Dacă din acest război mondial ar ieși învinsă, Italia s-ar expune în mod sigur unei catastrofe interne, reîncepu vocea. În realitate, după cum știm, prezența unei papalități ostile pe teritoriul ei îi coalizează pe toți anticlericalii de orice convingeri. Dar, pierzând războiul, aceștia din urmă și-ar îndrepta ura împotriva monarhiei și a liberalilor care o susțin. În acel punct, o revoluție ar fi ușor de făcut, dat fiind că războiul pierdut ar duce, fără îndoială, țara la faliment. Este în interesul și de datoria noastră să facem vânt pietricelei ca să declanșăm avalanșa. Considerăm că, dacă anticlericalismul s-ar înfierbânta în parlament și în piețe, Sfântul Scaun ar fi obligat să ia inițiativa și să hotărască mutarea în Franța. Un papă constrâns să plece ar declanșa furia opiniei publice din țările catolice împotriva Italiei. Austria catolică n-ar mai putea susține Italia într-un război. Și Italia ar fi înfrântă, cu consecințele pe care le știm.

În ce privește acțiunea noastră, dacă adunarea medaliilor s-ar dovedi insuficientă pentru scopul pe care ni-l stabilim, ne rezervăm ca ultim pas capturarea medaliei ministrului. Ceea ce va face, prin forța lucrurilor, să dea pe dinafară oala crizei. Nu vedeți? Țăranii sicilienii sunt din nou revoltați și, în Sicilia, prezența armatei și a legii marțiale sunt practic permanente, scandalurile de corupție sunt la ordinea zilei, anarhiștii capătă putere, totul stă să explodeze. Unificarea politică a Italiei e prea recentă și fragilă, se va destrăma la prima zgâlțâitură...

Pe neașteptate avu loc nenorocirea.

Cineva din sală aruncă chiștocul unui trabuc, consumat, dar încă aprins, în șemineu. Fatalitatea vru să nimerească exact în crăpătură, imposibil de văzut din încăpere.

Și mai fatal, chiștocul acela alese ca zonă de impact exact

locul în care era lipit ochiul lui *don* Esposito. Acesta, lovit în ochi de un fragment incandescent, nu putu să-și rețină un „Au!” care, din păcate, fu auzit foarte bine în încăperea.

Vorbitorul se întrerupse brusc. Se ridicară niște voci alarmate:

— Ce a fost?

— Cine a țipat?

Și, în scurt timp, strigătul unanim:

— S-a auzit din șemineu! Da, s-a auzit chiar din șemineu! E cineva acolo!

Imediat încăperea fu în plină agitație, cu țipete de uimire și comenzi care se intersectau în aer.

— Dar șemineul acesta e fals!

— Probabil că e un pasaj!

— Repede, să-l găsim!

Conjurații care erau cel mai aproape se îngrămădiră de jur împrejurul și în interiorul șemineului, atingând cu mâinile, lovindu-l cu picioarele și cu pumnii. Dar, neștiind până atunci de pasajul secret, nu reușeau să găsească mecanismul de deschidere. Astfel, după câteva clipe, se auzi o voce acoperindu-le pe celelalte:

— Să căutăm ceva ca să-l spargem!

Însă comisarul și cei doi preoți alergau deja pe scări în jos.

Din fericire, Alicante, cu toată agitația momentului, nu uitase de capcană. Prinzându-l pe Esposito de haină, reuși la timp să-l împiedice să cadă din nou în ea.

Fuseseră nevoiți să se oprească și să sară unul câte unul pe partea cealaltă a găurii, în timp ce în spatele lor deja începeau bufniturile seci. Berbecul pentru dărâmarea zidului de închidere a pasajului fusese găsit.

Cei trei, după ce trecură de capcană, pierduseră alte minute prețioase ca să aprindă, cu gesturi spasmodice, una dintre lămpi, pentru că bezna era totală.

Ribaldo și Alicante se priviră fix în ochi, gândindu-se amândoi la același lucru. Singura lor speranță, deci, era ca oamenii din sală, așa cum nu știau de pasajul din spatele șemineului, să nu știe nici de capcana pusă imediat după.

Fură norocoși, totuși, pentru că erau încă pe scări când auziră un bubuit și, aproape imediat, o învălmășeală urmată de urlete de durere. Da, primul care se aventurase în pasaj căzuse în gaura al cărei capac, basculând, rămăsese deschis pe jumătate, și asta provocase rostogolirea generală, unul peste celălalt, a urmăritorilor.

Ribaudó, Alicante și Esposito fugeau cu toată iuțea pe care scara în spirală foarte îngustă le-o permitea, având grijă să nu alunece.

Riscând, de mai multe ori, să-și rupă gâtul, ajunseră în sfârșit la tunel, unde cursa lor putu să devină mai rapidă.

Poate pentru că alergau sau pentru că acum știau unde mergeau, de data aceasta drumul li se păru mai scurt. Cu răsuflarea tăiată, ajunseră în sfârșit la camera în care era sarcofagul. Aici se opriă, gâfâind, doar cât să identifice, dintre cele șase, tunelul însemnat cu cretă. Îl găsiră și o luară din nou la fugă prin el.

Alergau, acum, cu mâna pe șolduri încercând să preîntâmpine cumva junghiurile. Mai mult decât orice altceva era spaima care le dădea forța să meargă mai departe, întrucât niciunul dintre cei trei nu era obișnuit să alerge. Comisarul, de ani de zile deja, muncea la birou printre hârtoage și se deplasa, atunci când era nevoie, numai cu trăsura sau cu trenul. În ce-i privea pe cei doi preoți, stăteau în picioare numai când slujeau liturghia; în rest, atât în rugăciune, cât și în confesional stăteau mereu așezați și ei. Desigur, din când în când li se întâmpla, celor trei, să facă vreo plimbare sau să meargă pe jos undeva aproape. Dar era cu totul altceva să alerge ca să-și salveze propria viață, așa cum erau constrânși să facă acum.

Picioarele, la un moment dat, refuzară să se mai ridice și trebuiră să înainteze doar prin puterea voinței. Crampele le încheștau coapsele, să ridice genunchii era un chin de nedescris. Ajunseră să se târască sprijiniți de ziduri, cu aerul care le intra încins în plămâni prin gurile deschise și nările dilatate. Șuierături răgușite le ieșeau pe gât și deja se împiedicau aproape la fiecare pas.

Cum vru Dumnezeu, până la urmă, întunericul începea să

se risipească. Gândul la ieșirea, de-acum aproape, îi reanimă atât cât trebuia ca să-i facă să parcurgă ultima sută de metri.

Și în sfârșit văzură lumina.

Ajunși la arcada de la intrare, se lăsară unul pe pământ, altul pe o piatră ascuțită, horcăind.

Dar imediat o voce îi făcu să tresară:

— Hei, voi!

Trăsura

Cei trei simțiră cum le îngheață sângele în vine și li se ridică părul în cap. Aplecați cum erau să-și reia răsuflarea, vocea aceea care îi apostrofa exact când credeau că reușiseră fu ca o căldare de apă rece ca gheața aruncată peste ei.

Ridică ră brusc capul, dar, când văzură cine li se adresa, imediat nervii potoliră nodul din stomac, lăsând locul unei senzații de ușurare.

Era vizitiul.

Stătea pe capră, zâmbea și le făcea cu mâna.

Ce noroc incredibil! Trăsura lor!

Alicante îi mulțumi în sinea lui și cu tot sufletul Fecioarei din Carmine. Esposito, căruia nu-i venea să creadă, se închină de mai multe ori plin de recunoștință față de Sfinții lui. Ribaud, care nu reușea nici să râdă din cauza lipsei de aer, găsi forța să strige un „Hei!”, aproape sufocându-se, ca răspuns căruțașului.

Desigur, avuseseră parte de o spaimă pe cinste.

Cu picioarele țepene din cauza oboselii, se îndreptară spre trăsură.

— Cum de v-ați întors, Sfânta Ana să vă binecuvânteze? întrebă Alicante, stâlcind cuvintele din cauza lipsei de aer.

— Urcați, urcați, că vă spun în timp ce mergem! Apropo, vreți să vă întoarceți la Napoli sau nu?

Cei trei făcură semne energice din cap că da în timp ce urcau. Agitându-și în mod repetat mâna, Alicante îl făcu pe vizitiu să înțeleagă că trebuie să pornească. Bărbatul mână în trap susținut și, în timp ce portierele se închideau, începu să vorbească.

Urlând ca să acopere zgomotul copitelor și al roților, spuse că, după ce îi lăsase cu câteva ore înainte, se gândise că întrucât vărul lui administra o cârciumă de vin mai jos în sat și pentru că era deja plătită cursa de întoarcere, își spusese: mă duc să-i fac o vizită vărului meu și beau ceva gratis. Apoi, se știe cum e, dintr-una într-alta, vărul lui îl întrebasese ce făceau celelalte rude, cele din Napoli, el întrebasese de tatăl vărului său, care se îmbolnăvisese de tifos și era în convalescență, paharele de vin se înmulțiseră, apoi, ca să vezi ce coincidentă, intrase don Raffaele Casciullo pentru care vărul lui fusese martor la cununie și făcură o reuniune pe cinste. Acela, evident, voise să joace cărți, ca pe vremuri, și, după câștig, revanșa și apoi frumosul moment al cuvintelor „rândul ăsta îl plătesc eu altfel mă supăr”, și „paharul ăsta îl închin în cinstea doamnei”, adică soției vărului meu care doamnei lui îi este nașă de botez, și apoi momentul și mai frumos, ultimul pahar și, în sfârșit, timpul s-a scurs fără să ne dăm seama. Astfel, văzând cât se făcuse ceasul, vizitiul își spusese: vrei să vezi că cei trei domni au ieșit la ora asta? Mă întorc la Cento Stanzulelle, oricum e aproape, și văd dacă sunt; poate ne pică un bacșiș frumos. Făcuse bine?

— Ati făcut foarte bine! urlă la el *don Alicante*, care între timp își regăsi suflul. Și bacșișul îl veți primi, fiți sigur! Însă, vă rog, faceți calul acela să galopeze, că ne-am amintit că avem o treabă urgentă în oraș!

— Da, domnule, imediat! răspunse vizitiul, foarte vesel.

Și calul porni la galop.

Înăuntru, cei trei își ștergeau sudoarea de pe frunte. Ribaudó își făcea vânt cu pălăria, Alicante își ștergea gâtul cu batista, Esposito încerca să sufle în gulerul cămășii scoțând sunete caraghioase și agitându-și brațele ca să-și aerisească subsuorile.

Când, în sfârșit, se lăsară pe spate, relaxându-se, *don Nicola* vorbi:

— Credeți că ne vor urmări? întrebă neliniștit.

— Dacă mă întrebi pe mine, cred că nu, zise *don Gaetano*, cu ochii închiși.

— Și eu cred la fel, spuse comisarul. Mai întâi, probabil că au pierdut destul timp să-l scoată afară pe cel sau pe cei care au căzut în capcană. Pe urmă, știm că nu cunoșteau secretul șemineului; deci, e posibil să fi preferat să nu se aventureze orbește după noi. Dacă, totuși, au bănuیت că, lucru pe care-l consider probabil, calea noastră de scăpare a fost întretăierea de tunele care alcătuiesc Cento Stanzulelle, nu le-a rămas decât să iasă pe ușa principală a vilei ca să încerce să ne intercepteze. Dar nu au reușit pentru că e acel drum lung pe care l-am parcurs noi ieri-seară. În treacăt fie spus, după părerea mea erau ei, sau unii dintre ei, cei cu care ne-am intersectat în timp ce coboram; am făcut bine că ne-am ascuns.

— Vila aceea ciudată și inaccesibilă este un loc bun pentru reuniuni de taină. Este de ajuns să ții ferestrele închise și să acționezi la lumina torțelor. Poate construcția, statuile, ruinele, frescele au creat o aură sinistă care ține lumea la distanță. Napolitanii sunt superstițioși și câteva zvonuri în acest sens, răspândite cu artă, probabil că au completat opera. Trasee inițiatice, labirinturi, adăugați fantomele și gata. Ei! spuse Alicante dând din mână.

— Păi, din ce am văzut, aveau mantii roșii. Dacă aveau și vreo mască urâtă pe față, știi ce impresie provoacă văzându-i! Astfel, dacă cineva îi surprinde, se sperie și fuge, adăugă, convins, *don Nicola*.

— Astea, oricum, sunt supoziții, se plânse Ribaud. Cum și-au spus? Calderari? Și ce vrea să însemne? Voi știți ceva despre asta?

— N-am auzit niciodată. Tu? spuse Alicante întors spre *don Nicola*.

— Eu? Ce să știu eu despre Calderari? răspunse cel interpelat.

— Bine, îl vom întreba pe monseniorul Pascale. El știe totul, încheie *don Gaetano*.

— Cum, mergem din nou la el? spuse, surprins, *don Nicola*.

— Despre cine vorbiți? interveni Ribaud.

— Da, trebuie să mergem, răspunse *don Gaetano*. Trebuie să mergem pentru că el va ști cu siguranță să ne sugereze

următoarele mișcări. Despre cine vorbim? Despre cel care ne-a îndreptat spre Cento Stanzulelle, în vreme ce noi ne pregăteam să mergem la Brindisi, iată despre cine.

— A, îmi amintesc, da, mi-ați spus. Acum, însă, să încercăm să ne gândim la ce am auzit. Acele sperietori roșii vor să provoace un război european sau mă înșel? spuse Ribaudo.

— Nu, greșiți doar numindu-i sperietori. Sunt niște ulii lugubri, nimic altceva. Iar planul lor nu e apoi atât de neîntemeiat. Mă tem că situația, atât cea internă, cât și cea internațională, este exact cum au descris-o și mă tem că pot reuși dacă cineva nu-i oprește, chibzui Alicante.

— O clipă, o clipă, spuse comisarul ca și cum ar fi vorbit cu sine însuși, omul acela a făcut un tur foarte complicat, a pus la mijloc Italia, Germania, Anglia, Austria, Franța, Sfântul Scaun, republicani, socialiști, anarhiști, anticlericali în general, radicali, țărani sicilieni, enumeră pe degete. Să încercăm să deslușim. Dacă am înțeles bine, corectați-mă dacă greșesc, ideea lui este să-i scoată din sărite pe anticlericali ca să-l oblige pe papă să părăsească Italia și să se mute în Franța, nu? Bine. Nu cred că am înțeles cum, dar asta ar trebui să facă să izbucnească un război pe care Italia aproape sigur l-ar pierde. Și războiul n-ar fi numai între Italia și Franța, pentru că Germania s-ar alia cu Italia. Însă Franța s-ar alia cu Rusia împotriva Germaniei, în timp ce Austria nu se știe ce ar face în măsura în care opinia publică de religie catolică ar putea să o constrângă să stea să privească. Zic bine? Așteptă semnul de aprobare al celorlalți și continuă. Un război pierdut, din vina papei până la urmă, i-ar asmuți pe socialiști și pe republicani împotriva liberalilor care susțin monarhia, chestie care ar cufunda țara în haos și ar putea chiar să facă din Italia republică. Da? Merg mai departe. O Italie republicană ar trebui, prin forța lucrurilor, să se apropie de Franța și în acest caz ar fi interesul Germaniei s-o destabilizeze, lucru pe care Germania l-ar obține sprijinind restabilirea Statului Pontifical și chiar și pe cel al celor Două Sicilii. Astfel, în oricare din cazuri, l-ar aduce înapoi pe papa rege, Franceschiello sau oricine în locul lui și, poate, de ce nu, marii duci de Modena,

Toscana, Parma, Serenissima... În fine, Italia dinainte de Napoleon!

Alicante, în acel punct, interveni:

— Să vorbim limpede, nu mi-ar părea rău, dacă vreți să știți. Ideea e însă alta. Aceștia intenționează să provoace un război în Europa care ar însemna moartea a câtorva milioane de oameni. În plus, o revoluție în Italia cu final incert. Și toate astea fără să fie nici măcar siguri de cum se va termina!

— Nu, și asta e frumusețea, ei sunt foarte siguri! răspunse comisarul. Oricum au început deja prin crimele făcute. Nu ați auzit? Se bazează pe provocarea urii anticlericale omorându-i, pe rând, pe cei care au participat la atacul asupra cortegiului funerar al lui Pius al IX-lea în 1881!

— Dar, iertați-mă, interveni *don* Nicola, dacă aceasta este intenția lor, de ce să predea medaliile la Vatican și nu presei anti-catolice?

— Of, Nicolì'! În asta constă viclenia! îi răspunse *don* Gaetano. Ei știu foarte bine că palatele sacre sunt ca o strecurătoare și, mai devreme sau mai târziu, chestia se va scurge. De fapt, deja s-a scurs, din moment ce comisarul stă în această trăsură cu noi. Astfel, povestea pare mai autentică! Dacă ar fi trimis medaliile presei, noi, catolicii, am fi urlat în fața falsului, a provocării, a înșelătoriei. În schimb, făcând ca acest lucru să pară dictat de sentimente pure de devotament față de papă... Da, dacă te gândești bine sună grotesc această poveste cu uciderea oamenilor, chiar dacă e vorba de oameni josnici și răi, din devotament față de Sfântul Scaun!... Astfel, spuneam, catolicii trebuie să tacă, din moment ce cred că e într-adevăr unul de-al lor care „retrage” medaliile cu „Immortale odium”! Ai înțeles acum?

Don Nicola se încruntă, privi gânditor podeaua trăsurii și apoi spuse:

— Nicidecum!

Don Gaetano scăpă un gest de exasperare.

Sări Ribaudò:

— În schimb, e tragic de limpede! Nebunii aceia au într-adevăr posibilitatea să provoace o hărmălaie! Ați auzit? Au în

plan cireaşa de pe tort, omorârea ministrului! Dacă nu vor fi de-ajuns crimele precedente, va fi aceasta, în mod sigur, cea care va zgudui piaţa. Cercurile anticlericale vor ataca biserici şi mănăstiri, câţiva preoţi o vor păţi rău şi câte unul îşi va pune chiar şi viaţa în joc. Vaticanul va fi asediat, guvernul va ajunge la mâna opoziţiei, va fi sfârşitul lumii!

Don Nicola, auzind de preoţi care îşi vor pune pielea la bătaie simţi că lui i se făcea pielea ca de găină.

Alicante îşi trecu mâna prin păr, perplex:

— Da, pot provoca mânia lui Dumnezeu dacă cineva nu-i opreşte, spuse. Dar mai sunt lucruri care nu sunt convingătoare în toată povestea asta şi pe care mi-ar plăcea să le ştiu. Unul e acesta: aţi spus că era o vilă masonică; dar Calderarii aştia ar trebui să fie duşmanii de moarte ai masonilor, nu? Bun, recunosc că vorbind mi-a venit în minte un posibil răspuns. Clădirea probabil că e părăsită de vreo sută de ani; participanţii au ales-o fie pentru că, tocmai, este părăsită şi inaccesibilă, fie, de ce nu, din dispreţ faţă de ce reprezintă. Dar iată un alt lucru pe care aş vrea să-l ştiu: câţi sunt cei cărora nemernicii aştia de Calderari ar trebui să le retragă, cum spun ei, medaliile? Eu am văzut două medalii cu „Immortale odium“.

— Iar eu am văzut încă una, în posesia proprietarului, interveni Ribaud. Am văzut şi un cadavru căruia, în mod sigur, îi lipsea medalia lui şi, conform celor auzite puţin mai devreme, trebuia să fie una pe cadavrul din sarcofag.

— Da, aceea. Cine a făcut-o să dispară? Calderarii aceia? S-ar părea că da. Şi s-ar părea şi că, dacă nu mă înşel, defunctul nu mai avea medalia din moment ce l-au trimis pe bărbatul mascat să scormonească în sarcofag. Sunt sigur că se refereau chiar la medalie. Sunteţi de acord?

— Da, şi eu m-am gândit la asta. Deci, fie au pierdut-o în timp ce transportau corpul, lucru pe care nu-l cred pentru că nu mi se par nişte tipi care să acţioneze fără grijă. Fie avem de-a face cu un terţ incomod.

— Dar cine l-a ucis pe Rapece Cutolo şi de ce? Au fost ei? În acest caz, de ce toată scenografia cu sarcofagul şi foaia cu

embleme?

— Nu cred că au fost ei. Ce motiv ar fi avut să umple hainele cadavrului cu embleme masonice? Ei, ați spus bine, ar trebui să fie dușmanii de moarte ai masonilor!

— Putem continua să cercetăm, însă lucrul acesta nu are rezolvare, oricum l-ai așeza. Bine, vom vedea. Între timp, iată ce nu-mi mai place: cei doi francezi. Din câte se pare, nouă ne-au spus niște nume false. Dar de ce ieri se duceau spre Cento Stanzulelle?

— N-am nici cea mai vagă idee. Ce caraghios, din toți excursioniștii de ieri nimeni nu era ce zicea că el

— Și acum ce facem? interveni *don* Nicola.

— În ce mă privește, răspunse Ribaud, trebuie neapărat să discut cu ministrul. Voi lua primul tren spre Roma. Și voi, ce socotiți să faceți?

— Ei, și noi avem un superior căruia să-i dăm raportul, spuse Alicante. Și va fi un raport funebru, pentru că trebuie să-i spunem cardinalului că vărul lui nu mai este. Dar, mai întâi, cum am spus, vreau să vorbesc cu monseniorul Pascale. Sunt sigur că ne poate lămuri în legătură cu acești Calderari. Dumneavoastră, totuși, vă gândiți să alertați forțele publice?

— Repet, trebuie să aud ce spune ministrul. Ancheta mea este una foarte discretă, v-am spus. Aș putea, e adevărat, să comunic cu Excelența Sa codificat, dar, în cele din urmă, aș avea nevoie de mai mult timp. Ar trebui să scriu o telegramă de un kilometru și în plus să o și codific. Nu, e mai bine să merg personal.

— Și dacă ăia, între timp, omoară pe altcineva?

— E un risc pe care trebuie să mi-l asum, îmi pare rău. Nu pot face după capul meu.

Don Nicola urmărea discuția întorcând capul când într-o parte, când în cealaltă, din moment ce stătea între ceilalți doi. Când întoarse încă o dată capul, văzu ceva, cu coada ochiului, în ferestruica din spate. Se întoarse cu totul ca să vadă mai bine și observă, în depărtare, o trăsură cu doi cai. Animalele galopau cu burțile ajungându-le aproape de pământ, încontinuu biciuite de vizitiu. Trăsura se apropia rapid.

La un moment dat, *don* Nicola putu să-și dea seama că acela care mâna trăsura era înfășurat într-o pelerină neagră și o mască, de aceeași culoare, îi ascundea complet chipul.

— O, Sfinte Nicola! exclamă tânărul preot.

Ceilalți doi întrerupseră conversația și se întoarseră și ei spre fereștriuca din spate.

— Mi-e teamă că avem necazuri! spuse Ribaud.

Alicante nu pierdu timpul cu comentarii, ci se întinse în afară și strigă cât putu de tare la vizitiu:

— Pentru numele lui Dumnezeu, dați-i bice, dați-i bice!

Acela se întoarse spre el, cu expresia cuiva care n-a înțeles bine ce trebuie să facă și mai ales de ce. Dar Alicante strigă și mai tare:

— Mână, ți-am spus, mână! Cinci lire dacă mână viteză!

De data asta vizitiul nu se lăsă rugat. Se gândi că cineva se simțea rău și gândul, pe lângă cel al recompensei, evident, îl făcu să asculte imediat.

Neașteptata accelerare îi trânti pe cei trei pasageri în scaun. Ribaud și Alicante, recăpătându-și echilibrul, scosese capul ca să se uite în spate. Imediat auziră împușcături și câteva gloanțe șuierând pe lângă capetele lor.

De la ferestrele trăsorii care îi urmărea se iviseră două siluete, de-o parte și de alta. Și acestea mascate. Și care trăgeau.

Vizitiul trăsorii urmărite, auzind împușcăturile, se întoarse o clipă ca să privească și îi fu de ajuns ce văzu. Invocând-o pe Madona dell'Arco, se înverșună cu biciul asupra bietului său cal. Animalul, care niciodată până atunci nu suferise un asemenea tratament, se azvârli într-o cursă la fel de disperată și incredibilă.

— Dar cine sunt oamenii ăștia și ce vor de la mine? Eu n-am făcut niciodată nimic rău nimănui! Suflete din Purgatoriu, ajutați-mă! striga vizitiul și dădea bice.

În trăsură, cei trei se străduiau să nu se lase cuprinși de panică, dar le era foarte clar că, dacă ar fi fost ajunși din urmă, ar fi fost omorâți fără prea multe întrebări, ei trei precum și vizitiul lor. Da, pentru că era sigur că urmăritorii n-ar lăsa în viață vreun martor.

Cu ochii lipiți de fereștră din spate, cei trei schimbă repede între ei câteva cuvinte și evaluări ale situației.

— Probabil că s-au împărțit. Unul dintre ei a reușit să iasă din îmbulzeala celor împiedicați, a trecut peste capcană și ne-a urmat pe scări și prin tuneluri, ajungând exact la timp ca să ne vadă fugind cu trăsură. Ce deducții bune am făcut mai devreme! N-am nimerit niciuna! strigă Alicante, încercând să acopere zgomotul trăsurii în viteză.

— Da, din păcate, răspunse comisarul. Cine ne-a urmărit i-a alertat pe ceilalți, astfel că i-au pus pe urmele noastre. Pun pariu că sunt Macabei în trăsură aceea. Poate nu toți șapte, pentru că e un vehicul mic și rapid. Dar mi se pare evident că Macabeii ăștia alcătuiesc echipa lor de acțiune.

— Câștigă teren! urlă *don* Nicola, agățat de speteaza scaunului.

— Bineînțeles! răspunse *don* Gaetano. Au doi cai, iar noi unul singur.

— Și avem și o singură armă, la dracu'! adăugă printre dinți Ribaldo.

Și, dintr-un reflex condiționat, scoase revolverul verificându-i încărcătura.

Don Nicola scoase arma lui, rozariul, și îl strânse spasmodic între degete.

— Vreți să încercați să ripostați? îi strigă Alicante comisarului.

Ribaldo aprobă din cap și dădu să se aplece în afară. Dar un bubuit în ușa îl constrânse să-și retragă imediat capul.

— Fir-ar să fie! Acum trage și vizitiul lor! urlă.

Urmăritorii se apropiau văzând cu ochii și acum se putea distinge că erau cinci care trăgeau, cu tot cu vizitiu. Împușcăturile nu se răreau deloc pentru că, exact ca un pluton perfect instruit, doi încărcau pe când ceilalți trăgeau, alternând.

Comisarul și cei doi preoți se văzură constrânși să se ghemuiască pe podeaua trăsurii, pentru că acum gloanțele treceau prin habitacul.

Don Nicola își puse mâinile pe urechi. Zgomotul produs de

împuşcături, copite în galop şi huruit de roţi era infernal. Comisarul urla să stea jos, *don* Gaetano urla şi el, de furie neputincioasă; vizitiul lor urla la cal.

Era clar că n-ar fi reuşit. Doi cai contra unul. *Don* Gaetano se gândi la cât erau de ghinionişti: cu o zi înainte, pe acelaşi drum erau trei trăsură, a lor, a lui Ribaudo şi cea a celor doi francezi. Acum, în schimb, nu trecea niciun câine. Nimeni căruia să-i ceri ajutor. Nimeni a cărui prezenţă să poată măcar să-i incomodeze pe urmăritori şi să-i facă să renunţe.

Păi, dacă destinul era să moară împuşcat, îşi va vinde scump pielea. Da, dar cum? Ei, ce bine se gândise! Ca şi cum era încă poliţist! În schimb, era preot acum. Dar cum moare un preot? Iertându-şi ucigaşii? *Don* Gaetano se rugă Fecioarei să-l lumineze în momentul fatal, pentru că, dacă ar fi fost după el, ar fi murit cu mâinile la gâtul asasinului încercând din răputeri să-l strângă.

Înălţă capul câţiva centimetri ca să vadă până unde ajunseseră cei din urmă. Îl lăsa imediat pentru că erau gata să-i ajungă. Când cele două trăsură ar fi stat una lângă alta, Macabeii ar fi tras prin ferestruici şi cei urmăriţi n-ar fi avut scăpare.

Don Nicola încă stătea chircit pe podeaua trăsurii, ghemuit în poziţie fetală şi cu rozariul ţinut strâns între buze.

Comisarul se uită rapid afară şi văzu îngrozit boturile cailor urmăritori acum la jumătate de metru distanţă. Lăsa capul jos, luă în mână pistolul şi îi trase siguranţa. El şi Alicante schimbă nişte priviri înspăimântate. Alicante îl privi fix pe comisar şi aprobă din cap. Acesta închise ochii şi numără în gând. Apoi, se ridică brusc aplecându-se în faţă, îndreptă pistolul către cadrul ferestrei şi trase.

Unul din cei doi cai, lovit de aproape într-o ureche, se prăbuşi la pământ trăgându-l şi pe celălalt în cădere. Cu un groaznic vacarm de fier, lemn şi nechezături, trăsură Macabeilor se prăvăli în faţă, răsturnându-se şi târând după ea corpurile animalelor. Vizitiul zbură la câţiva metri, rostogolindu-se de mai multe ori înainte să se oprească, întins pe spate, imobil.

Cei doi preoți și comisarul nu mai văzură altceva pentru că trăsură lor se îndepărtă rapid, luând o curbă flancată de copaci.

Cei trei se ridicară, cu dureri din cauza poziției contorsionate pe care fuseseră nevoiți să o mențină pe podeaua trăsurii, încă șocați de îngrozitorul pericol prin care trecuseră, fără să le vină să creadă că scăpaseră. După ce se asiguraseră că nu-i mai urmărea nimeni, epuizați se lăsară în scaun. *Don Nicola*, care nu contenea să-și sărute rozariul, își luă o veselă palmă ușoară pe ceafa din partea lui *don Gaetano*.

— Îmi pare rău pentru acele biete animale! spuse *Ribaud*, suflând de mai multe ori peste țeava pistolului ca să îndepărteze fumul.

— Mie, în schimb, nu-mi pasă deloc! replică, prefăcându-se, *don Gaetano*. Doar nu faceți parte din vreo societate din acelea pentru protecția animalelor, ale căror fondatori neobosiți și susținători pasionați sunt câțiva confrăți masoni de-ai dumneavoastră? Greșesc sau și *Garibaldi*, printre multele funcții de președinte, o avea și pe aceasta?

— Vă voi suporta sarcasmul pentru că acum sunt fericit, îi spuse *Ribaud*. Sincer, chiar credeam că de data asta nu voi mai scăpa cu viață. Oricum, da, sunt de acord cu dumneavoastră că e mai bună pierderea cailor decât a noastră. Mulțumiți-le sfinților voștri fiindcă am scăpat într-adevăr cu bine!

— Nu sunt ai noștri, ci și ai dumneavoastră și ar trebui să le mulțumiți și dumneavoastră, necredincios ce sunteți! îl dojeni *don Nicola*, care-și trăsesese sufletul.

— Nu sunt necredincios, râse *Ribaud*. Doar foarte puțin practicant, să zicem așa. Însă în ceva cred.

— Da, în Marele Arhitect al Universului! îl luă peste picior *Alicante*. Ar fi bine să-i spunem vizitiului să încetinească acum. N-aș vrea să ne răsturnăm și noi, având în vedere cum aleargă.

Scoase capul și strigă spre vizitiu să mâne calul la trap, că nu mai erau în pericol. Acela vru să se asigure uitându-se în spate de mai multe ori înainte să înceapă, și el, să se închine și

să se decidă să tragă de hățuri.

Tot la trap ajunseră, în sfârșit, în oraș, unde vizitiul mâna la pas calul epuizat. Se opri la prima cișmea și lăsă bietul animal să bea câtă apă voia. În timp ce calul se adăpa, cobori și se grăbi să deschidă portiera.

— Oh, Isuse, Iosife, Sfântă Ana și Marie! Sunteți toți bine, da? Dar cine erau ăia? O, Maică Sfântă! Trebuie anunțată poliția! spuse totul dintr-o suflare.

— Liniștiți-vă, om curajos! spuse Ribaudó și-și scoase cartea de vizită. Uite aici, poliția. Sunt comisarul Ribaudó și mă ocup eu de tot. Din păcate, v-ați nimerit în mijlocul unei anchete despre care nu pot să dezvălui datele principale și în care sunt ajutat de acești doi colegi. Vă rog, niciun cuvânt despre ce s-a întâmplat astăzi. Veți fi recompensat așa cum vi s-a promis. Adică, ridicați mâna dreaptă.

Omul, uimit și impresionat, execută mecanic.

— Bine, din acest moment sunteți sub jurământ de poliție, ca martor ocular al faptelor. Spuneți, jur“.

Bărbatul, tot mai tulburat, jură.

— Acum duceți-mă pe mine la gară și apoi pe acești domni unde vă vor spune să-i duceți. Și, aveți grijă, niciun cuvânt nimănui!

Vizitiul, rămas fără cuvinte, încuviință din cap de câteva ori.

— Bravo! Și, vă rog, considerați-vă la dispoziția mea până se va încheia această anchetă. Pot să contez pe dumneavoastră?

În sfârșit, bietul om păru să-și fi regăsit graiul:

— Pe capul sărmanei mele mame, comisare! Să orbesc!

— Domnilor, spuse emfatic Ribaudó adresându-se celor doi preoți. Iată un cetățean demn de toată lauda! Din acest moment contați pe el ca și cum aș fi eu însumi!

Omul se înroși de încântare.

Atacul

— Îmi pare rău, dar nu mai am ce diavoli să interoghez. Și trebuie să recunosc că e bine.

Monseniorul Pascale îi primise pe *don* Alicante și *don* Esposito în bucătăria spartană, ca și restul casei. Nu avea saloane, nici sufragerii; de aceea, dacă nu voiau să șadă în dormitorul lui, care avea mai puțin decât strictul necesar, oaspeții lui erau nevoiți să se adapteze. Acest lucru, în orice caz, însemna pentru *don* Nicola o creștere a aurei de sfințenie pe care o văzuse în jurul capului încărunțit al bătrânului sacerdot, sărac lângă săraci și teribil cu diavoli.

În orice caz, o cafea bună își putea permite monseniorul Pascale și asta beau cei trei în acel moment. În fine, Alicante și Esposito chiar aveau nevoie de așa ceva. Salutară ca pe un dar divin acel lichid cald care le aluneca pe gâtleejuri.

Astfel revigorați, îi povestiseră totul monseniorului, nelăsând la o parte niciun detaliu. Pascale îi ascultase cu mare atenție și rămăsese tăcut câteva clipe. Apoi spusese:

— Bineînțeles că e o nenorocire! Și începuse să se gândească.

— Dar cine sunt Calderarii aceștia? îndrăzni *don* Nicola.

— Hm! răspunse, scuturându-se, Pascale.

— Cum, hm? răspunse, nevenindu-i să creadă, *don* Nicola.

— Înseamnă că nu știu, iată! răspunse Pascale.

— Of, Doamne! se văicări *don* Nicola.

— Și atunci, de ce am venit aici, monseniore? interveni *don* Gaetano. Cu tot respectul, eu eram sigur că veți ști să ne răspundeți. Dumneavoastră știți mereu totul!

— Hei, 'Aitani, cine ți-a băgat în cap lucru' ăsta? Eu nu

auzisem niciodată numele acestor Calderari! Cel mult...

— ... Cel mult? spuseră în cor cei doi preoți.

— Cel mult putem merge să ne uităm în carte!

— Aha! Dar, iertați-mă, ce carte? spuse Gaetano, curios și plin de speranță în același timp.

— Cartea, cartea. Acu' vă fac părtași. Așteptați.

Bătrânul monsenior se ridică și ieși din bucătărie. Trecură câteva minute înainte să se întoarcă ținând o carte veche în mână. Se așază din nou, cu ea pe picioare, o deschise și începu să o răsfoiască.

— Așadar, ia să vedem. Ei, tot e bine că, în ciuda vârstei, nu am încă nevoie de ochelari. Dar trebuie să o țin la o anumită distanță.

Parcurse paginile până când găsi ce căuta. Apoi, îndepărtând cartea ca să focalizeze, spuse:

— Aha, uite aici. Calderari, spuse. Nume, după modelul Carbonarilor și al Francmasonilor, al membrilor unei asociații secrete existente în Regatul Neapolelui în timpul Restaurației; avea ca scop apărarea în fața Masonilor, Carbonarilor, Janseniștilor, a confesiunii catolice și a monarhiei bourbonice. Afiliații, care-și spuneau între ei „prieteni“, erau organizați în „curii“. Au avut viață scurtă și cele două încercări de a-i scoate de la naftalină, în 1816 și 1821, ale principelui de Canosa, ministru al poliției, cu scopul de a contrabalansa, echitabil, Carboneria, au eșuat amândouă. Și asta e tot, domnii mei, nu scrie altceva.

— Dar ce carte e aceea? întrebă *don* Nicola.

— Tinere, asta nu trebuie să te intereseze pe tine. Ai primit răspunsul, nu? Atunci taci și ți-ajungă^[27], răspunse amabil Pascale.

Închise cartea, se ridică din nou și ieși ca să se ducă să o pună la loc.

Don Nicola rămase privind-și interogativ nașul.

— Ți-ajungă?

— E Dante, răspunse enervat *don* Gaetano, făcându-i imediat semn să tacă și să-l lase pe el să vorbească.

Într-adevăr, după ce se întoarse Pascale, întrebă:

— Păi, atunci, cei pe care i-am văzut noi erau rezultatul celei de-a treia încercări, de data asta reușită?

— Nu cred, răspunse Pascale, așezându-se. Vechii Calderari apărau confesiunea catolică, în timp ceăștia sunt politicieni conspiratori care practică crima și tentativa de omor. Și apoi, tatăl meu îmi vorbea mereu cu mare admirație despre principele de Canosa, om de mare inteligență și credință fără pată. Nu s-ar fi amestecat niciodată cu niște conspiratori asasini. Dimpotrivă, acest fel de oameni erau ținta lui principală. Nu, nu, aceștia cu pelerinele roșii sunt oameni răi care trebuie opriți cu orice preț. Dar cum de ați venit la mine în loc să vă duceți la carabinieri?

— Ar fi găsit numai un cal mort, poate doi, și o trăsură distrusă. Și o vilă părăsită și goală. Nu, înainte să facem publică povestea, vreau să aud ce spune Eminența Sa. Dacă mi-o va cere el, voi alerta forțele publice. Dar am impresia că, dimpotrivă, îmi va spune să nu scot un cuvânt. Întrebați de ce am venit la dumneavoastră, monseniore? Întâi de toate, dacă n-am fi venit la dumneavoastră de la început, acum am fi încă în Puglia, orbecăind. Pe urmă, eram sigur că ați fi știut să ne spuneți ceva despre Calderari și ați făcut-o. Este evident că pelerinele roșii și-au însușit pe nedrept un nume respectat ca să facă tot felul de lucruri. Vechii Calderari, cei adevărați, probabil că se răsucesc în mormânt. Dar ce nevoie aveau, spun eu, să treacă drept Calderari moderni?

— Eh! Și ce să-ți spun eu, fiule? De unde să știu eu? Nu se poate nega că numele misterioase, fraternitățile secrete, pelerinele, măștile, ritualurile și reuniunile oculte provoacă teamă și au și renumele, în ochii adeptilor, că-i fac pe profani să se gândească la o hidră cu mii de capete, capabilă să lovească pe oricine, oriunde. Or fi numai câțiva exaltați, cine poate ști?

— Aș vrea să fiu și eu la fel de optimist, monseniore, dar aici e vorba de câțiva oameni uciși și un atentat la viețile noastre. Poate, cum spuneți, e un cerc restrâns, dar, fără discuție, alcătuit din oameni periculoși. Așadar, ce ne sfătuiți?

— Hm, să spun sincer – nu știu. Va trebui să mă rog pentru

asta. Și comisarul acela mason? Cum se numește, Di Bartolo mi se pare...

— Ribaudó.

— A, da, corect. Nici el, deci, nu s-a întors triumfal, semn că împarte cu voi grija de a ține, deocamdată, lucrurile secrete. Unde e acum?

— S-a dus la Roma să-i raporteze direct ministrului. Ca și noi, conduce o anchetă foarte discretă. Nu poate să ia nicio decizie dacă nu raportează mai întâi.

În acel moment, Ribaudó tocmai afla că Excelența Sa plecase de la birou și se dusesse acasă. Excelența Sa ieșise de foarte puțin timp și era obișnuit să meargă acasă pe jos din moment ce locuința lui nu era departe și lui îi plăcea să se plimbe.

Ribaudó puse în mâna funcționarului o bancnotă și îi ceru adresa. Acesta rânji și, după ce băgă în buzunar bacșișul, spuse că adresa aceea, la Roma, era de domeniu public, așa că nu încălca nicio obligație de a fi rezervat în a o comunica. Ba, dacă ar fi grăbit pasul, poate l-ar fi găsit pe Excelența Sa încă pe drum.

Ribaudó, considerându-se tâmpit din cauza banilor iroșiți, salută și se grăbi să urmeze sfatul.

Era deja seară și îi vedeai pe cei însărcinați cu iluminatul public, cu scara pe umăr, gata să aprindă lămpile cu gaz. Comisarul nu cunoștea foarte bine cartierul acela și fu nevoit să se oprească de mai multe ori ca să întrebe de stradă. Se gândi că ministrul probabil ajunsese deja acasă. Cu atât mai bine, oricum; subiectul despre care trebuiau să vorbească nu era unul de discutat pe stradă.

Se făcuse destul de frig și un vânticel rece sporea senzația, obligându-l pe Ribaudó să-și ridice gulerul de la haină și să-și bage mâinile în buzunare. Nu era încă anotimpul pentru pardesiu, dar avusese o zi destul de agitată, era obosit și, în plus, nu mâncase nimic de o zi. Nu era ciudat, deci, că îi era mai frig. Îl dureau toți mușchii. Era și cazul: mersese destul prin Cento Stanzulelle, stătuse îndelung aplecat și cu gâtul strâmb ca să spioneze pelerinele roșii, fugise orbește și

alergase pe nerăsuflăte cât timp? Câțiva kilometri? Apoi stătuse ghemuit pe podeaua trăsurii, într-un spațiu strâmt, din cauză că trebuia să se înghesuie acolo trei persoane, zdruncinăturile trăsurii în galop, teama...

Întunericul se lăasă în grabă și lumea era tot mai puțină pe străzi. Foarte curând, Ribaudou fu nevoit să se orienteze numai după plăcuțele cu numele străzilor.

Erau deja douăzeci de minute bune de când mergea cu pas susținut și încă nu știa dacă se îndrepta în direcția bună. Continuă după indicațiile pe care le memorase și se trezi pe o stradă lungă și îngustă, unde era numai el și sunetul pașilor săi. Trebuia să fie aproape oricum. Da, acum era sigur, aceea era direcția. Dacă informațiile primite erau corecte, în capătul străzii pe care o parcurgea ar fi trebuit să facă la stânga și ar fi ajuns.

Aruncă o privire rapidă spre pantofi și haine. Bineînțeles, nu avea o înfățișare îngrijită, îmbrăcăminte mototolită, pantofii plini de praf, fața nerasă și, în mod sigur, murdară. Asta era, nu putea să facă nimic. Adică, mai bine așa. Excelența Sa ar fi văzut cu ochii lui că își luase foarte în serios sarcina primită.

În punctul în care trebuia să facă la stânga, se întoarse și se găsi în fața unei străzi și mai înguste și întunecate, dar mai scurtă decât cea de pe care tocmai ieșea. Se opri și ridică ochii să caute plăcuța cu numele străzii. O găsi. Ajunsesese. Acum trebuia doar să caute numărul. Funcționarul spusese și că Excelența Sa era necăsătorit și că locuia într-un apartament simplu, în compania valetului personal.

Ribaudou examină laturile străzii ca să se orienteze între numerele pare și cele impare. Văzu că, la vreo două sute de metri în fața lui, pe același trotuar, mergea, cu spatele la el, o persoană. Din ce putea să distingă, în lumina aceea slabă, purta un joben, o haină închisă la culoare și se sprijinea într-un baston pentru plimbare cu care lovea ritmic pământul; avea o înfățișare zveltă, un mers elegant. Să fie chiar Excelența Sa? Comisarul o luă din loc măbind pasul, hotărât să-l ajungă pe omul din fața lui. N-ar fi îndrăznit să-l strige, fie din respect,

fie pentru că nu era sigur că era vorba într-adevăr de ministru.

Ceru un efort suplimentar picioarelor sale rigide și suferinde, fără să știe că într-o clipă va fi nevoit să înceapă să alerge.

Se întâmplă că, de pe o străduță laterală, ascunsă ochilor lui Ribaudó, ieși dintr-odată o siluetă neagră care brusc se aruncă asupra bărbatului cu joben, trăgându-l după el și dispărând.

Comisarul avu nevoie de mai mult de o clipă ca să priceapă, pentru că totul se desfășurase cu viteza fulgerului. Apoi instinctul lui avu întâietate și imediat se lansă înainte. Alergând cu toată iuțeala pe care i-o îngăduiau picioarele îndurerate, în câteva secunde ajunse la locul în care avusese loc scena și cercetă cu privirea străduța de pe stânga. Se întâmplase în întuneric și Ribaudó ezită înainte să o apuce pe acolo. Dar apoi auzi un zgomot neclar de pași și un fel de gâlgâit sufocat.

— Cine e acolo? Cine se mișcă pe acolo? Ce se întâmplă acolo? strigă Ribaudó spre întuneric.

Imediat auzi sunetul unui corp târât și atunci se hotărî să se aventureze.

Dar făcu numai câțiva pași orbește, pentru că, înainte ca ochii lui să se acomodeze cu întunericul, ceva foarte dur îl lovi chiar în față, făcându-l să vadă numai scânteii și obligându-l să-și ducă mâinile la cap din cauza durerii.

În timp ce se agita în întuneric, auzi zgomotul unui obiect de lemn care cădea pe jos și pași în alergare care se îndepărtau rapid. Frecându-și fața, reuși în sfârșit să deschidă ochii și să vadă ceva.

Cineva gemea pe pavaj. Ribaudó înaintă puțin. Zări o persoană întinsă pe jos, se apropie și se aplecă peste ea. Nu reușea să îi distingă bine trăsăturile, dar era vorba de bărbatul din fața lui; Ribaudó fusese lovit în față cu bastonul acestuia, aruncat apoi de agresorul care fugise.

Comisarul îl apucă de subsuori și-l trase de pe străduță, ducându-l la lumină. Îl sprijini de zid și îi dădu părul de pe față.

Era ministrul.

Ribaldo avu un șoc. În cele din urmă îl ajunsese înainte să intre în casă. În jurul gâtului avea un laț metalic. I-l scoase și văzu că erau trei corzi de chitară strâns legate între ele, un laț care, folosit de mâini suficient de robuste, ar fi putut chiar și să-l decapiteze.

Îi aranjă părul și încercă să-l readucă în simțiri. Era viu, din fericire, și se văita încet. Cu câteva palme reuși să-l facă să-și revină. Ministrul deschise larg ochii și văzu chipul comisarului la o palmă de al lui.

— Ribaldo! Dumneavoastră? Cine m-a atacat? Ce s-a întâmplat?

— Nu știu cine a fost, Excelență. Din fericire, tocmai veneam la dumneavoastră. Din păcate, atacatorul a fugit după ce aproape că mi-a rupt nasul. Dar haideți, vă ajut să vă ridicați. Țineți-vă de mine. Vă duc acasă.

Ducându-și mâna la gât și tușind, ministrul se ridică cu greu în picioare.

— Mă simt bine acum, mă simt bine, mulțumesc. Da, să mergem acasă la mine. E chiar aici, la doi pași.

Ministrul se adună și își scutură haina și pantalonii. Renunță să se întoarcă pe străduța întunecată ca să-și caute pălăria și bastonul, spunând că își va trimite valetul să le recupereze. Refuză politicos să se sprijine de Ribaldo și, cu pași tot mai hotărâți, porni însoțit de comisar.

— Scuzați-mă că vă întreb, Excelență, spuse acesta în timp ce mergeau, dar mergeți singur, fără escortă?

— De ce nu? răspunse acesta. Așa am făcut mereu și nu s-a întâmplat niciodată nimic. Cel puțin până în seara asta, adăugă.

Ajunși la ușa de intrare a unei clădiri moderne, ministrul scoase din buzunarul pantalonilor un mănunchi de chei, alese una și deschise. Urcară două etaje înainte să ajungă la apartament. Îl găsiră pe valet la ușă, în mod evident auzise vocea stăpânului său. Când îl văzu fără pălărie, cu cravata pe jumătate desfăcută și alb ca varul, se alarmă, dar fu oprit de gestul liniștitor al ministrului.

— Nu e nimic, nu e nimic, Giovanni. Am alunecat. Din

fericire, prietenul acesta era cu mine. Uite, luați-mi mânușile și trimiteți-le la spălat. Avem un oaspete la cină. Până atunci să mergem în biroul meu. Nu ne deranjați dacă nu e neapărat nevoie. Anunțați-ne numai când e gata cina.

Valetul se înclină discret fără să răspundă, își ajută stăpânul să-și îndrepte gulerul de la haină și dispăru fără zgomot.

Ministrul îi făcu semn lui Ribaudó să-l urmeze și o luă înaintea lui spre birou.

Închise ușa în urma lui și arătă spre un fotoliu. Ribaudó se așează, încet, pentru că-l dureau toate cele. Ministrul se îndreptă spre o vitrină și o deschise. Luă o sticlă de ceva care, după culoare, părea coniac, și umplu două pahare. Îi întinse unul lui Ribaudó, care mulțumi din suflet, apoi se așează la rândul lui.

După câteva sorbituri, înghițite cu mare plăcere de amândoi, comisarul nu așteptă nicio invitație ca să înceapă să vorbească și să povestească de-a fir a păr tot ce se întâmplase de la prima și, până atunci, singura lor întâlnire. Ministrul ascultă cu mare atenție, fără să îi scape ceva.

Numai când înțelese că Ribaudó terminase, spuse ca pentru sine:

— Iată, așadar, cine era agresorul de mai devreme. Asta înseamnă că medaliile au fost retrase toate, ca să folosesc expresia acestor Calderari, și că acum era rândul medaliei mele. Dar atunci, după tot ce mi-ați povestit, înseamnă că, până acum, planul lor nu a reușit! Plănuiseră să mă omoare doar ca *extrema ratio* în caz că precedentele crime nu și-ar fi atins scopul de a-i provoca pe anticlericali! Ceea ce, așa cum ați spus dumneavoastră, ar fi trebuit să pregătească mutarea Sfântului Scaun și, la final, un război în Europa!

— Asta n-o pot spune cu certitudine, Excelență. Țineți cont că eu am auzit numai câteva fragmente. Când am ajuns la pasajul secret, reuniunea începuse deja și nu știu de cât timp. În plus, am fost nevoiți să fugim în mare grabă, în timp ce bărbatul care părea șeful încă vorbea. A fost întrerupt de zgomotul pe care l-am făcut. Cine poate spune dacă n-am pierdut părți importante ale întâlnirii?

— Și asta e adevărat, admise, meditativ, ministrul.

Luă o altă înghițitură. Păru că se gândește la ceva. Apoi, cu o expresie preocupată, făcu următoarele observații:

— Îmi pare rău că trebuie să recunosc, dar nenorociții aceia demonstrează o subtilitate politică de prim rang. Chiar așa e: cât timp papa rămâne pe loc, propaganda republicană și socialistă știe pe cine să se supere; când papa n-ar mai fi, ar trebui să-și găsească alt dușman. Nu doar atât. Papa s-ar duce în Franța numai cu promisiunea, sau măcar niște garanții întemeiate, de a se putea întoarce ca papă rege. Prezența lui acolo i-ar putea duce pe catolici în guvern și, deci, la un război cu noi. În acest caz, alianțele ar extinde imediat conflictul la nivelul întregului continent. Fără să mai socotești că, dacă am pierde, pentru noi ar fi dezastrul, ruinarea, revoluția!

Își duse mâna la gură și-și mușcă încheieturile degetelor strânse în pumn.

— Excelență, pot să vă pun o întrebare?

— Simt în tonul dumneavoastră că trebuie să fie o întrebare specială. Dar să o auzim.

— Cadavrul acela din sarcofag. E vorba de un omor masonic? spuse Ribaldo privindu-l atent pe ministru în ochi.

— Exclud asta în modul cel mai categoric. În modul cel mai categoric!

— Dar modalitatea de execuție, emblemele de pe foaie...

— Nu pot nega că este o chestiune curioasă, într-adevăr. Dar, repet, simt că pot exclude o implicare, sub orice formă, a Fiilor Văduvei. Nu numai că epoca conspirațiilor politice, de care, recunosc, nu au fost străini numeroși zidari liberi, a trecut de mult timp; dar cadavrul din sarcofag aparține unui personaj cât se poate de îndepărtat de Loji. Baronul de Pianosa, odihnească-i-se sufletul în pace, era un reacționar foarte cunoscut în ministerul meu. Dintotdeauna ținut, discret, sub observație de serviciile secrete. El și o jumătate din Italia, de altfel. Nu, chiar nu văd de ce vreun mason ar fi trebuit să-l elimine, pe deasupra, recurgând la un ritual de melodramă, dacă nu de operetă. Formula jurământului, cum bine știți, e un simplu artificiu pompos și nimic altceva. Pianosa, de altfel, nu

se remarcase niciodată, în mod deosebit, prin alte activități în afară de publicarea câtorva pamflete nostalgice și participarea la procesiuni de fățarnici. Din păcate, nu știu ce altceva să vă spun.

Fu rândul lui Ribauda să înceapă să mediteze în tăcere.

— Văd că nu sunteți foarte convins, constată ministrul. Atunci, ascultați-mă bine! Eu vă datorez viața și nu am niciun motiv să vă ascund ceva. Credeți-mă dacă vă spun că Frăția n-a folosit niciodată anumite sisteme. Și știți de ce? Pentru că nu are nevoie. Are alte moduri de a pedepsi pe cine încalcă datoria de fidelitate. Dacă printr-o nefericită ipoteză lucrurile ar trebui să se schimbe, nu numai că eu însumi mi-aș prezenta demisia irevocabilă, dar aș proceda în baza tuturor rigorilor legii. Anumite lucruri poate, zic poate, le făceau Carbonarii cu mai mult de jumătate de secol în urmă.

Ribauda ascultă cu atenție cuvintele ministrului și se simți încurajat. Ca vorbind pentru sine, spuse:

— Poate că cineva încearcă să arunce vina asupra masonilor, chiar dacă nu prea cred. Cam trivială punerea în scenă. Bău iar și apoi spuse, clătînând din cap: Și totuși, asasinarea lui Pianosa are legătură, și încă cum, cu povestea medaliilor. Totul lasă să se presupună că acești Calderari căutau tocmai una dintre aceste medalii la acel nefericit. Apropo, se știe ceva de acești Calderari?

Ministrul ridică din umeri:

— Din câte știu eu, Calderarii erau membrii unei societăți secrete dispărute de mult. Acționau în vechiul Regat al celor Două Sicilii, ca partizani ai clericalismului și legitimiști urmau moda vremii, adică societățile secrete cu scopuri politice. Erau din belșug și de toate orientările. Când am moștenit arhivele precedentelor guverne, regate, republici, mari ducate, au fost înregistrate în număr mare.

Își scărpină un obraz.

— Să vedem dacă îmi amintesc vreun nume... continuă. Păi, Carbonari, apoi Adelfi, Filadelfi, Concordi, Falcicatori, Raggi, Decisi, Tânăra Italie bineînțeles... Dar așa era în toată Europa. În Polonia, de exemplu, erau Filareti, în Balcani –

Eterii, în Spania – Anilleros, în Germania – Absoluții, în Rusia – Slavii Reuniți, în Franța – Cougourde... Nu știu să vă spun câte au fost în total. De altfel, nimeni nu o poate spune cu precizie. Vorbesc de ce am văzut eu însumi în arhive și, printre acestea, cele pe care acum le amintesc.

Spuneam că nici opoziția nu se lăsa mai prejos. Numai în Italia erau Cavalerii Credinței, Concistorialii, Guelfii, Calderarii, tocmai, în Regatul Napoli... În fine, o pletoră. Dar, așa cum am spus, așa erau anii aceia. Oricum, de când sunt ministru n-am auzit niciodată vorbindu-se de Calderari. Nici pe predecesorul meu, nici pe cel dinaintea lui, altfel aș fi fost, fără îndoială, informat. Nu vă va fi greu să înțelegeți că, de când Italia este unită, nicio asociație secretă n-a mai fost tolerată. Denumirile existente acționează toate la lumina zilei și, fără îndoială, la lumina ministerului meu.

— N-ar fi putut să se reconstituie fără știrea autorităților?

— Orice e posibil, desigur. Însă Calderarii originali aveau un alt *modus operandi*. Încep prin a spune că erau niște bigoți, toți numai Tron și Altar. Asasinatul politic era de neconceput pentru ei poate și pentru că era una dintre metodele unor secte pe care juraseră să le combată. Țineau secretul, da, dar pentru că, așa cum am spus, era fie moda vremii, fie un sistem de a nu se expune la răzbunări și represalii. După mine, acești preținși Calderari nu au făcut altceva decât să reia un nume vechi. Cu predecesorii lor nu au în comun decât scopul final, care însă pentru aceia era apărarea Tronului și a Altarului, iar pentru aceștia este restaurarea integrală a *statu quo ante*.

Ribaudo începuse să privească cerculețele pe care băutura le forma pe paharul său. Simțea că abia acum se relaxa. Ar fi trebuit să fie entuziasmat de ideea de a sta așezat acolo să bea coniac în biroul unui ministru, care, în plus, îl trata cu familiaritate, ca și cum ar fi fost vechi prieteni. Dar, poate cu complicitatea oboselii, începea să se simtă în largul său și cu chef de vorbă. Din cauza durerii, cu greu putea sta picior peste picior și se așeză mai comod în fotoliu. Ar fi putut chiar să adoarmă, se gândi. Îl împiedica numai sentimentul datoriei și gândul firav că ar fi făcut mai bine să nu exagereze.

Astfel, clipi des și întrebă:

— Ce ordonați, atunci, Excelență?

Ministrul se încruntă, se întinse spre el și spuse:

— Motivele care m-au determinat să pretind de la dumneavoastră discreție maximă în legătură cu povestea asta nu s-au diminuat. Dimpotrivă, în lumina a tot ceea ce știm acum, aceste motive s-au întărit. Este interesul suprem al Italiei ca papa să rămână unde se află. Așa că nu numai că vom continua să investigăm cu maximă discreție, dar chiar mâine voi transmite o circulară oficială pentru ca prefecturile să țină în frâu cercurile anticlericale. Dumneavoastră veți relua ancheta. Trebuie să-i înșfăcăm pe criminalii aceia cât mai repede cu putință. Dacă veți avea nevoie de oameni de încredere, va trebui numai să vi-i alegeți. Intenționați să inspecțați vila aceea?

— Nu cred că aș găsi mare lucru. Dacă nu sunt complet idioți, la ora asta orice urmă e probabil deja ștearsă. Și nu mi s-au părut idioți. Pentru moment, aș zice să nu luăm nicio hotărâre. În fond, ei nu știu cine sunt eu, nici că ministrul însuși este pe urmele lor. Mai bine să-i lăsăm să creadă că au urmărit trei excursioniști prea curioși. Desigur, acum mai mult ca oricând trebuie să ne grăbim să-i arestăm. Dar acum sunt prea obosit chiar și pentru a gândi. Am avut o zi!

— Îmi imaginez. Pun pariu că sunteți și flămând.

Ribaldo dădu din cap zâmbind timid.

— Veți fi oaspetele meu la cină, bineînțeles. Din păcate, nu pot să vă ofer un loc de dormit, pentru că suntem într-un condominiu și ar bate prea mult la ochi. Cineva, văzându-vă ieșind mâine-dimineață din casa mea, s-ar duce să spună presei care ar înflori subiectul. Fără să mai socotim că acum nu avem nevoie de o fotografie în ziare. Vă voi chema o trăsură care vă va duce la hotel. Evident, după ce vă veți întrema.

Comisarul făcu o plecăciune, recunoscător. Dădu să se ridice din fotoliu, dar un gând îi veni brusc în minte. Acesta împreună cu junghiul pe care-l simți la spate îl făcură să se așeze la loc.

— Îmi cer scuze, Excelență, dar mi-a venit în minte un gând.

Toată povestea asta a început cu nenorocitele acelea de medalii. *Immortale odium*, dacă nu greșesc. Eu, până la urmă, n-am văzut decât una, cea pe care o aveți dumneavoastră. Li Volsi n-o mai avea pe a lui, nici Pianosa. Medalia pe care mi-ați arătat-o zilele trecute, Excelență, doar am zărit-o puțin în mâna dumneavoastră. Cred că, măcar din scrupulozitate, ar trebui să examinez una de aproape. Vă deranjează?

— Nu, la naiba, aveți dreptate. Iat-o, chiar dacă nu știu ce ați putea deduce.

Ministrul scoase ceasul de la vestă și își făcu de lucru cu lanțul. După ce desfăcu medalia respectivă i-o întinse lui Ribaldo. Acesta o luă, mulțumi și o cerceta îndeaproape întorcând-o pe toate părțile. Examină atent scrisul, decorația, data...

— Ce ciudat! murmură la un moment dat.

— Ce e? spuse curios ministrul.

— Aici, priviți. În acest punct. Da, aici, iată. Priviți scrisul. *Immortale odium et numquam sanabile vulnus*. Nu vedeți aceste litere mai lucioase decât celelalte? Aici, „U” și „S”, din cuvântul *vulnus*. Par că sunt făcute dintr-un alt material.

— Aveți dreptate, da, se pare că e așa cum spuneți. Nu băgasem niciodată de seamă. Însă sunt mulți ani de când port această medalie prinse de ceas. Nu e posibil ca ambele litere să pară mai lucioase din cauza frecării?

— Sincer, nu cred. Frecarea continuă și întâmplătoare șlefuieste tot ce atinge, nu doar două litere. Nu, cu cât le privesc, cu atât mi se par dintr-un metal diferit.

— Credeți că e un detaliu important?

Ribaldo făcu un gest evaziv.

— Cine poate spune? În acest punct orice e bun. Nu am nimic în mână, din păcate. Și nici măcar nu știu unde să merg să-i caut pe Calderarii aceia. Cum spun mereu, un indiciu e mai bun decât niciun indiciu. Cu condiția să fie vorba de un indiciu, bineînțeles. Ca să știu asta, ar trebui să văd și celelalte medalii. Dacă nu pe toate, măcar câteva.

— Mă puneți în dificultate, dragă comisare. Posesorii acestui tip de medalii sunt persoane cunoscute și așa avea

oarecare probleme să le cer să vi le arate. Mă înțelegeți. Fără să mai pun la socoteală că sunt împrăștiate peste tot în Italia. Cineva e chiar în străinătate. Chiar dacă aş găsi modalitatea de a aranja întâlnirile, fără să ofer prilej pentru bănuieli, v-ar trebui pe puțin o lună.

— Nu e nevoie, Excelență. La Napoli sunt cei doi preoți de care v-am vorbit. Ei au văzut două medalii. Și pot, când le voi spune la ce să se uite, să le examineze până mâine. De aceea ar fi mai bine să nu mă duc la hotel, ci să pornesc din nou la drum. Ceea ce înseamnă că voi dormi în tren. După cină, bineînțeles. A, de mâine Excelența Sa ar face bine să meargă pe stradă însoțit de o escortă.

— Și înarmat chiar, fiți sigur, răspunse ministrul.

În scurt timp, valetul bătu la ușă și îi anunță că e gata cina.

Medalia

Cardinalul miji ochii și bărbia începu să-i tremure. Nu că fusese foarte apropiat de vărul său, de cine știe ce grad. Dimpotrivă, adevărul era că îl întâlnise de vreo patru ori în ultimii douăzeci de ani. Dar îl știa bun creștin, foarte devotat pe deasupra. Să afle că era mort, și omorât într-un mod atât de inuman, îl tulburase profund.

Cardinalul nu fusese niciodată o persoană în mod deosebit emotivă, dimpotrivă. Însă acum tristețea, mâhnirea, uimirea cauzate de cele auzite, toate acestea îl zguduiseră și aproape că îl împiedicau să vorbească; tabloul fusese atât de complet, moartea rudei sale pe al cărei ajutor, în plus, se baza în cazul medaliilor.

În acel moment stăteau în fața lui, așezați pe aceleași fotolii, *don* Alicante și *don* Esposito. Alături de ei era, pe un scaun, comisarul Ribaud. Toți trei fură destul de stânjeniți când văzură reacția Eminenței Sale.

Acesta își frecă ochii cu degetele. Poate era un mod de a-și interzice să plângă, cine știe. Sigur era că se făcea tot mai palid, pe măsură ce ei povesteau. Culmea mâhnirii fu vestea cu sfârșitul vărului său pe care cei trei, poate din delicatețe, o ținuseră pentru final.

Eminența Sa își luă mâinile de pe față, își dădu ochii peste cap și își recâștigă stăpânirea de sine. Suspînând, își lăsă brațele să cadă pe birou și rupse tăcerea:

— Și acum. Ce e de făcut?

— Iertați-mă, Eminență, spuse Alicante. Suntem cu adevărat îndurerați de moartea, și ce moarte! a rudei dumneavoastră. Dar, spuneți-ne, în ce fel ne-ar fi putut ajuta?

— Nu știu în mod precis, dacă e să fiu sincer, răspunse cardinalul reprimându-și o grimasă de suferință. Însă era o persoană foarte pregătită în mișcarea antimasonică. Iertați-mă, comisare, dar acesta nu e un moment de politețuri și trebuie să vorbesc deschis.

Ribaldo lăsa capul în jos ca și cum ar fi spus că înțelegea foarte bine și nu era cazul să-l menajeze.

— Cert e că nu știam de unde să pornesc, reluă cardinalul. Și el mi se părea cam cel mai potrivit. Era înscris în nenumărate asociații catolice, de la cele extrem de evlavioase la cele culturale sau politice în sens larg. Cu actualul regim, catolicii nu pot face politică prea mult, știm asta. Și apoi, interdicția papală e încă, în mod formal, în vigoare. Dar, știți asta mai bine decât mine, de câțiva ani există destulă indulgență, de ambele părți, și s-a putut organiza chiar un congres internațional antimasonic, la care vărul meu participase stând în primul rând. Iată, dat fiind ce scrie pe nenorocitele alea de medalii, m-am gândit că el ar putea să vă ajute; ce știu eu, să vă trimită la vreo cunoștință de-a lui, să vă dea vreun indiciu bun de pornire. În fine, dacă exista vreo persoană potrivită, după știința mea, el era. Atâta tot. Iar circumstanțele în care i-ați găsit corpul nu doar că-mi confirmă prima intuiție, dar ne fac să înțelegem că Pianosa știa chiar prea mult despre povestea asta. Sau nu?

— Da, chiar mă tem că da, spuse Alicante masându-și ceafa. Din nenorocire, e prea târziu. În rest, la complot mă refer, cum ne sfătuiți să ne comportăm?

— A, în legătură cu asta n-am ezități. Tăcere. Și, dacă e posibil, și mai multă decât înainte. La Vatican există într-adevăr un curent care face presiuni pentru mutarea Sfântului Scaun. Sunt scindați, în cadrul lui, numai în privința destinației, Franța, Spania, Portugalia, Malta... cardinalul se opri o clipă, chinuindu-se să-și amintească... Austria, chiar Germania, închipuiți-vă! reluă. Eu aparțin altui curent, care nu numai că dezaproabă forțarea mâinii Sfântului Părinte, dar crede în mod hotărât că Sfântul Scaun trebuie să rămână unde e. Mai devreme sau mai târziu, chiar va trebui să se ajungă la o

împăcare cu Regatul Italiei, chiar dacă, acum, n-aș ști să vă spun pe ce bază. Dar Hristos e roman, cum spune Alighieri, și istoria ne învață că mutarea papalității nu a adus niciodată nimic bun catolicismului. Deci, dacă acești conspiratori vor să împingă evenimentele într-o anumită direcție, e extrem de urgent să le facem planul să eșueze. Adică, în primul rând să împiedicăm crimele să devină de domeniu public.

— Iertați-mă, Eminență, interveni *don* Esposito. Dar n-ar trebui să fie papa cel care decide dacă vrea să părăsească Italia sau nu?

Cardinalul îl fulgeră cu privirea și *don* Nicola se chircoli tot.

— Și pe ce bază ar trebui să ia decizia? mârâi Eminența Sa. Pe baza unei înăspriri a anticlericalismului provocat de o serie de crime bine țintite? Ce ar trebui să facem noi, să mergem la papă și să-l întrebăm dacă trebuie să-i lăsăm pe Calderari să acționeze sau nu? Și credeți că ar spune: „Da, mi se pare o idee bună, îngăduiți-le acelor domni să omoare în continuare, în acest fel în sfârșit se revoltă mulțimea, îmi omoară câțiva preoți, îmi incendiază câteva biserici și eu am, în sfârșit, un motiv bun ca să plec de aici”? Fără să punem la socoteală, bineînțeles, riscul unui război general, risc care, credeți-mă, în acest moment e mare!

Cardinalul se înflăcărase treptat, ridicând vocea și fulgerând cu privirea, până ce deveni roșu, cu venele de la gât umflate din cauza mâniei. Încheie trântind cu pumnul în masă și *don* Nicola se făcu una cu căptușeala fotoliului său. Alicante ar fi vrut să-și ia finul la palme, dar trebui să se limiteze la a-și ridica ochii spre cer și a-și mușca buzele. Ca să-și potolească mânia, se prefăcu că se concentrează asupra cravatei, netezindu-i dungile.

Nu mai era obișnuit să se îmbrace în civil, iar haina și vesta îl jenau puțin. Dar nu la fel ca naivitatea lui *don* Nicola, care uneori, și în momentele cele mai nepotrivite, intervenea imprezvizibil și-l arunca pe *don* Gaetano în cea mai rea stânghereală. Îl rugase de multe ori pe discipolul său să numere până la zece înainte să deschidă gura, dar își dădea seama că era vorba de un remediu empiric greu de îndeplinit.

Numai timpul și experiența ar fi domesticit un temperament impulsiv. Pentru moment, nu era altceva de făcut decât să aibă răbdare și să încerce să repare daunele.

Alicante se întoarse către Ribaud, sperând să-i prindă privirea ca să-i dea de înțeles că era momentul să-i spună cardinalului motivul prezenței sale. Dar Ribaud nu avu nevoie de sugestii pentru că imediat luă cuvântul:

— Eminență, eu, ca și acești prieteni care au venit la dumneavoastră, am fost ieri-seară să-i raportez superiorului meu. Așa că n-aș avea niciun motiv să fiu aici. În realitate, aș avea un motiv, chiar dacă trebuie să vă mărturisesc că e vorba de o intuiție vagă. Trebuie mai întâi să vă rog, oricum, să nu se afle în afara acestei încăperi ce vă voi spune. Pot conta pe asta?

— Vă dau cuvântul meu! răspunse cardinalul, devenind foarte atent.

— Știți că am primit misiunea acestei anchete de la ministrul însuși, care e și deținătorul uneia dintre faimoasele medalii. Nu mi-a spus, bineînțeles, cum a ajuns în posesia ei, și nici eu nu l-am întrebat. De altfel, nu e greu să-ți imaginezi, din moment ce parcursul lui din tinerețe nu e un secret. Cum nu e un secret nici apartenența masonică a trei sferturi din actualul guvern, inclusiv a sa. Chiar ieri-seară, ministrul a scăpat dintr-un atentat al Macabeilor, am fost eu însumi martor. Ceea ce înseamnă că, pe baza puținului pe care l-am auzit eu și cei doi oameni ai dumneavoastră, Calderarii, poate îngrijorați să descopere că sunt spionați, au decis să comprime timp. Din cât am putut să înțeleg, Macabeii alcătuiesc un fel de grup de intervenție, ales în interiorul complotului. Oameni gata de orice și motivați mai mult decât orice de dorința de răzbunare. Șefii au conceput o schemă mult mai amplă și mai ambițioasă, care se unește perfect cu dorința respectivă. Într-adevăr, nu e răzbunare mai bună, în acest caz, decât să distrugi unitatea Italiei și întregul proces a ceea ce mulți denumesc acum Risorgimento^[28]. În plus, schema amplă se conjugă bine cu cea mică, adică eliminarea fizică a celor care au luat parte la atacul nocturn asupra sicriului lui Pius al IX-lea, în 1881. E clar că nu pot fi eliminați toți, pentru că erau

sute și, deci, dificil dacă nu imposibil de identificat. Însă aceia dintre ei care au fost premiați, să spunem așa, cu medalia *Immortale odium* sunt în număr limitat, așa că lovirea acestora are avantajul scopului simbolic, pe lângă terorizarea tuturor celorlalți când chestiunea ar deveni de domeniu public. Ei bine, dacă acești Calderari au decis să-și propună ținta cea mai mare, cea care, în baza celor auzite, trebuia să fie păstrată ultima, înseamnă că au renunțat să retragă, cum spun ei, celelalte medalii. Da, pentru că ministrul m-a asigurat că pentru a face asta ar fi nevoie de luni de zile, dată fiind răspândirea acestor persoane pe tot teritoriul național, precum și în străinătate. Mai mult, ar fi vorba de persoane cunoscute, deci greu de abordat pentru Macabei.

— Unde vreți să ajungeți? îl întrerupse cardinalul.

— Iată concluzia. M-am întrebat dacă nu e posibil ca strângerea medaliilor din partea Calderarilor să aibă și un alt scop, care ne scapă. Păi, da, gândiți-vă bine. Pornesc cu gândul să-i omoare pe toți cei care posedă o medalie *Immortale odium* și să-i dea, treptat, aceste medalii papei. Apoi se răzgândesc și se hotărăsc să se limiteze numai la patru. Două sunt cele pe care le aveți dumneavoastră, Eminență, una aparține ministrului și alta, dacă noi n-am interpretat greșit, o deținea Pianosa. Însă pe aceasta din urmă nu mai reușesc să o găsească, iar pe cea a ministrului n-au reușit să o ia. Așa că, din două una: sau nu se așteptau la strategia tăcerii puse la cale, fără să știe unul de altul, de către ministru și papă, și deci se trezesc obligați să joace cartea lor cea mai bună, sau medaliile acelea ascund altceva.

— Ați formulat vreo ipoteză? întrebă, perplex, cardinalul.

— Da' de unde? spuse Ribaudo. Bâjbâi pe întuneric. M-au surprins numai niște semne pe care le-am văzut pe medalia ministrului și de aceea sunt aici. Am vorbit în dimineața aceasta devreme cu cei doi colaboratori ai dumneavoastră, pe care i-am dat jos din pat imediat ce am coborât din tren. Trebuiau să vină să vă raporteze și au acceptat să mă aducă și pe mine după ce mi-au ascultat părerea. Desigur, nu e vorba de un indiciu, numai de o umbră de indiciu. Dar nu vreau să

las nimic neexplorat.

Despre asta e vorba: m-a surprins ceva ce am observat pe medalia ministrului și aș vrea să văd dacă și celelalte medalii au aceeași particularitate. Poate vi se va părea o prostie, însă dați-mi voie să verific, nu cred că va dăuna nimănui.

Cardinalul dădu din cap și căută în buzunar. Scoase o cheiță cu care descuie sertarul biroului. De acolo scoase batista înnodată unde păstra cele două medalii. O puse în fața lui și o desfăcu, apoi îi făcu semn lui Ribaldo să se ducă să le examineze.

Ribaldo se ridică, se apropie și se aplecă deasupra biroului. Luă medaliile în mână și le privi cu atenție, consecutiv, pe față și pe revers. Scoase mica lui lupă de la vestă și o luă de la capăt.

— Iată, spuse. Pe una este ceva foarte asemănător cu ce am văzut pe medalia ministrului. Dar pe cealaltă nu e nimic, încheie, dezamăgit.

— Pot? spuse Alicante întinzând mâna.

— Vă rog! spuse comisarul întinzându-i medalia.

Alicante și le apropie de ochi, examinându-le minuțios.

— Vă referiți la faptul că literele „BI” din cuvântul „sanabile” pe una din cele două medalii sunt mai lucioase decât celelalte?

— Exact!

— Pe cealaltă medalie nu văd nici eu nimic.

— Da.

Cardinalul se uita când la Alicante, când la Ribaldo, așteptând.

— Și atunci? izbucni.

— Și atunci suntem în același punct, răspunse Ribaldo, scărpinându-se în cap. Ipoteza mea cade, dar în același timp stă în picioare. Așa că nu știu ce să spun. Faptul că pe o medalie nu sunt astfel de semne zădărnicește ideea pe care mi-o făcusem, anume că, puse una lângă alta toate medaliile, literele mai lucioase ar compune o frază sau un nume. În schimb, am văzut că nu toate medaliile au această trăsătură caracteristică. Așa că am putea să ne aflăm pur și simplu în

prezența unor pure întâmplări. Să nu uităm că medaliile sunt vechi și de obicei sunt purtate împreună cu chei, ceasuri, lanțuri. Mă refer la frecări, în fine.

— Mai există o posibilitate, interveni Alicante, gânditor.

Toți se întoarseră spre el, însă preotul continua să cerceteze medaliile cu o expresie meditativă.

— Haideți, nu ne țineți în suspans! exclamă cardinalul.

— Se poate ca acest lucru să fie intenționat, dar să nu apară pe toate medaliile, se hotărî Alicante.

— Adică? insistă Eminența Sa.

— Să ne gândim puțin. Să presupunem că altcineva decât Calderarii știe perfect că pe *unele* medalii sunt evidențiate anumite litere și că aceste litere împreună alcătuiesc un mesaj. Dar acest cineva nu știe care este acest mesaj și pe care medalii se găsește.

— De ce excludeți faptul că face parte dintre Calderarii? întrebă Ribaldo devenind foarte atent.

— Oh, nu exclud deloc asta. Sugerez doar că ar putea fi, da, un Calderar, dar, în același timp, ar putea să-și urmeze un scop personal. Folosindu-se de Calderarii și, mai ales, de emanația lor criminală, Macabeii. Știm că pentru Calderarii adunarea medaliilor e numai faptică, oricum par să o fi abandonat din cauza unei neașteptate schimbări de plan. Scopul lor ultim, să nu uităm, este să dea înapoi istoria Italiei. Unii dintre ei au ca scop și răzbunarea, e adevărat, dar aceștia ar fi vrut în mod sigur ca retragerea medaliilor să continue. A tuturor. Ei bine, dacă ar fi în joc un al treilea subiect, s-ar putea ca acesta să fie interesat de recuperarea medaliilor numai până când mesajul este considerat complet. În acest caz, căutarea lui ar fi înfăptuită și n-ar mai avea niciun interes să caute medalii.

— Da, vă urmăresc. Dar nu văd ce se schimbă în ceea ce ne privește. Planul Calderarilor trebuie oprit oricum! răspunse comisarul.

— Asta nici nu se discută. În orice caz, dacă ipoteza mea e corectă, am avea un element în plus asupra cărui să lucrăm, un element care s-ar putea dovedi determinant pentru a dejuca întregul complot.

Ribaudo se gândi o clipă.

— Da, spuse. Are mult sens. Dar noi știm numai patru litere ale acestui ipotetic mesaj. Și dacă e puțin pentru fantomaticul nostru al treilea subiect, imaginați-vă cum e pentru noi. Ne-ar trebui un ghicitor!

— Sau un profet, spuse Alicante, enigmatic.

Tușa Filomena deschise larg brațele și se lovi cu palmele peste coapse.

— Monsenior, eu i-am spus preotului dumneavoastră că nu puteți fi deranjat! Dar a intrat cu forța și mai-mai că m-a strivit de perete! Suflete ale Purgatorului! Și ce poate face o biată bătrână mai mult? Cum adică, trebuie și să mă lupt cu oamenii? Haideți, spuneți-i dumneavoastră că nu se intră așa în casa altora!

— Filome', nu te preocupa, că eu sunt aici și acu' am eu grijă de asta! spuse bătrânul preot, scoțându-și șervetul de la gât.

Stătea în bucătărie și mânca un prânz modest, niște tăiței cu ragu rămași de cu seară și încălziți în tigiaie. Cu prefăcută indignare i se adresă lui *don* Gaetano, apărut în pragul bucătăriei în timp ce tușa Filomena, complet acoperită de silueta înaltă a preotului în civil, bodogănea cu un glas dogit din spatele lui.

— Pungașule, dar tu chiar ești un pisălog! spuse monsenior Pascale. Ce mai vrei de la mine? Trec luni fără să dai niciun semn și acu' e deja a treia oară că apari în câteva zile!

— Onorate părinte, spuse, îndurerat, Alicante. Iertați-mă, dar este ceva foarte urgent! Eu țin la dumneavoastră, nu mă goniți! Trebuie neapărat să vă vorbesc în legătură cu chestiunea pe care o cunoașteți bine!

Monseniorul Pascale se șterse la gură și lăsă șervetul pe masă.

— Nu-mi veni să faci pe lingușitorul cu mine acum! Te trimite Eminența Sa? Întrebă cu răutate.

— Sincer, nu, răspunse *don* Gaetano roșind. Dar au apărut detalii noi...

— Și dacă nu te trimite Eminența Sa, vii să mă deranjezi tocmai când mănânc? Nu puteai să aștepti până diseară sau mâine?

— Vă rog! îl imploră *don* Gaetano care știa foarte bine că scena monseniorului era mai ales pentru tușa Filomena, altfel aceasta n-ar mai fi luat în serios ordinul de a nu lăsa pe nimeni să intre când ar fi apărut petiționari într-adevăr inoportuni.

Prefăcându-se că se îmbunează, bătrânul sacerdot îi spuse femeii:

— Nu-ți face griji, Filome', că mă ocup eu de acesta. Du-te, du-te! Și închide ușa după tine.

Bătrâna se retrase târșâind picioarele și văitându-se încet. Când ușa se închise, Pascale îl invită pe fiul lui spiritual să se așeze, arătând un scaun. Apoi își puse din nou șervetul la gât și se apucă să-și termine tălței.

— Te deranjează dacă mănânc între timp?

Alicante se înclină cu respect, ca și cum ar fi zis „asta ar mai lipsi!“

— Vrei și tu?

Alicante clătină din cap și ridică brațele. Era un limpede „nu, mulțumesc“, dar nu putu să nu-și dea seama că mâncarea aceea puțină sigur n-ar fi ajuns pentru amândoi.

— Bine, măcar un pahar de vin vrei să bei? Toarnă-ți!

De data asta Alicante nu zise nu. Luă un pahar din bufet și își turnă două degete din sticla de pe masă. Îl ridică spre oaspetele său și, după ce bău o înghițitură, începu rapid să vorbească.

Pe scurt, duhovnicul său fu pus la curent cu ce ieșise la iveală la întâlnirea cu cardinalul.

Când termină, Pascale întrebă:

— Și care ar fi aceste litere mai lucioase?

— „US“ și „BI“, răspunse *don* Gateano. Ce puteți să-mi spuneți?

— Fiule, de unde să știu eu? Ce crezi că sunt, un ghicitor? Și ce crezi că am, globul de sticlă? spuse celălalt, în timp ce se ridica pentru a pune farfuria goală în chiuvetă. M-ai confundat probabil cu Sfântul Gaetano cu brațele deschise, așa cum e

statuia? Bravo, te du, te du, întreabă-ți sfântul!

— Monsenior, nu mă provocați, vă rog! Știu că dumneavoastră și Sfântul Duh sunteți așa! spuse Alicante, unindu-și degetele arătătoare.

Monseniorul ridică un braț până la înălțimea umărului, ca și cum ceea ce tocmai auzise era o exagerare cunoscută.

Dar Alicante insistă:

— Haideți, monseniore! De multe ori m-ați scos din încurcături făcând apel la harul dumneavoastră profetic. Ultima oară m-ați făcut să iau parte la exorcizarea acelei fete nefericite. Dacă nu erați dumneavoastră, în acest moment aș fi fost încă la Brindisi făcând inutil turul celor șapte biserici. Acum vreți să vă apărați, și e în regulă, dar nu vreau să atentez la smerenia dumneavoastră. Am nevoie numai să faceți recurs la abilitățile dumneavoastră ca să mă ajutați.

— Ce tot atâtea abilități! Tinere, aici nimeni nu are *abilități*! strâmbă din gură când pronunță cuvântul. Dacă vrei profeții, adresează-te Maicii Preasfinte și Sfântului Iosif, soțul ei cel prea cast, desigur! Du-te, ține post trei zile, fă penitență și apoi fă bățături la genunchi în fața Preasfântului! Și e posibil, repet, e posibil să ai parte de profeție dacă e voința Domnului!

— Chestia e, monseniore, că eu trei zile nu rezist! exclamă pe un ton disperat Alicante. Ția omoară oameni! Și pot să facă să izbucnească și un război!

Auzind asta, bătrânul monsenior se calmă și păru că se gândește. Se așează încet la loc. Privi fix un punct nedefinit pe podea și rămase câteva secunde așa, fără să spună nimic. Apoi, ca și cum vorbea în sinea lui:

— Us și Bi. Usbi. Sau Bi și Us. Bius... Brusc deveni palid, holbând ochii. Nubius! murmură. Nubius! Nu se poate...

Alicante se alarmă. Tocmai lua o altă înghițitură de vin și, surprins, deschise gura fără să-i pese de lichidul care-i curgea pe bărbie și pe gât. Se șterse mecanic cu mâna, fără să înceteze să-l privească fix pe bătrânul sacerdot. Nu văzuse niciodată expresia aceea pe chipul duhovnicului său. Părea cuprins de spaimă.

— Ce e, părinte? Ce înseamnă cuvântul „Nubius”? De ce

faceți fața aceea? Dumnezeuule, mă îngroziți!

Pascale se lăasă obosit pe spătarul scaunului, fără să-l ia în seamă pe interlocutorul lui, dar repetând întruna:

— Nu se poate... nu se poate...

— Dar ce nu se poate, ce? Explicați-mi, vă rog! Nu mă țineți pe ghimpi! Ce vă amintește cuvântul acela? Ce înseamnă Nubius?

Pascale își trecu o mână pe frunte.

— Nu e un cuvânt, ci un nume, spuse încet. Numele unui vechi dușman pe care-l credeam mort. Numele adversarului celui mai groaznic pe care tronurile le-au avut în acest secol. Un singur om. Omul care aproape că a distrus edificiul milenar al Sfintei Biserici.

Don Gaetano era îngrozit.

— O, Doamne! Și cine e acesta? Și ce hal de nume e Nubius?

— Nu este numele lui adevărat. Pe acela nu-l cunoaște nimeni. Nimeni n-a știut niciodată cine se ascunde în spatele acelui nume. Însă era eminența cenușie din spatele fiecărui complot, păpușarul aflat deasupra tuturor conspirațiilor. Când poliția vechilor regate italiene, și cea papală, reușea să pună mâna pe vreun document emis din vârful piramidei, din cupola cupolelor, pe vreo scrisoare destinată șefului șefilor, la sfârșit era mereu aceeași semnătură: Nubius. Îți spune ceva numele Filippo Buonarroti?

— Cum să nu! Era șeful tuturor revoluționarilor, omul care făcuse din conspirația politică unica rațiune de a fi. Trăgea sforile a nu știu câte societăți secrete, toate modelate în cercuri concentrice, astfel încât cea inferioară să nu știe de cea superioară, care, la rândul ei, avea alta peste ea și așa mai departe. Dar în vârf de tot era el, Buonarroti, un livornez fost iacobin, considerat fanatic de iacobinii înșiși. Dacă nu greșesc, a riscat ghilotina în Franța în perioada terorii pentru că a reieșit că era implicat în conspirația comunistă așa-zisă Conspirația celor Egali. Dar a murit de decenii!

— Chiar el. Ei bine, nici Buonarroti nu știa că are pe cineva peste el. Nubius. Poliția din toată Italia n-a reușit niciodată să-l identifice. Nici cea austriacă din regiunile Lombardia și

Veneto, care era cea mai eficientă. A fost întotdeauna numai un pseudonim, un nume de luptă, fără chip, fără identitate. Pentru unii era numai un mit lipsit de existență efectivă, un mod de a zăpăci poliția făcând-o să creadă că arestările lor nu fac decât să-i ajute să taie ramurile, fără să poată ajunge vreodată la copac. În schimb exista, și încă cum. Eu știu asta. Credeam că a murit de ceva vreme, pentru că altfel ar trebui să aibă mai mult de o sută de ani.

— Dar de ce v-ați albit? L-ați întâlnit, nu-i așa?

— Nu, niciodată. Dar am ajuns foarte aproape de el.

Pascale închise ochii în fața unei amintiri pe care o credea îngropată și care, brusc, îi sfâșiase vălul memoriei.

Fostul căpitan

Fostul căpitan, de-acum, se privi în oglindă. Până cu puțină vreme în urmă ar fi fost mulțumit de ce vedea: un tânăr frumuseț, înalt, cu părul des și negru ca pana corbului tuns scurt, nas drept, umeri lați, ochi veseli și ageri, musculatură vânjoasă. În floarea vârstei și a sănătății. În uniformă ar fi continuat să impresioneze, dar și în haine civile silueta lui zveltă și ținuta dreaptă erau în măsură să continue să le facă pe domnișoare să întoarcă privirea.

Numai că, acum, hotărârea lui era luată și nu mai voia să fie îngăduitor cu frivolitățile. Salută cu plăcere gândul că toată acea vigoare în câțiva ani va rămâne doar în fotografii, fiindcă timpul se va îngriji să-l îngreuneze și să-l gârbovească pe tânărul sigur de el care acum se privea în oglindă. Totul e vanitate pe lumea asta, își spuse, și-l mulțumi Domnului că l-a învățat să scape de balast, adică de preocuparea pentru aspect, lucrul cel mai inutil care există.

În mai puțin de o lună va fi intrat la seminar pentru studii teologice, după care căpitanul de artilerie va lăsa câmpul de luptă preotului, și brandenburgurile, nasturilor negri.

Mai avea doar un singur lucru de făcut ca laic.

Deschise ușa dulapului și persoana oglindită lăsă locul unui șir de haine militare puse pe umeras și ordonate, de la cea de campanie la cea de gală. Dădu la o parte câteva, vârî brațul și din fundul garderobei scoase centironul înfășurat în jurul tocului pentru arme. Extrase pistolul și roti tamburul, asigurându-se că se învâрте lin. Verifică gloanțele. Erau la locul lor. Își puse arma în buzunar și închise dulapul.

După mai puțin de jumătate de oră era în fața bisericii

Sant'Isidoro și se plimba în sus și-n jos, ca și cum ar fi avut o întâlnire. Între timp, observa străduța din partea stângă a bisericii.

Timpul trecea și după-amiaza târzie se întrista tot mai mult, odată cu apropierea serii. Și apoi veni apusul, iar fostul căpitan se trezi pe o stradă care se golea de trecători. Înainte să rămână aproape singur, ca să nu atragă atenția, se duse să-și aprindă un trabuc pe o străduță foarte îngustă de unde putea să nu piardă din vedere ceea ce aștepta. Se sprijini de zid și începu să fumeze mimând indiferența.

Apăru un evlavios ducând un scaun pe care-l puse în colț, sub o statueta de ghips a Madonei așezată la vreo doi metri și jumătate înălțime. Credinciosul se urcă pe scaun și scoase din buzunare câteva candelă pe care le puse pe consola din fața statuii. Le aprinse, se închină trimițând un sărut spre Fecioară, coborî și plecă luând scaunul cu el.

Când se întunecă, fostul căpitan se adânci cu câțiva metri pe străduță, imediat lângă conul de lumină tremurândă pe care o răspândeau candelă. Astfel, ascuns în umbră, își reluă răbdător așteptarea.

Timpul trecea și veni un moment în care fostul căpitan se întrebă alarmat dacă nu cumva greșise ziua. Și totuși, informația pe care o primise era destul de precisă. Inspectorul Gennaro Aiello, care fusese colegul lui de cor la Nunziatella înainte să intre în poliție, îi dăduse asigurări în mod confidențial în legătură cu locul și ora.

Fostul căpitan îl luase pe Aiello sub protecția lui atunci când acesta, un foarte timid cadet, era să ajungă în ghearele celui mai cinic și greoi comportament autoritar. Se alesese cu un ochi învinețit, dar samavolniciile asupra lui Gennarino încetaseră. Gennarino nu uitase asta și, când fostul căpitan venise să-și primească răsplata, nu putuse să spună nu. Foarte în silă, oricum, fiindcă erau în joc informații secretizate, a căror divulgare îl putea costa locul de muncă.

Fostul căpitan avea un frate mai mic, cam derbedeu, care era mâhnirea tatălui său. Băiatul fusese literalmente furat de Carbonerie, lucru care-l îndurera pe tată, credincios, prin

tradiția familială, dinastiei domnitoare și Bisericii.

Pe scurt, fratele său era căutat, dar reușise să emigreze fugind în America. Familia nu-l mai văzuse.

Trecuse mult timp de atunci și întâmplările vieții, împreună cu tulburările politice de care anii aceia nu duseseră lipsă, nu-i permisese fostului căpitan să meargă în America să-și caute fratele. Dar chiar și dacă ar fi avut posibilitatea să se ducă, de unde să înceapă? America e mare. În plus, în singura scrisoare pe care familia lui o primise scria că acolo imigranții italieni nu erau neapărat bine-veniți; erau considerați niște exaltați gata să creeze probleme. Dar nu scrisese ce identitate își luase.

Părinții lui se îmbolnăviseră. Astfel, fostul căpitan se hotărâse să se adreseze direct celor care îi băgaseră în bucluc fratele, respectiv Carbonarilor. Ei erau cei care organizau transportul peste mare pentru „verii cei buni” (așa își spuneau între ei) acum „compromiși” (alt termen al jargonului lor ca să-i indice pe cei descoperiți de poliție). Și, când îl revăzuse din pură întâmplare pe Gennarino în haină de polițist, nu lăsase să-i scape ocazia. Fusesse nevoit să-l jignească pentru a obține ajutorul lui.

Gennarino îi spusese că de mulți ani Carboneria nu dădea semne de viață. În orice caz, odată cu noul regim, aceasta nu mai avea niciun motiv să existe. Dar poliția îi ținea sub observație pe unii nostalgici care se reuneau din când în când ca să ciocnească o cupă de „*carbonella bună*” (așa denumeau vinul). Erau complet inofensivi, dar fuseseră puși sub supraveghere pentru siguranță. Le plăcea „să țină adunări”, adică să se reunească, în grotle din tuf de care subsolul din Napoli era efectiv înțesat, o rețea de galerii practic nesfârșită care, la vremea aceea, oferise adăpost mai multor conspiratori.

Gennarino, resemnat în fața hotărârii încăpățănate a prietenului său, îi recomandase, totuși, extremă prudență pentru că nu se știa niciodată. Nu erau puțini și pe vreunul dintre ei putea să-l înfurie eventuala descoperire a unuia care nu-și vedea de treaba lui și îi spiona.

Dar era singurul sfat pe care fostul căpitan îl ascultase. Și într-adevăr, își pusese pistolul în buzunar.

Și acum era acolo, pitit în întuneric, așteptând ca „verii cei buni” să se hotărască să vină la locul de întâlnire.

Iată-i, în sfârșit! Unul câte unul, pe rând, persoane cu gulerul ridicat și pălăria îndesată pe cap intrau pe străduța din stânga bisericii și nu mai ieșeau. Pe cei câțiva a căror față reușise să o vadă, dat fiind întunericul, nu-i cunoștea.

Nu avea importanță.

Numără treisprezece. Mai așteaptă încă o jumătate de oră în caz că erau și întârziați. Gând fu destul de sigur că nu mai veneau și alții, se mișcă.

Traversă cu pași rapizi strada și înaintă pe străduță. După câțiva metri fu nevoit să aprindă un chibrit pentru că nu mai vedea.

Merse circumspect până la capătul străduței. Și se trezi în fața unui zid.

Chibritul se consumase între timp și trebui să aprindă altul. Se întoarse pe loc și privi în jurul lui. Nimic, nici măcar o ușă.

Al treilea chibrit și de data asta examinează pavajul.

Abia la al patrulea chibrit îl văzu. Un capac de canal pătrat, de lemn. Pământul răvășit pe margini vorbea de la sine.

Fostul căpitan își turti pălăria, ridică gulerul de la haină, scoase batista din buzunar și și-o legă la ceafa, acoperindu-și gura și nasul. Apoi, după o ultimă privire aruncată spre stradă ca să se asigure că nu trece nimeni, apucă mânerul capacului și trase. După ce-l ridică pe jumătate, aprinse un alt chibrit și se uită înăuntru.

Scări.

Începu să coboare, având grijă să închidă capacul deasupra capului. Încă un chibrit.

Încet, cu grijă să nu facă zgomot și atent să nu alunece, cobori treaptă după treaptă și consumă vreo douăzeci de chibrituri. Numără aproximativ o sută cincizeci de trepte în trei rampe; fiecare rampă se înclina spre dreapta.

La sfârșit se trezi într-un puț mare, nefolosit de cine știe cât timp. Miros de mucegai și de rânced. Aer rece și umed. Și cel mai mic fâșâit părea să răsună. Fostul căpitan se mișcă și mai atent, aprinzând chibriturile la adăpostul marginii hainei ca să

atenueze sunetul sfârâitului. Văzu intrarea într-o galerie pe unde un bărbat putea trece cu greu mergând în picioare. O apucă pe acolo. Parcurse vreo treizeci de metri și, brusc, galeria se îngustă, constrângându-l să se sprijine de pereți cu mâinile. În schimb, după câțiva pași, galeria deveni brusc atât de înaltă, că era imposibil să-i vezi vârful.

După cincizeci de pași, fostul căpitan observă o licărire în capăt. Câțiva metri în plus și putu stinge chibritul. După puțin timp începu să audă voci.

Iată-i.

Înaintă lipit de zid vreo sută de metri și la sfârșit văzu o mare lumină de torțe. Cu maximă precauție întinse capul dincolo de colțul zidului de care era lipit și privirea sa cuprinse o încăpere vastă numai din cărămizi. Bolta se ridica la vreo zece metri și se curba pe două părți până jos. În peretele din fund se deschidea o trecere îngustă, la fel ca aceea în care se afla el. Din ea curgea un pârâu cu apă murdară care se pierdea în spatele pardoselii. Poate ajungea într-un fel de canal, dar din punctul lui de observație, fostul căpitan nu reușea să-l vadă.

Pardoseala era cu câțiva metri mai jos, ceea ce însemna că trebuia să fie o scară dincolo de marginea galeriei.

Vocile pe care le auzise proveneau de la grupul de persoane reunite acolo. Erau aproape toate așezate în semicerc și cu spatele la el. Stăteau pe niște cutii de ambalaj puse una lângă alta.

Pe o latură, lipite de perete, erau alte cutii, cel puțin vreo zece, stivuite una peste alta. Unele aveau stanțată o emblemă pe care fostul căpitan de artilerie o recunoscuse imediat: dinamită. Cutiile erau vechi, observă, și pe alocuri, pătate de umezeală. Acest lucru, alături de mirosul de mucegai care umplea încăperea, îl făcu pe fostul căpitan să-și dea seama că acel exploziv trebuia să aibă destui ani. Probabil, era acolo din vremea în care conspiratorii practicau atentatul politic. Lăsat deoparte acum, în mod sigur timpul și umezeala îl făcuseră nefolositor. Altfel, cei de acolo nu s-ar fi așezat pe acele cutii și, în plus, cu lămpile cu petrol atât de aproape, unele chiar puse

deasupra.

Toți încinși cu șorturi de piele neagră, purtau mănuși lungi de aceeași culoare și erau întorși spre un personaj care părea șeful, sau cel puțin oratorul principal. Fostul căpitan nu reușea să-i vadă bine fața, atât din cauza distanței, cât și a gulerului, ridicat până la urechi, al pardesiului pe care bărbatul îl purta. O pălărie neagră cu borul mare, bine îndesată pe cap, completa tabloul.

Când se mișca, însă, din când în când oferea privirii fostului căpitan o parte a chipului și ce se vedea era din cale afară de neplăcut: o rețea de riduri, cute și piele moale și gălbuie, ca și cum personajul acela ar fi fost afectat de o boală respingătoare. Probabil că era foarte bătrân, judecând după lentoarea greoaie a gesturilor și după spinarea curbată. Avea o voce astmatică, suierând s-urile mai mult decât normal. Totuși, avea un ton autoritar și de asemenea și ceilalți păreau să se agațe de cuvintele lui.

Fostul căpitan ajunsese chiar în clipa în care șeful misterios îi cerea unuia dintre cei prezenți să se ridice în picioare și să se apropie. Când fu la trei pași de șef, acesta scoase din buzunarul pardesiului ceva plat și pătrat pe care-l desfăcu încet și fostul căpitan își dădu seama că era vorba de o pânză. Fu desfășurată în fața celui care stătea în picioare. Erau desenate pe ea, cu diferite culori, niște simboluri. Fostul căpitan recunoscuse o scară, o coroană de spini, o cruce, cerul înstelat, focul. Nu reuși să distingă celelalte desene. Observă că erau folosite numai trei culori: negru, roșu și albastru.

— Dragă vere, spuse în acel moment vocea sâsâitoare. Aici suntem toți Maeștri și la fel și dumneavoastră. Așa că știți foarte bine ce este acesta.

Celălalt făcu semn din cap că da.

— Când ați fost primit în gradul de Ucenic, v-au fost arătate aceste simboluri și vi s-a dat o explicație. Ați vrea să ne amintiți și nouă semnificația? Să nu vi se pară un exercițiu inutil, dat fiind că *scire est retinere*, cum spuneau părinții noștri. „A ști este a-ți aminti“. Iar noi ne întâlnim aici tocmai pentru asta. Începeți, deci, vă rog!

Celălalt se întoarce la dreapta și la stânga, aparent stânjenit. Dar expresia de pe fețele celor prezenți îi dăduse probabil impulsul ca să se supună; într-adevăr, după câteva ezitări, își dresе glasul și începu cu o voce aproape cântătoare:

— Pământul reprezintă întinderea prezenței Verilor celor Buni. Crucea arată că se ajunge la Virtute numai prin munci grele, după exemplul lui Isus, Maestrul Universului, care prin intermediul ei ne-a apropiat de Cer. Coroana de Spini dă de înțeles că Verii cei Buni nu trebuie să aibă gânduri contrare Virtuții. Firul se referă la lanțul mistic care-i leagă pe Verii cei Buni.

Aici se opri o clipă, poate chinuindu-se să-și aducă aminte. Dar reluă aproape imediat cuvântarea.

— Sarea amintește că trebuie împiedicată corupția pricinuită de viciu. Lemnele sunt indivizii care alcătuiesc Ordinul nostru. Apa, purificându-ne, ne face plăcuți Marelui Maestru al Universului. Focul arată că inima Verilor celor Buni trebuie să fie mereu aprinsă pentru Căuză. Cele trei culori folosite sunt însemnele Verilor celor Buni: negrul – credința oarbă, albastrul – speranța, roșul – afecțiunea reciprocă...

— Bine, îl întrerupse șeful. Aș zice că e de ajuns.

Fostul căpitan asculta fără niciun interes. Aștepta numai momentul potrivit ca să se arate și să-i facă să-i dea vești despre fratele său. I-ar fi amenințat, dacă era necesar, și cu arma. Pipăi buzunarul în care avea pistolul. Se înfipse bine pe picioare și se lipi cât putu de mult de perete. Dintr-un moment în altul urma să acționeze.

Între timp, acolo jos sfârșitul discursului fusese primit cu niște aplauze moderate, pe care șeful le întrerupse ridicând mâna.

— Ați vrea acum, în beneficiul nostru, să ne lămuriți amintind ce vi s-a spus când ați devenit Maestru?

Bărbatul care acum căpătase siguranță, răspunse prompt:

— Explicarea simbolurilor este diferită. Crucea folosește să fie înălțat Tiranul. Cu Spinii i se va înțepa capul. Firul este funia care trebuie să-l ducă la eșafod. Securea îi va tăia capul, iar Sarea va împiedica depravarea în memoria și eterna

infamie a Despoților. Prăjina va folosi pentru a înălța craniul Tiranului. Focul îi va arde corpul. Lopata va răspândi în aer cenușa lui. Apa ne va curăța de sângele lui impur...

Șeful ridică din nou mâna ca să întrerupă vorbăria și iar se auziră scurtele aplauze.

Fostul căpitan decise că era momentul să dea startul la ce avea în minte și își aranjă bine batista pe nas.

Dar un gest neașteptat al șefului îl opri.

Acela, cu o mișcare bruscă, făcu să răsară în mâna lui dreaptă un pumnal lung a cărui lamă străluci la lumina lămpilor. Omul care stătea în picioare în fața lui avu o tresărire de uimire și instinctiv făcu un pas înapoi.

Dar celălalt folosi pumnalul ca să arate un punct pe pânză.

— E necesar, Vărule Bun, să ne spuneți acum ce reprezintă semnul acesta, șuieră mieroasă vocea șefului.

Fostul căpitan, surprins și el, se uită mai atent și reuși să observe o inimă sângerândă.

Era o ușoară neliniște, de data aceasta, în tonul cu care omul în picioare răspunse.

— Amintește jurământul de a fi dispuși să ne lăsăm inimile sfâșiate mai degrabă decât să dezvăluim secretele gradului de Maestru.

Șeful făcu un pas în față și dintr-odată ajunse în dreptul unei lămpi care-i ilumină chipul. Ridurile și pliurile se dovediră a fi doar o mască, o mască oribilă care părea obținută dintr-o mare pasăre fără piele. În locul gurii era o lungă tăietură cu marginile zbârcite. Ochii erau doar niște găuri negre.

Fostul căpitan se opri interzis, paralizat de lovitura de scenă și de curiozitate.

Omul cu mască își apropie chipul de al celui dinaintea lui și îi suflă în față:

— Ai nemaipomenita onoare să plătești datoria prin mâna lui Nubius însuși.

Și cu un singur gest fulgerător îi sfâșie gâtul.

Toți săriră în picioare, îngroziți și o rumoare puternică se ridică sub bolta de cărămizi. Bărbatul rănit mortal își duse o

mână la gât în încercarea inutilă de a-și opri sângele care curgea în valuri. Se clătină și făcu niște pași în spate, pe când ceilalți, instinctiv, se dădeau la o parte. Se zbătu, căzu în genunchi, tăie de mai multe ori aerul cu mâna și, în sfârșit, se prăbuși pe spate.

Numai în acel moment fostul căpitan putu să-i vadă chipul.
Era fratele său.

Un urlat de înfiorare amestecat cu furie ieși spontan din gura fostului căpitan, atât de răgușit și, intens, încât bubui în încăperea de dedesubt. Toți se întoarseră spre el și omul cu mască fu primul care își reveni din uimire.

— Un spion! Prindeți-l! Prindeți-l! strigă, urlă fără încetare ordinul până când cei prezenți îl executară.

Aceștia, luați pe nepregătite, pierdură secunde prețioase înainte să alerge în direcția scării care ducea la tunel și la intrus.

Fostul căpitan, nesigur dacă să alerge la fratele mort sau să fugă, făcea un pas în față și unul înapoi hohotind și agitându-se haotic.

Își smulse batista de pe față ca să respire mai bine, aruncă pălăria și încercă să apuce pistolul.

Ceilalți deja urcau câte două trepte, în timp ce bărbatul mascat continua să-i stimuleze cu al său „Prindeți-l! Prindeți-l! Prindeți-l!”, zbierând cât putea de tare.

Rupându-și buzunarul, fostul căpitan reuși în sfârșit să scoată pistolul, dar faptul că nu-l apucă bine și agitația îi jucară o festă. Arma îi scăpă din mâini și căzu pe jos, pe primele trepte ale scării, chiar sub nasul primilor sosiți.

Impactul cu piatra declanșă arma și un glonț ținti una dintre cutiile lipite de perete.

Evident, anii și umezeala nu fuseseră de-ajuns.

Pentru o clipă, se văzură trupuri și bucăți de trupuri zburând în toate direcțiile, apoi fumul învălui totul și fostul căpitan nu mai văzu nimic. Curentul de aer îl împinse în tunel câțiva metri, făcându-l să se izbească cu capul de zid.

Se ridică amețit în timp ce în încăperea cărămizile începeau să cadă. La început una, apoi cinci, apoi o sută, apoi toate, într-

un zgomot înspăimântător.

Când un nor dens de praf roșiatic pătrunse în tunel și începu să-l înconjoare, fostul căpitan înțelese că trebuia să fugă dacă nu voia să se sufoc.

Alergă, la început nesigur, apoi în mare viteză și în cele din urmă disperat, în timp ce norul roșu îl urmărea tot mai aproape.

Ajunse la scări pe care le urcă ajutându-se cu mâinile, ca o maimuță.

Păreau să nu se mai termine, rampă după rampă.

La sfârșit, așa cum vru Dumnezeu, ieși din nou pe străduță și închise capacul chiar la timp: lumea năvălise în fața bisericii, mulți erau în cămașă de noapte. Erau unii care țipau că e cutremur și alții că erupe Vezuviului. Cineva coborâse în stradă ducând cu sine salteaua, altul se ruga, cu voce tare, lui San Gennaro.

În agitația aceea, hainele răvășite și pline de praf ale fostului căpitan trecură neobservate. El putu, astfel, să se întoarcă în mare grabă acasă. Acolo se aruncă pe pat și petrecu noaptea plângând.

După atâta timp își găsisese în sfârșit fratele. Dar doar ca să-l vadă înjunghiat ca un animal sub ochii lui.

Nu află niciodată de ce se întorsese fără să-i spună lui și să-i lase pe părinți să moară fără să fi știut de el.

Nu află niciodată nici ce secrete ale sectei dezvăluise ca să merite un astfel de sfârșit. Îi plăcea să creadă că, poate, fratele lui se răzgândise și că, înainte să înceapă să-i caute pe cei care mai rămăseseră din familia lui, voise să regleze controversile cu vechii tovarăși.

Poate că jurământul pe care-l trădase și din cauza căruia fusese atât de groaznic executat era modul său de a-și plăti conștiința, cine știe. Dacă lucrurile stăteau așa, fratele său își încheiase socotelile cu Dumnezeu și cu oamenii, iar acum se odihnea în pace acolo jos, îngropat pentru totdeauna cu călăii săi, ca Samson și filistenii, sub o avalanșă de pietre și cărămizi.

Abia peste ani de zile, când fostul căpitan era preot de ceva vreme avea să afle, din pură întâmplare, ceva despre perioada

în care fratele său fusese în America.

Un credincios, întors din Statele Unite unde fusese în armată, mărturisi în timpul spovedaniei că a fugit din Italia ca să scape de poliția care îl căuta din cauza anumitor întâlniri ale lui cu carbonarii.

Preotul insistă cu întrebările și, fără să spună nimic despre legătura sa de rudenie, întrebă dacă nu cumva auzise vorbindu-se despre un anumit tânăr.

Omul răspunse că, într-adevăr, cunoscuse un emigrant italian care se potrivea cu descrierea. Numele, oricum, nu-i spunea mult pentru că unii italieni obișnuiau să-și americanizeze numele sau chiar să și-l schimbe. Exilații politici mai ales. Aceștia erau primiți cu o oarecare neplăcere de guvernul american, care de obicei ajungea să-i înroleze în armată și să-i trimită în vreun avanpost din Vest împotriva indienilor.

El însuși fusese investit cu gradul de sergent în al șaselea regiment de cavalerie, unde putuse să vadă de două sau de trei ori un curier de origine italiană și să schimbe cu el câteva cuvinte la cantină. O anume reticență a acestuia în legătură cu propriul trecut îl determinase să încerce cu gestul de recunoaștere al carbonarilor. Curierul reacționase cu o grimasă supărată. Atunci omul înțelesese că acela fusese, într-adevăr, carbonar, dar că prefera să schimbe imediat subiectul. Apoi curierul se urcase pe cal și nu-l mai văzuse. Oricum, vârsta și înfățișarea, în afară de niște mustăți, erau cele descrise de duhovnic. Dar cum de era interesat de persoana aceea? Era un prieten de-al lui?

Preotul răspunse evaziv, mulțumi și începu o rapidă rugăciune de iertare a păcatelor, scuzându-se fiindcă își amintise că avea ceva de făcut și trebuia să plece din confesional.

Cu un nod în gât, ieși aproape alergând din biserică.

Și asta a fost tot.

Vizitiul

Alicante ascultase povestea cu gura căscată și acum, că se terminase, nu reușea să o închidă.

Monseniorul Pascale vorbise tot timpul pe un ton calm, ca și cum ar fi povestit fapte întâmplare altei persoane. Acum era liniște, o liniște tulburată numai de firul subțire de apă care cădea pe farfuria pusă în spălător.

Bătrânul preot se duse să închidă robinetul făcându-l să scârțâie și liniștea deveni totală.

— Dar acest Nubius e încă în viață? întrebă Alicante când, în sfârșit, își aminti că are voce.

Rosti ultimele trei cuvinte aproape în șoaptă pentru că primele răsunaseră ca un strigăt în liniștea aceea.

Pascale ridică din umeri.

— Ce știi eu? După cum am spus, dacă lucrurile stau așa, ar trebui să aibă mai mult de o sută de ani. Dar nu, nu e posibil. A rămas acolo dedesubt, ascultă-mă pe mine. Și apoi avem numai „Bl” și „US”; am presupus eu literele „N” și „U”.

— E adevărat, însă în scrierea *Immortale odium et numquam sanabile vulnus*, este litera „N” și celălalt „U”, și sunt chiar alăturate, „NU”. Dumneavoastră, monseniore, tindeți, din modestie, să vă subevaluați intuiția. Dar eu rămân convins că am făcut bine când am venit să vă deranjez din nou. Într-adevăr, corect sau greșit, aveți un răspuns. Nubius. Și e de o mie de ori mai mult decât ce știam eu înainte. Acum însă trebuie să-mi satisfaceți o curiozitate. Dacă, repet dacă, ar fi într-adevăr încă în viață această ființă plină de cruzime, această scârboșenie de om, acest asasin și conspirator...

— Vrei să știi dacă ard de dorința de răzbunare? îl

întrerupse Pascale zâmbind. 'Aitani', sunt deja prea bătrân pentru astfel de lucruri. Apoi, el ar fi și mai bătrân, foarte bătrân! Clătină din cap. 'Aitani', ai părul alb aproape, dar ai încă atâta de învățat! Eu sunt duhovnicul tău și văd că formarea ta e departe de a fi împlinită. 'Aitani', eu sunt preot. Și tu la fel. „A Mea este răzbunarea”, spune Domnul; nu știai asta? Ia spune-mi, ce fel de preot aș fi dacă aș fi trăit plin de ură în toți acești ani! Culmea! Dar, să vorbim clar: ce nenorocită de mulțumire aș obține din a lua câteva zile de viață unuia care mai are atât de puține? Ca să mă eliberez de o ranchiună nutrită decenii la rând aș risca mântuirea și, în plus, nu cred că i-aș face prea mult în ciudă potențialei mele victime. Nu, dragul meu, liniștea sufletească e un bun prea important ca să-l riști așa. Justiția, cea autentică, cea care pune cu adevărat la loc fiecare lucru și repară greșelile, nu aparține acestei lumi, ci celeilalte. Și dacă nu credem primii noi, preoții, cine va crede? Resemnează-te, fiul meu, căci, dacă nu păstrezi și nu păzești justa detașare a inimii, nu vei duce niciodată la capăt nimic bun. Nici în povestea de care te ocupi.

Alicante, rușinat, lăsă capul în jos. În realitate, povestea îi făcuse sângele să clocotească și gândul că acel Nubius ar fi încă în viață avea puterea să-l transforme în animal.

În orice caz, argumentele monseniorului Pascale erau exacte, mai ales cele referitoare la vocația de preot.

În timp ce bătrânul sacerdot vorbea, simțise mânia topindu-se și transformându-se încet într-o senzație de seninătate. Omul care stătea în fața lui avea capacitatea extraordinară de a insufla pace; semn că Hristos, regele păcii, era cu el. Să-i încredințeze sufletul fusese lucrul cel mai bun pe care el, *don* Alicante, îl făcuse vreodată. Fără să mai pună la socoteală că harul monseniorului Pascale, profeția, scrutarea conștiințelor, discernământul și cine știe ce altceva, îi rezolvaseră mai mult de o îngrijorare. Și în cazul cu medaliile: fără el, ar fi trebuit să se întoarcă la cardinal cu coada între picioare și dezamăgit.

— În fine, acest Nubius este, sau era, liderul Carboneriei? întrebă, revenind la problema momentului actual.

— Cine poate s-o spună cu certitudine? Acelui tânăr fost

căpitan de care îți spuneam i se păruse că da. Din acel puțin care-i fu dat să-l audă și să-l vadă.

— Dumneavoastră ce spuneți? insistă Alicante, înclinând capul.

— Dacă te referi la ceea ce tu numești harul meu, știi că nu pot conta pe el nici măcar eu. Uneori am intuiții, nu neg asta, dar de tot atâtea ori îngerul meu păzitor mă lasă fără niciun sfat. Ei, și el trebuie să facă voia Domnului! Dar, tinere, acum că mă gândesc, și tu ai un înger păzitor! Adresează-te lui, ce vrei de la mine? râse Pascale.

— Al meu, în această poveste, m-a sfătuit să vin la dumneavoastră, monseniore! deschise brațele, resemnat, Alicante.

— Da, da, fă pe spiritualul! Îmi pare rău, 'Aitani', dar chiar nu știu ce altceva să-ți spun. Dacă literele lucioase de pe medalii formează într-adevăr cuvântul Nubius, ei bine, poți să spui că ești la jumătatea drumului, sau aproape. Nu crezi?

— Ce vreți să spuneți?

— Dragule, dar îți dai seama câte lucruri ai aflat? Și doar în câteva zile!

Unul: știi că este o congregație de conspiratori care-și spun Calderari.

Doi: știi că răzbunarea asupra posesorilor de medalii *Immortale odium* e numai o parte a planului lor, o parte chiar secundară și complet neglijabilă, dat fiind că au lăsat-o deoparte odată cu atacul asupra ministrului.

Trei: știi că intenționează să provoace un război la scară continentală și că ei consideră că trebuie s-o facă neîntârziat.

Patru: știi că pândirea eșuată a ministrului i-a blocat, cel puțin pentru moment.

Cinci: știi că foarte probabil este altcineva care profită de complot ca să fure câteva dintre medaliile acelea.

Șase: știi că, dacă într-adevăr mesajul ascuns este „Nubius“, medaliile pe care acesta sau aceștia le caută sunt doar trei.

Șapte: știi că, din acestea trei, una o are ministrul și alta cardinalul.

Opt: știi că acesta sau aceștia nu știu dacă medalia

ministrului are literele lucioase, în timp ce tu, dimpotrivă, știi asta, și, nouă, știi și care sunt acele litere.

Zece: știi că foarte probabil cuvântul căutat este „Nubius” și știi asta numai tu. Dragule, am terminat degetele! continuă tu cu ale tale, hai!

Alicante se luminase pe măsură ce monseniorul Pascale înainta.

— Corect! exclamă. Aveți dreptate! Putem înregistra un ușor avantaj față de ei! Noi cunoaștem cuvântul pe care unul dintre Calderari, cine știe care, îl caută încă! O să vedeți că literele „NU” sunt lucioase pe medalia care era pe cadavrul din sarcofag și pe care n-o mai găseau!

— Ține minte însă că literele „NU” sunt numai o bănuială de-a mea!

— Da, dar o bănuială fondată, dat fiind ce v-ați amintit. Rămâne de văzut de ce acest nume este atât de important pentru cei care-l caută. Ce-mi sugerați?

— Păi, întâi de toate că nu poți sta cu mâinile în sân. Calderarii au eșuat atentatul la viața ministrului, care era ultima lor carte. Ceva trebuie făcut înainte să născocască altceva.

— Foarte corect. Alicante se ridică în picioare și imediat își îndoi genunchiul drept. Acum binecuvântați-mă, monseniore! După împușcăturile de ultima dată cred că am nevoie de un supliment de protecție divină. Rugăciunea dumneavoastră pe lângă Tatăl ceresc, vă rog!

Bătrânul sacerdot îi trase cu degetul mare un semn al crucii pe frunte, apoi îi puse o mână pe cap și spuse:

— Sfânta Fecioară să te apere și să te păzească.

Alicante se ridică și ce doi se despărțiră cu o îmbrățișare și pupându-se pe obraji.

— Haideți, comisare, că se răcesc! spuse Alicante, făcând semn cu bărbia spre farfuria cu spaghete pe care Ribaud o avea sub nas.

— Poftim? A, da, sigur, răspunse comisarul, revenindu-și din gândurile sale și întorcându-se la rotit furculița.

El și *don* Nicola așteptaseră întoarcerea lui *don* Gaetano în micul apartament al tânărului preot, și acesta își făcuse de lucru cu apa, oala și pastele, lăudând delicatasa pe care în curând o vor gusta: spaghete cu usturoi și ulei, specialitatea lui. Care apoi, vorbind întruna, se dezvălui că era singurul lucru pe care știa să-l facă în bucătărie, din moment ce aproape în fiecare zi dată de la Dumnezeu mânca la călugărițe, iar ele chiar știau cum să folosească plitele.

Tot timpul, agitându-se cu lingura, sarea și chibriturile, *don* Nicola nu tăcuse o clipă, nici ca să-și tragă răsuflarea, pălăvrăgind ca o mahalagioaică și amețindu-l pe comisar cu un extraordinar șir de banalități. Ribaldo înțelese că tânărul preot încerca, în acel mod, să-și facă curaj și să nu fie atent la ceea ce bănuia cu o neliniște tot mai mare. Respectiv, că toți trei ar fi trebuit să se întoarcă în acea blestemată de vilă.

Comisarul, în timp ce părea interesat și se prefăcea că urmărește atent poliloghia lui *don* Nicola, chiar se gândea la asta, chiar dacă nici lui nu-i surâdea prea mult ideea. Numai că, oricât și-ar fi bătut capul, nu reușea să găsească o modalitate diferită de acțiune.

Desigur, nu știa exact ce să facă odată ajuns acolo, dar nu îi venea altă idee. Acolo se reuniseră conspiratorii și în mod sigur trebuia să fie vizuina lor obișnuită. Din ce auzise din spatele falsului șemineu, unii dintre ei, poate mulți, veneau din diferite părți ale Italiei și nu putea să creadă că se întorseseră deja în locurile respective. Trecuse prea puțin timp. Și apoi urmărirea cu trăsura, tentativa de a-l omorî pe ministru... Nu, erau motive să crezi că toți rămăseseră în preajmă, gata pentru mișcarea finală. Aceasta, de altfel, fusese pusă în practică în seara dinainte și fusese abandonată. Deci, fie aveau un plan de rezervă, fie se gândeau la altceva. Probabil că descoperirea celor trei spioni și urmărirea eșuată care a urmat a dus la grăbirea evenimentelor și la a-i convinge să joace imediat cartea ministrului. Și mersese rău și aceasta.

Ribaldo încerca să-și imagineze cum ar fi acționat în acel punct în locul lor. De fapt, nu făcuse altceva de noaptea trecută. În tren însă oboseala și somnul îl răpuseseră și numai

controlorul care trecea prin compartimente strigând: „Napoli!” îl trezise.

Și apoi întâlnirea cu cardinalul și nevoia neobișnuită a lui *don Alicante* de a se sfătui cu cel pe care-l numea duhovnicul său. Pentru comisar, sceptic și sătul de anticlericalismul care se respira în lojă și în cazarmă, erau doar prostii de-ale preoților, chestie de acum două secole.

Oricum, era suficient de realist să ia lucrurile așa cum veneau, iar soarta dorise să-i furnizeze chiar pe acei doi aliați. Ministrul însuși, de altfel, acceptase chestiunea cu maximă seriozitate. În acea anchetă, din pură coincidență, interesul Statului era același cu cel al Bisericii. Ambele instituții, deși dădeau dovadă de o tăcută și reciprocă ostilitate, nu puteau să-si asume riscul unei confruntări deschise ale cărei consecințe ar fi fost nefaste, chiar dacă în mod diferit pentru ele. Așadar, colaborare tacită.

Și Statul, și Biserica își puseseră la bătaie cei mai buni oameni și aceștia, din pură întâmplare, se întâlniseră. Ar fi putut să-și pună reciproc bețe în roate din ură ideologică, dar nu fusese așa. Dimpotrivă, se crease între ei un fel de bună înțelegere în mod perfect natural. Astfel, *Ribaud* putuse examina medaliile aflate în posesia cardinalului, lucru pe care n-ar fi putut să-l facă dacă ar fi investigat totul singur.

Așa că a suporta pierderea de timp, pricinuită de *Alicante* cu încăpățânarea lui de a vrea să vorbească cu acel monsenior, era o sâcâială acceptabilă. Poate că mult mai acceptabilă decât pălăvrăgeala fără sens a celui gramofon surescitat care era *don Nicola*.

Dintr-odată, neașteptat, îl năpădi gândul la *Louise*, sau cum naiba o chema acum. Revăzu cu ochii minții acea figură mică, armonioasă și foarte dulce, tână femeie care, deși o întâlnise o singură dată, fusese capabilă să-i răpească inima.

Se simți brusc bărbatul cel mai ghinionist din lume. Nu se gândise niciodată, în viața lui, atât de serios la iubire, și iată că obiectul visului său, în câteva ore, devenise ceva complet diferit, un dușman. Se făcu imbecil pentru că fusese în stare aproape să-și piardă capul pentru o conspiratoare, complice la

crime și comploturi. Păcat, de-o mie de ori păcat.

O durere nesfârșită îi cobori în suflet și până la urmă fu recunoscător pentru modul grotesc în care don Nicola reuși să-i abată gândul. Tânărul preot tocmai îi băga sub nas o furculiță cu niște spaghetti aburinde rotite pe ea. Fu un moment de stânjeneală, cu preotul care întindea îmbietor tacâmul și comisarul care nu înțelegea ce voia de la el.

— Gustați, haideți! Să-mi spuneți dacă sunt fierte suficient și dacă au destulă sare.

Ribaudo, distras de niște paste de la tristețile lui de iubire, în sfârșit înțelese și apucă furculița cu buzele, retrăgându-le imediat pentru că frigea.

— Da, da, e bine, e foarte bine! bolborosi, trimițându-l undeva pe băgăciosul *don* Nicola și arta lui culinară.

Chiar atunci ușa se deschise și intră *don* Gaetano.

Cei doi se apropiară imediat de el, nerăbdători să afle noutățile. Dar acesta spuse frecându-și mâinile:

— Mmm, ce bine miroase! Ah, chiar mi-e foame!

Și nu fu chip să scoți de la el ceva până nu se așezaseră la masă. Luă două înghițituri zdravene, o gură de vin și în sfârșit se hotărî să vorbească. Le povesti tot, fără să omită nici cel mai mic detaliu, ajutându-se și de mimică. Ribaudo se trezi gândindu-se că un napolitan care povestea nu avea rivali în peninsulă; urmărind expresiile feței și gesturile, aveai într-adevăr impresia că ești la teatru.

Și într-adevăr, când Alicante termină, nimeni nu-i puse întrebări pentru că totul fusese relatat în detaliu.

Ribaudo rămase gânditor, învârtind degeaba furculița între degete și privind fix golul din fața lui. Alicante, devenit aproape vesel de la mâncare și vin, îl încurajă să-și termine spaghettiile, și pentru că – adăugă râzând – erau alea sau nimic.

Comisarul se supuse mecanic, continuând să mediteze. Apoi, ștergându-se la gură, spuse calm:

— Trebuie să ne întoarcem acolo!

— Iar! sări în sus *don* Nicola.

— Iar, confirmă comisarul.

— Dar cum, așa, cu stomacul plin? insistă *don* Nicola, mai

degrabă ca să compenseze ieșirea lui de mai-nainte și să mascheze, cumva, panica.

Alicante îi puse o mână pe umăr.

— Nu ne-am terminat treaba, Nico'. Dar dacă vrei să stai aici să ne aștepți, nu ești obligat să vii. Știi asta, nu? îi spuse patern.

Don Nicola roși puternic, rușinându-se ca un hoț.

— Asta ar mai lipsi! ziceam doar așa! protestă.

— Liniștiți-vă, *don* Esposito, interveni Ribaudo. De data aceasta nu vom merge singuri. Cred că a venit momentul să-mi exercit autoritatea de a obține un detașament al forțelor publice. Acum să ne bem cafeaua, apoi mergem la cazarma locală și cerem să ni se dea toți oamenii disponibili. Nu vor fi foarte mulți, mă tem, pentru că nu se poate mobiliza pe loc o armată uriașă, dar nu e timp să facem mai mult. Trebuie să batem fierul cât e cald. Altfel spus, mi-e teamă că uliii au zburat deja și că în cuib n-a rămas mare lucru. Încă o zi și nu vom mai găsi nimic.

În timp ce Ribaudo se îndrepta spre poliție, cei doi preoți se duseră în biserică să se roage pentru bunul mers al acțiunii.

Don Gaetano, din partea lui, îi ceru Madonei mai ales să-l lumineze și să-l sfătuiască pe discipolul și finul său, pentru care se simțea întru totul responsabil.

Din când în când, de fapt, se întreba dacă făcea bine să-l implice în aventurile lui în care, nu rar, limita între datoria unui preot și cea a unui justițiar iute de mână era depășită cu mult.

Don Gaetano se întreba dacă nu cumva își elibera sentimentul unei paternități negate de jurământul sacerdotal. Era ca și cum încerca să „transmită o meserie” unui fiu, astfel încât acesta să fie capabil într-o zi să moștenească rolul tatălui. Avea dreptul? Făcând astfel, îl condamna și pe *don* Nicola la semi-impotența de care suferea el în clerul diocesei.

Da, pentru că el era mereu tentat – și nu reușea niciodată să reziste tentației – să recurgă la mijloace șocante ca să rezolve situațiile pe care, poate, un preot bun le-ar fi încredințat

Providenței prin post, penitență și rugăciune.

Însă fiecare are propriul temperament și el era un om de acțiune în haine preoțești. Când apărea un fapt care cerea, pentru o rezolvare rapidă, să fie violent, el se străduia, da, să se înfrâneze, să se constrângă stând în genunchi ca să-L roage pe Dumnezeu să intervină în locul lui. Dar de fiecare dată corpul era acolo, îngenuncheat în fața tabernacolului, cu mâinile unite și ochii închiși, în timp ce mintea îi era în altă parte și ajungea să transmită corpului stând în genunchi un freamăt de nestăpânită nerăbdare.

„Pot să rezolv rapid povestea asta cu o pereche de palme zdravene peste obraz, își spunea în acele circumstanțe; pe de altă parte, a da o lecție păcătoșilor nu era una dintre datoriile bunului creștin? Ba da, însă Domnul nostru Isus Hristos, își spunea imediat după, deși putea să-i doboare cu o suflare pe cei răi, prefera să sufere. Corect, dar El era Dumnezeu, își răspundea singur, iar eu nu sunt.”

Pe scurt, tipul acesta de lupte interioare îi provoca mari dureri de cap. Și, ca să nu ajungă să fie obsedat de scrupule, se ridica și se ducea să rezolve cu mâna lui problemele.

De-acum se credea irecuperabil: fiecare cu temperamentul său; dacă Dumnezeu l-ar fi vrut miel, nu l-ar fi făcut câine-lup. Și așa mai departe.

El se resemnase să se ia așa cum era. Dar *don* Nicola: nu cumva încerca să-l facă să devină ca el? Desigur, *don* Nicola avea o altă fire; dar, în fond, aceasta nu era chiar așa de diferită de a lui. Tânărul preot îl privise ca pe un model, încă de când fusese luat sub aripa sa protectoare. Adică, de când era mic.

Și apoi, păi sigur, *don* Gaetano era convins că un preot nu trebuia să fie vreo mortăciune, unul din aceia cu gâtul strâmb pe care-i vedea din plin în cler, toți o evlavie și un murmur, ardoare și ipocrizie curială, caracter slab și teamă. Așa că era normal să-și învețe finul să țină spatele drept și să nu-i fie frică de nimic. Curajul moral nu-l excludea pe cel fizic; dimpotrivă, îl presupunea. Domnul Isus era un bărbat viguros de treizeci de ani, Care îi lua la șuturi, de unul singur, pe negustorii din Templu. Numai pentru un scop suprem acceptase martiriul. Și,

pentru Dumnezeu, până când lui *don* Gaetano nu i se va arăta unul la fel, el va imita Modelul Divin împărțind palme scumpilor nenorociți și-și va învăța discipolul să facă la fel. Chiar dacă asta ar trebui să-l coste și pe el cleветirile preoților și dizgrația episcopului său.

Episcop care, însă, când erau de rezolvat situații dificile doar nu se adresa preoților săi lingușitori, nu! Recurgea la *don* Alicante, la el recurgea!

Abia în acel moment *don* Gaetano își dădu seama că *don* Nicola îl privea uimit. Copleșit de un crescendo de gânduri, începuse să se lovească în piept cu degetul mare.

Don Gaetano se adună și luă o expresie liniștitoare. Apoi, fără să mai reușească să stea pe loc, se ridică, ieși de după bancă, puse un genunchi pe pământ și-și făcu un mare semn al crucii, se ridică din nou și ieși din biserică, imediat imitat de *don* Nicola.

Își dăduseră întâlnire cu comisarul la stația de trăsuri. Îl căutara pe același vizitiu, care, văzându-i, se luminează și îi salută de departe cu gesturi ample.

— Hei, domnilor! exclamă când fură aproape. Trebuie să vă spun ceva. Ieri mi-a fost așa de frică, da, că mai tremur și acum numai gândindu-mă. Maică Sfântă, ce aventură! Dar aici sunt, vedeți? La dispoziție! Orдонаți și vă duc chiar și la casa diavolului, pe cuvântul meu! Comisarul? Vine? Eu sunt la ordinele dumneavoastră!

Alicante opri acel potop de cuvinte ridicând o mână.

— Ați vorbit cu cineva despre ce s-a întâmplat? întrebă acuzator și sever.

— Nu, vă jur! Pe San Gennaro, să mă orbească! Eu acu' sunt la ordinul poliției, cum a spus ieri comisarul! se înmuie omul, suflecându-și mânecele.

— Da, da. Foarte bine. Vă rog, da? Apropo, cum vă numiți?

— Califano Elpidio, fiul răposatului Aspreno, căruțaș, la dispoziția dumneavoastră! se îndreptă vizitiul.

Și își atinse cu mâna dreaptă întinsă borul pălăriei, imitând salutul militar.

Alicante observă frapantul inel metalic pe care omul îl purta

pe degetul mijlociu.

— Ce e bulonul acela? întrebă curios, arătând degetul corespunzător la mâna lui.

— Acesta? Ei, ce vreți, trăim într-o lume complicată, nu trecem prin vremuri prea grozave! Domnul meu, știți, uneori se nimerește câte un necioplit care mai întâi se plimbă cu trăsura și apoi ar vrea să dispară fluierând cu mâinile în buzunar, indiferent. Dar aici nimeni nu e fraier, nu domnule, iar eu am familie. De fapt, nu, nu am, dar nu contează pentru că aş putea avea, și el nu știe asta. Astfel, dacă vrea să înțeleagă de vorbă bună, e bine. Dacă nu, are de-a face cu răul. Odată, serios, au fost trei care voiau nu doar să mă prostească și să călătorească pe degeaba, ci au încercat până și să-mi fure câștigul. Ce canalii! I-am făcut să le treacă cheful de a se lua de un biet vizitiu. Unul a primit și o amintire frumoasă ștampilată pe frunte! răspunse vizitiul arătând mâna cu inelul.

Alicante îl privi mai bine. Ar fi putut avea spre treizeci de ani și, încins în acel fel de frac cu piept dublu pe care-l purta închis la nasturi până la gât, părea zvelt. Însă mâinile, mari și agitate, trădau o vigoare pe care până în acel moment Alicante n-o observase. Avea chipul generos și plin de căldură, nasul turtit, maxilarul proeminent. Pe obrajii nerași se distingeau doi perciuni lungi, modelați ca aceia pe care îi purtau unii vagabonzi și erau denumiți, în jargon, „mortăciuni”.

— Chiar trei! se minună Alicante mimând admirația. Atunci chiar sunteți un bărbat puternic!

Omul coborî de pe capră dintr-o săritură, se duse la geanta cu unelte, o deschise și scoase un cui de potcoavă. Îl arătă celor doi preoți, apoi și-l puse ostentativ între două degete de la mâna dreaptă și îl îndoi, scrâșnind din dinți din cauza efortului.

De data aceasta Alicante fu într-adevăr impresionat, și la fel și finul său. Nu avea nevoie să privească de aproape acel cui îndoit ca să știe că acele cuie sunt din oțel și au un diametru considerabil. Alicante, deși era un bărbat viguros, n-ar fi reușit să facă acel lucru. Găsi că-i plăcea vizitiul acela și că era un dar frumos să-l aibă alături de ei, pe cât de plăcut pe atât de

neașteptat, al Sfântului Iosif tâmplarul.

În acel moment ajunse Ribaudo și făcu semn din cap celor doi preoți că totul era în regulă. Alicante i-l arătă vesel pe vizitiu.

— Am făcut o achiziție bună, știți? Vi-l prezint pe... cum ați zis că vă cheamă?

— Califano Elpidio, fiul răposatului Aspreno, la dispoziția dumneavoastră! Eu și calul suntem gata. Urcați în trăsură, domnilor! Unde vă ducem astăzi?

— Mergem spre Ponti Rossi, răspunse comisarul. Când vom fi în apropiere vă voi spune pe unde să o luați. Știți deja însă că este o acțiune a poliției în desfășurare și că sunteți încă sub jurământ. Sunt totuși autorizat să vă spun că va fi o recompensă bună pentru dumneavoastră.

Vizitiul avu expresia cuiva care nu-și încape în piele de bucurie, zâmbi dezvăluind lipsa unui molar și le deschise portiera înclinându-se.

Întoarcerea la vilă

— Ați luat măsuri să înconjurați delușorul? îl întreabă Ribaldo pe bărbatul în haine civile care venise să-i deschidă ușa.

— Da, domnule, fu răspunsul. Sunt subofițerul Comensoli. Oamenii sunt deja pe poziții și instruiți. Ordonăți, domnule comisar!

Ribaldo cobori și îi strânse scurt mâna. Subofițerul era un tip robust, cu niște mustăți mari blonde, spălăcite și gambeta așezată pe trei sferturi.

— Câți sunteți? întreabă.

— Douăzeci și toți înarmați, conform ordinelor primite de la comisarul Pitruzzella.

— V-ați deplasat cu discreție, așa cum am cerut?

— Bineînțeles, domnule comisar. Suntem toți în haine civile și am folosit trăsuri publice, călătorind în grupuri mici. Fiecare trăsură a fost oprită la o distanță oarecare, ca să nu bată la ochi.

— Douăzeci de polițiști nu sunt mulți, observă ca pentru sine Ribaldo.

— Comisarului Pitruzzella i-a părut rău, dar așa rapid n-a putut face mai mult. Dacă mi-e îngăduit să-mi exprim o părere personală, cu cel puțin o zi mai devreme aș fi putut aduna o echipă nu doar mai numeroasă, dar și mai aleasă. Având numai o oră la dispoziție, alternativa era să fac apel la forța militară, dar ați exclus asta.

— Într-adevăr, confirmă Ribaldo. Pe cât posibil, prefer să nu amestec armata, cel puțin pentru moment. Cu cât știe mai puțină lume de povestea asta acum, cu atât mai bine. De altfel, fie vorba între noi, nu se poate exclude, teoretic, că sunt

Calderari și printre soldați. A, și la Stanzulelle?

— Există supraveghere. Dacă iese cineva, va fi urmărit. Am pus să fie scoasă rulota pe care-o folosim în astfel de situații. Stau în ea trei bărbați travestiți. Știți, acolo sus nu se duce niciodată nimeni, și chiar și excursioniștii străini sunt rari.

— Bine, atunci, să începem. Vă spun cum intenționez să acționez. Eu și cei doi colaboratori ai mei vom intra în vilă. Dumneavoastră, domnule subofițer, veți rămâne aici, altfel încercuirea ar trebui să socotească un om în minus. Apropo, aveți să-mi dați unul dintre fluierele voastre de serviciu?

Subofițerul căută în buzunarul hainei.

— Iată!

— Bine. Atunci, noi trei vom percheziționa vila de sus până jos. În caz de nevoie, voi fluiera și dumneavoastră cu oamenii veți intra. Dacă nu vom găsi nimic, ne vom întoarce aici și împreună cu dumneavoastră și oamenii vom face o percheziție mai atentă, pentru că în acel caz vom putea acționa în voie. Și poate că vom parcurge din nou acele faimoase pasaje care se deschid spre Cento Stanzulelle. Bine?

Subofițerul dădu din cap și instinctiv își pipăi șoldurile să vadă dacă pistolul și cătușele sunt la locul lor.

Ribaldo se întoarse spre trăsură și le făcu semn celor doi preoți că puteau să coboare. Apoi, după ce fură jos, se apropie de vizitiul așezat pe capră și îi spuse:

— Califano, mergeți să duceți trăsura puțin mai departe, astfel încât să nu se vadă din vilă. Apoi întoarceți-vă aici și opriți-vă să stați de vorbă cu subofițerul. S-ar putea să avem nevoie de dumneavoastră și de forța dumneavoastră pe care o știu herculeană.

Vizitiul, împăunat, făcu salutul militar și plescăi ca să pună calul în mișcare.

— Sunteți gata? spuse Ribaldo către cei doi preoți, când trăsura se îndepărtase.

Aceștia dădură din cap și comisarul începu să facă prezentările cu subofițerul spunându-le numai prenumele și omițând orice titlu. Apoi o apucară spre strada de acces către vilă, în timp ce subofițerul rămase acolo aprinzându-și o

țigară.

Atacă lungul și chinuitorul urcuș fără să spună nimic.

Drumul era complet gol și în liniștea aceea nu se auzea nimic altceva decât scârțâitul ușor al pantofilor. După-amiaza era luminoasă și fără vânt. Un greiere începu să țârâie puțin mai departe. Câteva vrăbii planau rapid în fața picioarelor lor, ca să se bucure puțin de căldura care se ridica de la sol, înainte să se ridice din nou cu viteză spre cer.

Esposito mergea având grijă să nu facă prea mult zgomot când tălpile lui întâlneau pietricele. Își dădu seama că pauza pentru rugăciune îi făcuse bine; într-adevăr, mult din teama dinainte pierise. Mult, nu de tot. În mod ciudat, un schimb de replici cu nașul său, în trăsură, contribuise la transformarea interioară a unei mari părți din frică în hotărâre și siguranță.

— *Don Gaeta*’, îi spusese la un moment dat, dar noi doi mergem neînarmați? Aia împușcă!

Alicante izbucnise în râs:

— Tinere, noi suntem preoți, mereu uiți asta! Și apoi, de câte ori în viața ta ai manevrat o armă?

— Niciodată, spuse *don Nicola*.

— De aceea, și dacă ai avea un pistol, Dumnezeu nu vrea să te împuști într-un picior. Știu că acum îmi vei spune că eu, în schimb, știu să le întrebuițez. Și eu îți răspund că tocmai din această cauză nici nu vreau să aud. Când ai un pistol în mână, ascultă-mă pe mine, până la urmă îl folosești. Chiar dacă nu vrei. Și, când glonțul a pornit, te asigur că, și dacă ai țintit bine, nu știi niciodată unde se va opri! Lui *don Alicante* numai moartea cuiva îi lipsește pe conștiință și apoi e totul perfect. Nu, suntem preoți și nu putem uide.

— Da, dar astfel murim noi!

Alicante îl lovi cu mâna pe spate, râzând:

— Hi! Și cât vrei tu să trăiești?

— Isuse, Iosife, Sfântă Ană și Marie! exclamă *don Nicola*, bătând din mâini și împreunându-le la înălțimea pieptului. Ce mi-e dat să aud! Dar nu vă pasă deloc de viața finului dumneavoastră?

De data aceasta Alicante deveni serios și, pe un ton patern

pe care *don* Nicola nu-l auzise niciodată înainte, spuse:

— Mult mai mult decât îți imaginezi, crede-mă. Și acum ajunge! încheie, tot serios, lovindu-l cu palma peste cap.

În acel moment, *don* Nicola simțise toate temerile părăsindu-l. Și pentru tot restul traseului elucubrase în jurul bănuielii că acel „Ajunge!” și palma fuseseră o formă grosolană și prescurtată de exorcizare. Un ordin, în fine, dat cu autoritate sacerdotală și mână consacrată demonului fricii care se insinuase în mintea lui *don* Nicola.

Desigur, puteau să fie numai niște închipuiri, dar ceea ce conta era cum se simțea acum. Iar acum se simțea mult mai bine, mai sigur, mai hotărât, mai, chiar așa, fatalist. Când e să se întâmple, se întâmplă. Suntem în mâinile Domnului, facă-se voia Sa precum în cer așa și pe pământ, amin.

Don Nicola urca având aceste gânduri. Și cu ochii bine deschiși privea în jur.

În tăcere ajunseră dinaintea fațadei vilei. Totul era nemișcat și, în aparență, părăsit ca atunci când o văzuseră ultima și singura dată.

Observară că ușa din vârful rampei dublei scări era întredeschisă. Ribaudó spuse cu voce scăzută că era posibil să fi rămas așa de când ieșiseră ei pe acolo, dar nu se știa niciodată. De aceea, era mai bine să înconjoare clădirea ca să găsească altă intrare, ceva mai discretă.

Găsiseră mai mult de una, în realitate, dar toate erau încuiate.

Aproape își încheiaseră periplul când *don* Nicola, în fața unei ușițe joase, ultima, nu putu să reziste impulsului de a încerca să o împingă ușor, cu un deget.

Cu un scârțâit care-i alarmă pe toți trei, canatul se roti cu o jumătate de palmă în balamale. Așteptară câteva secunde nemișcați, cu urechile ciulite și prevăzătoare, pregătiți pentru orice surpriză cauzată de acel zgomot. Ribaudó luă pistolul în mână.

Dar nu se întâmplă nimic. Atunci *don* Gaetano apucă marginea ușii cu ambele mâini și insistă asupra balamalelor, împingând cu mare grijă. Reuși, în acest mod, să evite

scârțâiturile.

Lumina pătrunse într-un dreptunghi de plăci decorate cu frunze de salcâm și, mai încolo, dezvălui câteva trepte ale unei scări. Alicante îi făcu semn lui *don Nicola* și acesta scoase lampa, o aprinse și i-o dădu nașului său. Intrară unul după altul și, înșirați, urcară niște trepte înguste care duceau într-un spațiu foarte amplu, acoperit cu striații ale razelor soarelui care pătrundeau prin crăpăturile marilor ferestre închise.

Fasciculele luminoase aplatizate care se filtrau făcând să danseze granule minuscule de praf luminau cotoare de cărți, foarte multe cărți. Cărți la dreapta și la stânga, cărți până la tavan, cum dezvălui pe urmă lampa. Camera era, fără îndoială, biblioteca vilei. Dar cum de volumele erau încă la locul lor era un alt mister al acelei construcții extravagante.

Ribaudo înclină capul ca să citească unele cotoare. Titlurile erau în general acoperite de praf, dar multe dintre numele autorilor erau aurite și lizibile pentru că lumina le făcea să strălucească. *Eberhardus a Ceraso, Didacus a Falcone, Christianus a Cornucopia*. Nume de „templieri”, observă comisarul. Da, în vila aceea nu te puteai aștepta la altceva. La două nu se vedea primul nume, ci numai *a Leone Resurgente* și *ab Aquila Imperiali*. În acel punct Ribaudo nu-și putu reprima dorința de a vrea să știe mai departe și trecu un deget peste unul din cotoarele mai late. Era scris *Militia Christi Templique Salomonici*.

Dar era posibil ca toate acele sute de volume să fie așa? Ribaudo nu văzuse niciodată ceva asemănător și nu și-ar fi imaginat că o astfel de colecție ar putea să existe. În plus, într-o casă părăsită. Dar ce fel de loc era acela?

Ceilalți doi, văzându-l așa de absorbit și cu capul înclinat, se apropiaseră între timp și încercau să citească și ei ce, după cum părea, îl impresionase pe comisar. Văzură cartea și *don Nicola* împinse bărbia în față și curbă în jos colțurile gurii, în grimasa napolitanilor care de obicei e urmată de un *Boh!* *Don Gaetano* dădu scurt din mână, sugerând că acelea erau toate niște prostii.

În acel moment, comisarul se desprinsese de cărți și se întoarse, imitat de ceilalți, ca să reia explorarea.

Dar toți trei, parțial aplecați încă, dădură cu nasul peste ceva moale și în același timp foarte dur.

Nu-i auziseră venind în spatele lor și cine știe de unde apăruseră. Nici măcar nu avură posibilitatea să-i numere, pentru că imediat o stofă neagră le acoperi capetele și îi scufundă în întuneric. Totul se întâmplă în câteva clipe.

Ribaldo simți o durere foarte ascuțită la mână în care ținea pistolul. Instinctiv slăbi strânsoarea și simți că arma îi era smulsă. Cu cealaltă mână încercă atunci să ajungă la fluierul pe care-l avea în buzunar, fără să se gândească la faptul că n-ar fi putut să sufle în el cu capul complet acoperit. Imediat brațele îi fură întoarse la spate, provocându-i o durere sfâșietoare la încheietura umerilor, în timp ce un laț îi strângea, la nivelul gâtului, sacul negru pe care-l avea pe cap.

Fu trântit la pământ și simți cum cineva îi pune un genunchi pe gât, ținându-l nemișcat în timp ce îi erau legate mâinile și picioarele. După bufniturile în podea și strigătele sufocate auzite în jurul lui înțelese că același lucru se întâmpla cu cei doi preoți, chiar dacă sperase ca măcar ei să fi scăpat de atac.

Își strigă pe nume tovarășii și îi auzi răspunzându-i foarte aproape. Astfel aflară toți trei că au capul acoperit, mâinile legate și că sunt imobilizați la pământ de cine știe cine.

Încercă atunci să strige ajutor, imediat imitat de ceilalți doi. Dar avură timp să strige o singură silabă. Fură imediat reduși la tăcere de ceva perceput de ei ca niște mingi umflate și moi, vârate în gura lor cu forța împreună cu stofa glugilor.

Apoi se simțiră luați pe sus de un număr imprecis de mâini și se treziră în poziție orizontală, ținuți de brațe și de picioare de cel puțin șase persoane. Încercară să se zvârcolească și să dea din picioare cât le permiteau legăturile, dar nu făcură decât să determine și alăturarea altor mâini.

Astfel, făcuți practic salamuri, își dădură seama că se mișcau.

Comisarul avu tot timpul să se facă de-o mie de ori idiot că nu-i luase cu el pe cei douăzeci de polițiști care încercuiau vila. Dar avu și tot timpul să se justifice în sinea lui. Dacă ar fi intrat

în douăzeci și trei, în mod sigur n-ar fi găsit pe nimeni pentru că aceia dinăuntru ar fi fugit numai auzindu-i venind. Într-adevăr, situația în care se găsea în acel moment demonstra că vila aceea era plină de pasaje secrete și cine știe ce alte drăcii. Chiar el văzuse unul, un pasaj, cu capcana anexată, în spatele șemineului camerei cu pardoseală alb-negru. Da, era o vilă inițiativă, o spusese el însuși.

Se făcu din nou imbecil. Până la urmă, poate ar fi fost mai bine dacă ar fi venit singur, măcar cei doi preoți ar fi fost la adăpost.

Continuă toți trei să geamă și să se agite până când fură epuizați și pe jumătate sufocați. Apoi se resemnă și încetă unu după altul.

Pierdură noțiunea timpului pentru că marșul continuă multă vreme.

Din când în când mâinile care îi susțineau se schimbau, simțeau asta după scuturături și diversele tipuri de prindere. Cine știe însă dacă erau tot aceiași purtători care-și schimbau poziția pentru a nu avea dureri sau alții care, cu rândul, îi înlocuiau.

Uneori salturile erau mai accentuate și cei trei se treziră ridicați aproape vertical sau înclinați în față cu capul lăsat mai jos față de picioare.

Alicante avu impresia, după mișcările pe care le suporta corpul său, că erau coborâte niște trepte. La un moment dat, simți apăsări pe piept și pe genunchi, și răsuflări epuizate lângă urechi, ca și cum ar fi fost ridicat în spate de patru persoane. Dar renunță repede să înregistreze aceste modificări, mulțumindu-se să-și ocupe mintea cu rugăciunea. Îi jură Madonei di Montevergine că va face desculț înconjurul sanctuarului omonim, dacă măcar *don* Nicola, pe care-l implicase în povestea aia, va putea să scape teafăr. Cât despre el, se lăsa complet în mâinile providenței și protecției Preasfintei Fecioare.

Brusc, simți o schimbare de temperatură. Probabil că ajunseră afară.

Încă puțin și nu mai auzi zgomotul pașilor, ci bufnituri

surde ca și cum purtătorii lui mergeau pe nisip. Apoi pașii procesiunii deveniră nesiguri și zdruncinăturile deveniră mai intense.

În sfârșit, un sunet familiar. Încercă, atât cât îi permitea gluga, să ciulească urechile.

La final fu sigur.

Resac.

Țipățul îndepărtat al unui pescăruș.

Marea!

Fu lăsat pe pământ într-un mod destul de brusc, simți că trupul i se lovea de pietre. După bufnituri și gemete înțelese că și ceilalți fuseseră lăsați jos. Fu smucit și așezat în capul oaselor. Simți un junghi la șale, încercă să se aranjeze mai bine.

Manevră frânghiile care îi legau brațele la spate.

Frig paralizant, pe neașteptate, la picioare.

Din nou.

Senzație de umezeală. Era valul care se retrăgea și venea pe pulpele lui.

Brusc, nu mai simți mâini asupra sa. Pași care se îndepărtau, apoi tăcerea, întreruptă doar de clipocitul apei.

Așteptă.

Nimic.

Gemu cu toată puterea sperând să-și audă tovarășii. Îi răspunseră, aproape, alte gemete.

Probabil că, se gândi, agresorii lor plecaseră și îi lăsaseră acolo.

Acolo, unde?

Avu nevoie de câteva clipe ca să-și reia răsuflarea, apoi începu să se zvârcolească violent.

Ceva îl ținea la încheieturi. Le răsuci până când reuși să pipăie cu degetele o sfoară întinsă. Înțelese. Trecuseră o altă sfoară în jurul celei care-i strângea brațele și o fixaseră de ceva imobil.

Izbind cu picioarele se împinse până când mâinile lui întâlniră o suprafață aspră și rece. Piatră pătrată, nu știa să spună cât de mare.

Sub picioare în schimb avea pietre aspre și neregulate.

Încercă să balanseze la dreapta și la stânga, fiecare oscilație devenind mai amplă decât precedenta.

Se opri, așteptând.

Nimic, nimeni nu încerca să-l oprească. Poate că într-adevăr plecaseră.

Reluă balansul, tot mai puternic.

La un moment dat se izbi cu capul de ceva ascuțit la dreapta lui. Îl duru al dracului, dar fu fericit. Dacă era o rocă tăioasă, cum spera, poate ar fi reușit măcar să-și scoată gluga, îndoindu-se la maxim începu să se frece cu fața de ea, acolo unde era ceea ce îi acoperea gura.

Reuși repede să arunce nenorocitul de dop și putu în sfârșit să deschidă și să închidă, de mai multe ori, maxilarele care îl dureau. Apoi, ajutându-se cu dinții, încercă să perforeze gluga. Deși era stofa la mijloc, frecând cu dinții de piatră se alese cu o tăietură la buze. Dar continuă până făcu o ruptură.

Zgâriindu-și chipul, sprâncenele și pielea acoperită, într-un sfert de oră de muncă își eliberă ochii. Ah, slavă Domnului!

Câteva răsuciri în plus și gluga se făcu fâșii. Alicante înălță capul spre cer și respiră din plin aerul sărat.

Într-o clipă, sucindu-se în stânga și-n dreapta, văzu situația. *Don Nicola* și *Ribaud* erau în stânga lui.

Toți trei erau așezați, legați cu o sfoară de un fel de zid scund, făcut din mari blocuri de piatră, prinși unul de altul.

În fața lor – marea.

Stăteau pe niște stânci mari și plate, iar fluxul calm al valurilor le acoperea regulat picioarele.

Tovarășii lui încă aveau capul acoperit. Alicante îi strigă și vocea lui răsună atenuat în acel mare spațiu deschis. Auzindu-l, cei doi întoarseră capul în direcția lui și începură să se agite, dar nu puteau decât să geamă.

Alicante îi liniști, spunând că cei care-i prinseseră plecaseră. Descrise apoi locul în care se aflau și cum reușise să-și elibereze capul. Acum va încerca să-i ajute.

Se aplecă spre *don Nicola*, cel mai aproape de el, rugându-l să facă la fel.

Împingând din picioare, reușiră să-și apropie capetele.

Alicante, după ce explicase ce voia să facă, scoase cu dinții batista făcută ghemotoc care astupa gura lui *don* Nicola. Apoi, dinți contra dinți, încercară să rupă stofa glugii acestuia din urmă.

— Tinere, ai o răsuflare mirositoare, știi? încercă să glumească Alicante în timp ce-și îngăduia o pauză pentru gâtul care-l durea din cauza efortului și a poziției.

— Nici a dumneavoastră nu miroase a violete! îi replică, nerușinat, *don* Nicola.

— Nu e cazul să faci pe mofturosul, mai ales că, apoi, va fi rândul tău să-l pupi pe gură pe comisar. Haide, să reluăm!

Fu nevoie de ceva timp ca să elibereze capul lui *don* Nicola, deși de această dată erau doi care se străduiau.

Când tânărul preot putu să privească în jurul său, seria sa de exclamații fu nepoliticos întreruptă de *don* Gaetano, care-l îmboldi să se ocupe de comisar. Acesta, care auzise indicațiile date mai înainte lui *don* Nicola, avusese deja grijă să se apropie cât mai mult posibil.

În timp ce cei doi munceau cu dinții, Alicante încercă să se ocupe de legăturile lui. Răsucindu-și trunchiul la maxim, văzu că fusese legat cu o sfoară de o jumătate de inel de fier ruginit, înfipt în piatră. Părea foarte vechi și era tot corodat. Și găurile din care ieșea erau sparte și distruse de timp. Cu o firavă rază de speranță, *don* Alicante dădu câteva îmbrânceli viguroase. Și-și dădu seama imediat că nu era nimic de făcut. Da, inelul era foarte vechi; dar fixarea în piatră trebuia să fie adâncă.

Da, se gândi, ca și cum ăia i-ar fi legat de un fier putrezit. Nu rămânea decât să se ocupe de sfori.

Un strigăt de durere îl făcu să întoarcă privirea. Era comisarul căruia, în mod evident, *don* Nicola îi apucase buza cu dinții. Alicante îi îndemnă energic să continue înainte ca *don* Nicola să înceapă să se scuze față de Ribaud. Astfel, capul acestuia fu eliberat într-un timp relativ scurt.

— Dar unde suntem? fu primul lucru pe care-l spuse comisarul.

— *Boh!* răspunse instinctiv *don* Nicola.

— Nici eu nu știu, însă mi-am făcut o vagă idee, spuse

Alicante privind împrejur. Aceste pietre de care suntem legați par să fi făcut parte dintr-un vechi dig. Acum, pentru că Cento Stanzulelle erau un sistem de puțuri romane, foarte probabil foloseau la alimentarea termelor vreunei reședințe patriciene din vârful colinei. Și acesta era locul de acostare. Dacă ne-am putea ridica în picioare, poate am descoperi că în spatele capetelor noastre, dincolo de pietrele digului, se află un șir de ruine care înaintează spre vârful colinei, unde se găsea, tocmai, această *domus* nobiliară. Dacă asta ne-ar putea interesa pe noi, evident! încheie descurajat.

— Ce legătură are cu Cento Stanzulelle? întrebă *don* Nicola.

Interveni Ribaud:

— Păi, da, are dreptate *don* Alicante! Nu vă amintiți cât am făcut legați ca niște salamuri și purtați pe brațe? Și de câte ori se cobora, și de-a lungul scărilor? În mod sigur sunt mai multe pasaje care din vila Calderarilor duc cine știe unde prin Cento Stanzulelle. Cine știe ce încurcătură de galerii e acolo dedesubt! Cât despre pasajele secrete, pe unul l-am descoperit noi și e cel din spatele șemineului. Calderarii nu știau de acesta; dar nimic nu ne împiedică să credem că sunt altele pe care ei, în schimb, le știu bine. Dintre care unul, de exemplu, se deschide în bibliotecă, altfel nu știu cum ar fi putut să apară în spatele nostru așa, dintr-odată!

Urmă o clipă de tăcere în care *don* Nicola, care era la mijloc, îi privea pe rând pe tovarășii lui. Apoi, dat fiind că nimeni nu mai spunea nimic, izbucni:

— Și acu’?

Alicante privi în jurul lui. Soarele se cobora către apus. Deja cerul devenea trandafiriu și se ridicase o briză ușoară.

Preotul simți pe neașteptate o atingere rece ca gheața în dreptul stomacului și coborî privirea.

Apa îi atinge ușor soldurile.

— Vai de mine! spuse alarmat. Mareea! Nenorociții naibii, uite de ce ne-au legat aici!

— Isuse! O, sfinți apostoli Petru și Pavel! O, Fecioară Precurată! exclamă *don* Nicola, încercând să-și tragă înapoi picioarele legate.

— Încetați cu pomelnicele voastre! strigă la ei comisarul. Pentru Dumnezeu, să facem ceva!

Și începu să se zbată.

— Încetați dumneavoastră să înjurați! ordonă Alicante. Este evident că trebuie să facem ceva! Și vom face! Dar vom face mai bine păstrându-ne sângele rece, fără invocări și fără înjurături, vorbesc cu amândoi! Avem ceva timp înainte să se întunece și înainte ca apa să ne acopere. Poate două ore, poate mai mult, nu știu. Cine știe să înoate?

Tăcere consternată.

— Dar fir-ar a naibii de treabă! izbucni preotul. E posibil ca niciunul, chiar niciunul dintre noi să nu știe să înoate?

— Nici dumneavoastră? murmură timid *don* Nicola.

Alicante clătină din cap, doborât.

— Ne-am aranjat! șopti.

— Chiar dacă am ști să înotăm, vă comunic că suntem legați, observă Ribaudó.

— Da, spuse obosit preotul. Dar măcar dacă unul dintre noi reușește să se dezlege, chiar dacă apa ajunge să ne acopere, știind să înoate putea să-i ajute pe ceilalți. În schimb, trebuie să ne eliberăm neapărat toți trei înainte ca marea să ne înece. De fapt, cu destulă vreme mai înainte. E inutil să ai mâinile și picioarele libere dacă ai apa deasupra capului și nu știi nici măcar să te menții la suprafață. Bine, nu folosește la nimic să ne lamentăm, să încercăm să facem ceva!

— Avem la dispoziție numai dinții, spuse Ribaudó. Să încercăm să ne așezăm astfel încât să atacăm sforile de la picioare.

Și începu să se agite ca să întindă picioarele spre *don* Nicola.

— Nu, nu, mai întâi mâinile! exclamă Alicante. Dacă ajunge apa, e mai bine să avem mâinile libere. Apoi cu mâinile vom dezlega picioarele.

— Corect! Atunci, hai!

Ideal ar fi fost ca Ribaudó, de o parte, și Alicante, de cealaltă, să poată lucra asupra sforii care lega brațele lui *don* Nicola. Dar distanța era prea mare. Trebuia ca *don* Nicola să se târască spre unul din cei doi, în timp ce acesta trebuia să se

târască spre el.

Ribaudo întinse gura și arătă buza sângerândă din cauza mușcăturii de mai devreme. Alicante făcu și el la fel arătându-și-o pe a sa, rănită. Îi revenea lui *don Nicola* să-și folosească dinții și făcu asta cu *don Gaetano*, cu care era mai familiar. Cei doi se apropiară cât mai mult posibil și începu operațiunea.

Dar era mai ușor de zis decât de făcut. Lucrul se dezvălui imediat de o dificultate aproape insurmontabilă. Cine făcuse nodurile acelea știa ce face. Nici poziția nu ajuta. *Don Nicola* mușca, dar îi rămâneau în gură numai fire de cânepă pe care, din când în când, trebuia să le scuipe. Apuca sfoara cu dinții, trăgea, dar nu se întâmpla nimic. Sfoara nu se mișca niciun milimetru, nici măcar o jumătate de milimetru. În plus, bucata de sfoară care lega încheieturile de inelul fix era atât de scurtă, că-l constrângea pe *don Nicola* să-și frece fața de suprafața aspră a pietrei și îi împiedica pe toți trei să se ridice în picioare. Nici măcar în genunchi nu era posibil să se așeze.

Operațiunea deveni dramatică atunci când apa începu să acopere și mâinile celor trei. *Don Nicola* trebuia să inspire adânc, să-și cufunde capul în apă și să lucreze fără să respire.

Sfoara, udată, se făcu tare și compactă ca și cum ar fi fost din lemn. În orice caz era prea groasă ca să fie roasă și prea strânsă ca să fie dezlegată.

În scurt timp disperarea puse stăpânire pe *don Nicola*. Deja îl dureau maxilarele și mușchii gâtului, limba și gingiile îi luaseră foc, sarea îi ardea ochii.

Don Gaetano încercă să-l înlocuiască, schimbând rolurile, dar fu nevoit să ia practic totul de la capăt și să stea cu capul în apă.

Până la urmă renunță. Gâfâind, se ridică, își sprijini ceafa de piatră și închise ochii. Stătură toți trei în liniște, ascultând dulcele freamăt al mării, uneori suflând apa care le ajungea în gură și în nas din stropii valurilor.

— Înseamnă că e sfârșitul? spuse puțin neliniștit Ribaudo, vorbind către mare.

— Nu, mai avem jumătate de metru până la el, răspunse, sarcastic și trist, Alicante.

Nu mai deschiseră gura.

Don Nicola își îndreptă privirea speriată spre *don Gaetano*. Acesta îl privi la rândul său cu o expresie înadins calmă și senină. Apoi, începu să-și miște buzele și începu să se uite din nou în față. *Don Nicola* înțelese că era timpul să-și încredințeze sufletul, lăsă capul în jos și începu să se roage, în liniște, la rândul său.

Trecerea secundelor era ritmată numai de stropii regulați ai apei care urca, înceată și indiferentă.

O văzură ajungându-le la talie, apoi la piept, apoi la gât. Își simțiră membrele amorțindu-le din cauza frigului, simțiră panica crescând odată cu apa, în fine simțiră capul golindu-se de gânduri și o resemnare obosită invadându-i.

Cei doi preoți se rugau acum, numai din memorie, restul creierului cedase, la fel ca membrele, amorțelii. *Ribaud* se trezi întrebându-se, în mod absurd, ce cuvinte ar trebui să rostească și ce gânduri să formuleze unul care-și aștepta sfârșitul.

Apa le urcă până la bărbie și mișcarea valurilor îi obligă să respire în scurtul interval al refluxului.

Se întindeau și se răsuceau ca să-și țină nasul, pe cât posibil, dincolo de firul apei, ca să-și prelungească viața cu câteva clipe.

Primul care dispăru fu *don Nicola*, care era cel mai scund dintre cei trei.

Povestea

Ribaudo își ținea respirația, cum fac, de altfel, toți cei care au capul sub apă. Dar cei care se găsesc într-o astfel de situație știu, de obicei, că e o chestiune de timp și că apoi se vor întoarce în elementul lor natural, aerul. Ribaudo, în schimb, era legat de mâini și de picioare și prins de o piatră care nu se putea mișca, așa că lupta sa era numai o luptă inutilă pentru supraviețuire.

Secundele treceau și deja trebuia să-și reprime sughițurile. Alte câteva secunde și instinctul ar fi învins. Și el va muri înecat în marea de lângă Napoli, lucru pe care cu câteva ore mai devreme l-ar fi considerat imposibil.

Ținea ochii deschiși sub apă și, de asemenea, și acesta era un lucru de care, mai devreme de atunci, nu s-ar fi crezut capabil. În acest fel se întâmplă că, dintr-odată, văzu apa agitându-se dinaintea lui; o gălgâire tumultuoasă îi ajunse atenuată la urechi.

Aproape imediat bulele dispărură și, în locul lor, apărură două picioare, imediat urmate de restul corpului unei femei.

Exact așa, o femeie. Îmbrăcată cu un corsaj alb de dantelă, chiloți de aceeași culoare umflați și strânși la genunchi, cizme negre. Părul, blond, îi flutura în apă în timp ce chipul ei se apropia de cel al comisarului.

Un brici, unduindu-se, se interpușe între ochii lui Ribaudo și cei ai apariției. Comisarul sigur nu era în situația de a se cutremura și mai mult; dar nici nu avu timp să se sperie.

Trecu o clipă, apoi lama dispăru lăsând locul unui chip atât de apropiat acum încât îi puteai distinge trăsăturile.

Louise!

Bineînțeles, ca toate ființele umane, și Ribaudó împărtășea proverbul „cât respir, sper”. De aceea încercase să-și prelungească viața cât mai mult posibil, chiar dacă sub apă și legat; chiar și el sperase, deși agnostic, într-un miracol sau, dacă nu vrem să-i spunem așa, într-o coincidență, un ajutor, un eveniment salvator al ultimei suflări.

Dar niciodată, nici pe departe, nu și-ar fi imaginat să o revadă pe femeia inimii lui acolo, sub apă și în chiloți.

Și totuși, era ea și în acel moment avea obrazul lipit de obrazul său, înconjurându-i gâtul cu un braț în timp ce cu celălalt mânuia ceva la spatele lui.

Dintr-odată Ribaudó simți desfăcându-i-se legătura care îl ținea prins de piatră și înțelese că putea să se ridice în picioare, lucru pe care-l făcu cu grabă în ciuda amorțelii. Fu nevoit să revină cu capul sub apă de mai multe ori înainte ca genunchii să răspundă și poziția dreaptă să devină suficient de sigură.

Însă prima gură de aer îl făcuse să renască, restul fu doar o chestiune de câteva secunde.

Gâfâind și tușind reuși să strige:

— Repede! Ceilalți!

Dar nu era nevoie, pentru că salvatoarea lui deja acționa.

Unul după altul, apărură și cei doi preoți și pentru lungi clipe se auzi numai un horcăit, un scuipat și un tușit. Ultimul fu Alicante, care rămăsese sub apă mai mult decât toți și de aceea vomită apa pe care o înghițise.

Între timp, femeia se întorsese la Ribaudó și se băgase din nou sub apă ca să-i elibereze mâinile. Când termină, reapăru și, întinzându-i briciul comisarului, cu vocea întreruptă de lipsa de aer îi spuse să continue el. Acesta dădu din cap de mai multe ori, în timp ce încerca să facă din nou să curgă sângele prin degetele amorțite. În sfârșit, apucă lama, respiră zgomotos și se cufundă ca să-și elibereze picioarele.

Nu avură nevoie de mult timp ca să fie din nou liberi toți trei. Mai greu, date fiind membrele înghețate și amorțite, fu să iasă din apa care, deși erau în picioare, acum le ajungea până la subraț.

Zidul de care fuseseră legați nu era mult mai înalt decât ei,

dar nu aveau putere suficientă să-l escaladeze. Astfel, merseră pe lângă el, adesea alunecând pe stânci, până când înșiruirea de pietre pătrate se termină și putură să se prăbușească pe nisip.

Femeia fu prima care vorbi:

— Repede, e mai bine dacă dispărem de aici!

Sări în picioare și se îndreptă spre scurtul povârniș care unea plaja de zidul de care tocmai trecuseră.

— Dar unde te duci? Louise! exclamă Ribaud.

— Nu mă cheamă Louise! Să mă îmbrac! răspunse ea.

Acum era întuneric beznă și numai o jumătate de lună permitea să vezi la câțiva metri. Mai bine, se gândi Alicante în timp ce, întins pe spate, încerca să-și revină complet: dacă ei vedeau puțin, asta era valabil și pentru posibile alte, nedorite prezențe.

Femeia reapăru din întuneric îmbrăcată în ceva închis la culoare, haină elegantă și închisă la gât, fustă până la glezne, pantofi. Își strânsese părul sub o pălărioară de aceeași culoare, moale și cu voaleta ridicată. Ținea o gentuță neagră sub braț. Avea pete umede pe umeri și pe coapse.

Îi avertiză:

— Păstrați-vă răsuflarea, că mai aveți încă puțin. Va fi timp pentru explicații. Să mergem.

— Unde? îngăimă *don* Nicola, cu ochii roșii și alb ca varul.

— Veniți după mine, spuse femeia pe un ton ferm, care îl surprinse pe Ribaud care rămăsese fixat pe imaginea eterică și foarte suavă de la prima lor întâlnire.

Merseră prin întuneric mișcându-se cu greu și împiedicându-se, în timp ce ea îi preceda hotărâtă.

Aveau gurile uscate de sare, membrele înțepenite, dureri de cap. Adesea erau nevoiți să se oprească pentru că pantofii uzi rămâneau în nisip. *Don* Nicola decise să și-i scoată pe ai lui; dar nu după mult timp trebui, cu greutate, să și-i pună din nou pentru că nisipul cedase locul terenului pietros. Fu constrâns să se ghemuiască la pământ și să-și reactiveze, prin mușcăături, circulația sângelui prin degete ca să poată desface șireturile încurcate. Rămase în urmă și fu nevoit să înceapă să alerge

pentru că ceilalți erau prea epuizați ca să fie atenți la el.

La un moment dat, auziră un zgomot cadențat de pași grăbiți apropiindu-se și întrevăzură în fața lor o lumină tremurătoare. Lumina se făcu tot mai puternică și se apropie tot mai mult, la fel ca bufniturele pașilor pe pământ.

Pe neașteptate se auzi o voce familiară:

— O, Isuse! Comisare! Și ceilalți! Maică Sfântă, dar ce vi s-a întâmplat?

În sfârșit, în raza luminii pătrunse un chip. Era destul de alarmat, dar, slavă Cerului, era al lui Califano, vizitiul lor.

Omul grăbi pașii spre ei. Cei trei salvați din ape își simțiră inima inundată de căldură, de bucurie și ușurare. Abia atunci teama se topi și pe chipurile lor apărură o grimasă care putea fi luată drept zâmbet.

Un chip cunoscut și prieten. Era timpul.

Vizitiul trecu lampa în cealaltă mână și se grăbi să-l sprijine pe *don* Nicola, care părea cel mai încercat. Dar acesta lăsă să se înțeleagă printr-un gest că se descurca singur.

Atunci Califano, tot printre exclamații de surpriză și regrete, se întoarse și alergă câțiva metri înaintea lor. Apoi se opri, ridică lampa și le arătă ce lumina: trăsura lui.

Cei trei fugari erau prea bucuroși și preocupați, fiecare în felul său, în a mulțumi în sinea lor Cerului ca să înceapă să pună întrebări. Prea multe emoții în prea puțin timp.

Ajutați de vizitiu, urcară fără să respire, urmați de femeie. Se așezară pe aceeași parte, îngrămădiți și strânși unul în altul ca să se încălzească, în timp ce ea se așeza pe scaunul din față.

Vizitiul dispăru pentru o clipă în întuneric în direcția caprei și se întoarse cu o pătură mare în mână. O întinse celor trei care și-o puseră în cap și pe spate, înfiorați de trecerea bruscă la căldură. Erau destul de ridicoli, toți trei sub aceeași pătură, cu chipurile îngrozite și părul lipit de față. Mirosea a cal pătura aceea; și era groasă și rigidă ca pielea netăbăcită, și la fel de aspră. Dar nu-i interesa.

Femeia își deschise gentuța și luă din ea o sticlută metalică plată. Îi scoase capacul și bău o înghițitură înainte să le-o întindă celor trei.

— E tonic, spuse.

Bău fiecare pe rând și fu ca și cum un tăciune aprins le cobora pe esofagul inflammat.

Don Nicola tuși îndelung.

Alicante simți o senzație binefăcătoare de cald răspândindu-i-se din pânțele până în vârful degetelor. Era obișnuit, da, să bea vin cu mult alcool pe stomacul gol când slujea prima liturghie a zilei. Dar acesta era diferit și fu cuprins imediat de o ușoară amețală.

Ribaud, întremat puțin, ar fi vrut să o asalteze cu întrebări pe salvatoarea lui, jumătate din ele puse de polițist, cealaltă de bărbatul îndrăgostit. În scurt timp, trecuse de la euforia tandră la dezamăgirea cea mai cumplită și, de la aceasta, la surpriza cea mai plăcută și neînchipuită.

Dar i-o luă înainte vizitiul. Acesta, după ce aprinse lanternele puse pe partea anterioară a vehiculului, întrebă:

— Unde vă duc?

Femeia se adresă celor trei:

— Aveți un loc sigur unde să mergem?

Alicante dădu din cap:

— Da, casa noastră.

Și îi explică lui Califano cum să ajungă acolo. Omul făcu semn că știe strada, apoi închise portiera și urcă pe capră.

În timp ce trăsura o lua din loc, femeia se grăbi să tragă perdelele la micile ferestre. Apoi, în întuneric, i se auzi vocea care spunea:

— Nu mă cheamă Louise. Numele meu este Claire de Givaudan-Lapine.

— Știu, murmură obosit Ribaud.

Nimeni nu mai spuse nimic restul călătoriei.

Se treziră din ațipire când portiera se deschise larg și apărură Califano. Ajunseseră.

Vizitiul făcu semn că vrea să-i ajute să coboare. Primul care scoase capul și privi împrejur fu Alicante.

Din fericire, era într-adevăr târziu și nu mai era nimeni pe stradă. Oricum, căutară să umble încet: cineva ar fi putut

deveni curios văzând o femeie cu trei bărbați în haine civile și cam răvășiți intrând în casa lui *don* Alicante și *don* Esposito. Și, dat fiind legătura foarte cordială dintre cei doi preoți și vecinii lor, niciunul dintre aceștia n-ar fi ezitat să apară la fereastră ca să ceară explicații. Alicante băgă cheia în ușă așteptându-se să audă, dintr-un moment în altul, strigând: „Cine sunteți? Ce căutați la ora asta?”

Dar totul decurse lin. Preotul se felicită și pentru decizia de a nu ține femeii de serviciu în casă până când nu va deveni prea bătrân ca să se mai descurce singur.

Vizitiul fu invitat să se ducă să lege calul în piața din apropiere și apoi să meargă după ei. O trăsură în fața casei preoților la acea oră ar fi fost ca o invitație la nuntă pentru curiozitatea faimoșilor vecini. Îi lăsară ușa numai apropiată.

Urcară cu greu, plini de dureri și crampe la picioare.

Se opriră la primul etaj, unde erau camerele lui *don* Nicola. Femeia se ocupă să aprindă focul pe când ceilalți se duceau la etajul de deasupra să-și pună haine uscate. Când se întoarseră jos, Califano deja ajunsese. Franțuzoaica terminase și-și pusese pălărioara pe sobă. Își usca părul cu prosopul pe care-l găsisese pe lavoar.

Don Nicola, înzdrăvenit oarecum, se apucă să facă rapid ceva de mâncare. Adică aceleași spaghete cu usturoi și ulei, pentru că numai asta avea. Alicante căută farfurii, pahare și tacâmuri. Ceilalți se așezară în jurul mesei.

— A, acesta e al dumneavoastră, spuse Ribaudó și întinse briciul închis femeii.

— Mulțumesc, spuse ea luându-l și ducându-se să-l pună la loc în gentuță. E o lume periculoasă pentru o femeie tânără. Cu asta mă simt mai în siguranță, adăugă.

— Și sunt sigur că știți și să-l folosiți la nevoie, dacă este cazul, domnișoară... Sau trebuie să spun doamnă? Scuzați-mă, dar în acest moment nu mai înțeleg nimic, spuse comisarul.

— Doamnă. Cât mai ține. Dar puteți să-mi spuneți Claire. Și dumneavoastră, cum trebuie să vă spun? Inspector? Comisar? Colonel? Și prietenii dumneavoastră? Judecând după haine și pălăria de *abbé* pe care-o văd agățată de cuierul acela, nu sunt

colegii dumneavoastră.

Cei patru bărbați aruncară instinctiv o privire în direcția indicată de femeie și văzură tricornul cu pomponul deasupra și haina preotească. Singurul care se miră fu vizitiul, dar nu spuse nimic. Se limită să urmărească, foarte interesat, schimbul de replici.

Ribaldo nu putu să nu sufere auzind că flama lui era căsătorită. Dar se făcu imediat prost, pentru că, deși îi datora viața, nu putea uita că o văzuse împreună cu Calderarii. Se hotărî să redevină polițist în întregime și să termine cu sentimentalismele.

— Chiar sunteți franțuzoică? De unde știți că sunt de la poliție? Cum de-l cunoașteți pe vizitiul nostru? Întrebă rapid.

Femeia, în picioare lângă sobă, luase un pieptene din gentuță și-și aranja părul lung și acum uscat. Răspunse, în timp ce îl prindea în coc și îl fixa cu un ac:

— Ar fi de ajuns această serie de întrebări ca să vă dezvăluiți identitatea de polițist. Eram în vilă. Am văzut toată acțiunea de încercuire de după un oblon, chiar și unde s-a dus să aștepte vizitiul vostru. Apoi m-am dus după el și i-am spus că erați în pericol. Dar mai întâi a trebuit să încerc să aflu unde vă duseseră, lucru care a cerut un anumit timp. Alt timp s-a scurs așteptând ocazia prielnică pentru a nu fi văzută și apoi să-l conving pe vizitiu să mă creadă. În fine... își puse un alt ac de păr între buze și reluă manevra, da, sunt franțuzoică. Nu mă prefăceam. Chiar franțuzoică.

În sfârșit, părul fu aranjat și se duse să se așeze la masă.

— Păi, nu ne obligați să vă punem întrebările una după alta! izbucni Alicante. Mulțumim că ne-ați salvat, serios, dar e limpede că în acest moment ne datorați niște explicații, nu credeți?

Ea scotoci în gentuță și scoase un portțigaret și o cutie de chibrituri. Luă o țigară, împinse încet cu degetele tutunul de la extremități și o aprinse.

— Vă deranjează dacă fumez? spuse și un norișor îi ieși din gură. Apoi, fără să aștepte răspunsul, adăugă: Sunteți niște naivi. Am urmărit totul din interiorul vilei. Ați intrat numai

trei, ați fost vicleni. Și practic i-ați invitat să vă captureze. E adevărat, totuși, că, dacă ați fi intrat în forță, n-ați mai fi găsit pe nimeni. Un polițist cu doi preoți sub acoperire; ce e asta, Statul și Biserica în sfârșit de acord? În orice caz, dacă voi sunteți cei mai buni pe care Statul și Biserica îi pot scoate pe teren, atunci Calderarii pot sta liniștiți.

— Macabeii erau cei care ne-au prins și ne-au făcut pachet? Cum au reușit să ne surprindă? se grăbi Alicante.

— A, văd că știți despre Macabei! spuse cu admirație mimată. Biblioteca are un pasaj ascuns printre cărți. Întreaga vilă e plină de pasaje secrete. Pe unele nu le cunosc nici Calderarii, cum ar fi cel din spatele șemineului. Voi erați, nu?

Alicante și Ribaudó schimbă priviri, apoi comisarul se întinse pe scaun și spuse:

— Bine, să punem toate cărțile pe masă.

Și începu să povestească totul; în rezumat, cine erau ei, care era misiunea lor, ce știau și în ce punct erau cu ancheta. Alicante intervenea din când în când pentru a completa expunerea.

Vizitiul urmărea cu gura căscată, surescit, întorcând capul când spre Ribaudó, când spre Alicante care vorbeau pe rând. Nici celălalt preot nu pierduse niciun cuvânt, dat fiind că plita era la doi pași de masă.

Ribaudó și *don* Gaetano terminară exact în timp ce *don* Nicola se prezenta cu oala aburindă. Franțuzoaica stinse țigara și aranjându-se pe scaun, exclamă:

— Sunt aproape moartă de foame și voi mai mult ca mine. Am să vă spun o poveste lungă, dar mai întâi trebuie să înghit ceva. Aveți vin?

Don Nicola scoase o sticlă din dulap și i-o puse în față. Apoi toți începură să-și pună în farfurie.

Femeia devoră ce avea în farfurie, bău un pahar de vin și-și mai puse niște paste. Și ceilalți erau învinși de alinarea datorată hranei care îi făcea să renască, așa că nu-i cerură să vorbească.

Mâncarea se termină în zece minute, apoi toți priviră în direcția franțuzoaicei. Aceasta se îndepărtă cu scaunul de

masă, își aprinse o țigară, scoase un inel de fum și își turnă un deget de vin.

— Cel pe care l-ați văzut cu mine când ne-am întâlnit prima oară nu este fratele meu, este soțul meu, începu. Numele lui adevărat este Jacques Langlois.

Ribauda așeză o piatră funerară pe puținul care rămăsese din gândurile lui amoroase și strânse din umeri.

Ea puse picior peste picior și, privind jarul țigării, continuă:

— Acum trebuie să mă întorc la anul 1849, când Roma era în mâinile mazzinianilor. Apoi, după acest anunț, trase o dată din țigară și începu: După cum sigur știți, au fost niște luni tulburi. Revoluționarii din jumătate de Europă își dăduseră întâlnire acolo și transformaseră orașul papei în laboratorul lor politic. Idealiști, utopiști, sectanți, dar și simpli aventurieri coborâseră la întâlnirea pentru o petrecere a nebuliei pe cât de incendiară, pe atât de efemeră. Așa-zisa Republică a Romei n-a durat mult, dar suficient cât să-i facă pe unii să devină bogați și pe alții săraci. Papa, la întoarcere, n-a găsit numai vistieria statului goală, ci și palate nobiliare și ale cardinalilor jefuite în întregime, biserici și mănăstiri dezgolite de ce aveau prețios. Se ajunsese la punctul de a fi arse odăjdiiile sacre pentru a fura firele de aur și de argint cu care erau brodate.

Țigara deveni un chiștoc pe care ea îl folosi ca să-și aprindă alta. În ciuda oboselii, toți așteptau cuvintele rostite de buzele ei.

Reîncepu să vorbească privind rotocoalele de fum:

— Un mic grup de conaționali de-ai mei, veniți la Roma să-și ofere brațul și inima Republicii, a pus mâna pe o comoară mică de obiecte sfinte luate de la nu știu ce biserică. Potire de aur, farfurii de argint, coroane și bijuterii de madone, ex-votouri, relicvarii încrustate cu pietre. Unul dintre aceste relicvarii, cel mai prețios, conținea fragmente de oase ale Sfintei Genoveva.

Bineînțeles că acei tineri revoluționari erau toți, în mod riguros, atei, visceral anticlericali și total dedicați noii religii a progresului popoarelor, așa că puțin le păsa lor de conținutul relicvariilor. Dar unul dintre ei păstra o amintire afectuoasă

mamei sale, care murise de curând și fusese foarte religioasă. La moartea ei prematură, contribuiseră mult ideile politice ale singurului ei copil, care, de atunci, avea o greutate pe suflet. Femeia se numea Geneviève, în italiană Genoveva, ca pe sfântă.

Un zgomot sec îi făcu pe toți să tresară. Era *don* Nicola care își țină capul sprijinit în mâini și coatele pe masă. Răpus de somn, cu complicitatea oboselii și a tonului hipnotic al povestirii, pe neașteptate îi alunecase un cot dincolo de marginea mesei și lovise cu palma în farfurie.

Reînălță capul, holbând ochii și întorcând privirea uimită spre chipurile celorlalți. Claire zâmbi și-și mai turnă încă un deget de vin.

— Păi, e mai bine să sar peste câteva pasaje și să nu divaghez, spuse. Niciunul dintre francezii aceia n-a mai părăsit Roma, reluă. În afară de unul. Au murit pe rând înaintea sfârșitului Republicii. Dar nu eroic, pe gradenuri, în timpul rezistenței armate împotriva zuavilor. Unul a murit de rabie, mușcat de un câine turbat. Se pare că nu e o moarte frumoasă. Ca moartea din cauza tetanosului, care l-a atins pe un altul dintre ei. Un altul a sfârșit sub copitele unui catâr înfuriat. Ceilalți au avut parte de morți neașteptate și la fel de lipsite de glorie, toți în mai puțin de o lună. Mai puțin unul, cum am spus. Cel a cărui mamă se numea Geneviève. Acest tânăr a fost tulburat de dispariția bruscă a tovarășilor săi și, fără îndoială influențat de amintirea mamei, a început să creadă că acea comoară furată era blestemată. Și atât de mult s-a gândit la asta, că a devenit obsedat. Ar fi vrut s-o dea înapoi, dar acum evenimentele răsturnau Republica și el se temea că lucrurile ar putea ajunge pe mâini rele. Era convins că, în acel caz, blestemul l-ar fi lovit și pe el.

— Desigur, ca superstiție nu e rea! Și încă la un revoluționar! interveni Ribaud, dar mai mult pentru a nu ceda nici el în fața somnului.

Își turnă de băut și profită de intervenție, din același motiv, Alicante, care își întinse paharul gol spre comisar spunând:

— Pe vremea când, la parlamentul din Torino, erau

dezbătute cele care aveau să devină legile Siccardi și care au abolit ordinele religioase, expropriindu-le bunurile, *don Bosco* a visat că familia regală era lovită de o serie de decese, unul după altul. I-a scris regelui, dar acela nu l-a ascultat. Ei bine, în decursul unei luni au murit soția regelui, fiul său, fratele său și mama sa. Dezbaterile legilor a trebuit să fie suspendată. Când s-a putut relua, chiar în mijlocul discursului de început al președintelui Camerei, a sosit un funcționar și i-a spus acestuia la ureche că mama lui tocmai murise. Altă suspendare. *Don Bosco* i-a scris din nou regelui, amintindu-i, potrivit *Sfintei Scripturi*, că familia care fură ce e al Domnului nu trece de a patra generație.

— O piază-rea pe cinste *don Bosco*, trebuie spus! zâmbi disprețuitor Ribaud.

— Credeam că vă interesează povestea mea! sări, pe un ton iritat, franțuzoaica.

Alicante luă imediat o expresie atentă și, făcându-i semn din cap, o rugă să continue. Comisarul, la rândul lui, ridică mâinile în semn de scuze.

— Spuneam că situația la Roma devenise deja haotică din cauza asediului, reîncepu ea. Republicanul nostru a fost trimis să apere un loc din prima linie. Într-o noapte, cu obiectele prețioase puse în niște desagi, a întins-o. A reușit să ajungă la Napoli, unde a rămas câteva zile așteptând o navă care să-l ducă înapoi în Franța. Când a reușit să se îmbarce, nu mai avea desagi. Îi ascunsese pe undeva, în oraș sau în împrejurimi, în așteptarea unor vremuri mai liniștite. Întors în patrie, și-a schimbat viața. S-a căsătorit cu logodnica pe care o lăsase să-l aștepte, a găsit de lucru ca profesor și a devenit și un catolic înfocat. Din păcate, vremurile mai liniștite din punct de vedere politic, aici în Italia n-au venit niciodată. Pentru el, cel puțin, care a mai trăit câțiva ani înainte ca o tuberculoză să-l răpună. În continuare convins că este sub amenințarea blestemului, pe patul morții i-a dezvăluit totul fiului său, singurul pe care-l avea și care era încă un băiețel. L-a obligat să jure că va avea grijă el, când va avea ocazia, să restituie obiectele.

Se opri ca să-și aprindă o altă țigară. Ribaldo profită de pauză ca să întrebe brusc:

— E o poveste frumoasă, fără îndoială. Dar ce legătură are cu acest comisar de poliție, își atinse pieptul cu degetul mare, vreau să știu? Vă amintesc că, deși omul vă este dator că l-ați salvat, polițistul ar trebui să vă aresteze pentru complicitate la crimă.

Femeia îi trimise un norișor leneș în față și, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, continuă:

— Băiețelul acela, de-acum fără tată, a crescut influențat de ideile pe care școala publică le băga în capul tinerilor. Umanitate, Progres, știință etc., etc., cuvinte scrise toate cu majuscule. Astfel, acel băiețel a devenit un tânăr mason și, pentru că avea talent artistic, s-a înscris la Academia de Arte Frumoase, unde a fost cel mai bun elev al unui profesor care avea un grad înalt în masonerie.

Acest profesor era un sculptor renumit și a obținut pentru discipolul său o bursă de studii ca să se perfecționeze în Italia. În acest fel tânărul promițător a plecat spre Roma, având o scrisoare de recomandare care trebuia să-i deschidă atelierul unui coleg al maestrului său, bineînțeles și el făcând parte din masonerie. Voi, în acest punct, vă gândiți probabil că, aflându-se în Italia, tânărul nostru artist a încercat să împlinească dorința tatălui. În schimb, lucrurile stau altfel. El nu credea nici în convingerile tatălui său, nici în blestemele legate de obiecte sacre. Dar făcuse un jurământ unui om pe patul morții, și acel om era, în plus, tatăl lui. El știa unde era ascunsă comoara, dar se zbătea între două sentimente contrarii. Unul era jurământul de a restitui acea comoară. Celălalt era ura anticlericală de care era îmbibat ca *om al vremii*, sublinie sarcastică acele cuvinte, și ca mason. În fine, nu voia să-și însușească acea comoară, dar nici să o dea preoților.

Comisarul începea iar să-și piardă răbdarea. Era foarte obosit și-și dorea să se prăbușească pe un pat. Se agită pe scaun. I se părea că povestea aceea se învârtea în loc fără să ajungă la nimic interesant pentru el și pentru ancheta lui. Nu înțelegea unde voia să ajungă femeia și deschise gura ca să-i

spună asta, dar ea i-o luă înainte:

— Suntem aproape de final, spuse, oprindu-l cu un gest al mâinii. Poate voi reuși să vă trezesc interesul spunându-vă în ce tip de atelier venise tânărul nostru să învețe.

Făcu o pauză ca să se asigure că toți erau cu ochii pe ea, apoi spuse, subliniind cuvintele:

— Era atelierul unui sculptor și gravor.

Avu din nou toată atenția lui Alicante și Ribaud. Și pe cea a celorlalți doi care, deși nu înțeleseseră importanța dezvăluirii, fuseseră contaminați de interesul reînviat al comisarului și al preotului.

— Patronul lui avea trei fiice, reluă Claire, stingând țigara. Tânărul s-a îndrăgostit de una dintre ele, care și ea s-a îndrăgostit de el. Povestea de dragoste a mers înainte vreun an, cu întâlniri romantice, bilete înfocate, schimb de șuvițe de păr și jurăminte. În fine, lucrurile obișnuite. Dar pe care tânărul le luase chiar prea în serios. Fericirea lui a fost distrusă în ziua în care patronul său a vorbit cu el între patru ochi și i-a spus să uite de fata lui, pentru că fata ar fi trebuit să se căsătorească cu altul. Și cine era acesta? Un foarte sus-pus demnitar masonic, o personalitate publică, un om foarte bogat. Păcat că avea cu patruzeci de ani mai mult decât ea, dar acesta era un detaliu.

Tânărul a protestat că ea îl iubea, că erau făcuți unul pentru altul etc., etc. Atunci patronul s-a dus să-și cheme fiica și aceasta l-a contrazis. Tânărul, pe jumătate înnebunit, se gândea că era obligată să suporte voința părintelui. Dar nu era deloc așa. Fata, trebuind să aleagă între un tânăr artist cu un posibil viitor, dar cu niciun prezent și un bătrân bogătaș, l-a ales pe bogătaș.

Tânărul nu s-a liniștit, a asaltat-o cu scrisori, a început să o urmărească și să-i facă scene de gelozie, să arunce cu pietricele noaptea în fereastra ei. Până în ziua în care doi bărbați, oprindu-l pe stradă, i-au spus să înceteze. S-au prezentat cu semnul de recunoaștere masonică și l-au lămurit că se puneau cu dușmani puternici capabili să lovească pe oricine și oriunde. Fata s-a căsătorit cu bogătașul și tânărul a simțit cum

cade cerul pe el. Și nu doar din cauza iubirii amăgite. Toate idealurile universale care îl entuziasmaseră când ceruse că fie primit cu primul grad masonic, cel de Ucenic, se topeau pentru el ca visele în zori, măturate de aroganța unui om puternic. S-a întors în Franța unde, cu timpul, a uitat de iubirea lui nebună din tinerețe și s-a însurat cu mama mea.

Toți tresăriră involuntar. „Ei, ca lovitură de teatru nu era rău”, se gândi Alicante. El și Ribaud se întoarseră simultan unul către celălalt să se privească. Și *don* Nicola rămase impresionat, iar vizitiul își frecă ceafa, vizibil marcat.

— Dar înainte să părăsească pentru totdeauna Italia, făcuse un ultim lucru. Pentru ca blestemul să-și continue opera. De data aceasta în dauna masonilor.

Claire rosti aceste cuvinte lent. Apoi, aproape silabisind, spuse:

— O medalie.

„În sfârșit”, se gândiră cei patru.

Ea, mulțumită de atmosfera plină de suspans pe care o crease, reluă imediat:

— Exact, medalia în legătură cu care investigați. Chiar aceea.

Explicații

Alicante fu cel care îi turnă de această dată vin în pahar, în timp ce Ribaudó se grăbea să-i ofere un foc pentru a *n-a* țigară.

Pe când întindea chibritul aprins, comisarul depunea satisfăcut încă o lopată de pământ peste exaltarea lui față de acea femeie: nu-i plăcuseră niciodată femeile care fumau; le găsea vulgare.

Totuși, își dădu seama, totodată, că sentimentele lui față de ea treceau de la idilă la pură admirație. Fetița proaspătă și diafană pe care o luase în trăsură nu mai era. Acum avea în față o femeie energică și hotărâtă. O văzuse doar de două ori și de fiecare dată avusese de-a face cu persoane diferite. Desigur, era mult mai romantică prima, cea cu discursul menit să-i păcălească pe cei creduli. Dar poate că romanticul era el, Ribaudó, care, dintr-un capriciu, își dorise un stereotip. Pentru prima oară în viața lui se întrebă dacă alături de el, ca soție, ar fi preferat tipul clasic de înger de casă numai triluri și răsfățuri sau o persoană cu calitate, una din acelea care în caz de nevoie știe să preia frâul și să rezolve situațiile. Chiar dacă era fumătoare.

Își spuse că e prost: ea nici nu avea idee despre furtunile pe care le declanșase în inima și mintea unui burlac de aproape patruzeci de ani.

Sau da?

Se strădui să se oprească și să se concentreze asupra dezvoltărilor rămase.

Claire își înmuie buzele în vin și își relua povestirea pentru acel număr restrâns de bărbați spectatori pe care ultimele ei cuvinte îi făcuseră să uite de somn și de oboseală.

— Așa cum la o femeie înșelată iubirea se poate transforma

în ură fatală, tot la fel a acționat tatăl meu în acea situație. Ura teribilă împotriva masonilor și a intrigilor acestora l-a făcut să militeze printre catolicii de dincolo de munți și monarhiști. În această credință și-a educat fiica și cu asta m-am hrănit câtă vreme a trăit tatăl meu. Cu timpul, el a devenit mai puțin drastic și și-a îmblânzit atitudinea față de francmasonerie. Să ne înțelegem, convertirea lui la tabăra adversă era sinceră și totală; dar a ajuns să creadă că nenorocirea lui din tinerețe a avut puțin de-a face cu Frăția și mult cu abuzul de putere al unuia singur. Studiind și îmbătrânind, și-a dat seama că masoneria e, în felul ei, o religie și, ca atare, are propriile schisme și biserici care nu se înțeleg întotdeauna între ele. Așadar, pentru ce i se întâmplase lui erau fără îndoială responsabili câțiva care proslăviseră o capacitate de a acționa opusă uneia reale. De aceea a început să îmbrățișeze ideea de a veni în Italia să recupereze comoara pentru a o restitui. Dar, dintr-un motiv sau altul, a trebuit tot timpul să amâne. Când erau sarcini de muncă, când situația politică internațională, când o boală de-a mea sau de-a mamei mele, când un neajuns economic temporar; în fine, era mereu o piedică.

— Nu ne țineți pe ghimpi, haideți! izbucni Ribaudo redevenit polițist. Spuneți-ne ce a făcut cu medaliile. Căci despre asta e vorba, nu-i așa?

— Exact. Atelierul în care tatăl meu era ucenic a primit comanda pentru medalii cu inscripția „13 iulie 1881. *Immortale odium et numquam sanabile vulnus* Pe unele dintre ele, fără știrea patronului, a făcut o modificare imperceptibilă. Pentru unele litere și cifre ale inscripției a folosit un aliaj diferit astfel încât, cu trecerea timpului, când restul medaliei se înnegrea, acele litere și cifre să rămână lucioase, dezvăluind mesajul.

— Și care era acest mesaj? întrebă, nerăbdător, Alicante.

— Nu știi, fu răspunsul.

— Dar cum, tatăl dumneavoastră nu v-a lăsat sarcina de a înapoia obiectele prețioase? se grăbi Ribaudo.

— Tocmai. Chestia e că el credea să poată, mai devreme sau mai târziu, să acționeze de unul singur. De aceea a fost mereu evaziv în puținele dăți când l-am întrebat mai multe. Mi-ar fi

spus numai în cazul în care n-ar mai fi fost în stare să ducă la capăt călătoria. Țineți cont că aveam optsprezece ani când mi-a vorbit prima dată de comoară, și acum nu am decât douăzeci și șase. Din păcate, tatăl meu a murit în urma unui atac de apoplexie, luând cu el secretul mesajului.

Alicante își frecă furios fruntea și aruncă o privire exasperată către Ribaud. Acesta, încruntat, se gândi o clipă apoi spuse:

— Dar cum putea tatăl dumneavoastră să fie sigur că niciunul dintre posesorii medaliilor nu reușise, între timp, să descifreze mesajul?

— Nu uitați că acționase impulsiv și orbit de ură și de gelozie. În timp ce-mi vorbea despre asta, zâmbea de trăsnaia care-i venise în minte când era tânăr și impulsiv. În fond, voia doar să transmită un blestem, acesta era scopul lui principal. În singurele două loji pe care le frecventase, cea în care fusese inițiat, în Franța, și cea napolitană a patronului său, îl impresionase interesul masonilor pentru simboluri, limbajele cifrate, vechile mistere ezoterice. Astfel, se gândise să-i intrige prin intermediul unui limbaj foarte drag lor, cel al criptogramelor. Dar ajunsese să facă prea mult, creând un cod practic imposibil de descifrat. Și, în realitate, dacă vă gândiți, dacă unul dintre posesorii acelei medalii făcuse caz de câteva litere mai lucioase decât celelalte, ce probabilitate era să se gândească la o bucată de mesaj codat? Sau, ce probabilitate era ca posesorii puținelor medalii codate să se întâlnească, să-și confrunte medaliile, să concluzioneze că formau un mesaj și, în plus, să-l descifreze? Nu, tatăl meu era foarte sigur că un astfel de cumul de probabilități nu se putea confirma.

— Dar noi știm că o parte din mesaj e alcătuită din literele „BI” și „US”, spuse Alicante, și Claire dădu din cap.

— Spuneți, tatăl dumneavoastră v-a vorbit vreodată de un anume Nubius? întrebă în acel punct Alicante.

Claire deveni gânditoare.

— Nubius? Nubius... Așteptați, da, acum că mă faceți să mă gândesc, da. S-a întâmplat tocmai când mi-a dezvăluit toată chestiunea. Cert e că atunci a vorbit mult de trecutul lui de

tânăr, de visele care-i treceau prin minte în acele vremuri, de mediile pe care le frecventa, de oamenii pe care-i întâlnea în loja lui. A spus că era vorba de un mit durabil, un personaj legendar despre care se auzea vorbindu-se cu voce joasă și, în unele cazuri, cu admirație prost disimulată. Nubius, miticul șef al șefilor, cel greu de prins, cel fără chip, omul care făcuse să tremure polițiile din jumătate de lume încă de pe vremea celor mai timpurii mișcări ale Carbonarilor, dar a cărui existență nu fusese dovedită niciodată.

— În fond, nu suntem siguri că acele „BI” și „US” sunt bucăți din „Nubius”. Ne lipsește „NU”, spuse Ribaldo întors spre Alicante. E adevărat că am făcut ipoteze că se află pe medalia lui Pianosa, cea pe care Calderarii nu reușeau să o găsească, dar...

— Nu, nu este acolo, îl întrerupse Claire.

— Cum de știți? o întrebă, surprins, Alicante.

— Pentru că o am eu, spuse franțuzoaica și puse mâna pe gentuța ei.

Căută și scoase o medalie pe care o puse pe masă sub ochii celor prezenți. Alicante o luă rapid, o examinează foarte atent și apoi i-o arătă lui Ribaldo.

— Priviți! spuse. Are dreptate, nu există deloc „NU”. Pe aceasta nu sunt lucioase litere, ci numere. Observați data!

— E adevărat! spuse comisarul. La data 13 iulie 1881 ies în evidență cifra trei și cei doi de opt. Trei, opt, opt. Dar ce naiba înseamnă?

— Cum de aveți dumneavoastră această medalie? o întrebă Alicante pe femeie.

— Mă tem că va trebui să vă plictisesc din nou cu povestea vieții mele, răspunse ea ironică.

— Bravo, spuse jignit Ribaldo. Pentru asta suntem aici și încercați să nu uitați care este meseria mea.

— În viața mea, spuneam, reluă ea fără să bage în seamă tonul comisarului, am comis două greșeli grave. Una este că m-am căsătorit cu soțul meu. Cealaltă este că i-am povestit de comoară. În apărarea mea trebuie să spun că nu puteam face altfel. Tatăl meu murise și eu trebuia să îndeplinesc

promisiunea pe care i-o făcusem. Doar că nu știam cum. Astfel i-am cerut sfatul soțului meu. Îl cunoscusem în mediile pe care le frecventa tatăl meu, numai oameni dedicați tronului și bisericii și în contact cu prietenii lor din toată Europa, mai ales cu italienii. Soțul meu era în relații foarte strânse cu cei care reînviaseră vechea frăție a Calderarilor în Italia și îmi vorbea despre asta cu entuziasm. Eu, crescută de un tată ca al meu, împărtășeam acest entuziasm și visam și eu renașterea politică a vremurilor bune apuse. De aceea am venit în Italia când noii Calderari ne-au făcut parte din proiectul lor grandios. Dar abia mai târziu am înțeles rolul jucat de soțul meu în toate astea. Și am văzut adevăratul chip al bărbatului cu care mă căsătorisem. Ideea acelei comori devenise, fără știința mea, obsesia lui. Se născuse sărac și, pe deasupra, rămăsese orfan de ambii părinți foarte repede. Crescuse într-un orfelinat și fusese nevoit să se lupte dur ca să-și creeze un minim viitor. Și asta mă făcuse să mă îndrăgostesc de el. Vedeam în el un tânăr fără noroc care nu se resemnase. În schimb, era devorat de aviditate și ideea de a putea schimba total, dintr-o singură lovitură, o viață de strădanii și lipsuri nu-l lăsa să doarmă noaptea. Ce proastă am fost!

Își trecu o mână peste frunte și o umbră de adâncă tristețe îi acoperi privirea.

— Vă rog, continuați, îi spuse Ribaud, brusc înduișat.

— Da, sigur, spuse ea, recăpătându-și expresia. Prea târziu am înțeles că el fusese cel care i-a convins pe Calderari să creeze grupul Macabeilor și să-și schimbe planurile recurgând la crime. Schema, după cum se pare, li s-a părut perfectă, dat fiind că făcea posibilă dorita restaurație a vechiului regim în timp relativ scurt. Nu știau că, în realitate, el se folosea de ei pentru a fura toate medaliile și a pune stăpânire pe comoară. Odată treaba terminată, ar fi dispărut și i-ar fi abandonat pe Calderari și nebunia lor politică, în voia sorții. Adică a ștreangului, pentru că abia acum am început să-mi dau seama cât este de absurdă ideea de a ajunge la marea restaurație prin intermediul unui război general și la acesta prin câteva crime.

— Dar cum ar fi făcut soțul dumneavoastră să descifreze

mesajul medaliilor odată ajuns în posesia lor? întrebă Alicante.

— Asta nu știu. Să ținem cont, totuși, că soțul meu auzise de la mine un rezumat din ceea ce tatăl meu, la rândul lui, îmi rezumase mie. Poate s-a gândit că, având toate medaliile în mână, mesajul s-ar fi dovedit mai puțin de neînțeles decât prevăzuse. Nu știu ce să vă spun.

— Cum de aveți această medalie? spuse Ribaldo arătând obiectul de pe masă.

— Am sustras-o când am înțeles totul. Am încercat astfel să distrug atât planurile Calderarilor, cât și pe cele ale soțului meu. Sper că veți ține cont de asta.

— Ne-ați salvat viața. Mai ales de asta ținem cont, îi spuse Alicante.

— Dar cine l-a ucis pe Pianosa? Și de ce se afla în acel tip de sarcofag? Cum de avea această medalie? se năpusti comisarul.

— Au fost Macabeii. Din ce am înțeles, era un membru important al noilor Calderari, dar se opusese categoric noului curs. Era și împotriva proiectului de război european și a crimelor. Amenințase că se duce la papă cu medalia și că dezvăluie tot. L-au ucis și apoi au înscenat o răzbunare masonică. Considerau că, dată fiind tinerețea lui, reacționarii n-ar fi avut îndoieli în legătură cu responsabilitatea masonilor. Același lucru au încercat să facă și cu voi. Dar de data aceasta, spre norocul vostru, am intervenit eu.

— Ei, da, spuse, pe gânduri, Alicante. Prima oară nu știau cine eram, de aceea au încercat să ne elimine trăgând după noi. Dar apoi ne-au văzut înconjurând vila. Astfel au refăcut, cu câteva diferențe, ritualul masonic.

— Da, au pus în act literal jurământul celui inițiat, chiar dacă acesta, așa cum v-am spus deja, e pus retoric, îi confirmă Ribaldo preotului. De la început nu am crezut pentru că mi se păruse o punere în scenă prea exagerată. Gândindu-mă din nou însă, ar fi folosit, cel puțin la început, la a trimite investigațiile poliției în acea direcție, făcându-i pe Calderari să câștige timp. Apoi, odată izbucnit faimosul război în Europa, anchetatorii s-ar fi gândit la altceva și, dacă lucrurile ar fi mers conform planurilor, Calderarii ar fi fost aclamați ca niște eroi.

Da, acum multe lucruri îmi sunt mai clare, începând cu întâlnirea noastră de la Cento Stanzulelle. Vă îndreptați spre vilă pe acel drum, nu-i așa? încheie adresându-i-se franțuzoaicei.

— Da, răspunse ea.

— Ceea ce nu înțeleg e cum făcea Li Volsi să știe despre întâlnire. Vă spune ceva numele Li Volsi? Ați auzit vorbindu-se, la întâlnirile Calderarilor, despre un jurnalist cu acest nume?

Claire clătină din cap.

— Eu pentru ei eram numai soția lui Jacques Langlois, nu făceam parte din consiliul șefilor. Când am aflat cum stăteau într-adevăr lucrurile, m-am prefăcut că le împărtășesc ideile, de teamă că m-ar ucide și pe mine. L-am înșelat și pe soțul meu, care în acel punct a crezut că poate avea încredere deplină în mine și mi-a dezvăluit planul lui. Adevărul este că nu știam ce să fac. Eram singură și pe pământ străin. Mă gândeam să mă duc la poliție să cer protecție, chiar dacă nu eram sigură că aș fi fost crezută. Prinderea voastră a fost momentul care m-a făcut să iau decizia.

— Păi, biletul din pălăria lui Li Volsi este un mister care probabil va rămâne așa, spuse Ribauda ca pentru sine. Bine, să ne concentrăm pe ce știm. Cine sunt cei care fac parte dintre Calderari? Cine sunt șefii?

— Mă tem că aceasta este problema dumneavoastră, comisare, răspunse Claire. A dumneavoastră și a poliției, vreau să spun. Ați auzit sigur unele nume din spatele șemineului, când erați ascunși în pasajul secret. De la acestea poate veți reuși să ajungeți la restul organizației. Eu nu știu pe niciunul dintre ei, legăturile le ținea soțul meu. Aș putea doar să vă spun câteva porecle, dar nu cred că veți deduce mult. Soțul meu și șefii își scriau la post-restant. Și, din câte știu, mereu în termeni foarte generali. Numai în ultimele scrisori erau indicații mai precise, dat fiind că trebuia organizată călătoria noastră în Italia. Dar le-a citit numai soțul meu.

Între timp, *don* Nicola, fascinat de medalia pusă pe masă, întinsese o mână și o luase.

O întorcea și privea iar și iar, pierzând ultimele replici ale discuției. Medalia aceea avea puterea să-l hipnotizeze, cu cifrele ei lucioase, în timp ce restul era opac și de culoarea bronzului vechi.

Fără să-și dea seama, începuse să citească și să recitească data și inscripția, murmurând din vârful buzelor.

Meditația lui asupra acelei medalii transformă, imperceptibil, gândul în cuvinte, mai întâi șoptite, apoi tot mai răsunătoare. Până în punctul în care toți se întorseseră spre el și-l priveau.

În afară de vizitiu care încălecaseră scaunul, își sprijinise mâinile pe spătar și bărbia pe mâini. Și adormise. De altfel, el văzuse puțin din toată povestea aceea și explicațiile complicate îl interesau la fel de mult ca povestea vieții franțuzoaicei care fuma. Erau povești, în fine, iar el muncise toată ziua.

Astfel dormea de ceva timp fără ca nimănui să-i pese.

Dar stătea foarte aproape de don Nicola și acesta fu cel care-l smulse din somn. Moțâind, îl auzi pe tânărul preot spunând, cu voce tot mai ridicată: „Trei. Opt. Opt... Opt. Trei. Opt... Opt. Opt. Trei... Opt sute optzeci și trei. Trei sute optzeci și opt... Hm!”

Vizitiul se trezi complet la „Treisuteoptezecișiopt”. Și bâigui:

— De ce vreți să mergeți acolo?

Nimeni nu-l băgă în seamă, concentrați cum erau unul să examineze medalia și ceilalți să converseze în legătură cu ce spusese Claire.

Vizitiul simți senzația neplăcută a gurii uscate și se ridică să se ducă să-și umple un pahar cu apă la robinet. Bău și se întoarse să se așeze, de data asta întorcând scaunul ca să nu mai ațipească.

În timp ce se concentra să facă această operațiune, Alicante se îndreptă brusc și întoarse capul spre el.

— Cum ați spus? Întrebă, dintr-odată curios.

Vizitiul avu nevoie de puțin timp ca să înțeleagă că preotul vorbea chiar cu el.

— Eu? Am spus ceva? se bâlbâi tulburat.

— Da, insistă Alicante. Ați spus „vreți să mergeți acolo” sau ceva de genul acesta. Adică, nu, ați spus: „De ce vreți să mergeți acolo?” așa ați spus. La ce vă refereați?

Acum se întorsese și Ribaudó. *Don* Nicola îl privea fix chiar pe el, pe vizitiu. Franțuzaica, la fel.

Jenat să se vadă astfel în centrul atenției tuturor, el care nu avea nicio legătură cu povestea aceea, se așază și, stânjenit, bombăni:

— Nu, îi spuneam lui *don* Esposito. Scuzați-mă, adormisem, mi se păruse că-l aud vorbind despre trei sute și optzeci și opt, locul acela, știți...

— Ce loc? întrebare aproape în cor Alicante și Ribaudó, acum viu interesați.

— A, nu-l știți? întrebă vizitiul. În realitate, sunt cel puțin patruzeci de ani de când nu se mai duce nimeni acolo.

— În fine, despre ce este vorba? deveni nerăbdător comisarul.

Califano, intimidat de tonul celui care era totuși un funcționar al poliției, se făcu mic și spuse dintr-o suflare:

— Este un cimitir.

— Un cimitir? Explicați, fir-ar să fie! Nu stați acolo să vă bâlbâiți! ridică vocea Ribaudó.

Omul, destul de uimit de reacția pe care cuvintele lui simple spuse cu toată bună-credința le suscitaseră, își duse două degete la guler și începu:

— Se află pe lângă Poggiodecimo, lumea îi spune cimitirul cu trei sute optzeci și opt de morminte pentru că atâtea sunt înăuntru. L-am auzit pomenit de bunicul meu, care făcea pe vizitiul ca mine, dar de pompe funebre. Îi duceau acolo pe bolnavii incurabili care mureau și pe cei de la țară care nu aveau bani nici pentru înmormântare. Cum am spus, nu mai este folosit de o groază de vreme. Bunicul meu mi-a explicat odată că-l construiseră în epoca regelui Carol, pe criterii foarte moderne în acele vremuri. Îl făcuseră pătrat, cu un mormânt pentru fiecare zi a anului, plus șapte pentru săptămâna cu Crăciunul. Să vedem... cât face? Păi, mai lipsesc, dar nu știu să vă spun altceva, nici că ar avea vreo legătură cu zilele anului

sau cu Crăciunul. Dar se spune că atunci era la modă să faci așa. Am terminat, încheie cu un fir de voce.

Toți îl priveau în liniște.

Alicante se gândea cu iuțeală, Ribaudó – la fel. Claire clipea fără să se miște.

Don Nicola încercă să pună încet medalia pe masă, dar îi alunecă din mână și zgomotul pe care-l făcu rupse vraja.

— Așteaptă, așteaptă, așteaptă! Un cimitir abandonat și nefolosit! exclamă Alicante fixându-l pe Ribaudó în ochi.

— Și un mormânt pe care scrie „Nubius“! completă acesta întorcându-i privirea.

— Un moment, să fim calmi, să nu precipităm lucrurile! E doar o ipoteză! adăugă în grabă.

— Și până acum ce altceva am făcut decât să mergem înainte presupunând? răspunse Alicante. Eu și *don* Nicola am ajuns la Cento Stanzulelle urmând sfatul unui diavol, dumneavoastră ați descoperit literele însemnate de pe medalii apelând la imaginație, confesorul meu a intuit că silaba lipsă este „NU“ urmărind o amintire îndepărtată. Acu' avem o altă ipoteză, care s-ar putea să nu fie atât de neîntemeiată. Eu zic că trebuie să mergem să vedem.

— Bine atunci. Dar chiar dacă am descoperi că acea fericită – sau nefericită, vedeți voi – comoară se află într-adevăr în acest cimitir cu trei sute douăzeci de morminte sau cum îi spune, ce ne facem? Cu scopul anchetei noastre, vreau să spun, exclamă supărat Ribaudó.

— Poate îl prindem pe soțul ăsteia cu mâinile în sac! răspunse Alicante ridicând vocea și fără să se preocupe de expresia ușor iritată a lui Claire care, în mod evident, nu era obișnuită să se audă numită „asta“.

Comisarul răspunse, ridicând și el vocea, că, din câte se știa, soțul „ăsteia“ nu avea nicio idee despre semnificația mesajului, din care, de altfel, lipseau câteva părți.

Ceilalți urmăreau discuția întorcând capul când spre un vorbitor, când spre celălalt.

Dar, în acel moment, femeia fu cea care întrerupse animatul schimb de păreri.

— Nu, pe asta a văzut-o.

Cei doi interlocutori tăcură brusc și toți se întoarseră spre ea, așteptând să explice.

— Medalia aceasta, arată obiectul de pe masă. Am sustras-o după ce o văzuse.

Don Nicola fu cel care puse întrebarea:

— Adică?

— I-am luat-o lui Jacques din buzunar fără să-și dea seama. S-a gândit că îi căzuse în sarcofag sau în timpul transportării cadavrului. N-a bănuیت niciodată că aș fi putut fi eu. Așa cum eu nu mi-aș fi imaginat niciodată că ar fi un perfid și un criminal. Acum suntem chit.

— E cert că știe de chestia cu trei opt opt, spuse Alicante către toți. Eu zic că nu putem să se asumăm riscul ca mai devreme sau mai târziu să ajungă și el la concluzia că e vorba de un cimitir.

— Poate, comentă Ribaudó.

— Poate, încuviință Alicante. Deci, ce e de făcut?

Surprinzându-i pe toți, *don* Nicola, care nu deschisese aproape deloc gura toată seara, fu cel care vorbi.

— Eu zic că nu avem alternativă, spuse. Aș fi tentat să sugerez să mergem la culcare, pentru că sunt foarte obosit și aș vrea să dorm două zile la rând. Dar dacă există chiar și o minimă posibilitate ca soțul lui Claire... pot să vă spun pe nume, doamnă? Zâmbet de consimțire al celei în cauză. Bine. Dacă există cea mai mică posibilitate, spuneam, ca acela să fi înțeles deja că numărul se referă la un cimitir, ei bine, nu putem să trecem asta cu vederea. Altfel mergem să dormim și gata. Dar mâine va fi dificil să nu ne facem observați de vecini. Chiar dacă îl trimitem de aici pe prietenul Califano, vizitiul, cu rugămintea să vină să ne ia mâine, departe de priviri indiscrete, tot suntem patru care trebuie să ieșim de aici în plină zi. Chiar dacă o îmbrăcăm pe Claire ca un bărbat, *don* Gaeta', dumneavoastră știți cum sunt cei din cartier. Deja mi-i închipui, toți să pună întrebări cu scuza de a fi săritori în legătură cu necunoscuții pe care-i văd ieșind, în plus, pe ascuns și unul câte unul, din casa lui *don* Alicante și *don*

Esposito. Gata, cum se apropie unul, își dă seama că suntem chiar noi, îmbrăcați civil, pe deasupra!

Alicante aprobă grav și îi făcu semn să continue, surprins de etalarea de înțelepciune a discipolului său. Care, încurajat, continuă:

— Am pierde ore prețioase, pentru că nu știm ce nascocesc Calderarii sau ce au înfăptuit deja între timp. Eu spun că nu ne putem permite luxul de a zăbovi și o spun împotriva voinței mele personale pentru că, repet, sunt mort de oboseală. Pe de altă parte, dacă decidem să ieșim de aici înainte de zorii zilei, vă comunic că avem numai câteva ore de somn la dispoziție. Trebuie să rămânem buimăciți până seara, cel puțin în cazul meu. Înțelegeți?

Comisarul își sprijini coatele pe masă și-și duse mâinile în fața gurii, gândindu-se.

— Trebuie să recunosc că aveți dreptate, spuse după câteva clipe. Dacă am avea noroc și am putea pune mâna pe soțul lui Claire în acel cimitir, l-aș aresta și i-aș pune cătușele. În acel punct l-aș duce la secție și datoria mea ar fi împlinită. Ar avea apoi grijă poliția să-l facă să spună întreaga organigramă a asociației lui delincvente...

— Și datoria noastră, în acel punct, s-ar termina, observă Alicante întrerupându-l.

— Dar dacă n-o să avem noroc? se întrebă Ribaud singur, interpretând gândurile celorlalți. Lăsa intenționat în suspensie întrebarea și așteptă.

Toți se priviră indeciși și, pentru o clipă, întrebarea pluti în aer fără să găsească un răspuns.

Fu Claire cea care rupse tăcerea.

— Dacă într-adevăr numărul trei opt opt indică cimitirul despre care ne-a spus domnul acesta, arată spre vizitiu, și un mormânt cu numele „Nubius” scris deasupra există în realitate, după mine ar trebui să luăm comoara înainte să ajungă soțul meu. În ziua în care va înțelege acel mesaj, va pune stăpânire pe acea comoară și va dispărea, și voi va trebui să-i vânați pe Calderari, reîncepând practic de la zero. Oamenii pe care i-ați lăsat să încercuiască vila, când au văzut

că nu vă întoarceți, probabil au descins, însă fără să găsească ceva. Calderarii au plecat de acolo după ce v-au dus pe malul mării. Pentru ei, locul acela e acum compromis și vă asigur că probabil au și măturat podelele înainte să plece. Așadar, vila nu vă va mai folosi la nimic. Ce altceva vă rămâne? Numai câteva nume auzite din spatele șemineului. Bine, arestați-i pe aceștia. Dar mai întâi va trebui să le dați de urmă și să-i interogați. Probabil, nu v-a scăpat că sunt peștii cei mici, asociați de onoare, ca să spun așa; nu m-aș mira dacă n-ar ști nimic despre cei care trag într-adevăr sforile. Și aceștia din urmă ar avea tot timpul pentru a acționa.

Singurul avantaj pe care-l aveți e oferit de acel nume și acel cimitir. Nubius, trei opt opt. Acum, dacă soțul meu găsește primul comoara, ne-am ars. Dar dacă o găsim noi primii, el va fi constrâns să rămână în împrejurimi pentru că nu se va simți împăcat până când n-o va recupera.

— Trebuie să spun că mă convingeți, observă Alicante. Și acum voi vorbi ca preot. Comoara aceea aparține Bisericii, mai ales credincioșilor care, secole de-a rândul, și-au luat pâinea de la gură pentru a oferi ex-voto-uri, obiecte prețioase, bijuterii Sfintei Fecioare. Există posibilitatea de a o restitui și nu pot, cu toată onestitatea, să o trec cu vederea. Nu vreau să ajungă în buzunarele acestui delincvent francez. Dar nici s-o înhațe Statul. Ei, da, dragă prietene! se adresează comisarului. Dacă îi veți pune pe colegii dumneavoastră să supravegheze acel cimitir, comoara va lua, mai devreme sau mai târziu, drumul tezaurului public, care astfel ar completa opera de la Porta Pia. Ei da, pentru că va trebui să le explicați superiorilor dumneavoastră ce legătură are cimitirul acela cu ancheta despre crimele cu medalii! În schimb, dacă vom lua noi comoara, tot veți putea spune că soțul celei aici de față urmărise un vis, o poveste inexistentă, o aiureală transmisă din tată în fiu. Poate că nu vă pasă deloc de devotamentul oamenilor sărmani; dar eu sunt convins că, la final, e mai bine pentru toți, voi și noi, arată spre *don* Nicola și el însuși, dacă ne ridicăm și mergem imediat în acest faimos cimitir. Cât avem de câștigat depășește puținele ore de somn pe care le pierdem.

Comisarul rămase o clipă pe gânduri, fixându-i privirea lui Alicante.

Cei doi stătură așa, față în față, cu gâturile întinse, până când Ribaudó bătă cu palma în masă și spuse:

— Bine atunci. Să mergem!

El și Alicante se întoarseră în același timp spre vizitiu. Acesta făcu gestul napolitan care constă în a ridica din umeri, a depărta mâinile de corp și a întinde fața înainte. Tradus în cuvinte: dacă ei, domnii, au hotărât astfel, mă conformez și le fac pe plac.

— Tinere, dar știi drumul? îl întrebă Alicante, cuprins de o îndoială neașteptată.

Chiar așa: lipsea numai ca, după atâtea discuții, până la urmă expediția să se dovedească de nepus în practică.

Vizitiul, tot făcând gesturi în stil napolitan, dădu de înțeles că nu, nu-l știa, dar se simțea în stare să-l găsească. Din ce îi spusese bunicul lui, adăugă vorbind, înțeleșese, fără urmă de îndoială, unde se găsea cimitirul cu cele trei sute optzeci de morminte și cum să ajungă acolo. Ultima porțiune de drum, anunță, putea să fie proastă, dat fiind că locul acela nu mai era folosit de mult timp.

După zece minute erau toți în trăsură, mergând înspre est.

Alicante și Esposito le dăduseră lui Ribaudó și lui Claire lungi reverende negre, iar ei le îmbrăcaseră pe ale lor. Era destul de frig, senzație simțită și mai acut din cauza oboselii.

Comisarul și femeia stăteau pe o parte, cei doi preoți pe cealaltă.

După câțva timp, Ribaudó băgă de seamă că ei îi alunecase ușor capul pe umărul lui. Cei doi din față își duseră arătătorul în fața buzelor: adormise.

Comisarul nu se mai mișcă, să n-o deranjeze. Și stătu așa, cu parfumul pielii ei, amestecat cu un miros delicat de sare, chiar sub nas.

Pentru o bună parte din călătorie făcu eforturi să nu uite că femeia aceea era căsătorită; cu un criminal, da, dar tot căsătorită, și că făcuse parte dintr-un complot împotriva Statului. Desigur, cu unele circumstanțe atenuante; în fond,

denunțase complotul și îi salvase și viața.

Dar judecătorul va fi cel care va stabili. Până atunci, ea era conspiratoare și el comisar de poliție.

Era un mare efort pentru el. Fiindcă o parte zdravănă din el însuși îi spunea, încontinuu, că aceea era și femeia cea mai frumoasă și inteligentă pe care o întâlnise vreodată. Și pentru prima oară în viața lui Ribaudó simțea o pornire irezistibilă spre o persoană de sex feminin. Chiar dacă fuma în public.

Alicante și Esposito îl priveau pe el, apoi pe ea și apoi din nou pe el. Lui Esposito îi scăpă un început de zâmbet, imediat oprit de lovitura de cot imperceptibilă din partea lui Alicante.

Comisarul se rușină de sentimentele lui, ca și cum ar fi fost descoperite de acei doi preoți. Închise ostentativ ochii și speră că vor înceta să facă pe cretinii.

Cimitirul

O zdruncinătură mai puternică decât celelalte îl zgâlțâi pe comisar, trezindu-l brusc. Deschise și închise ochii de mai multe ori, privind în jurul lui. Își dădu seama că dormise cu capul sprijinit de cel al lui Claire, la rândul ei sprijinită pe umărul lui. Și ea se trezi și tresări de jenă când își dădu seama că a fost, pentru cine știe cât timp, practic lipită de comisar. Se depărtară rapid și simultan, recăpătându-și demnitatea.

Trăsura înainta acum pe pietre, gropi, protuberanțe, porțiuni desfundate, ridicând nori de praf. Din când în când, un tufiș înfoiat se freca zgomotos de o latură a trăsurii; se întâmplă ca o creangă lungă și joasă de copac să se rupă cu o plesnitură seacă de una dintre micile ferestre.

Probabil că ieșiseră din localitate de ceva vreme, se gândi Ribaud.

— Unde suntem? îi întrebă pe cei doi preoți. Aceștia, cu șirul de mătânii în mână, spuneau rugăciunea cu voce foarte scăzută.

— Nu știu, răspunse Alicante. Dar probabil că aproape am ajuns. În mod sigur parcurgem un drum nefolosit.

— De când mergem? întrebă iar comisarul.

— De aproape două ore, fu răspunsul.

Chiar în acea clipă auziră un lung „Hooo!” și trăsura se opri imediat. Se auzi bufnitura picioarelor vizitiului care sărea de pe capră și pașii lui apropiindu-se.

Portiera se deschise și apără el.

— Am ajuns, anunță. Cimitirul este acolo. Vreți să mă apropiu cu trăsura sau e mai bine dacă o lăsăm aici?

Alicante îi făcu semn cu mâna să aștepte o clipă. Apoi, după

ce aruncă o privire în jur, îi invită pe ceilalți să coboare împreună cu el.

Ieși din trăsură primul și privi în direcția pe care o arăta vizitiul. Înaintea trăsurii mai erau câțiva metri de drum aproape complet ascunși de verdeață.

„Drum” era, desigur, numele pe care probabil îl avusese la vremea lui actuala potecă de capre; mai larg, da, decât o potecă de animale, dar capabil să presupună un risc oarecare pentru o trăsură ca a lor, destul de mică și cu un cal. Pentru o trăsură cu două sau mai multe animale ar fi fost imposibil de parcurs.

Preotul fu nevoit să înainteze câțiva pași și să dea la o parte o creangă frunzoasă ca să vadă ce aveau în fața lor.

Vreo cincizeci de metri de drum de țară, după care apărea faimosul cimitir cu trei sute și optzeci și opt de morminte, palid în lumina lunii.

Pe un zid lung, gri murdar, care probabil că fusese alb cândva, Alicante numără șapte ferestre mari și dreptunghiulare la dreapta, și alte șapte la stânga. Porneau de la aproape un metru și jumătate de la pământ și ajungeau până aproape de vârf.

În mijloc, poarta, mai înaltă decât zidul și în stil neoclastic, era foarte simplă și spartană. Peste ea și peste toată lungimea zidului era un mic acoperiș din țigle roșcate, semn că ornamentul de fațadă al cimitirului trebuia să fi făcut parte dintr-o construcție destul de asemănătoare unui cimitir benedictin.

Ferestrele și poarta erau închise, evident. Lemn distrus de nepăsare și intemperii, putred în unele locuri. Acolo unde zidul se cufunda în pământ era un triumf total al buruienilor și mai multe crăpături, vizibile și de departe, urcau ramificându-se spre acoperiș.

„Pe vârful frontonului nu e nicio cruce”, observă Alicante.

Își aminti ce spusese vizitiul, că cimitirul fusese construit ca operă foarte modernă în timpul regelui Carol. „Deci, operă de arhitecți iluminiști”, deduse. Adică atei, pentru că în acel secol să fii „iluminat” însemna să fii fără Dumnezeu.

Se consolă parțial văzând că, mai încolo, era o cruce. În spatele cimitirului se înălța o clopotniță simplă și sobră, în mod sigur un adaos ulterior. Vreun cleric îi atrăsese atenția Maiestății Sale că poporul nu era foarte încântat ca tocmai oamenii sărmani să fie îngropați departe de confortul religiei. Da, vizitiul spusese că aduceau morții de la spitalul celor incurabili și pe cei săraci. Astfel, o capelă cu clopotnița ei trebuise să se atașeze acelei minuni a modernității secolului al XVIII-lea. „Spre umilirea Illuminatilor și a prostiilor lor“, rânji în sinea lui Alicante.

Cine știe ce drăcie numerologică se ascundea în spatele acelui număr, trei sute optzeci și opt, se întrebă. Poate că explicația cu zilele anului și cele de Crăciun mergea pentru oamenii simpli ca vizitiul, dar Alicante studiasse și știa că *esprit de géométrie* era în mintea acelor *philosophes*.

Dar renunță să-și bată capul cu fanteziile iluministe, nu era momentul.

Se întoarse pentru a vedea dacă se dăduseră toți jos.

Vizitiul, care lega calul de un tufiș, le spusese celorlalți să-l aștepte puțin pentru că ei mâncaseră, dar bietul animal nu.

Din cufărul de la spatele trăsurii scoase sacul cu ovăz și-l legă la gâtul animalului care își băgă imediat botul în el. După ce făcu asta, omul se întoarse spre Alicante și arătă palmele deschise ca pentru a spune: „Iată-mă, sunt gata, putem să mergem“.

Alicante, care mergea înainte, dădu iar la o parte creanga atârnată și avu surpriza să vadă că fuseseră de ajuns puținele minute folosite pentru a avea grijă de cal pentru ca luminișul din fața lor să se acopere de un covor de ceață. Joasă, până la glezne, cum se arată când înaintară; dar suficientă cât să ascundă pământul.

— Asta e o problemă! rosti printre dinți preotul. Dacă, așa cum îmi închipui, faimoasele trei sute și optzeci și opt de morminte se află la nivelul pardoselii cimitirului, va trebui să muncim ca să-l găsim pe cel pe care-l căutăm!

— Avem lămpile! replică *don* Nicola.

— Da, dar numai două, nu aveam altele acasă. Dacă am

avea fiecare câte una, am diminua timpul. În schimb...
Apropo, se adresa vizitiului. Ar fi bine să stingem luminile de la trăsura. Nu se știe niciodată.

Omul dădu din cap și se întoarse ca să facă ce i se ceruse.

— Așteaptă, așteaptă! îl opri Alicante.

Nu-i mai era aproape deloc frig și se hotărâse să-și scoată reverenda. Ceața joasă l-ar fi constrâns să stea aplecat și veșmântul l-ar fi împiedicat. Și-l scoase și-l întinse vizitiului, făcându-i semn din cap să-l lase în trăsura. Văzând aceasta, și ceilalți se descotorosiră de ale lor.

Califano, după ce adună reverendele, se duse să le arunce pe scaune, stinse luminile și se întoarse.

Acum erau gata.

Înaintară prudenți, fiind foarte atenți unde puneau picioarele. Într-adevăr, fiind nevoiți să meargă prin ceață, la fiecare pas riscau să-și scrântească o gleznă. În plus, albeața umedă care acoperea pământul părea să devină tot mai intensă. Părea că se și înalță.

— Dacă o să continue așa, riscăm să nu mai vedem nimic, spuse încet Ribaldo.

— Și ce vreți să facem? îi răspunse Alicante. Să așteptăm să se lumineze? Țineți cont că, dacă avem ghinion, ceața se va risipi abia când se va mai încălzi. Nu, înainte să răsară soarele, eu sper că vom fi deja înapoi să dormim.

Comisarul dădu din cap și înaintară fără să mai vorbească.

Nu se mișca o frunză, totul era înțepenit și tăcut. Se auzea numai zgomotul ușor al pașilor lor. O pupăză lansă cântecul ei lugubru și *don* Nicola, care o considerase mereu o pasăre de rău augur, se înfioră.

Ajunseră la poartă. Văzură că era, da, din lemn, dar acoperită cu un strat ruginit de tablă subțire, străpunsă de cuie cu capul rotund. Mari ținte de fier pe laturi, găuri neregulate și înnegrite făcute de rugină, dungi lunguiețe trasate de decenii de ploii.

Ribaldo încercă să împingă cu mâna, dar își dădu seama că balamalele, deși stricate, erau încă tari ca piatra. Nimic de făcut, deci.

Se împărțiră ca să încerce cu ferestrele, altfel ar fi fost nevoiți să se cațare; acțiune deloc ușoară, dimpotrivă, fiindcă zidul nu avea puncte de sprijin de folosit, iar starea țiglelor, văzute acum de aproape, descuraja în mod hotărât o plimbare pe acolo pe sus.

În timp ce, împrăștiați, parcurgeau zidul încercând ferestrele, se auzi o bufnitură, ca o împușcătură neașteptată, care îi făcu să tresară.

Se întoarseră brusc și-l văzură pe vizitiu care-i privea pe toți cu o expresie necăjită. Avea un braț băgat într-un colț de fereastră. Lemnul ros cedase la prima lui împingere.

Cei doi preoți își amintiră de forța bărbatului și clătinară din cap, înțelegători.

Se apropiară toți și Ribaudó observă gaura. Apoi, strângându-și umerii, ridică un picior și dădu o lovitură în ramă.

Fereastră cedă brusc, prăbușindu-se cu zgomot în interior. Don Nicola, îngrozit din cauza zgomotului, se închină. Alicante îl liniști punându-i o mână pe umăr. Acum, dacă ar fi fost cineva înăuntru, ar fi fost deja avizat de bufnitura de mai devreme, de aceea nu mai era cazul să meargă cu grijă.

Comisarul lumină interiorul cu lampa sa. Praful ridicat din cauza prăbușirii ferestrei se lăsase deja și se putu vedea că peretele opus pur și simplu nu exista. În locul lui erau niște coloane subțiri.

Intrară pe rând, călcând peste pervaz.

Pentru bărbați fu destul de ușor, în timp ce Claire, din cauza fustei lungi și strâmte, avu nevoie de ajutorul lui Ribaudó. Comisarul o luă de talie și o ridică de jos așezând-o pe pervaz, apoi îi ținu mâna în timp ce-și trecea picioarele înăuntru.

Trecură de coloane și se treziră într-un enorm spațiu pătrat, înconjurat de ziduri. Din covorul de ceață se iveau, cu stranie regularitate, alte smocuri de buruieni.

Pe zidul din față, chiar în mijloc, era capela cu clopotnița alăturată. Era o construcție foarte mică, perpendiculară pe zidul exterior și avea forma clasică, îngustă și lungă, de bisericuță. Clopotnița se iveau din spate, între ea și zid sau

poate, din ce puteau vedea de unde se aflau, chiar dincolo de zidul respectiv. Era un turn rotund lipsit de cuspidă și destul de înalt, a cărui singură deschizătură era încăperea cu clopotele. Acolo, decupată în lumina lunii, se vedea clar silueta unui singur clopot de dimensiuni disproporționate în raport cu fragilitatea turnului.

Alicante se gândi că, din cauza distanței dintre cimitir și localitate, sunetul clopotului trebuia să fie îndeajuns de puternic încât să fie auzit în împrejurimi. În fond, acolo singurele bătaii de clopot necesare erau cele pentru morți, pentru care numai un singur clopot mare și adânc era suficient.

Comisarul, trecând imediat la acțiune, se aplecă, ținându-și lampa de-a lungul pământului și înaintând câțiva pași. Apoi se ridică și spuse:

— Dar aici nu sunt nume! Numai numere!

Alicante își lăsa și el în jos lampa și ceilalți se apropiară de el ca să privească. Ribauda avea dreptate. Pavajul era format din lespezi mari de piatră, spațiate la distanțe regulate de un fel de mici morminte pătrate de aproape un metru lățime. Fiecare dintre acestea avea un inel de fier ruginit în centru și, într-un colț, un număr arab gravat. De pe margini se iveau smocuri lungi de iarbă.

— Scuzați-mă, interveni vizitiul, dar aici sunt gropi comune, de aceea i se spunea „cimitirul celor trei sute optzeci și opt de morminte”. V-am spus că-i îngropau pe cei de la spitalul de incurabili și pe cei mai săraci dintre săraci. Bunicul meu îmi spunea că îi coborau cu niște cuști de fier, în fiecare zi într-o altă groapă, și anul următor o luau de la capăt. Sunt gropi comune, așa că prin forța lucrurilor doar numerotate. Cine știe câte oase sunt aici dedesubt!

— Asta înseamnă că cine a ascuns aici comoara a scris numele „Nubius” pe unul dintre aceste mici morminte? Întrebă *don* Nicola.

— Sau că, din motive pe care nu le cunoaștem, inscripția „Nubius” exista deja și i-a folosit cui a ascuns comoara ca indicație pentru a putea într-o zi s-o recupereze, răspunse

comisarul. Nu rămâne decât să verificăm toate mormintele.

— În ceața asta! O să ne ia o viață întreagă! bombăni Alicante, trecându-și o mână prin păr.

— Dar nu putem face altfel, se plânse comisarul. Haideți, deci! Pentru că avem numai două lămpi, nu ne rămâne decât să ne împărțim. Jumătate dintre noi va inspecta o parte a locului și jumătate cealaltă, începând de la mormintele de lângă ziduri. Ne vom întâlni în partea cealaltă, la capelă, și ne vom întoarce verificând o altă fâșie de pavaj. Vom continua așa, înainte și înapoi, până când vom cerceta întreaga suprafață. Sunteți de acord?

Toți aproară, punându-se imediat în mișcare.

Claire se alătură instinctiv lui Ribaud, lucru care acestuia îi făcu multă plăcere. Cei doi preoți găsiră că e foarte firesc să facă pereche și acolo și pentru vizitiu fu la fel de firesc să-și urmeze consătenii.

Parcurseră încet, aplecați, jumătatea respectivă și, ajunși la colț, înaintară verificând mormintele lipite de zid.

Don Nicola, în ce-l privește, începu să rostească în gând o rugăciune către Sfântul Anton de Padova, dintotdeauna invocat pentru găsirea lucrurilor pierdute.

Numai că, stând aplecat, după puțină vreme începu să-l doară spinarea. Și, din moment ce nu se întâmpla nimic, schimbă sfântul și i se adresă Sfântului Dismas, altfel numit Tâlharul cel Bun, protector împotriva furturilor.

La un moment dat nu mai putu din cauza junghiurilor și fu nevoit să se îndrepte. În timp ce-și masa șalele și se îndrepta de spate ca să-și găsească alinarea, îi atrase atenția lui Alicante și îl întrebă:

— Scuzați-mă, *don* Gaetano, dar dacă aceste morminte sunt doar numerotate ce sens are să căutăm numele pe care-l căutăm? Vedeți, nu sunt nume pe morminte, numai numere!

Alicante, care profitase de pauză ca să se îndrepte și el, răspunse:

— Mai bine! Dacă e un singur mormânt cu nume, va sări imediat în ochi când ne vom apropia de el. Fără nenorocita asta de ceață, sigur l-am găsi mai repede. Dacă ar fi fost zi și cu

soare l-am fi observat deja. Dar e noapte și e ceață. Așa că apleacă-te și caută.

Cu o expresie vag convinsă, *don* Nicola își relua poziția dureroasă și relua înaintarea scrutând pământul. Din când în când trebuia să dea la o parte lungi ierburi sălbatice; unele, sărind, îl izbeau în față. Iar el pufnea enervat.

Din moment ce lampa era una singură și o ținea Alicante, acesta stătea la mijloc, între vizitiu și *don* Nicola; și trebuia să suporte pufniturile finului său, în stânga lui, ca și repetatele „Asta nu. Asta nu. Asta nu” ale vizitiului din dreapta. Profită de o altă pauză, ca să se îndrepte pentru a izbucni:

— Of, m-ați epuizat, amândoi! Of, Doamne! Dar vreți să încetați? Tu cu pufniturile tale și dumneavoastră cu āstanuāstanuāstanu! mai tăceți puțin, of! Haideți, cu toții pe vine, iar!

Reluară căutarea, de data asta cu gura închisă.

Pe cealaltă latură a pătratului, franțuzoaica era mai concentrată. Comisarul, înaintând aplecat și cu chipul ei la câțiva centimetri de al lui, nu făcea altceva decât să lupte cu impulsul de a o cuprinde de talie cu brațul. „E căsătorită și e o conspiratoare”, își tot repeta. Dar ajunse să-și dea seama că de altceva se temea. Dacă ar fi atins-o într-adevăr, ea ar fi putut să reacționeze cu o palmă sau, mai rău, cu o replică tăioasă și jignitoare. Astfel, înainta încercând nici să nu o atingă ușor. Numai că, în acea poziție aplecată și umăr lângă umăr, era mai ușor de zis decât de făcut. Asta, alături de oboseala unei zile despre care dacă ziceai că fusese grea era puțin spus, avea ca rezultat crampe și o durere generalizată.

Cele două grupuri se reîntâlniră, în cele din urmă, în fața capelei și acolo hotărâră să schimbe laturile de verificat. Însă înainte să se împartă din nou, Claire avu o idee.

— Un moment! exclamă. Cine spune că mormântul nu e în capelă?

— E adevărat! spuse Ribaud. Dacă pe morminte sunt trecute numai numere, se poate întâmpla ca acelea cu nume să fie aici înăuntru!

— Păi, suntem aici, nu? Haideți, să aruncăm o privire! spuse

Alicante.

Capela avea o mică ușa în față și câte o mică fereastră în ogivă pe fiecare latură, închisă cu geamuri în diverse culori și plumbuite. Din cauza întunericului, a prafului și a pânzelor de păianjen groase se distingea greu ce era reprezentat pe acele geamuri. Figuri de sfinți, poate.

Ferestruicile păreau sigilate și oricum erau prea înguste ca să se poată trece.

Nu rămânea decât ușa. Era din lemn negru cu plinte și ornamente. Părea groasă și robustă, cu gaura cheii învechită care se iveaua lângă uscior.

Ribaldo încercă să o atingă ușor, amintindu-și de zgomotul care se produsese când vizitiul forțase fereastra la intrarea în cimitir.

Spre uimirea lui, fu de ajuns atingerea cu două degete ca s-o întredeschidă.

Toți se priviră mirați. Deci era deschisă. Ribaldo, după o ezitare, puse din nou mâna pe lemn, de data asta împingând ușor. Cu un scârțâit sinistru, ușa se deschise spre întunericul beznă din interior și lampa lumină o porțiune de pardoseală de dincolo de prag. Un gândac traversă rapid semicercul de lumină și dispăru.

Ribaldo intră, urmat imediat de ceilalți. Ridică lampa și privi de jur împrejur.

Capela era formată dintr-un singur spațiu în care nu era nimic. Doar în spate un altar neoclasic de pe a cărui suprafață porneau patru coloane subțiri care depășeau doi metri. Pe capiteluri se sprijinea un fel de mică arhitravă care avea în centru porumbelul Sfântului Duh. Spațiul dintre tabernacol și porumbel era umplut de ceva care părea o pânză în ulei cu o ramă bogată și complicată. Foarte vag ai fi zis că reprezenta Înălțarea Maicii Domnului, dar era prea închisă la culoare și distrusă ca să poți fi sigur.

Asta era tot, în afară de pânzele de păianjen și praf.

Făcură câțiva pași în interior. Claire își duse o mână la gură din cauza mirosului de spațiu închis.

Alicante și Ribaldo luminară imediat pardoseala în căutare

de morminte. Nu văzură decât dale de culoare rubinie acoperite de noroi închegat și uscat, mă răcini și fire de iarbă ofilite, pământ și praf.

Alicante fu cel care văzu urmele de pantofi. Îl avertiză cu o atingere a cotului pe Ribaud. Comisarul lăsa privirea în jos și le văzu.

Se duceau și veneau în toate direcțiile. Cineva fusese acolo înainte lor. Da, dar când? Cu o lună în urmă, alaltăieri, azi? Și cine putea să fie? Vreun băiețuș în căutare de locuri pitorești? Sau altcineva?

Proiectară lumina lămpilor dintr-o parte în alta. Însă nimic, acolo înainte erau doar ei. De altfel, într-un spațiu atât de limitat, practic o cameră lungă și îngustă, nu aveai unde să te ascunzi.

Comisarul ridică din umeri și reluă examinarea pardoselii.

Trebuia să recunoască repede că era pierdere de vreme. Direcționa atunci lumina spre pereți, imitat de Alicante.

Două sau trei tablouri distruse care îi reprezentau pe Sfântul Sebastian, Sfânta Rita da Cascia și un episcop care, se gândi preotul, trebuia să fie San Gennaro. Restul era tencuială coșcovită și, pe alocuri, înnegrită de fumul de lumânare.

În mișcarea lămpilor la un moment dat se observă o lumină intensă. Apropiindu-se, văzură că era vorba de geamul unei cutii agățate de perete. Înainte era, înfășurat, un bici din piele. *Don Nicola* citi plăcuța pusă dedesubt:

— Acesta este biciul cu ajutorul căruia Venerabilul frate Serafino da Poggiodecimo își preda disciplina, rosti.

Restul inscripției povestea succint viața Venerabilului, mort în 1799. În realitate, era o viață destul de neobișnuită: înainte să devină călugăr, fusese supraveghetor de sclavi pe plantațiile din America; apoi, convertindu-se, revenise în patrie, îmbrăcase rasa călugărească și, pentru a ispăși, întorsese asupra sa instrumentul meseriei lui anterioare.

— Amin, încheie Alicante într-un mod destul de lipsit de respect, nerăbdător să se reia căutarea. Se absolvi singur atingând cu degetele sticla relicvei și ducându-le la gură pentru un sărut. Haideți, să nu pierdem timpul! spuse și reluă

examinarea pereților.

Dar nu era nimic nici acolo.

— Nenorocitul ăsta de mormânt al lui Nubius nu e aici! exclamă *don* Nicola, întărindu-și vorbele printr-un gest enervat.

— Mulțumesc! Era ceea ce îmi doream să aflu! izbucni o voce din fundul capelei.

O voce masculină cu inconfundabilul accent francez.

Toți se întoarseră brusc și Claire, ducându-și o mână la gât, scoase un țipăt:

— Jacques! *Mon Dieu!*

Alicante și Ribaldo ridicară instinctiv lămpile în direcția altarului, în dreapta căruia apăruse soțul lui Claire. De partea cealaltă stătea un bărbat înalt și masiv, îmbrăcat în negru. În penumbră nu i se distingeau trăsăturile feței, numai niște mustăți căzute.

Cei doi stătuseră ascunși tot timpul în spatele altarului. Jocul de umbre, dată fiind lumina scăzută, înșelase perspectiva și crease impresia că altarul era lipit de perete. În schimb, după cum părea, era suficient spațiu pentru cel puțin doi oameni.

Ribaldo își duse mâna la pistol și, când realizează că nu-l mai are, simți cum se scurge viața din el.

— Căutați asta? spuse zeflemitor francezul ridicând brațul.

Ieși din umbră mâna lui dreaptă în care ținea un pistol.

Al lui Ribaldo.

Comisarul împietri și, dintr-odată, își aminti totul. Da: Macabeii îl făcuseră să-i dea drumul atunci când îl prinseseră în vilă. Apoi evenimentele se succedaseră spasmodic. În fine, oboseala și concentrarea în timpul lungii povești a lui Claire completaseră treaba. Făcându-l să uite complet de pistol.

Și acum iată acolo arma lui. În mâna greșită.

— Jacques! Nu! țipă Claire speriată când văzu pistolul îndreptat spre ei.

— Ce nu? continuă ironic francezul. Ți-e teamă că te împușc, vipera mea dragă? Dar eu vreau să-ți mulțumesc! Dacă n-ai fi fost tu, n-aș fi știut niciodată unde să caut în acest enorm osuar. Te surprinde că am ajuns aici înaintea ta? Tu și

prietenii tăi nu sunteți singurii care vă puteți baza pe un vizitiu!

Celălalt bărbat veni puțin mai în față, înspre lumină.

— Dar e...! se întrerupse *don* Nicola recunoscându-l.

Era cel din trăsură stricată, îl văzuse în ziua când se întâlniseră cu perechea de francezi pe drumul spre Cento Stanzulelle.

Și Califano îl recunoscuse. Îl însoțise să facă rost de un meșter și apoi îl adusese înapoi. Înțelese dintr-odată de ce acela nu deschisese gura tot drumul și răspunsese mormăind la încercările lui prietenoase de conversație. Îl crezuse un urs. În schimb, era un nemernic.

— Alfonso era unul dintre Calderarii foarte credincioși, îl prezentă francezul. Voluntar Macabeu, și apoi mi-a devenit mult mai fidel mie. Mă corectez: *numai* mie. Vai, m-a văzut în timp ce scriam trei opt opt pe o bucată de hârtie și încercam să combin diferit cifrele ca să înțeleg ceva. Mi-a spus că era un loc de gropi comune, uitate de Dumnezeu și de oameni, care într-o vreme se numea așa. Aici sunt și rămășițele strămoșilor lui, prea săraci pentru o înmormântare corespunzătoare. Se pare că la Napoli țin mult la funeralii pompoase, dar nu toți și le pot permite. Sărăcia a fost tovarășa de viață a familiei sale, care se ridicase puțin pe vremea bunicilor lui, înainte ca victoria piemontezilor să o doboare din nou. Astfel, m-am gândit că un complice mai potrivit nu puteam găsi și iată-ne aici. A, dacă vă întrebați cum am intrat, răspunsul e atât de simplu că pare pueril. Mă mir de dumneavoastră, domnule polițist! De unde credeți că provine toată mizeria pe care o vedeți pe jos? Am intrat pe ușă care, după cum pare, stă mereu deschisă și vântul se ocupă de restul. Am apropiat-o eu după ce am intrat, când zgomotul ferestrei sparte m-a făcut să înțeleg că eu și Alfonso nu mai eram singuri. Apoi, când v-am văzut, am înțeles. Da, soția mea. Am văzut cum o priveați, domnule polițist, zilele trecute în trăsură dumneavoastră. Cine știe, poate că și ea, dat fiind că a alergat să vă salveze...

Ribaldo strânse pumnii până își înfipse unghiile în carne. Furie neputincioasă, aceeași care-l rodea pe Alicante auzind

acele cuvinte. Ar fi trebuit să acorde mai multă atenție urmelor de pe jos, se gândea cel din urmă făcându-se prost. Ar fi trebuit să se întrebe cine închisese ușa.

Ascultaseră nemișcați și încordați poliloghia francezului, *don* Nicola măcinând scurte rugăciuni în minte și Claire ținându-și înspăimântată răsuflarea. Vizitiul Califano ținea privirea încruntată și fixă pe țeava pistolului, fără să îndrăznească nici el să se miște vreun milimetru.

— Bine, *messieurs*. Acum lăsați lămpile pe jos în fața voastră. Puneți-le acolo, în mijloc, astfel putem să ne privim bine cu toții, spuse francezul, arătând cu țeava pistolului spre podea. Fiți foarte atenți să nu faceți glume cu lămpile alea în timp ce le lăsați jos, pentru că de la distanța asta n-am cum să vă ratez, adăugă.

Alicante și Ribaud, strângând din dinți, făcură ce li se spusese.

— Să ne scuzați, dar acum asociatul meu și cu mine avem treabă, spuse francezul, devenind de gheață. Pistolul acesta are șase gloanțe și voi sunteți cinci. *Adieu*.

Și întinse brațul ținând arma spre grup.

Se auzi un sunet de geamuri sparte, urmat imediat de un suierat și o plesnitură. Pălind, cu toții văzură pistolul zburând din mâna francezului și descriind un arc peste capetele lor.

Toți priviră în direcția vizitiului Califano, care, mai rapid decât fulgerul, spărsese relicvariul Venerabilului, luase biciul în mână și cu el smulsese arma din mâna francezului.

— Bravo! strigă triumfătoare Claire.

Califano zâmbi timid. Da, era un bici lung din piele, pentru sclavi, diferit de cel pe care-l folosesc vizitii italieni cu caii; dar, după o viață petrecută cu îndemnatul animalelor, știa cum să-l mânuiști.

Imediat însă nu mai fu timp pentru complimente pentru că Alfonso și Jacques, cu fețele livide, scosese fiecare din buzunar câte un mare cuțit de vânătoare.

Califano încercă iar cu biciul, dar acum ceilalți se așteptau la asta și se feriră cu ușurință.

Cei doi înaintară prudent, cu cuțitele în mână, spre cei cinci

tovarăși. Aceștia, încet și fără să piardă din vedere lamele, se regrupară lângă perete. Ribaudou încerca să o apere pe Claire cu corpul lui, Alicante și Califano îi priveau fix unul pe francez și celălalt pe colegul lui, *don* Nicola se lipise cu spatele de zid.

Un dans straniu în jurul lămpilor avu loc într-o tăcere absolută, până când pozițiile celor două grupuri se schimbaseră complet. Cei cinci ajunseseră pe peretele din dreapta și cei doi în fața celui din stânga.

Vizitiul Alfonso, văzându-se la mică distanță de ușă, mai făcu un pas și cu mâna liberă apucă drugul gros de fier care atârna dintr-un inel fixat de uscior. Era bara, îndoită la vârf, care folosea la proptirea ușii.

Cu putere băgă vârful acestuia în inelul care se iveau din usciorul opus. Zgomotul răsună în capelă. Trecând cuțitul în mâna stângă, bărbatul trase un pumn zdravăn în mijlocul drugului, îndoindu-l. Acum ușa era practic sigilată și toți erau închiși acolo.

Privind scânteierea uneia dintre lame, *don* Nicola încremeni.

Clopotnița

Bara pe care bărbatul o îndoise dintr-un singur gest era groasă, de aproximativ patru-cinci centimetri.

Alicante aruncă o privire spre Califano. Fusesse uimit, își aminti, de spectacolul acestuia din urmă care răsucea cu două degete o potcoavă de cal, pentru că nu văzuse niciodată în viața lui o astfel de forță. Dar ce vedea acum o întrecea de cel puțin trei ori.

„Dar ce mănâncă vizitiii ăștia?” se gândi. Desigur, momentul era cel mai puțin potrivit ca să facă pe spiritualii. În realitate, Alicante era speriat.

Se sperie și mai mult când văzu că și Califano era speriat, poate chiar mai mult decât el.

Forța disproporționată a acelui energumen egala situația în luptă. Erau, da, cinci contra doi. Dar între ei era o femeie, iar *don Nicola* nu se bătuse niciodată în viața lui, nici copil fiind. Așadar, erau practic trei bărbați neînarmați contra a doi înarmați cu cuțite. Unul din ei, un hercule.

Fuga era acum imposibilă, și în plus era o femeie de protejat.

Alicante, fără să piardă din ochi mișcările cuțitelor, aruncă o altă privire rapidă spre Califano și arătă, tot din ochi, biciul pe care acesta îl avea încă în mână.

Acela înțelese, deși nu fusese nevoie; aștepta doar momentul oportun ca să se folosească de el.

De fapt, era conștient că nu avea la dispoziție decât o singură lovitură și nu știa încotro s-o îndrepte.

Se hotărî să acționeze asupra dușmanului mai slab. Ridică fulgerător biciul și îl lăasă în direcția francezului. Dar Alfonso,

la fel de rapid, interceptă lovitura și capătul biciului i se încolăci pe brațul stâng. Cei doi vizitii rămaseră așa, nemișcați și privindu-se cu ură, fiecare strângând un capăt al biciului.

Reîncepu dansul foarte încet în jurul lămpilor. Cele două grupuri descriau o elipsă îngustă, tăiată de un bici întins.

Dar Alfonso smuci brusc și se declanșă nenorocirea.

Vizitiul puternic așteptase, ca să tragă biciul spre el, ca celălalt, în mișcarea lui lentă spre dreapta, să ridice ușor piciorul. Califano, dezechilibrat, nu opuse rezistență și se trezi trântit cu burta la pământ. Dar reuși să nu dea drumul prinsorii, așa că el făcu un salt lateral în față spre Alfonso.

Nu atinsese încă podeaua că deja Alicante țâșnise spre matahală. Dintr-o singură săritură fu în spatele lui, apucându-i cu ambele mâini încheietura ca să încerce să-l dezarmeze.

Califano, pe care smucitura îl trăsese până la picioarele colegului mustăcios, încercă să-l ajute, se ridică, dar se trezi imediat în genunchi și cu biciul în jurul gâtului. Adversarul fusese mai iute și, cu mâna stângă, i-l înfășurase rapid în jurul capului. Și acum îl strângula.

Semănau cu grupul statuar al lui Laocoon care se luptă cu șerpilor, cu fiii la picioare. Alicante, de o parte, nu reușea să pună mâna pe cuțit; Califano, în genunchi, încerca să scape din strânsoare; Alfonso, în mijloc și cu picioarele crăcănate, îi supraveghea pe amândoi ca o gorilă atacată de câțiva cimpanzei.

La un moment dat, Alicante realizează că picioarele lui erau în aer. Prins de încheietura herculeanului vizitiu, fusese efectiv ridicat de la pământ. Cu un singur braț.

În timp ce de o parte avea loc această scenă furibundă, comisarul, conștient de faptul că cei doi intenționau să-i omoare pe toți, nu stătuse degeaba. În aceeași clipă în care Alicante se năpustise asupra lui Alfonso, Ribaud măturase disperat cu privirea pardoseala ca să caute pistolul.

Dar nu-l vedea pentru că lămpile erau în mijloc și lăsau prea multe colțuri în întuneric. Francezul, care-i păzea cu cuțitul pe el, pe *don* Nicola și pe femeie, înțelese și un rânet îi traversă chipul.

Ribaudo se gândea foarte repede. Lămpile. Poate, dacă ar fi reușit cu câteva lovituri de picioare să le stingă... Desigur, în întuneric lucrurile nu s-ar fi schimbat mult pentru ei. Dar măcar era o posibilitate de a răsturna situația.

Din păcate pentru el, francezului nu-i scăpă nici privirea lui fugară către lămpi. Încă rânjind clătină din cap:

— Nu încerca, polițistule cârpaci! Nu încerca!

Ribaudo se uită neliniștit spre ușă, unde Califano și Alicante se luptau, cu toată puterea, cu Alfonso. Lucrurile se înrăutățeau pentru ei. Califano, cu chipul vinețiu și ochii ieșiți din orbite, horcăia încercând disperat să lărgească strânsoarea de la gât. Alicante era izbit, în mod repetat, de ușă și, la fiecare lovitură, bara îi intra în coaste.

Cuprins de disperare, comisarul se aruncă cu capul în jos spre francez, imitat imediat de *don Nicola*.

Jacques, care nu se aștepta la un gest atât de nesocotit, lovi, instinctiv, la întâmplare cu cuțitul și străpunse cu lama umărul tânărului preot. Acesta, urlând de durere, căzu la pământ, dar, deja năpustit asupra lui, îl trase și pe francez. Comisarul se aruncă imediat peste încurcătura de membre, fără să-i pese de urletele sfâșietoare ale lui *don Nicola*.

Într-o clipă, în încăierare rămaseră doar Ribaudo și Jacques, care se rostogoleau pe jos înțeleștați. Comisarul, pe lângă experiența sa ca polițist, era mai robust și n-ar fi întârziat să înlăture, cu mușchii lui, avantajul pe care cuțitul i-l dădea celuilalt. Dar nici acesta nu întârzie să-și dea seama de asta.

Lupta continuă îndârjită până când Jacques, reușind să-și elibereze mâna cu care strângea cuțitul, lovi cu el pe nevăzute. Ribaudo văzu venind lama prea târziu și nu reuși să o evite. Numai instinctul îl salvă, însă vârful cuțitului îi făcu o tăietură pe frunte.

Pe jumătate orbit de sângele care i se scurgea peste ochi, încerca să lovească unde putea cu pumnii. Jacques, când fu în dreptul lui, îi arse un cot exact în rană, smulgându-i un urlat de durere și reușind să-l facă să slăbească prinsoarea. Fu doar o clipă, dar de ajuns pentru francez să sară în picioare și să se năpustească spre soția lui.

Când Ribaudou putu să vadă din nou, o zări pe femeie cu un cuțit îndreptat spre gât și pe el care, înconjurându-i gâtul cu un braț, o ținea drept scut.

Comisarul se ridică cu greu de jos, își șterse sângele de pe față și întinse mâinile într-un gest patetic de liniștire adresat lui Claire. Și *don* Nicola, în ciuda durerii la umărul sângerând, încercă să se repună pe picioare.

— După cum se pare, nu mă înșelam, spuse francezul gâfâind. Femeia aceasta vă este foarte dragă, iar pentru mine nu mai înseamnă nimic.

Aruncă o privire spre ușă, unde Alfonso se lupta cu Alicante și Califano. Situația, acolo, părea neschimbată. Alfonso le ținea piept celorlalți doi, dar dădea semne de oboseală: preotul, deși în dificultate, nu-i îngăduia să folosească cuțitul și Califano reușise să slăbească prinsoarea cât trebuia ca să nu se sufoce.

Francezul păru să ia o decizie. Începu să se retragă spre altar, ținând-o în continuare pe femeie. Cei doi răniți, deși cu un mers nesigur, îl urmăreau.

Jacques, trăgând-o pe îngrozita Claire, dispăru în spatele altarului.

Ribaudou și *don* Nicola se grăbiră, dar când putură și ei să ocolească obstacolul, văzură că în peretele din spate se deschidea un pasaj foarte îngust, arcuit și fără ușă. Trecură de el și se treziră într-un turn cilindric străbătut de o scară în spirală ale cărei trepte se reliefa din pereți. De sus, exact în centru, atârna o sfoară groasă, înnodată de mai multe ori.

Înțelesă că intraseră în clopotniță, dar era prea întuneric ca să vadă altceva.

Comisarul se grăbi să ia o lampă și, întors repede, o ținu cât putu de sus ca să lumineze scara.

Jacques, târându-și soția, urca treptele cu spatele, una câte una.

— Unde credeți că mergeți? îi strigă comisarul. Lăsați-o! Ce veți face după ce ajungeți sus?

— Ce veți face voi când vizitiul meu va scăpa! răspunse cu răsuflarea tăiată francezul. Eu am timpul de partea mea! Și nu

încercați să aduceți ajutoare pentru prietenii voștri, că altfel o omor! Rămâneți aici jos, unde pot să vă văd!

Însoți ultimele cuvinte cu un gest foarte clar: trecu cu tăișul lamei peste gâtul soției, care suspină îngrozită.

— Nu, nu! strigă comisarul gesticulând. Bine, bine! Nu-i faceți rău!

Îl privea neputincios pe bărbat cum o duce pe Claire de acolo și-și frământa mâinile. Nenorocitul ăla avea dreptate: trebuia doar să aștepte ca vizitiul lui să le vină de hac lui Califano și Alicante, apoi Macabeul va veni să-i omoare pe el și pe *don Nicola*. În acel moment ar fi omorât-o și pe Claire.

Disperat, luă și el o decizie. Vor muri oricum, totuși merita să încerce ceva. *Don Nicola* nu putea să-l ajute, așa că va acționa singur. Lăsă lampa preotului, îi făcu semn să rămână acolo unde era și începu să urce.

Don Nicola se lăsă pe jos, în fund, și încercă să tamponeze sângele care-i ieșea abundant din umăr.

Ribaudo urca, prudent și încet, treaptă după treaptă, în întuneric, ghidându-se după cadrul iluminat de strălucirea lunii în înălțime. Înainta lipit de zid, încercând să nu facă zgomot. Din când în când trebuia să-și ștergă pleoapele de sângele care-i curgea peste ochi.

Când capul lui se înalță din golul scării, Jacques și soția lui erau foarte aproape de marginea prăpastiei, reliefați în lumina lunii într-unul dintre cele patru mari arcuri care formau vârful clopotniței. Comisarul ridică privirea și văzu interiorul imensului clopot, cu limba lui asemănătoare cu un pistil enorm atârând în mijloc.

Ridică chepengul și ieși în liniște, sperând să poată rămâne nevăzut datorită mărimii clopotului. Dar imediat auzi vocea sardonică a francezului:

— Sunteți încăpățânat, domnule polițist! Probabil că țineți mult la femeia asta!

— Nu vă apropiați, pentru numele lui Dumnezeu! strigă Claire.

— Oh, oh! Deci chestia e reciprocă! Cine ar fi zis?! exclamă Jacques cu uimire prefăcută.

Ribaudo se mișca încet spre cei doi.

— A, dar chiar nu înțelegeți! îi strigă francezul.

Comisarul încetini, dar tentația de a continua să înainteze era mai puternică decât el. Acum era la numai doi metri de țintă.

— Bine, polițistule! Nu vrei să crezi ce-ți spun? *Bon*, va fi numai vina ta!

Cu o mișcare fulgerătoare, francezul o împinse pe femeie peste margine. Ea, luată prin surprindere, roti brațele, scoase un țipăt ascuțit și căzu în afară.

— Nuuuuu! urlă disperat Ribaudo înaintând.

Se lăsa peste marginea arcului și închise ochii ușurat când o găsi acolo pe Claire ținându-se cu degetele de margine și având corpul suspendat în gol.

Imediat întinse mâinile ca să o apuce, dar o lovitură de cuțit în spate îl împiedică. Ribaudo se arcui din cauza durerii, ratând prinderea.

Cu un urlat prelungit, Claire căzu. Strigătul ei fu întrerupt de o bufnitură. Apoi se făcu liniște.

Comisarul se întoarse ca un animal sălbatic și reuși să-l prindă pe francezul care încă era aplecat asupra lui. Îi străpunse gâtul cu dinții, smulgându-i un urlat sfâșietor. Pe urmă cei doi se luptară cu înverșunare, rostogolindu-se pe podeaua de lemn.

În ciuda furiei animalice care îl invadase, comisarul trebuia să țină cont de rana de la spate. Puterile îl lăsau treptat și cu greu reușea să țină mâna cu cuțitul departe de pieptul lui.

În a *n*-a rostogolire, Ribaudo ajunse pe spate, răsucindu-se din cauza durerii la impactul cu scândurile prost lipite. Francezul își dădu seama de propriul avantaj și, triumfător, își încălecă adversarul. Se îndreptă pentru lovitura de cuțit finală și Ribaudo, instinctiv, își apără fața cu o mână.

Urmă un zgomot surd și un pâraie ca de oase rupte, apoi corpul francezului se prăbuși peste el, inundându-i fața de sânge.

După ce Ribaudo reuși să-și elibereze ochii, văzu ce se întâmplase.

Clopotul. Se mișca.

Și continuă să oscileze până când limba atinse marginea. Atunci un sunet intens, lugubru, dar asurzitor se răspândește în aer. Și continuă încet, regulat.

Comisarul înțelese că, luptându-se, el și francezul ajunseseră sub clopot. Jacques, îndreptându-și bustul pentru lovitura finală, se trezise cu capul între marginea de bronz și limbă exact când aceasta, după câteva oscilații în gol, atingea marginea clopotului. Craniul îi fusese strivit.

Ribaudo se eliberă de cadavru și se rostogoli spre chepeng. Privi în jos, spre lumina lămpii, și-l văzu pe *don* Nicola atârnat de sfoară. Cu fața contorsionată într-o grimasă de suferință, se mișca sus-jos, în timp ce sus clopotul continua să bată monoton în noapte.

Ribaudo încercă să se ridice în picioare, dar, când înălță capul, dintr-odată totul începu să se învârtă. Și căzu din nou leșinat.

Disperarea fusese cea care îi sugerase lui *don* Nicola să se agațe de sfoară. El i-ar fi spus Providență sau după numele vreunui sfânt, desigur, dar uneori când cineva nu știe ce să facă, ajunge să facă primul lucru care-i vine în minte. El, da, ar fi insistat că fusese Sfântul Iuda Tadeul, patronul cauzelor imposibile și al celor disperați, cel care îi dăduse ideea; poate că, cine știe, voia să ceară ajutor trăgând clopotul. Poate.

În orice caz, făcuse ce trebuia.

Dar, după câteva ridicări și coborâri, puterile îl părăsiseră. Se prăbușise pe pardoseală în timp ce sus, deasupra capului său, bătaie lente, baritonale se răspândeau în noapte.

În apropiatul Poggiodecimo cineva, trezindu-se la bătaie clopotului din cimitirul abandonat, se închina și aprindea o candelă în fața icoanei cu Sfintele Suflete din Purgatoriu.

Don Nicola, înfrânt de durerea de la umăr și de epuizare, se cufundă într-un fel de leșin. Stătea acolo, culcat pe spate, cu capul întors spre lampă, în timp ce bătaie clopotului erau tot mai rare. Încercă să-l strige pe comisar, dar din gât îi ieși numai un fel de horcăit. Apoi bătaie se opriră și el nu auzi altceva. Deja nu-și mai simțea umărul, nici brațul și mâna.

Ochii îi ardeau. Îi închise. Se gândi că nu-i mai păsa de nimic, că voia doar să doarmă, să doarmă.

O împuşcătură.

Don Nicola tresări şi strânse din dinţi pentru că mişcarea bruscă îi produsese un junghi insuportabil la umăr. Nimic de făcut, trebuia să amâne odihna, soarta crudă voia ca pentru el să nu se termine încă noaptea aceea.

Întoarse capul în direcţia pocniturii, dar altarul îl împiedica să vadă ce se întâmpla în capelă.

Îşi aminti brusc. Acolo erau Alicante şi Califano care se luptau pentru vieţile lor cu bestia aia de vizitiu. Disperarea pusese iar stăpânire pe el. Ultimul lucru pe care-l văzuse era comisarul care dispărea în sus pe scări, în urma francezului care ţinea un cuţit la gâtul soţiei lui. Apoi, bătăile clopotului şi, în fine, nimic. Acum, împuşcătura.

Auzi o bufnitură. Tăcere.

Un zgomot de paşi care se apropiau.

Se rugă la Sfântul Iosif, patron al morţii bune, şi încercă să spună o rugăciune de pocăinţă perfectă, aşa cum îl învăţaseră călugăriţele la orfelinat. Apoi, cu ochii holbaţi, aşteptă. Dacă trebuia să moară, voia să o facă precum un preot, iertându-şi călăul.

— Nicolî'! Isuse Hristoase! Ce s-a întâmplat? Nicolî', răspunde! O, Sfântă Fecioară, fă să nu fie mort!

Don Nicola zâmbi auzind vocea naşului său, primul lucru care ajunsese la el. Foarte repede urmă chipul tulburat al lui *don* Gaetano, cu părul răvăşit şi un ochi învineţit. Dar nu i se păruse niciodată atât de frumos şi voinic.

— Oh, slavă Domnului, slavă Domnului! Nu mi-aş fi iertat-o niciodată... izbucni Alicante când îl văzu pe tânărul preot zâmbind.

Îl îmbrăţişă şi îl ţinu strâns, legănându-l aproape ca un tată.

Tânărul, cu un fir de voce, îi şopti la ureche:

— Comisarul... e sus... ajutaţi-l...

Don Nicola, deşi într-o stare jalnică, era viu. Alicante îi făcu un semn lui Califano, care îngenunchease lângă el să verifice starea tânărului. Cei doi se năpustiră în sus pe scară şi rănitul

putu să vadă că vizitiul strângea în mână un pistol. Închise din nou ochii, mulțumindu-i Sfântului Iosif că îi ajutase pe toți trei. Dar de data asta rămase lucid și cu urechile ciulite, așteptându-se la alte împușcături. Îl deranjă iar pe Sfântul Iosif ca să nu lase lucrurile pe jumătate și să le vină în ajutor și comisarului, și femeii, al cărei urlet prelung și sfâșietor îl înghețase cu câteva minute mai devreme.

Neauzind nimic, deschise ochii și văzu pantofii lui *don Gaetano* intrând în cercul de lumină al lămpii. Cobora încet, treaptă cu treaptă. Pentru o clipă foarte lungă se temu să nu-l vadă apărând în spatele lui pe francezul înarmat. Dar încetă să-și țină răsuflarea când înțelese că în spatele lui era *Califano*. Acesta ducea pe brațe corpul comisarului și preotul, înaintea lui, îl ajuta. *Don Nicola* își dădu seama imediat, după atenția pe care o aveau pentru el, că și comisarul trăia.

Acela fu întins lângă *don Nicola* și vizitiul îi curăță fața de sânge. În acel moment, *Ribaudo* deschise ochii și toți respirară ușurați.

Ribaudo ridică un colț al gurii, încercând să zâmbescă.

— Ea... a murit... reuși să șoptească înainte să-și piardă din nou cunoștința.

Alicante își puse urechea în dreptul inimii lui. Se ridică liniștit și îi spuse lui *don Nicola*:

— Te simți în stare să mergi?

El făcu semn din cap că da și se ridică într-un cot. *Alicante* îl ajută să se ridice în picioare și îl sprijini. Vizitiul îl luă din nou în brațe pe comisar și îi urmă pe cei doi preoți în capelă, unde *Alfonso* era întins pe spate în dreptul ușii. Avea ochii ficși și o mare pată de sânge în mijlocul pieptului.

— Ce s-a întâmplat? întrebă abia auzit *don Nicola*.

— Nu acum, răspunse *Alicante*. Comisarul mi se pare că e rău și nici tu nu ești prea vioi. Să plecăm de aici repede, apoi îți povestesc totul.

Ajunși la capătul capelei, vizitiul îl lăsă cu grijă pe jos pe comisar și *Alicante* îl duse pe *don Nicola* să se sprijine de perete.

Apoi, cei doi luară cadavrul, unul de subsuori, altul de

picioare, și-l mutară atât cât trebuia ca să elibereze ușa.

Acum însă urma greul. Își uniră forțele și, după o serie de lovituri violente, putură să deblocheze drugul.

După ce deschiseră larg ușa, ieșiră la aer. Deja se lumina de ziuă și stratul de ceață aproape dispăruse. Nu pierdură timp cu recuperatul lămpilor, oricum se vedea suficient, ci porniră cu cea mai mare viteză posibilă de-a lungul marelui pătrat în care covorul de ceață se dizolva văzând cu ochii.

Forța lui Califano nu era, desigur, comparabilă cu cea a colegului mort, dar era totuși considerabilă și îl ajută pe vizitiu să traverseze întinderea de morminte cărându-l pe comisar fără să rămână în urma lui Alicante și *don* Nicola.

Dar pentru a trece prin fereastra doborâtă fu nevoie de manevrele complicate conjugate ale lui *don* Gaetano și ale vizitiului. Parcurseră cei cincizeci de metri denivelați ai luminișului împiedicându-se, iar vizitiul blestemând Vezuviul, moartea, Franța și orice altceva față de care, după părerea lui, erau legitime insultele.

Când în sfârșit ajunseră la trăsură, soarele se vedea deja în spatele cimitirului.

Ajutat de Alicante, vizitiul îl puse pe comisar pe burtă pe o banchetă, îl aranjă și pe *don* Nicola și se duse să elibereze calul de sacul de ovăz acum gol. Pe urmă sări pe capră și, cu un fluierat, dădu pinteni.

Înăuntru, Alicante examinează rapid rana de la spatele lui Ribaldo și o tamponă ușor cu o batistă împăturită de mai multe ori. Îngenunche lângă el, ținând batista apăsată.

— Tinere, tu cum te simți? spuse adresându-se lui *don* Nicola.

— Nu-i nimic, *don* Gaeta', e o zgârietură! murmură celălalt, cu ochii închiși și capul sprijinit de fereastră.

— Cum să nu! A apărut eroul situației! îl ironiză Alicante. Apoi, blând: Strânge din dinți, fiule! Cum ajungem acasă, mă duc să-l chem pe părintele Di Lucia de la mănăstire și se va uita la umărul acela.

— Cum, nu pe doctorul Pierro? întrebă *don* Nicola.

— Mai bine nu. E un om bun, desigur, dar știi cum e

nevastă-sa, mâine ar afla tot Napoli. Nu, nici vorbă. În schimb, la mănăstire la ora asta sunt deja treji, și călugărului de la poartă pot să-i impun tăcerea ca și cum ar fi un legământ sacramental. Acu' taci, nu te obosi, mă ocup eu de tot.

— Cum vreți. Însă eu mor de curiozitate să aflu ce s-a întâmplat.

— Ei, Fecioara și-a amintit de cei buni! zâmbi *don* Gaetano. Trebuie să știi că eu, la un moment dat, neștiind ce să mai fac, i-am tras matahalei o mușcătură pe care ar ține-o minte dacă ar fi viu. Și ăla ce a făcut? L-a trântit cu picioarele în sus pe Califano ca să aibă amândouă mâinile libere împotriva mea. Uite aici, arată spre ochiul umflat. Bietul Califano, reluă imediat, fusese izbit câțiva metri mai încolo, aproape de zid, și soarta a vrut să cadă chiar pe pistolul comisarului. Fără să se gândească de două ori, l-a luat și a tras. Exact la timp, pentru că ăla își înfipsea mâinile în gâtul meu, iar eu nu mă vedeam deloc bine! În schimb, laudat fie Domnul, iată-mă aici!

Don Nicola zâmbi și, în gând, începu să le mulțumească tuturor sfinților pe care-i știa.

Alicante deschise fereștrua, se aplecă în afară și strigă la vizitiu:

— Califa', dragul meu, să încercăm să ajungem repede, da?

— Părinte Di Lucia, vă rog, e o chestiune de maximă discreție. Din dorința cardinalului în persoană! Mă înțelegeți.

— Stați liniștit, *don* Alicante. Sunt ca un mormânt. Dar lăsați-mă să mă uit la ochiul acela!

Bătrânul monah de la Fatebenefratelli luă între mâini capul lui *don* Alicante și examinează umflătura.

— Nimic grav, spuse. Țineți deasupra o compresă cu apă rece, cu cât e mai rece cu atât mai bine. Peste câteva zile nu se va mai vedea nimic.

— Cum se simt cei doi? întrebă Alicante făcând semn spre ușa închisă.

— Aș zice că nu rău. Pe *don* Esposito l-am cusut. Va trebui să țină brațul imobilizat un timp, atâta tot. Celălalt a avut noroc. Lama nu a atins organe vitale. A trebuit doar să-l cos.

Țineți-l la pat până mă întorc să-i scot firele. Și dați-i să mănânce carne de cal, care produce sânge. Acu' lăsați-l să doarmă, pentru că somnul e cel mai bun remediu. Gata, plec. Lăudați să fie Isus și Maria!

— În veci. Amin! Și mulțumesc din nou, răspunse Alicante însoțindu-l pe preot la ușă.

Așteptă, ascultând la ușă, să-l audă coborând scara, înainte să se ducă la chiuvetă și să se sprijine de ea cu ambele mâini.

Se privi în oglindă. Fața lui te înspăimânta. Murdară, cu cearcane, umflătura violacee, zgârieturile pe obraji, barba aspră. Își dădu cu săpun pe mâini și-și spălă fața încercând să nu apese pe cucui. Se uscă cu grijă, apoi se întoarse la robinet pentru un pahar de apă proaspătă. Îl bău dintr-o înghițitură și-l mai umplu o dată. După ce-l bău și pe acesta, se prăbuși pe un scaun, privind în față.

Se gândi la cadavrele rămase la cimitir, al vizitiului și al francezului în vârful clopotniței. Cine știe unde sfârșise femeia.

Din fericire, pe acolo nu trecea niciodată nimeni. Da, exista posibilitatea ca bătăile clopotului să-l ațâțe pe vreun curios. Dar nu se putea face nimic, era un risc care trebuia asumat.

Alicante începu să se gândească la cum ar putea să facă să se ducă repede să ia cadavrele acelea înainte să le descopere cineva. Și să le îngroape creștinește. Da, erau criminali impenitenți, desigur. Dar el era totuși preot.

Hotărî să aștepte întoarcerea lui Califano. Din fericire, tânărul acela nu era însurat și nu avea cui să dea socoteală despre cum își petrecuse noaptea. Dar trebuia să aibă grijă de cal, singura lui sursă de întreținere. Alicante l-ar fi așteptat și să bage ceva în gură, pentru că toată agitația aia nocturnă îl făcea să simtă că moare de foame. Și apoi, da, trebuia să se ocupe de recuperarea cadavrelor.

Însă, acum că se gândea, ei se întorseseră teferi, dar mormântul lui Nubius nu-l găsiseră! Așadar, expediția fusese practic un eșec și trebuia să o ia de la capăt.

Și Calderarii? Da, Calderarii, Calderarii.

Se gândea și străbătea cu privirea camera, fără să

zăbovească asupra nici unui lucru. Își întinse cu greu picioarele și înălță capul pentru a-și destinde mușchii de la ceafa. Se întinse pe scaun și își sprijini capul de spătar, începând să contemple tavanul.

Astfel alunecă, fără să-și dea seama, într-un somn adânc.

Comoara

Vizitiul Alfonso avea o matahală deasupra lui care îl strângea de gât cu mâinile și cu fruntea îl lovea în cap, o dată, de două, de trei ori. Și tot așa.

El, în mod straniu, reușea să respire în ciuda strangulării, dar capul îi vuia și îi bubuia. Tot mai tare, tot mai tare, mai tare.

Alicante se trezi brusc. Clipi de câteva ori și privi în preajmă, străduindu-se să recunoască lucrurile din jurul lui. Amețit, avu nevoie de câteva clipe ca să-și dea seama că loviturile pe care le auzea proveneau de pe scări.

Nu, era ușa de jos. Scutură capul ca să se limpezească. În cameră era aproape întuneric. Fereastra rămăsese cu obloanele interioare deschise și, pe cerul jumătate roșu, jumătate negru, se vedeau câteva stele. Dar cât era ceasul?

Lovituri repetate.

Califano.

Se ridică brusc de pe scaun, dar recăzu în fund. Amețea. Așteptă un moment ca să vadă clar obiectele din cameră, apoi se ridică cu grijă și se îndreptă spre ușă.

— Cine sunteți? Ce vreți? *Don* Alicante nu este! Vreți să-mi lăsați mie un mesaj?

Vocea ascutită, de femeie, provenea de la fereastra de la parter a casei alăturate.

O, Doamne, vecina!

Se duse la fereastră să o deschidă și să-i spună că e acasă, dar se opri la jumătatea drumului. Nu, băgăreața i-ar fi văzut ochiul învinețit. Se întoarse, se duse la chiuvetă și luă prosopul. Deschise fereastra și se aplecă, prefăcându-se că se

șterge pe față.

— Nu, vecină Santana, nu vă îngrijorați! Sunt aici! spuse aproape țipând, ca femeia să-l audă bine.

Aceasta se uită în sus și-l văzu:

— A, eu credeam că nu sunteți! Dar când v-ați întors?

Alicante, tot cu prosopul pe jumătate de față, făcu să se înțeleagă prin gesturi că de ceva vreme. Dar ea nu se dădu învinsă:

— Aveți nevoie de ceva? Să nu aveți rețineri!

Însoțindu-și cuvintele cu un gest de refuz politicos, preotul răspunse:

— Mulțumesc, mulțumesc! Nu, de nimic, mulțumesc! Intrați înapoi că e un cunoscut de-al meu! Mulțumesc încă o dată! Urcați, Califa', e deschis!

Și închise fereastra. Rămase încă o clipă să spioneze, retras. Cum era de prevăzut, vecina Santana închise fereastra numai după ce aruncase o ultimă și intensă privire către oaspetele preotului.

Trimițând-o undeva cu un gest tăcut, Alicante se duse să deschidă ușa. Vizitiul era deja acolo, cu sufletul la gură pentru că urcase câte două trepte.

— Mă scuzați, *don* Alicante, îmi pare rău. Dar s-a întâmplat că, după ce m-am ocupat de cal, am intrat în trăsură să curăț petele de sânge de pe banchete. Știți cum e, mi-am zis că, dacă intrau clienții și vedeau sângele acela... În fine, n-o să credeți, dar am adormit. Pe banchetă!

— Nu, dimpotrivă. Cred, și încă cum! Dar știți ce? Aveam nevoie amândoi de somn. Veniți, așezați-vă că trebuie să vorbim.

Vizitiul acceptă invitația și tocmai se așeza când se deschise ușa camerei și apărură *don* Nicola. Cu brațul imobilizat de gât, ochii umflați de somn, părul zburlit.

— Nico'! Alicante se grăbi să-l sprijine. Dar ce faci în picioare?

— Nu, nu, mă simt bine, mă simt bine, nu vă îngrijorați. Merg foarte bine singur, vedeți? Și făcu doi pași nesiguri spre mijlocul camerei. Alicante întinse mâinile spre el, dar tânărul îl

liniști printr-un gest. Nu, serios. Doar că sunt încă pe jumătate amețit de somn. A, el bătea la ușă?

Vizitiul deschise gura ca să se scuze, dar *don* Nicola i-o luă înainte:

— Dar, nu, ați făcut bine. Mor de sete.

Alicante se duse să-i umple un pahar de apă. *Don* Nicola îl goli și ceru încă unul. Îl termină și pe acesta și mai vru. Abia după al treilea, lingându-și buzele mulțumit, luă un scaun și se așeză pe el.

— Deci, care e programul? spuse, privindu-i pe rând.

— A! Ce, ai prins gustul? Nu ți-a ajuns o gaură în umăr? spuse ironic Alicante, întinzând bărbia și frecând-o cu unghiile de dedesubt, în clasicul gest napolitan al refuzului.

— Ce vreți, am trecut deja prin botezul focului! Adică, al cuțitului! glumi *don* Nicola, neobișnuit de vesel.

— Hei! Uite-l pe Tore 'e Criscienzo! A, nu, dragul meu! Pentru tine aventurile s-au terminat! clătină din cap Alicante. A spus-o medicul. Și apoi, chiar dacă n-ar fi spus-o, unde vrei să te duci cu brațul acela?

— Scuzăți-mă, *don* Alica', interveni Califano, dar cine e Tore 'e Criscienzo ăsta?

— Salvatore De Crescenzo, foarte renumit bandit și escroc în Napoli, atât de renumit, că Garibaldi l-a pus în conducerea Gardei Naționale. Ceea ce vă face să înțelegeți care era situația ordinii publice pe vremea Dictatorului. Imaginați-vă că, așa cum îmi povestea indignat tatăl meu, acest Tore purta un frac cu cozi scurte ca să se simtă mai în largul lui în duelurile cu cuțite, lucru care i se întâmpla zi de zi.

— Aha! spuse celălalt. Apoi adăugă: Oricum, dacă *don* Esposito are o gaură în umăr, eu am una în stomac, și mult mai mare! N-am mâncat de aseară și mor de foame!

— În schimb, noi suntem sătui, nu? răspunse Alicante. Bine, să facem ceva de mâncare. Vorbim în timp ce mâncăm.

În timp ce se îndreptă spre bufet, în spatele lui vizitiul întreba:

— Ce faceți bun, *don* Alicante?

— Spaghete. Cu ulei și usturoi, răspunse fără ca măcar să se

întoarcă.

— Aha!

— Tinere, nu am altceva. Și mulțumește-l Domnului că măcar avem asta, spuse preotul sec.

— E foarte bine, nu vă enervați.

Alicante întoarse încet capul să-i arunce o privire și bărbatul se înroși.

— Vreți să vă ajut? încercă să se scuze Califano.

— Nu, nu e nevoie. Poate, dacă între timp puneți masa... spuse Alicante întorcându-se spre bufet.

Vizitiul începu să elibereze masa de ce era pe ea. În timp ce făcea treabă, cânta cu jumătate de gură:

— *Oggi sto tant'allero ca quasi quasi me mettesse a chiagnere...*

— Și ce e chestia asta? spuse *don* Alicante, întorcând încă o dată capul spre el.

— Cum, nu știți cântecul? Îl cântă Birichina Nini.

— Și cine e această Birichina Nini?

— E numele de scenă al Anitei Pesce, cea mai bună șanteză din Napoli!

— N-o cunosc, îmi pare rău. Doar că unul care e atât de vesel, că aproape că-i vine să plângă, mi se pare că seamănă cu Pulcinella!

— Nu se poate, a scris-o Libero Bovio, cel mai bun compozitor din Napoli!

— Oh, numai pe cei mai buni îi știți!

— Cu modestie.

— Ssst! Tăceți! spuse pe neașteptate *don* Nicola, ciulind urechile.

Imediat ceilalți doi tăcură și întoarseră capul încolo și încoace ca să prindă ce părea să fi auzit *don* Nicola.

Un „Hei!” spus greu, sufocat și repetat provenea de la ușa de la cameră.

Ribaldo.

Se grăbiră imediat.

Comisarul se trezise și îi chema. Alb ca varul, cu ochii înfundați, barba aspră și capul bandajat, le făcea semn să se apropie.

Se duseră în jurul patului și Alicante îi spuse blând să nu se obosească, să nu se gândească decât la somn și la vindecare. Dar acela făcu semn că nu.

— Dacă vă gândiți să vă întoarceți la cimitir, lăsați-o baltă, spuse cu un fir de voce. Clopotul sigur i-a alarmat pe oamenii din împrejurimi și cineva îi va anunța în cele din urmă pe jandarmi. Dacă nu au făcut-o deja. Nu trebuie să fiți găsiți împreună cu cadavrele. Duceți-vă mai târziu. Luați legitimația mea.

Se întrerupse din cauza unui acces de tuse care-l epuiză. *Don Nicola* se duse să ia un pahar de apă pe care comisarul îl bău cu lăcomie. Era pe punctul de a începe să vorbească din nou, dar Alicante i-o luă înainte:

— Acum, gata, altfel vă cedează trupul. Sunteți încă foarte slăbit, încercați să dormiți. Și nu vă faceți griji, că am înțeles foarte bine ce vreți să spuneți. Aveți dreptate, așa vom face. Unde este legitimația dumneavoastră?

Comisarul făcu gestul cuiva care se caută în buzunarul interior de la haină, apoi închise ochii și se lăsă epuizat pe pernă. Ceilalți așteptară câteva clipe și, imediat ce fură siguri că a adormit, ieșiră tiptil.

Când închiseră ușa în spatele lor, *Califano*, cu voce scăzută, spuse:

— Credeam că *don Nicola* va rămâne aici să aibă grijă de comisar, în timp ce eu și *don Alicante*...

— Nu, comisarul are dreptate, îl întrerupse cel din urmă. Țăranii și păstorii se trezesc când încă e întuneric. Puneți la socoteală că unul dintre ei nu crede în fantome sau în sufletele în suferință. Și că poate s-a dus să vadă. Dacă lucrurile stau într-adevăr așa, e sigur precum moartea că acela a alergat apoi să spună la poliție. Fără să mai socotim că cel puțin un jandarm care a auzit clopotul celor trei sute și optzeci și opt de morminte bătând în plină noapte probabil că s-a dus. Nu, nu, a zis bine comisarul. Dacă ne-am duce acolo, ar trebui să dăm prea multe explicații. Așa că, mergem când totul s-a terminat, arătăm legitimația comisarului și cerem să vorbim cu cel mai înalt în grad. În acest fel, faptele noastre nu vor avea o

publicitate excesivă și poate vom putea să aruncăm o privire pe acolo pe furiș.

— Corect! spuse *don* Nicola. Ribaldo nu poate, pentru moment, să vorbească însă cu nimeni despre comoară. Voi veți încerca să identificați nenorocitul ăla de mormânt, astfel încât s-o putem recupera, comoara adică, fără să bată la ochi. Îl vom pune apoi pe comisar în fața faptului împlinit și vom găsi modalitatea de a-l convinge să nu vorbească nimănui despre asta. Sunteți de acord, *don* Gaetano?

— La asta mă gândeam și eu. Doar că n-aș fi atât de optimist în legătură cu comisarul. Nu uitați că e mason. N-aș vrea să caute pretexte de funcționar public integru și tâmpenii patriotice rezultate din asta. Îmi va părea rău, desigur, dacă vom strica prietenia cu el, dar obiectele acelea aparțin poporului creștin și punct. Mai bine mor decât să cad la învoială în legătură cu asta. Cu scuza Unității Italiei au lăsat Bisericii numai ochii pentru lacrimi. Nu-i e de ajuns? Oricum, sunt lucruri care vor veni mai târziu, încheie cu un gest de suficiență. Acum să mâncăm!

— Ooo! Era și timpul! exclamă încântat vizitiul frecându-și mâinile.

— De fapt, știți ce vă spun, Califa'? adăugă vesel Alicante punându-i o mână pe umăr. Măcelarul de aici, de la colț, de trei ori pe săptămână deschide mai devreme și descarcă furgonul care sosește cu animalele tăiate. Duceți-vă să vedeți dacă e o astfel de zi; dacă e deschis, spuneți-i că v-am trimis eu. Luați zece, nu, fie ce-o fi! douăzeci de felii de carne de vițel, ba nu, de cal, medicul a spus de cal, și de bună calitate. Duceți-vă, haideți! A, așteptați, uitați aici banii. Și, dacă tot vă duceți, câțiva metri mai încolo e brutarul. El muncește și noaptea. Vedeți ce are gata. Dacă a făcut deja prăjiturile de foi, nu vă puteți înșela, vă dați seama după miros, luați și din acelea, câte vreți. Haideți, mai sunteți încă aici?

Cu trăsura pe jumătate goală ajunseră repede.

Era demult dimineată când sosiră. Ceața se risipise. Văzură că în fața cimitirului erau două dubițe ale jandarmeriei și

diferiți oameni în uniformă. Așa cum prevăzuse Alicante, un polițist, cu un carnetel în mână, stătea de vorbă, într-o parte, cu un grupuleț de trei țărani.

Un bărbat în civil cu pas autoritar înaintă imediat, hotărât, spre ei. Alicante, care scosese capul pe fereastră, îi spuse lui Califano să oprească. Vizitiul o făcu și coborî ca să lege calul. Se găseau chiar la începutul luminișului dinaintea cimitirului. Animalul fu legat de aceeași creangă joasă. Alicante, odată coborât și el, se duse spre bărbatul acela.

— Nu puteți rămâne aici, e în desfășurare o acțiune a poliției! îi spunea acela în timp ce se apropia.

Alicante scoase din buzunar legitimația lui Ribaldo și, când ajunse aproape de el, o arătă. Bărbatul luă documentul pe care preotul i-l întindea, îl examinează și păru surprins în mod plăcut.

— A, trebuie să fiți unul dintre colaboratorii comisarului Ribaldo! exclamă.

Fu rândul lui Alicante să se mire.

— Cu cine am onoarea? întrebă.

— Sunt comisarul Pitruzzella. Colegul Ribaldo a venit la mine zilele trecute pentru a obține acordul de a face o percheziție într-o clădire suspectă. A spus și că, în virtutea puterii de care dispunea, va aduce cu el două persoane de încredere. Dar el unde e? Subofițerul meu mi-a spus că n-ați mai ieșit din vila aceea. După ce a așteptat puțin, a ordonat intervenția, dar nu a găsit pe nimeni. Astfel, am telegrafiat la Roma, însă chestura mi-a răspuns că este în vacanță în străinătate comisarul Ribaldo. Am înțeles că avea o misiune discretă; doar că, în acel moment, nu mai știam unde să-l caut. Nu vă ascund că m-am temut de ce era mai rău.

— Liniștiți-vă, e bine. E la mine acasă acum. Din păcate, e rănit și nu se poate mișca, de aceea m-a trimis pe mine. Vă povestesc totul acum, spuse preotul.

Și, în mod succint, îl informă pe Pitruzzella despre întreaga afacere, omițând numai povestea cu comoara. Termină liniștindu-l în legătură cu starea fizică a lui Ribaldo.

Comisarul ascultă cu uimire crescândă și făcu ochii mari când află că stă de vorbă cu un preot.

La finalul povestirii rămăsese fără aer. Își scoase carnețelul și începu să scrie în viteză. Apoi vru să-i strângă mâna lui Alicante, spunându-i să stea liniștit pentru că acum lucrurile intrau pe mâna poliției și rugându-l să prezinte omagiile lui respectuoase Eminenței Sale cardinalul.

Fu rândul lui Alicante să se minuneze. Se gândi că un catolic bun între funcționarii statului, în acele vremuri, era un lucru destul de rar și îi strânse și el mâna cu sinceră căldură.

Își aminti de Califano, care stătea respectuos într-o parte, și i-l prezintă. Vizitiul, emoționat, roșu tot pentru că un important funcționar public îi strângea mâna, spuse ca de obicei:

— Califano Elpidio fu Aspreno, vizitiu, la dispoziția dumneavoastră! spuse, smulgându-i un zâmbet comisarului Pitruzzella.

— Tocmai mi s-a comunicat în legătură cu implicarea dumneavoastră de azi-noapte. Bravo! îi spuse acesta, făcându-l să nu-și mai încapă în piele de bucurie. Apoi, întorcându-se să-i vorbească lui Alicante, spuse: Din păcate sunt trei morți, doi bărbați și o femeie tânără. Conform cu ce mi-ați povestit, trebuie să fie vorba de acea franțuzoaică.

Preotul, deși se aștepta la asta, fu foarte afectat. „Biata nefericită, se gândi, ce sfârșit avusese, plătitise scump gestul ei de generozitate.” Ribaudou probabil suferise un șoc. Ce tragedie! Din fericire, exista în Cer un loc al celor drepecți, printre care tânăra lipsită de noroc va ajunge sigur. Biata Claire! Și bietul comisar!

— Am găsit-o la poalele clopotniței, în spatele zidului cimitirului, în partea opusă celui de aici, spunea Pitruzzella. Ca să fiu mai exact, primii care au găsit-o au fost muncitorii aceia pe care-i vedeți acolo. Au auzit clopotul bătând pentru mort și, curioși, înainte să se ducă la muncă, au venit să arunce o privire. Și chiar au văzut un mort. De fapt, o moartă. Așa că au alergat spre post și iată-ne aici. Am descoperit noi, poliștii, celelalte două cadavre. Acum, datorită relatării dumneavoastră, au un nume. Dar spuneți-mi, știți la ce se gândește Ribaudou cu privire la anchetă? V-a spus să-mi

comunicați ceva?

— Din nefericire, nu. L-am lăsat dormind. Ce vreți, e foarte slăbit. Și chiar a avut noroc, pentru că ați fi putut găsi patru cadavre. Mă tem că va trebui să procedați cu ce aveți deja. Și cu numele pe care acum vi le voi spune eu.

Alicante repetă, așa cum și le amintea, numele pe care le auzise la reuniunea Calderarilor în vilă.

Comisarul le notă conștiincios. Punându-și carnetelul în buzunar spuse că, desigur, nu era mult; oricum, cu elementele pe care le avea acum, inclusiv identitatea celor trei cadavre, creșteau considerabil probabilitățile de a da de urmele tuturor celor responsabili de complot. Apoi, mergând în fața lui Alicante și a vizitiului, se întoarse la cimitir pentru a supraveghea cercetările.

Preotul ceru permisiunea de a binecuvânta morții înainte să fie înfășurați în pânze și încărcăți în mașina mortuară. Comisarul i-o acordă bucuros. Dar imediat, invocând nevoia prezenței lui printre oamenii săi, se scuză și îi lăasă singuri. Alicante și vizitiul avură astfel toată tihna de a se învârti, fără să fie deranjați, prin cimitir.

Peste tot erau oameni în uniformă și civili, toți foarte ocupați.

Nimeni nu-i băgă în seamă, poate și pentru că Alicante și Califano avură grijă să se arate la fel de concentrați.

Cei doi se duseră la capelă, care, în lumina zilei, era mult mai mică decât li se păruse lor noaptea.

Intrară. Acum se vedea totul clar, pardoseală, pereți și tavan.

Dar nimic.

Urcară în clopotniță și scoaseră capul să se uite în jos.

Văzură că era într-adevăr o distanță care ți-ar fi rupt gâtul, nimeni nu putea supraviețui unei astfel de căderi.

Scrutară fiecare scândură a podelei și fiecare piatră a scării. Nimic nici acolo. Coborâră.

Ieșiră din capelă și se apucară să observe tot spațiul ocupat de mormintele numerotate.

Cu privirea îndreptată spre pământ, nu le scăpă niciunul.

Nimic. Nicio inscripție. Numai numere.

În cele din urmă se treziră la punctul de pornire, adică la poarta de intrare pe care poliția o deschisese larg.

Fără să se descurajeze, Alicante propuse să se despartă ca să verifice, câte o jumătate fiecare, perimetrul interior al zidului de incintă.

Făcură și acest lucru. Apoi repetară traseul pe exterior.

Da' de unde! Nu era nimic. Absolut nimic.

Se reîntâlniră în fața ferestrei pe care o spărseseră și prin care trecuseră cu o noapte înainte. După ce schimbă o privire dezamăgită, intrară din nou în cimitir trecând de poartă. Neștiind ce altceva să facă, umblară în tăcere printre coloanele care susțineau acoperișul interior. Aruncau priviri în sus, într-o parte, pe jos. Dar și acolo era timp pierdut. În acoperiș erau numai grinzi de lemn ros, coloanele erau toate netede și uniforme, pardoseala nu era decât un șir de plăci cu o decorație complicată și aproape toate sparte, interiorul fațadei cimitirului arăta ca un șir de ferestre mari.

Se găsiră din nou lângă fereastra căzută. Sticla spartă în mii de bucăți și obloanele distruse zăceau pe jos împreună cu acele bucăți de ramă care nu rămăseseră să penduleze din țățâni.

Alicante se așază mâhnit pe pervaz, legănându-și picioarele și lovind ritmic cu tocurile în zid.

Califano se sprijini cu spatele de coloana din față și alunecă pe jos, mestecând un fir lung de iarbă pe care-l rupsesese. Văzându-l pe preot întristat și gânditor, nu îndrăznea să deschidă gura. Însă, pentru că timpul trecea și tăcerea începea să devină stânjenitoare, se gândi să înșele așteptarea cu un joc pe care-l juca atunci când era copil. Își uni palmele strângând între ele firul de iarbă astfel încât vârful să stea între buricele degetelor și baza între încheieturi, apoi duse totul la gură și suflă peste. Iarba, vibrând, ar fi trebuit să producă un sunet armonios și plăcut. Dar prima încercare generă un fluierat slab, care-l enervă pe Alicante.

— Califa', să nu dai de necaz! strigă la el, desprins, brusc și atât de neplăcut, din gândurile lui. Dar nu ai nimic altceva de făcut?

Vizitiul, făcându-se mic, bâigui niște scuze.

Dar preotul era într-adevăr înfuriat și, exprimându-și frustrarea, izbi tare cu piciorul în bucățile de fereastră care stăteau la câțiva centimetri de picioarele lui, însoțind lovitura cu o înjurătură de nemulțumire rostită cu jumătate de gură. Așchii de lemn zburară în direcția vizitiului, care, instinctiv, își apără fața cu brațele.

Califano sări în picioare indignat. De acord că fluieratul era deplasat, dar nu o făcuse înadins și Alicante nu avea dreptul să-l trateze ca pe un câine. Până la urmă, îi salvase viața și și-o riscase pe a lui. Fără să-i pună la socoteală pe clienții la care renunțase ca să stea după el și prietenii lui într-o acțiune care, în fond, nu-l privea deloc. Astfel, lăsă la o parte respectul pentru preoție și strânse pumnii, pornindu-se să-i zică vreo două.

Dar Alicante avea altă expresie pe față. Întindea mâna deschisă spre el, ca și cum i-ar fi spus să aștepte, și privea podeaua chiar sub picioarele lui cu cea mai vie surpriză întipărită pe față.

Califano uită de intențiile lui războinice și încercă să înțeleagă la ce se uita preotul. Acesta sări jos și se aplecă să curețe cu mâinile bucata de podea care-i atrăsese atenția. Se aplecă și vizitiul și ochii i se luminară când văzu ceea ce Alicante elibera de fragmentele de lemn și sticlă.

„Nubius.”

Pe una dintre plăcile pardoselii, chiar lângă zidul de sub fereastră. Gravat cu litere gotice și atât de abil scrise că aproape se confundau cu ornamentele. Numai ochii care ar fi căutat acea inscripție ar fi putut să o găsească. Ceilalți, chiar și cei mai atenți și ageri, în cazul extrem ar fi confundat-o cu semnătura decoratorului sau cu marca fabricii. Alicante reacoperi placa punând deasupra bucățile de fereastră pe care le dăduse la o parte.

— Ar fi trebuit să mă gândesc, spuse. Să ascunzi comoara într-unul dintre morminte ar fi însemnat să-l lași să cadă de la cine știe ce înălțime în mijlocul grămezilor de oase, lucru care ar fi făcut cu atât mai dificilă recuperarea. În schimb, iat-o aici,

atât de la vedere, că devine practic invizibilă. Felicitări gravorului nostru!

Se ridică și bătu din palme ca să le scuture de praf. Vizitiul, imitându-l, spuse:

— Și acu’?

— Și acu’ plecăm. Ce vreți să faceți, să începeți să săpați sub placa asta? Cu toți polițiștii care sunt în jurul nostru? Acum știm unde este comoara și, pentru moment, trebuie să ne fie de-ajuns. Ne vom întoarce cu tot ce avem nevoie să o luăm. Oricum, a rămas aici dedesubt decenii la rând, va putea să rămână fără probleme câteva zile în plus.

— Și comisarului Pitruzzella ce-i spunem? Plecăm așa?

— Și ce vreți să-i spunem? Acum, e treaba lui. De fapt, cred că la această oră a plecat deja să organizeze prinderea Calderarilor. Cel puțin asta aș face eu în locul lui. Noi nu mai avem ce să facem aici, salutăm și mergem acasă. Aventura asta, în ceea ce ne privește, s-a terminat.

Și porni spre ieșire.

Dar Califano îl reținu de braț:

— Un moment! Am uitat să binecuvântăm morții!

— Dar nu! răspunse preotul. Era o scuză ca să ne învârtim pe aici. Nu vezi cum sunt îmbrăcat? Nu am cu mine nici măcar etola! Va avea grijă capelanul închisorilor. Și apoi, de ce spui: „Am uitat”? Ce, ești preot tu? Gata, să mergem!

Își băgă mâinile în buzunare și porni fredonând *Salve Regina*.

Despărțiri

Ribaldo contempla absorbit cercurile pe care lichidul le forma în paharul cu Pernod pe care-l ținea în mână. În scrumieră, țigara era deja pe trei sferturi un cilindru gri din care ieșea drept un fir subțire de fum. Comisarul arăta slăbit și cu un rid în plus care-i tăia orizontal fruntea. Amintirea unui cuțit francez.

Se putea spune că nu mai era convalescent și că rana de la spate nu era acum decât o mare cicatrice roz. Dar un alt lucru îi făcea încă rău și cine știe dacă și când ar fi încetat să-l mai doară.

N-ar fi crezut că Claire i-ar putea pătrunde atât de mult în suflet. E adevărat, îl salvase de un sfârșit teribil și-și pusese și viața în joc. Însă era adevărat și că o văzuse doar de câteva ori, prea puțin ca să-și piardă capul. Dar, cine știe, poate era acela destinul celui care, de obicei, are capul bine așezat pe umeri: la un moment dat, să nu mai înțelegi nimic și să renunți dintr-un foc la o viață concretă. Donjuanii, cei care se îndrăgostesc încontinuu, trecând de la un amor la altul precum insectele dintr-o floare într-alta, în mod sigur sufereau mai puțin. Cuiul pe cui se scoate, nu se spunea așa?

Numai că pentru Ribaldo toate astea nu contau.

Poate, dacă lucrurile ar fi mers altfel, dacă ea ar fi continuat să fie conspiratoare, el ar fi avut de ce să o disprețuiască și să-i alunge amintirea dacă ar fi revenit să-l chinuie. În schimb, soarta îi pusese sub nas, când s-ar fi așteptat cel mai puțin, pe femeia vieții sale: frumoasă, blândă, generoasă, dar și puternică, hotărâtă și deșteaptă. Plină, în fine, de toate acele calități pe care nici măcar nu bănuia că va ajunge să le

aprecieze atât de mult la o ființă de sex feminin. Poate pentru că nu cunoscuse niciodată astfel de femei. Poate pentru că, până atunci, le văzuse numai pe soțiile-bibelouri ale unor colegi căsătoriți. Sau pe megerele altora. Sau pe damele împodobite cu pene care surâdeau malițios în spatele evantaielor prin saloane. Sau pe foarte bunele, dar plictisitoare surori mai mici pe care prietenii încercau să i le prezinte. Sau pe pușlamalele păzite de călugărițe în casele de corecție.

Apoi, pe neașteptate, destinul făcuse să o cunoască pe Claire și îl lăsase să viseze cu ochii deschiși înainte de a i-o lua pentru totdeauna.

Și aici comisarul fu străpuns de un gând care ar fi mărit sentimentul de durere: va rămâne singur pentru tot restul vieții. Pe fiecare femeie, de aici încolo, ar fi comparat-o, chiar și fără voia lui, cu cea pe care o pierduse. Și ce femeie ar fi putut rezista confruntării? Ribaldo se posomorî și strânse din dinți. Ar fi vrut să plângă și se trezi invidiindu-i pe cei care erau în stare de asta.

Șuierratul ascuțit al unui tren marcă acel moment de tristețe și ultimele picături ale unui pufăit de vaporii ajunseseră până la măsuta în jurul căreia stăteau așezați comisarul, vizitiul și cei doi preoți. Aceștia din urmă își reluasera vestimentația clericală cu tot cu tricorn, în sfârșit simțindu-se în largul lor. Îl însoțiseră pe Ribaldo la gară și acum așteptau, așezați la o cafea, ora de plecare a trenului său.

Alicante, preot umblat, putea să citească pe fața comisarului ce se petrecea în mintea lui de-a fir a păr. Cu toate astea, știa și că nimic nu putea să aline acel gen de suferință în cel care nu credea în Dumnezeu. Nici vorba bună, nici bătăile pe umăr, nici sprijinul unui prieten.

Credința în Dumnezeu nu alunga, desigur, suferința; dar îndepărta tristețea, asta da, și nu era puțin. Pentru boala cronică ce îl lovisese pe comisar, singurul tratament, Alicante știa bine asta, era să tacă și să facă pentru el o liturghie. Mai bine două.

Între timp însă, îl putea abate din meditația sa măcar pentru

câteva minute.

Astfel, Alicante, după ce strivise țigara lui Ribaudó deja consumată, arse o palmă zdravă în brațul vizitiului care stătea lângă el și exclamă vesel:

— Dragă comisare, prietenul acesta merită cel puțin un elogiu oficial din partea ministrului dumneavoastră, nu credeți?

Califano, luat prin surprindere, îl fixă supărat pe preot și exclamă:

— Hei, *don Alica'*! M-ați lovit rău, la naiba!

Dar imediat zâmbi larg și se prefăcu că-l amenință pe preot cu pumnul.

Sceneta, oricum, merita jucată ca să-l scuture pe Ribaudó. Și el, după o clipă de care avu nevoie ca să revină în prezent, zâmbi.

— Cum să nu? spuse. Deși, ca să spun adevărul, un elogiu îl meritați cu toții. De voi doi, făcu semn spre preoți, se vor ocupa în mod sigur superiorii voștri, cardinalul vostru adică, poate și papa. În ce mă privește pe mine, chiar nu cred că ministrul se va manifesta în ceremonii publice având în vedere delicatețea afacerii. Da, mă va felicita și mă va primi cu stimă de acum încolo. Dar nu cred că va face altceva. De Califano voi avea eu însumi grijă, de asta vă asigur de pe acum. Nu știu dacă va fi vorba de elogii, lucru pe care nu-l cred din aceleași motive pentru care nu voi avea nici eu parte de laude. O recompensă substanțială, iată, da. Pe asta pot să o garantez. Pe onoarea mea!

Califano radia. Puse jos ceșcuța pe care o ținea în mână, își șterse buzele cu mâneca și, cu voce jenată, spuse:

— Dacă pot să îndrăznesc, comisare, aș avea o mică rugămintă.

— Tot ce vreți! Spuneți, spuneți! răspunse Ribaudó cu brațele în aer.

— Vedeți, spuse el roșind și lăsând privirea în jos, poate vă va uimi, dar eu nu m-am simțit niciodată mai bine ca în aceste zile. Încăierarea, schimbul de focuri, comoara... În fine, domnule comisar, eu nu mai vreau să fiu vizitiu, eu vreau să

intru în poliție!

— Ah! îi scăpă pe gură lui *don* Esposito, care imediat se mută cu scaunul pentru că surpriza îl făcuse să verse câteva picături de cafea pe haină.

Califano privi pierdut fețele celorlalți, ca și cum ar fi cerut prea mult.

Dar imediat râsul amabil al lui Ribaldo îl liniști.

— Bine, prietene, dacă chiar asta vă doriți, voi încerca să pun o vorbă bună! exclamă comisarul. De fapt, acum că mă gândesc, chiar vă văd în uniformă. Italia are nevoie de slujitori isteți și agili așa cum ați demonstrat că sunteți dumneavoastră. Bravo! Vreau să mă compromit: voi face pe dracul în patru ca să fiți repartizat sub comanda mea. Dacă sunteți dispus să vă transferați, se înțelege!

— Cum să nu? răspunse acela, foarte vesel. Eu aici la Napoli las numai cerul, soarele și marea, care însă nu pleacă și pot să le revăd de fiecare dată când vreau. Pentru asta sunt trenurile, nu?

— Atunci să ciocnim pentru Califano Elpidio fu Aspreno, polițist al Maiestății Sale Regele, la dispoziția dumneavoastră! încheie Alicante, întorcându-se ca să-l strige pe ospătar.

Veni cel care-i servise, un băiețandru pe care vesta, mănușile și șorțul îl făceau să arate destul de caraghios, și mai comandară un rând.

Ospătarul se îndepărtă repetând cu voce tare comanda.

Ribaldo întinse mâna spre scrumieră, dar abia atunci își dădu seama că ce mai rămăsese din țigara lui fusese zdrobit. Renunță să și-o aprindă pe a doua.

Ospătarul se întoarse aproape imediat ducând tava cu comanda.

Cei patru ciocniră ceșcuțe și pahare în sănătatea noii achiziții a Regiei de Siguranță Publică și începură să bea.

Ribaldo, punându-și jos paharul, deveni brusc serios și i se adresă lui Alicante:

— Noi doi avem o chestiune nerezolvată.

Preotul, întunecându-se la față la rândul lui, răspunse:

— E inutil să insistați, comisare. Cu urechea asta nu aud și

nu voi auzi niciodată.

— Comoara aceea aparține Statului, spuse Ribaud, dur. Nu i-am spus nimic colegului meu Pitruzzella din respect pentru dumneavoastră. Sunteți persoane pe care am învățat să le respect și nu vreau să vă jignesc punându-vă în fața faptului împlinit. Prefer ca acest lucru să se rezolve de comun acord. Dar trebuie să fiți convins că totuși conștiința mea de italian...

— Și eu sunt italian, îl întrerupse Alicante. De fapt, aparțin unei realități care e italienească de aproape două milenii.

Comisarul se destinse și făcu un semn de aprobare din cap. Apoi își reluă expresia dinainte și deschise gura pentru a-și întări punctul de vedere. Dar Alicante i-o luă înainte.

— Să vorbim clar, comisare! izbucni preotul. Dumneavoastră spuneți că aceea e comoara Statului. Și ce ar face Statul cu ea? Ar topi-o ca să o vândă? Ar pune-o într-un muzeu? Așa încât ceea ce aparținea tuturor ar deveni ceva de vizitat contra cost? Nu, lucrurile acelea aparțin credincioșilor, devotamentului lor, pietății lor și a părinților lor, și la ei trebuie să se întoarcă. Bucurați-vă că ați dejucat un complot care putea să pună în gravă dificultate guvernul vostru, și, fie! și al nostru. Care, ascultați-mă pe mine, n-are niciun interes, acum, să redeschidă răni vechi și să dezgroape vechi litigii. De altfel, nimeni nu va ști despre comoară dacă dumneavoastră nu veți spune. Ochii nu văd, inima nu cere. Și nici portofelele. Și noi, fiți siguri, vom folosi aceeași discreție. Acele vase, acele cupe, acele candelabre se vor întoarce, fără vâlvă, în locurile de unde au fost furate și toată lumea va fi fericită. Nu veți fi chiar dumneavoastră cel care să trezească un câine care doarme și pe care nimeni nu are un real interes să-l audă din nou lătrând!

Alicante, după tonul răutăcios inițial, își încheiase răbufnirea pe unul îmblânzit, întinzându-se să pună o mână pe brațul lui Ribaud.

Ribaud, care ascultase prima parte cu indignare crescândă, la gestul acela rămase câteva clipe pe gânduri. Lăsă capul în jos, încruntat. Bătu cu degetele în măsura. Păru că se gândește.

În sfârșit ridică ochii și se uită la preot. Toți își ținură răsuflarea.

Însă Ribaudó dădu foarte discret din cap în semn că da. De mai multe ori.

Și toți răsuflară ușurați.

Nu știau ce-i trecuse prin cap comisarului în lungile secunde petrecute ca să mediteze asupra ultimelor cuvinte ale lui Alicante.

Gândul la iubirea lui pierdută.

El nu credea în Dumnezeu catolicilor, dar, dacă exista și cea mai mică posibilitate ca o milostivire supremă să existe cu adevărat, spera din toată inima ca sacrificiul pe care-l făcea să-i faciliteze lui Claire intrarea în lumea sfinților, unde faptele bune își găsesc răsplata.

Această hotărâre îl făcu să se simtă eliberat, insuflându-i un neașteptat sentiment de pace.

Se trezi din nou, brusc, cu un nod în gât. Se simți imediat jenat, bineînțeles.

Alicante, căruia nu-i scăpase emoția neașteptată din ochii comisarului, se grăbi să schimbe subiectul:

— Păi, dacă ministrul va fi zgârcit cu dumneavoastră în recompense oficiale, în mod sigur în Lojă va fi o cină pompoasă în onoarea dumneavoastră, cu destule salve de șampanie la adresa dumneavoastră!

Ribaudó râse:

— Văd că ne cunoașteți jargonul! Apoi, cu un zâmbet amar, spuse: Nu, nu cred că vor fi oște și discursuri pentru mine, doar pentru simplul motiv că am buzunarele pline de ritualuri, jurăminte, secrete, parole, acronime latine și lucruri de genul acesta. Și ducă-se dracului cariera. De fapt, știți ceva? Îl voi ruga pe ministru să-și exprime recunoștința lui și pe cea a Patriei oferindu-mi un loc de muncă liniștit într-o provincie unde nu se întâmplă niciodată nimic. Sunt sătul de toate, vreau să stau o vreme liniștit.

— Cum!? se miră Califano. Mă vreți în subordinea dumneavoastră ca să mă duceți unde nu se întâmplă niciodată nimic? Eu speram la o viață activă!

Comisarul își dădu seama că tocmai contrazisese ce promisese și încercă să remedieze:

— Ei, nu e vorba să fie pentru totdeauna...

Alicante clătină din cap și zâmbi.

— Dumneavoastră aveți nevoie de alt tip de liniște, prietene, o liniște pe care niciun sătuc alpin nu va putea să vi-o dea! spuse. Chiar dacă nu credeți, îngăduiți-mi să invoc peste dumneavoastră adevărata pace, cea pe care o înțeleg eu. Vedeți, preotul poate face gesturi, se cheamă sacramentale, care au caracteristica de a funcționa chiar dacă cel care le primește nu crede. Unul este binecuvântarea, pe care eu, cu permisiunea dumneavoastră, vreau să vi-o dau. Îmi dați voie?

Nu așteptă răspuns și ridică mâna, puțin, ca să nu atragă privirea celorlalți clienți din cafenea. Făcu în aer un semn al crucii și murmură câteva cuvinte pe care nimeni nu le auzi. *Don Esposito* și vizitiul se închinară. *Ribaud* lăsă capul în jos și, roșind foarte tare, își făcu un foarte rapid semn al crucii cu două degete. Apoi, ca să-și învingă stânjeneala, nu găsi altceva mai bun de făcut decât să ia pălăria care stătea agățată de un scaun apropiat și să și-o pună pe cap.

— Comisare! râse copios *don Esposito*. Nu ne părăsiți încă, mai e o jumătate de oră până la trenul dumneavoastră! Și, apropo de pălării, o întrebare: ce căuta, după dumneavoastră, biletul acela pe care scria „V.I.T.R.I.O.L.“, găsit în pălăria celui mort pe care ați spus că l-ați examinat la morgă? Nu știu dumneavoastră, dar eu sunt în continuare curios!

— A, biletul! spuse *Ribaud*, mulțumit de digresiune. Vă voi spune că n-am nici cea mai vagă idee. În realitate, sunt multe locuri întunecate în povestea asta a *Calderarilor*. I-au prins aproape pe toți, cum știți. Dacă vă interesează, voi încerca să vă comunic ce au mărturisit. În ce mă privește, prevăd că unele aspecte ale afacerii vor fi clarificate pe parcursul desfășurării anchetelor și al interogatoriilor. E posibil ca altele să rămână un mister pentru totdeauna.

Făcu o pauză.

Toți erau cu ochii pe buzele lui.

— Dar vă voi spune și că nu mă interesează deloc!

Pronunță aceste ultime cuvinte cu un fel de bucurie, apoi ridică paharul spre tânărul preot și termină al doilea Pernod.

— Uf! Termină, Nicoli', și ce te interesează acum? exclamă *don* Alicante adresându-i-se finului său. Gândește-te mai degrabă că trebuie să mergem să ne dezlegăm de legămintele noastre. Eu, în timp ce eram legat la ochi și împachetat ca un salam, i-am promis Madonei di Montevergine să fac înconjurul sanctuarului dacă vom scăpa. Și tu? Nu-mi spune că n-ai făcut și tu niciun legământ față de vreun sfânt, că nu cred!

Don Nicola deschise gura să răspundă tocmai când un nor de abur, de data asta mare, invada zona cu măsuțe, pufnind dintr-o locomotivă care pleca. Zgomotul pistoanelor și scrâșnetul metalului, răsunând sub bolta gării, acoperiră toate celelalte sunete.

Nubius

În timp ce vorbea, vocea lui devenea uneori mai ascutită și neplăcută, alteori gravă și cavernoasă. Venea de la el, desigur, dar în anumite momente aveai impresia că nu era a lui, că el aducea numai mișcarea buzelor și schimbările de expresie. Atunci, era ca și cum altcineva l-ar fi folosit ca mască și deghizare. Și capul, și mâinile, și umerii lui păreau în acele clipe manevrate de fire invizibile.

Vorbea, și vedeai un biet astmatic, bolnav de guturai, stafia uscată a adultului care probabil că fusese odată. Vorbea, și iată-l luând aspectul unei sculpturi demonice, puternice, malefice. Vorbea, și iată-l devenind imaginea însăși a morții, lugubră, de gheață, străvezie.

Monologul lui era, pe alocuri, incoerent: povestiri fără legătură, condimentate de schimbări de stare neașteptate. Amesteca istorie politică și anecdote, dedesubturi și dezvăluiri, previziuni și profeții. Părea să fi trăit personal ce povestea, deși durata normală a vieții omenești n-ar fi fost de ajuns să conțină toate evenimentele pe care le evoca.

Devenea de gheață când se lansa în descrieri de scenarii viitoare, pentru că atunci avea un ton de indiferență totală, ca și cum totul ar fi fost deja proiectat și acum lucrurile ar fi de la sine în direcția pe care el o prefigurase.

Oricum, nu era timp să meditezi asupra afirmațiilor sale pentru că pauzele pe care le lua erau scurte și îi permiteau interlocutorului numai să aibă certitudinea că ascultă pe cineva neobișnuit să îngăduie polemici. Și că a fost invitat numai ca ascultător.

— Citesc pe chipul dumneavoastră că muriți de curiozitate

să știți cine sunt eu în realitate. Dar, prietene, eu sunt exact ceea ce par! Nimeni. Credeți că sunt un mason de grad înalt și cursă-lungă? Vă înșelați. N-am făcut niciodată parte din nicio asociație, secretă sau la vedere, niciodată în viața mea. Cel care se apropie de final a fost un secol de războaie și revoluții, prietene, reluă, după ce scuipă în foc.

Un firicel de salivă îi căzu pe bărbie și el îl luă cu mâna, pe care și-o șterse apoi pe pătura ținută pe picioare. Gestul, greu și tremurat, îl arată pentru o clipă, încă o dată, ca pe o epavă a existenței, aproape un cadavru care se încăpățâna să nu cedeze sfârșitului firesc al vieții.

— Cineva va trebui, mai devreme sau mai târziu, să vadă câți morți a costat secolul acesta. Dar, oricare ar fi acest număr, din păcate, încă e nimic. Vor veni alte războaie, pentru că suntem abia la început. Mai e încă mult de făcut. Vedeți, imperiile de drept divin sunt tot la locul lor și, cât timp vor fi, Tronul și Altarul vor rămâne punctele cardinale ale cetății omului. Este Imperiul Britanic, de confesiune anglicană, cel Prusac, care e luteran, cel Rus, ortodox, cel Turc, musulman. Și este imperiul austriac, catolic. Acesta din urmă este cel mai insidios, dar nu datorită puterii lui politice și militare, nu.

El este ce rămâne din Sfântul Imperiu Roman, care o perioadă a fost, da, implicat într-o foarte lungă confruntare cu Biserica, pentru că împărații antici nu înțeleseseră că cele două ordini trebuiau să acționeze separat, deși împreună. Astăzi, lucrurile s-au schimbat și sfântul împărat și papa nu-și mai pot permite conflicte; deci, cât timp va exista Austria, Biserica va putea conta pe puterea laică, cum se spunea odinioară. De aceea, Austria va trebui să fie primul și cel mai important obiectiv al Revoluției.

Pas cu pas, desigur, dar și la biliard se împinge o singură bilă pentru a tulbura ordinea celorlalte. Austria trebuie să dispară. Pentru a face asta foarte probabil va fi nevoie de un război mondial, dar e necesar.

Își trecu o mână peste ochi.

— Disparația Imperiului Habsburgic, reluă cu voce obosită, va lăsa un gol enorm în centrul continentului, un gol care, prin

forța lucrurilor, va fi umplut de Germania. Noua poziție va face să crească puterea Germaniei, până când își va considera plasarea foarte limitată. Va fi inevitabil atunci să încerce să facă ceea ce n-a reușit Napoleon. În acel punct, cum vă puteți imagina, Imperiul Britanic nu va suporta creșterea unei puteri continentale și nu e exclus ca vreo altă putere maritimă să considere că a venit momentul să se implice. În fine, masa de biliard e deja pregătită și bilele sunt la locul lor. E nevoie, așadar, să se dea prima lovitură, având grijă să nu se greșească unghiul, intensitatea și, evident, bila.

Îl imită, cu mâinile încovoiate, pe jucătorul care, cu tacul în mână, se apleacă peste pânza verde, țintește atent și în cele din urmă lovește bila.

Râse ascuțit, arătându-și dinții gălbui.

Râsul lui se stinse într-un fel de horcăit șuierător și el își frecă bărbia, închizând ochii. Și, cu ochii închiși, reîncepu să vorbească:

— Totul trebuie să pornească de aici, din Italia, pentru că aici locuiește dușmanul milenar.

Privi în foc și coborî vocea cu un ton.

— Cineva a reînviat o veche societate secretă, fără să dea de bănuț, fiind susținător al Tronului și al Altarului. Cineva le-a sugerat și un plan grandios pentru o deplină restaurare a vechilor principate italiice, inclusiv Statul Bisericii. Cineva le-a arătat modul de a-l pune în aplicare. Cineva a avut grijă să anunțe un jurnalist cunoscut, din partea adversă, anexând informației un semn tipic masonic, de unde să reiasă că era vorba de un lucru serios. Restul a mers înainte de la sine.

Bătrânul deschise ochii, întoarse capul spre interlocutor și, devenind dur, exclamă:

— Și fără mine, și după mine, chiar dacă nu va mai exista niciodată un altul ca mine, evenimentele se vor succeda inevitabil, pentru că unul va fi cauza celui alt. Nici măcar Marele Ceasornicar din Univers nu va putea să le oprească. El, impasibil în empireul său, a creat și a pus în mișcare cosmosul, lăsând celor care sunt conștienți de asta misiunea de a-l guverna și conduce.

Zâmbi, ironic.

Pentru un moment păru să redevină tânărul bărbat care probabil fusese cine știe cu cât timp în urmă. Această schimbare extraordinară apăru pe fața lui în timp ce, fixându-și privirea asupra interlocutorului său, izburcea în această litanie:

— Vrei să știi cine sunt eu? Îți voi spune cine *nu* sunt. Eu nu sunt răzmerița trecătoare a ordinii publice, nici răscoala care zbiară în ținuturi, nici conjurația care complotază în umbră, nici înlocuirea unei dinastii cu alta, nici transformarea monarhiei în republică.

Eu nu sunt urletele Iacobinilor, nici furiile din Montagna, nici luptele pe baricade, nici jaful, nici ghilotina, nici înecurile în Loara. Nu sunt nici Luther, nici Cartesio, nici Marat, nici Robespierre, nici Babeuf, nici Mazzini, nici Kossuth.

Aceștia sunt fiii mei, dar nu sunt eu. Aceste lucruri sunt operele mele, dar nu sunt eu. Acești oameni și aceste lucruri sunt fapte trecătoare, dar eu am fost permanent.

Eu sunt refuzul oricărei rânduiei religioase și sociale nestabilite de om și asupra căreia să nu fie rege și zeu laolaltă. Eu sunt proclamarea drepturilor omului împotriva drepturilor lui Dumnezeu; sunt filosofia revoltei, politica revoltei, religia revoltei. Eu sunt Prometeu descătușat, într-un cuvânt, eu sunt anarhia, pentru că eu sunt Dumnezeu detronat și înlocuit de om.

Iată motivul pentru care mă numesc Revoluție, adică răsturnare, pentru că eu îl așez sus pe cel care, după legile eterne, ar trebui să stea jos, și îl pun jos pe cel care ar trebui să stea sus.

Eu sunt negarea legală a domniei lui Hristos pe pământ, distrugerea socială a Bisericii.

Acesta sunt eu. Iar numele meu din registrul stării civile sau cel de luptă nu au importanță. Nici cel care acum îți vorbește nu contează, pentru că eu sunt etern și eram înainte și voi fi după ce acest corp va fi mort. Ieri mă numeam într-un fel, azi mă numesc într-altul, mâine iar altfel. Dar acum drumul e trasat și nu se va putea să nu fie urmat. Acum orice efort va

putea doar să încetinească avalanșa, nu să o oprească. Ea va merge către scopul ei final, care e totul și nimic. Un râs cosmic.

Acum șuiera ca un șarpe. Își dădu seama. Tăcu, trecându-și limba peste buzele stafidite.

— Bineînțeles sunt și am fost mereu singur, reluă, mai calm. Iubirea e cea care are nevoie să fie împărtășită, ura nu. Cu ura poți să fii și singur. De fapt, cine urăște e mereu singur. Asta îți dă o putere infinit mai mare și te face inatacabil.

Cu arătătorul în sus și ton de profesor, spuse:

— Nu vezi? Acum bărbații își însoțesc la liturghie soțiile și fiicele, dar ies în timpul predicii. Religia va rămâne o treabă pentru femei, așteptând să devină un bun de muzeu. Are școala grijă să-i sustragă pe tineri din Biserică și din familii. În realitate, Statul a pus stăpânire pe școală, care face astfel încât ea să nu se limiteze la a instrui, dar să se ocupe mai ales de educație. O face obligatorie, apoi completează procesul educativ și mințile sunt ale noastre. Școala face să fie al nostru trecutul. Recrutarea, prezentul. Astfel și viitorul e deja pe drumul lui.

Făcu gestul obișnuit cu mâna. Interlocutorul știa deja că gestul acela anunța a *n*-a schimbare de subiect.

— Probabil, vor fi necesare alte războaie. E posibil ca spațiul libertății individuale să trebuiască mai apoi redus. Și să fie nevoie să se ajungă la războiul final, cel care va pune capăt pentru totdeauna războaielor, pentru simplul motiv că acestea vor fi devenit imposibile. O singură umanitate, fără obstacole și fără granițe, fără opreliști religioase și fără diferențe între indivizi. Conduasă de cei mai buni, care se vor coopta reciproc pentru că numai cei mai buni se recunosc între ei.

Reîncepuse, imperceptibil, să se înfierbânte. În ultima frază era atâta impetuozitate că trebui să se oprească pentru a-și rearanja proteza în gură.

În acest fel redeveni bătrânul decrepit și demn de milă care era, cu degetele mari, osoase care împingeau pe palatin, privirea rătăcită, răsuflarea tăiată. Pe cât de titanic și infernal apăruse cu câteva clipe mai devreme, cedase acum locul unei epave, o grămăjoară de oase pe care o proteză deplasată fusese

de ajuns să o dea în vileag.

În sfârșit dezgustătorul spectacol se termină și dinții falși se arătau din nou în același zâmbet sarcastic. Bătrânul se adresează iar interlocutorului său revenind, afectat, la pronumele de politețe.

— Dumneavoastră în acest punct probabil vă întrebați de ce v-am solicitat prezența și de ce vă povestesc toate astea, spuse pe un ton intenționat enervant.

Dar îi răspunse numai tăcerea.

— Nu vreți să știți detaliile? Numele? Nu aveți nicio curiozitate deci? insistă.

— Nu mi-ați fi zis nimic dacă mai era încă timp.

Pentru prima oară de când intrase, cel care stătea în picioare în partea cealaltă a camerei își făcuse vocea auzită.

— Exact! Exact! se entuziasmă bătrânul. Și nu v-ați întrebat, repet, de ce am cerut această întâlnire?

— Nu mi-e greu să-mi imaginez. Voiati un preot, și nu unul oarecare, pentru a vă satisface ultima bucurie înainte de final, răspunse calm celălalt.

— Și văd că într-adevăr nu a venit unul oarecare! Bine, foarte bine! Pot să aflu numele dumneavoastră, vă rog?

— Mă numesc Carlo Pascale.

— Pascale! Pascale... Îmi sună cunoscut. Probabil l-am auzit deja, într-un loc, cine știe unde. Însă e un nume destul de comun prin părțile astea, nu-i așa? Mă rog, mai devreme sau mai târziu îmi voi aminti.

Da, voiam un preot deosebit, unul deștept. Așa cum nu vă va fi greu să vă închipuiți, nu am multă stimă pentru categoria dumneavoastră, chiar dacă recunosc că uneori poți să întâlnești câte o minte sclipitoare. Așadar, sunt bucuros că alegerea a căzut pe dumneavoastră.

Desigur, cine v-a trimis aici a crezut că se putea obține mărturisirea finală a unui mare păcătos, unul care voia să realizeze marele pas al convertirii înainte de a-și da sufletul. Unul, oricum, care, fiind un penitent special, avea nevoie de un duhovnic extraordinar. De un sfânt, în fine, un preot înzestrat cu har, cum se spune în grupul vostru.

Dumneavoastră, de aceea, trebuie să fiți renumit ca îndrumătorul de conștiințe în dioceză. Credincioșii buni ai acestui azil, care bucuroși se întrețin cu mine în discuții înalte, nu au avut deci dubii în alegere și, fără îndoială, probabil au alergat să vă cheme când am exprimat o dorință care exista în năzuințele și rugăciunile lor.

Un zâmbet răutăcios îi străbătu chipul, în timp ce-și îndrepta arătătorul noduros înspre interlocutor:

— Deci, dumneavoastră sunteți cel mai bun dintre cei pe care clerul acestui oraș îl poate oferi și sunt încântat că vă am în fața mea. De ce? Pentru că timpul meu s-a consumat, ca într-un contract, și nu voiam să mă duc fără să spun Bisericii că mi-am îndeplinit sarcina. Am reușit într-adevăr să pun bazele pentru distrugerea operei Dumnezeului vostru, o operă născută prost și rămasă imperfectă, pe ruinele căreia se va naște într-o zi împărăția omului care își va fi propriul zeu.

— Ați vorbit de războaie viitoare care vor veni după alte războaie. Până unde va trebui să se întindă această împărăție a omului de care vorbiți? spuse preotul pe un ton suficient de liniștit cât să-l enerveze pe bătrân.

— Juan Donoso Cortés, marchiz de Valdegamas, una dintre mințile cele mai ascuțite pe care filosofia voastră a putut să-l aprecieze! exclamă el cu fâfnă. Spre norocul nostru a murit încă tânăr, chiar dacă a avut timp să-și ofere consultanța pentru realizarea Syllabus-ului. Un document atât de lucid și de profetic, că ne-a obligat să reacționăm îngropându-l cu insulte. Astfel, până și catolicii au încetat să se mai rușineze. Oh, nu toți, firește! Nu dumneavoastră, în mod sigur! Dar vorbeam de Donoso Cortés. Bine, văd din expresia dumneavoastră că știți despre cine vorbesc. În 1849, adresându-se Curții spaniole, omul acela a rostit un discurs memorabil pe care numai mediocritatea publicului său l-a făcut să răsune în gol. Pasajul principal mi-a rămas gravat în memorie. Iată-l: „Cauza tuturor greșelilor voastre, domnilor, stă în faptul că ignorați direcția civilizației și a lumii. Voi credeți că civilizația și lumea progresează, în schimb sunt în regres. Lumea se îndreaptă cu pași foarte rapizi către

despotismul cel mai total și absolut care s-a văzut vreodată”.

Până unde trebuie să ne întindem, întrebați? Voi folosi un termen grecesc: cleptocrație. Câțiva clovni vor fi puși în prim-plan să facă pe președinții, miniștrii, șefii de guverne, și vor fi mai mult decât bucuroși să-și împrumute fețele și să-și pună la dispoziție capetele de lemn în schimbul unui pumn de privilegii și al unei bucăți de pâine aruncate pentru vanitatea lor. Dar nu se va ști niciodată cine conduce cu adevărat. Atenție, nu pentru că adevărata putere va fi ascunsă, ci pentru că, dimpotrivă, va fi sub ochii tuturor. Și, ca toate lucrurile evidente, nu se va vedea. Da, i se va suspecta existența, așa cum mișcarea morii de vânt presupune vântul. Dar vântul nu se vede, nici nu se știe unde se naște, nici de ce.

Această conducere nu va fi niciodată îndepărtată, pentru că n-ai ști în cine să tragi. Chiar și când cineva, din întâmplare, și-ar da seama, nu l-ar crede nimeni. În orice caz, n-ar putea face nimic. Lumea care va veni nu va mai fi guvernată, ci, să spunem așa, ghidată.

— Toate astea mă fac să mă gândesc la Satana, la Necuratul, la Cel Fără de Chip, prin antonomază. Opusul împăratului meu, Hristos, clar și vizibil, care acționează la lumina zilei. Și care stăpânește în ora cea mai luminoasă, răspunse preotul fără să-și piardă indiferența.

Bătrânul izbucni într-un râset gâlgâitor și exclamă:

— Dar la ora de care spuneți a murit!

— Nu. Tocmai atunci Și-a instaurat împărăția. Și porțile Infernului nu vor trece peste ea.

— Deh! Teologie seacă, cuvinte la întâmplare! Țipă bătrânul agitând o mână. Nu cu frazele figurative, care în realitate nu vor să spună nimic, veți opri mașinăria! E pornită de cel puțin un secol și va ajunge unde am spus!

— Ați vorbit mult și mi-ați povestit multe. Totuși, nu mi-ați dat un motiv să vă cred. Din câte știu, ați putea fi un nebun a cărui minte se clatină, spuse preotul fără să-și piardă firea.

Bătrânul cobori vocea până la șoaptă:

— Oh, dacă e din cauza asta, nu vă chinuiți. Acum nu mă interesează deloc dacă mă credeți sau nu. Dar când veți vedea

că se adevărește ce v-am anunțat dinainte, atunci sigur veți crede! La început, va fi o simplă bănuială; apoi, treptat, vă veți aminti cuvintele mele, unul câte unul, într-un crescendo care va ajunge până la urmă să vă tulbure viața. Vă veți duce să bateți la diferite uși, veți umbla de la una la alta ca un nebun, dar veți fi luat de nebun și niciuna nu se va deschide. Nu veți putea face altceva decât să asistați neputincios la lenta instaurare a noii ere, și va fi deja mult dacă veți reuși să nu vă pierdeți mințile!

— Auzindu-vă pe dumneavoastră, s-ar spune că încercați să vă dați drept cel mai mare conspirator al tuturor timpurilor, aproape un emisar al diavolului! glumi preotul.

Bătrânul zâmbi disprețuitor:

— Eu? V-ar mira dacă v-aș spune că, dimpotrivă, sunt o persoană binevoitoare? Păi, da, acum pot să o și spun. În lunga mea carieră, o singură dată am ridicat mâna. O singură dată. Față de un trădător renegat și, acum că mă gândesc, chiar în acest oraș. Nu vă voi plictisi cu detaliile. Vă ajunge să știți că a fost vorba de o ocazie cu totul excepțională, când trebuia să mă exprim printr-un gest puternic.

Deveni gânditor, ca și cum revenirea acelei amintiri îi trezise, în mod neobișnuit, curiozitatea. Lăsă privirea în jos și râse.

— Eram destul de plin de fantezie pe vremea aceea. Închipuiți-vă că îmi făcusem un fel de mască cu pielea unui cocoș și mi-o pusesem pe față ca să impresionez, dar și să mă ascund. Efectul probabil că era cu adevărat dezgustător!

Râse din nou. Apoi deveni serios și se concentră pe focul din șemineu, întredeschizând pleoapele.

— Era un sperjur acela. Însă, e caraghios, nu-mi mai amintesc care era natura trădării lui. Probabil, se întâmplase cu cine știe cât timp în urmă... Și nu-mi amintesc nici de ce de data aceea am decis să fac o excepție și să acționez personal. Probabil că nu uitasem neplăcerea... Sau trebuia să dau un exemplu?

Păru să facă eforturi să-și amintească, dar renunță aproape imediat, făcând un gest plictisit:

— Ei, oricum ar fi fost spânzurat. De justiția penală, vreau să spun. Cum se numea? Nici măcar asta nu reușesc să-mi amintesc...

Brusc își holbă ochii și se întoarse spre preot. Acesta, între timp, se apropiase și, aplecându-se, își apropiase fața de a lui:

— Se numea Pascale, spuse încet. Și tu ești Nubius, nu-i așa?

Bătrânul, după ce depăși momentul de uimire, părea să-și fi redobândit sângele rece:

— Mi s-au dat multe nume. Da, Nubius e unul dintre acestea. Dar tu cine ești?

— Omul pe care l-ai ucis era fratele meu, rosti preotul încet, ridicându-și pieptul.

Ochii săi avură o străfulgerare:

— Vrei să spui că tu ai fost cel care a făcut să explodeze totul? Păi da, nu puteai să fii decât tu, nenorocitul! se înrăi. Am avut noroc să scap, pentru că mișcarea aerului m-a făcut să zbor departe. Știi câtă lume a rămas acolo jos din vina ta? Am avut nevoie de ore întregi ca să ies de acolo, reparcurgând înapoi pasajul prin care venisem și pe care numai eu îl știam. Din cauza prafului care îmi intrase în plămâni am scuipat sânge o săptămână. Ca să nu mai vorbesc de brațul rupt.

Dintr-odată furia de pe chipul lui dispăru și lăsă loc râșnetului obișnuit:

— Ia spune-mi, te-ai căit pentru morții aceia? Desigur, nu pot să neg că din punctul tău de vedere nu era vorba de persoane bune. Liniștește-ți totuși conștiința, preotule, pot să depun mărturie că lovitura aceea ți-a scăpat accidental. Păcat însă că nu știu cui să-i mărturisesc! În fața tribunalului Dumnezeuului tău poate? Dar eu n-aș putea ajunge acolo!

Izbucni într-un râset zgomotos, izbindu-se cu o mână peste coapsă. Apoi, tot râzând:

— Ia te uită, ce coincidență! Oh, tu îi vei spune justiție divină, evident, și îi vei mulțumi Dumnezeuului tău pentru că ți l-a pus în față pe asasinul fratelui tău! Dar va fi amuzant să văd cum te vei descurca acum. Mă vei strangula cu mâinile tale? Ești bătrân, e adevărat, dar în halul în care am ajuns eu, ai

putea chiar reuși. E adevărat și că haina ta s-ar opune răzbunării. Totuși, te-ai putea spovedi unuia de-al tău și ai avea toate circumstanțele atenuante ale cazului. Păi da, ieșind de aici vei spune că am murit din cauza unui atac, lucru la care, de altfel, patronii acestui azil se așteaptă de la o zi la alta. Sau preferi să te duci să mă denunți la poliție? Oh, te rog, ești invitatul meu! Va fi interesant să aflu ce vei spune. „Am pus mâna pe regele conspiratorilor din vremea dinaintea unirii“, poate? Știi ce răsete vor fi! Mă vei acuza atunci că l-am omorât pe fratele tău? Admițând că te vor crede, înainte ca birocrăția să aprobe săpăturile în subsolul din Napoli în căutare de vechi oseminte, acuzatul nu va mai fi parte din această lume. Ești într-o dilemă pe cinste, dragule, în mod sigur! Știi ceva? N-aș vrea să fiu în locul tău.

Și izbucni din nou în râs, unul care se stinse rapid printre sughituri și gâfâieli. Începu să tușească și corpul veștejit se izbi de mai multe ori de spătarul fotoliului.

Preotul făcu câțiva pași în spate. Îl privi pe bătrânul cuprins de trepidații, zbârcit și decrepit, mizerabil schelet acoperit cu pergament, cheag uman menținut întreg din pur orgoliu.

Și i se făcu milă de el.

— Pentru mine nu mai e timpul urii, spuse.

Bătrânul se opri în sfârșit din tușit și, pe jumătate sufocat, lovi aerul cu o mână.

— Palavre, prostii! strigă răgușit. Vorbești aiurea, preot imbecil! Te încăpățânezi în rolul tău de sfânt și te consolezi așa, cu vorbe, nebun ce ești!

Monsenior Pascale, de neclintit, răspunse:

— Planul tău a eșuat. Îi vor prinde pe toți.

— Și? E posibil să nu fi priceput nimic? De câte ori trebuie să-ți spun că acum nimic nu mai contează? Ceea ce am spus se va întâmpla, poți să juri pe Dumnezeuul tău. Dacă nu astăzi, mâine. Sau poimâine. Dar nimeni nu mai poate face nimic. Și acum pleacă, m-ai obosit. Trebuie să mă odihnesc. Adio.

Închise ochii, abandonându-se vlăguit.

Preotul clătină din cap trist.

— În locul tău m-aș gândi la sufletul meu, spuse. Trebuie să

răspunzi de multe lucruri.

— Ei, tot preot rămâi. Patetic și banal, răspunse celălalt fără să deschidă ochii. Nu, eu mă voi întoarce în Tot. Sau în Nimic, dacă preferi să-i spui așa.

Pascale nu răspunse, dar începu să privească un punct nedefinit în podea.

După o clipă lungă, înălță capul și spuse încet:

— Chiar ești sigur de asta?

La aceste cuvinte, bătrânul deschise ochii și se întoarse să se uite la preot, întâlnindu-i privirea.

Rămaseră așa, fixându-se, în timp ce expresia lui Nubius se schimba încet.

Dar preotul nu așteptă răspunsul. Își luă pălăria și, întorcându-se, plecă.

Epilog

Monseniorul Pascale era ocrotit de diferite haruri supranaturale. Printre acestea era unul la care recurgea rar, în circumstanțe cu adevărat speciale.

El – dacă, bineînțeles, asta era voia Domnului – putea să facă să-i înghețe interlocutorului său sângele în venele cu o frază scurtă, simplă.

De data aceasta folosise acest har și închisese ușa în urma lui, fără ca măcar să arunce o ultimă privire către expresia chipului lui Nubius.

Notă

În realizarea acestui thriller „de epocă” (care, repet, e o operă de ficțiune și, ca toate ficțiunile, are desigur limite și, sper, calități), alegerea de a nu data evenimentul a fost intenționată. Astfel, cititorul nu va fi tentat să-l ia drept „roman istoric” și nu va pierde timpul să caute referiri la fapte, persoane, situații și instituții care au existat în mod real.

Astfel istoria și ficțiunea au fost atât de intersectate pentru a crea probleme în a ghici unde începe una și se termină cealaltă. Tocmai ce-mi doream.

Dacă cititorul pasionat de istorie va găsi că anumite evenimente citate s-au întâmplat mai devreme mai degrabă decât mai târziu și mai târziu mai degrabă decât mai devreme, să știe că intenția mea era să recreez mai ales atmosfera unei epoci.

Numai pentru unul dintre personaje m-am inspirat dintr-o personalitate istorică reală: Carlo Amirante, al cărui proces de sanctificare e în desfășurare. Doar m-am inspirat, oricum, pentru că anumite detalii biografice reprezintă simplul rod al fanteziei.

Câteva dintre locurile descrise în thriller, deși având alt nume, există într-adevăr, chiar dacă destul de diferite față de cum sunt descrise aici.

Iată câteva dintre operele pe care le-am consultat și din care am extras puncte de plecare și inspirație:

Aa. Vv., *La rivoluzione italiana*, ediție îngrijită de Masimo Viglione, Il Minotauro, 2001

- Andreotti, Giulio, *Ore 13: il ministro deve morire*, Bur, 1991
- Cammilleri, Rino, *Juan Donoso Cortés*, Marietti, 1998
- , *L'ultima difesa del papa re*, Piemme, 2001
- , *I mostri della Ragione 2*, Ares, 2006
- Cimiteri, Augusto, *Valdesi e massoneria: due minoranze a confronto*, Claudiana, 2000
- Conti, Fulvio, *Storia della massoneria italiana*, Il Mulino, 2003
- Curletti, Filippo, *La verità sugli uomini e sulle cose del regno d'Italia*, ediție îngrijită de Elena Bianchini Braglia, Tabula Fati, 2005
- De Mattei, Roberto, *Piò IX*, Piemme, 2000
- Di Castiglione, Ruggiero, *Una villa massonica nella Napoli del '700*, Atanòr, 1996
- Esorcismo di Leone XIII*, în *Il libro blu* (publicație de uz intern a Opus Mariae Matris Ecclesiae, 1994)
- Esposito, Rosario F., *Le grandi concordanze tra Chiesa e massoneria*, Cardini, 1987
- Fejtő, François, *Requiem per un impero defunto*, Mondadori, 1990
- Francovich, Carlo, *Storia della Massoneria italiana*, La Nuova Italia, 1974
- Gamberini, Giordano, *Mille volti di massoni*, ed. Soc. Erasmo, 1975
- Gatto Trocchi, Cecilia, *Storia esoterica d'Italia*, Piemme, 2001
- Gervaso, Roberto, *I fratelli maledetti*, Bompiani, 2002
- Homer, Michael W., *Lo spiritismo*, Elledici, 1999
- , *La Massoneria*, Elledici, 1997
- Invernizzi, Marco, *I cattolici contro l'unità d'Italia?* Piemme, 2002
- Kertzer, David I., *Prigioniero del Vaticano*, Rizzoli, 2005
- Leoni, Francesco, *I cattolici e la vita politica italiana dal 1874 al 1904*, Guida, 1984
- Mariani, Paolo, *La penna e il compasso*, Il Cerchio, 2005
- Marrone, Romualdo, *Guida insolita ai misteri, ai segreti, alle leggende e alle curiosità di Napoli*, Newton & Compton, 1999
- Messori, Vittorio, *Pensare la storia*, Sugarco, 2006
- Mola, Aldo A., *Storia della massoneria italiana dalle origini ai giorni nostri*, Bompiani 2003

O'Clery, Patrick Keyes, *La rivoluzione italiana*, Ares 2000
 Oneto, Gilberto, *L'iperitaliano: Eroe o cialtrone?* Il Cerchio, 2006
 Pellicciari, Angela, *L'altro Risorgimento*, Piemme, 2000
 Russo Fenoglio, Maria; Fenoglio, Alberto, *Le società magico-segrete*, Meb, 1998
 Seganti, Giuseppe, *Massoni famosi*, Atanor, 2004
 Siano, preotul Paolo M., f.i., *Uno studio sull'incompatibilità tra Massoneria e Chiesa Cattolica*, în „Fides Catholica“ nr. 1, 2006
 (Seminario Teologico „Immacolata Mediatrix“)
 Spadolini, Giovanni, *Giolitti e i cattolici*, Mondadori, 1994
 –, *L'opposizione cattolica*, Mondadori, 1994
 Tornielli, Andrea, *Pio IX. L'ultimo papa re*, ed. Il Giornale, 2004
 Vannoni, Gianni, *Le società segrete*, Sansoni, 1985
 Vecchi, Alberto, *Internista al diavolo*, Edizioni Paoline, 1954
 Viglione, Massimo, *L'identità ferita*, Ares, 2006

Cuprins

Un delict 4

Preotul 8

Un alt delict 26

Eminența Sa 33

Ceață 49

Ministrul 55

Confesorul 68

Bătrânul 83

Exorcizo te, immundissime spiritus 89

„La vremea sa, spusese bătrânul privind focul. La vremea sa.” 102

Consiliu 111

„Toate lucrurile la rândul lor, spusese bătrânul înainte să-și aprindă pipa. Toate lucrurile la rândul lor” 124

Cadavrul 130

„Dacă nu înțelegeți asta, n-ați înțeles nimic, spuse bătrânul. Nimic” 144

Sarcofagul 152

„Nu am mult timp, spuse diavolul bătrân. Nu mai am mult timp” 165

Vila 174

Trapa 186

Crăpătura 201

Trăsura 215

Atacul 228

Medalia 242

Fostul căpitan 254

Vizitiul 266

[Întoarcerea la vilă 278](#)

[Povestea 293](#)

[Explicații 307](#)

[Cimitirul 322](#)

[Clopotnița 336](#)

[Comoara 349](#)

[Despărțiri 361](#)

[Nubius 369](#)

[Epilog 381](#)

[Notă 382](#)

[1] Onorabil (în lb. italiană); titlu dat deputaților și senatorilor (n. red.)

[2] Titlu dat administratorului unui beneficiu ecleziastic sau militar; grad în ordinele cavalerești (n.tr.)

[3] Festa di Piedigrotta – sărbătoare populară antică celebrată în această zonă din orașul Napoli, cu ritualuri tip bacanală la origine, care încurajau fecunditatea, și închinată zeului Priap. Devine o sărbătoare creștină, fixată pe data de 8 septembrie, ziua nașterii Fecioarei Maria, care patronază sanctuarul apărut în secolul al XIV-lea în Crypta Neapolitana. (n.tr.)

[4] Pius al IX-lea - papă în perioada 1846-1878. Pe 13 iulie 1881, a fost mutat de la Vatican în biserica San Lorenzo al Verano (n.tr.)

[5] Anticoncilio di Napoli, 1869 – Inițiatorul principal este Giuseppe Ricciardi (Napoli, 1808-1882), ca reacție la anunțul Vaticanului de a convoca un Conciliu la sfârșitul celui an. Munca de organizare a fost precisă și tenace, astfel încât la deschiderea evenimentului, pe 9 decembrie, la Teatro S. Ferdinando, au fost prezente 461 de persoane. Temele supuse discuției au fost de natură intelectuală, etico-civilă, socială, economică și politică. În discursul inaugural al lui Ricciardi, se regăsește opoziția dintre valorile Libertate, Adevăr, Rațiune și discursul dogmatic al catolicismului. (n.tr.)

[6] Charles-Louis-Napoleon Bonaparte (1808-1873) a fost primul președinte al celei de-a Doua Republici Franceze în 1848 și a devenit apoi, în urma unei lovitur de stat din 1852, al doilea împărat al francezilor, sub numele de Napoleon al III-lea. (n.tr.)

[7] Militar francez dintr-un corp de infanterie colonială (n.tr.)

[8] Din expresia latină *is de cuius hereditate agitur*, care înseamnă „cel despre a cărui moștenire este vorba” și care este folosită pentru a desemna o persoană defunctă care a lăsat o moștenire. (n.tr.)

[9] În italiană, cuvântul folosit este *casino*, care mai înseamnă și bordel (popular) sau zarvă, balamuc (popular, figurativ). (n.tr.)

[10] Ură veșnică și o rană ce niciodată nu poate fi vindecată. (lat.) (n. red.)

[11] În fața poporului (în lb. latină) (n.tr.)

[12] Marele Orient al Italiei – organizație masonică fondată în 1805, cu sediul la Palazzo Caiustiniani, Roma, Italia (n.red.)

[13] Spaima demonilor (în lb. latină) (n.red.)

[14] În numele Domnului nostru Isus Hristos și prin mijlocirea Fecioarei Maria, neprihănită născătoare de Dumnezeu, cu ajutorul binecuvântatului Arhanghel Mihail, al binecuvântaților apostoli Petru și Pavel și al tuturor sfinților, și cu puterea sfântă ce ne-a fost încredințată, alungăm demonii care înșală și cotropesc.

[15] Pasaj din Exorcismul Papei Leon al XIII-lea, împotriva satanei și a îngerilor răzvrățiți (n.tr.)

[16] Biserica Romană în fața Revoluției (în lb. franceză) (n. red.)

[17] Te exorcizez, duh spurcat (în lb. latină) (n.red.)

[18] În limba italiană, Pius al IX-lea (n.tr.)

[19] Cântul II, versul 52, Dante Alighieri, *Divina Comedie. Infernul*, text

bilingv, cu versiune românească, note, comentarii, postfață și repere bibliografice de Răzvan Codrescu, Editura Christiana, București, 2006 (n.tr.)

[20] „Oraș cu suflet latin, te-au transformat în latrină, iar în canalizarea ta se ușurează toată Europa” – epigramă de Giuseppe Bertoldi, intitulată *Roma dopo il 1840*, în *Poesie*, Milano, Guigoni, 1863 (n. red.)

[21] Cento Stanzulelle, în italiană, înseamnă o sută de cămăruțe, (n.tr.)

[22] Gâtul tăiat circular (în lb. italiană, în original) (n.tr.)

[23] Și limba smulsă din rădăcină (în lb. italiană, în original) (n.tr.)

[24] Îngropat sub malul mării, la nivel cu marea joasă, sau la o distanță de o funie de mal, unde fluxul și refluxul mării vine, în mod regulat, de două ori pe zi. (în lb. italiană, în original) (n.tr.)

[25] Cibeles – divinitate frigiană, venerată ca zeița cea mai de seamă, Magna Mater, fiică a lui Uranus și a zeiței Gee. În Italia, cultul a fost introdus în perioada celui de-Al Doilea Război Punic (25 î.Hr.). Împăratul Claudius a instituit mai târziu, în cinstea ei, serbări populare de primăvară, cu caracter general. În Roma i s-a construit un templu pe colina Palatin. (George Lăzărescu, *Dicționar de mitologie*, Casa Editorială Odeon, București, 1992, pp. 101-102) (n.tr.)

[26] Separă și reunește sau dizolvă și coagulează – dicton din alchimie. (n.red.)

[27] Referire la versul 37 din Cântul III, *Purgatoriul*, *Divina Comedie*, Dante Alighieri, traducere Eta Boeriu, note și comentarii Alexandru Balaci, Editura Minerva, București, 1982, p. 25 (n.tr.)

[28] Renaștere (în lb. italiană) (n.red.)